

TÜRK-İŞ TÜRKİYE
İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

BAŞKANLAR KURULUNA SUNULAN

YÖNETİM KURULU
ÇALIŞMA RAPORU

11 EYLÜL 1997
İSTANBUL

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

TÜRK-İŞ

TÜRKİYE
İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

BAŞKANLAR KURULUNA SUNULAN

YÖNETİM KURULU
ÇALIŞMA RAPORU

Bilgiye İstenmiştir

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

11 EYLÜL 1997
İSTANBUL

Tarih:.....

Demirbaş No:..... 1.008

Tasnif No: 331.8806 Baş E 97

İÇİNDEKİLER

Sahife

SUNUŞ

I- EKONOMİK ve SOSYAL ALANDAKİ GELİŞMELER

. GİRİŞ	
. Ekonomik Büyüme.....	2
. Kişi Başına Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH).....	4
. Yatırımlar.....	4
. Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi.....	6
. İstihdam ve İşsizlik.....	9
. Kamu Maliyesi ve 1997 Bütçesi.....	13
. TÜRK-İŞ'in Vergi Alanındaki Tesbit ve Önerileri.....	19
. Kamu Borçlanması.....	24
. Zorunlu Tasarruf ve Konut Edindirme Yardımı.....	31
. Özelleştirme Uygulamaları.....	41
. Enflasyon.....	44
. Gıda Harcaması.....	46
. Kamu Kesiminde Ücretler.....	48
. Eşel Mobil.....	49
. Asgari Ücret.....	52
. Gelir Dağılımı.....	56
. Hükümet Programı.....	58

II. İŞÇİ HAK ve ÖZGÜRLÜKLERİNİ KORUMA ÇALIŞMALARI

. Başkanlar Kurulu Toplantısı.....	60
. Demokratik Mücadele Başlatma Kararı.....	61
. "Türkiye'ye Sahip Çık" Yönetici ve Temsilciler Toplantısı.....	62
. TÜRK-İŞ Genel Başkanı'nın Basın Toplantısı.....	66
. "Türkiye ve Demokrasiye Sahip Çık" Mitingi.....	66
. Başbakan'ı Ziyaret.....	68
. Başkanlar Kurulu Toplantısı.....	70
. Başkanlar Kurulu Kararları.....	71
. İşçi Emeklileri Cemiyeti Genel Kurulu.....	72
. Milli Prodüktivite Merkezi 36.Genel Kurulu.....	73
. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Haftası.....	75
. 1 Mayıs Kutlamaları.....	76
. Kamu Görevlileri Sendikaları Kanun Tasarısı'na İlişkin Açıklama	78
. Zorunlu Tasarruftaki Yağmaya Tepki.....	78
. Türk Harb-İş Sendikası'nın "Küreselleşmeye Karşı Sosyal Devletin Yeniden Yapılandırılmasında Sendikaların Toplumsal Görevi" Konulu Konferansı.....	79
. "Ekonominin Küreselleşmesi ve Türkiye'de İşçiler Açısından Sonuçları" Konulu Uluslararası Sempozyum.....	80

. "Küreselleşmenin Endüstri İlişkilerine Etkisi" Konulu Panel....	82
. Özelleştirmeye Yönelik Tepkiler.....	82
. ILO Türkiye Temsilciliği Statü Değişikliğine Tepki.....	84
. ILO Uluslararası Çalışma Konferansı.....	84
. Avrupa'daki Irkçı Saldırıları Kınama.....	85
. Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyon Üyelerinin TÜRK-İŞ'i Ziyareti.....	86
. İşçi ve Memur Konfederasyonları Toplantıları.....	86
. Asgari Ücret.....	87
. TÜRK-İŞ'in 45.Kuruluş Yıldönümü.....	88
. Sosyal Sigortalar Kurumu 44.Genel Kurulu.....	89
. MESS İddialarına Tepki.....	91
. Ekonomik ve Sosyal Konsey.....	92
. Demokrasi İçin Sivil İnisiyatif.....	95
- Siyasi Partileri Ziyaret.....	95
- Milletvekillerine Çağrı.....	96
- Üç Konfederasyon'dan Ortak Açıklama.....	97
- Ortak Deklarasyon.....	99
- Ortak Eylem Kararı.....	101
- Cumhurbaşkanı'nı Ziyaret ve 55.Hükümetin Kuruluşu.....	103
. 1997 Yılı Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmeleri.....	103-107

III. TÜRK-İŞ ÇALIŞMA BİRİMLERİNİN ETKİNLİKLERİ

1. Araştırma Merkezi Çalışmaları.....	108
2. Sosyal Güvenlik Bürosu Çalışmaları.....	109
3. Eğitim Çalışmaları	
. Sendikacılık ve Liderlik Eğitimi Seminerleri.....	111
. Çevre ve İşçi Sağlığı-İş Güvenliği Çalışmaları.....	111
. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Kutlamaları.....	112
. TÜRK-İŞ Kadın İşçilerin Sorunları Araştırması.....	114
. Genç ve Çocuk İşçilerin Sorunları Sempozyumu.....	114
3.1 Çalışan Çocuklar Bürosu Faaliyetleri.....	116
4. Teşkilatlandırma Çalışmaları.....	121
. Tüketicinin Korunması Çalışmaları.....	123
5. Hukuk Merkezi Çalışmaları	
. Büro Çalışmaları.....	127
. Davalar.....	127
6. Basın ve Halkla İlişkiler Merkezi Çalışmaları.....	132
7. Dış İlişkiler Merkezi Çalışmaları	
. Uluslararası Faaliyetler ve Temaslar.....	133
8. Mali Rapor	

SUNUŞ

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun 18'inci Çalışma Döneminde en son olağan toplantısı 3 Aralık 1996'da İstanbul'da yapılmıştır. İzleyen dönemde kamu toplu iş sözleşmesi görüşmeleri sürecinin başlamasına bağlı olarak Kurulumuz 10 Mart 1997'de olağanüstü olarak toplanmıştır.

Bilgilerinize sunulan Çalışma Raporu, Aralık 1996 tarihinden günümüze kadar geçen süredeki ekonomik ve toplumsal gelişmeler ile Yönetim Kurulumuzun ve ona bağlı çeşitli uzmanlık birimlerinin çalışmalarını özetlemektedir.

Çalışma Raporu'nun birinci bölümünde "Ekonomik ve Sosyal Alandaki Gelişmeler" saptanmakta ve değerlendirilmektedir.

İkinci bölümde "İşçi Hak ve Özgürlüklerini Koruma Çalışmaları" ana noktaları itibariyle aktarılmaktadır.

Üçüncü bölümde, "TÜRK-İŞ Çalışma Birimlerinin Etkinlikleri" herbir çalışma birimi bakımından ayrı ayrı özetlenmektedir. Bu çerçevede yer alan belgeler arasında, Araştırma Merkezi, Sosyal Güvenlik, Eğitim, Teşkilatlanma, Hukuk Merkezi, Basın ve Halkla İlişkiler Merkezi, Dış İlişkiler Merkezi Çalışmaları ile Muhasebe Biriminin hazırladığı Mali Rapor bulunmaktadır.

Üç bölüm halindeki Yönetim Kurulu Çalışma Raporumuz Başkanlar Kurulu üyelerinin bilgilerine sunulmaktadır.

Saygılarımızla,

YÖNETİM KURULU

I. EKONOMİK VE SOSYAL ALANDAKİ GELİŞMELER

GİRİŞ

Türkiye 1996 yılında 3 Hükümet tarafından yönetildi. 1997 yılında ise 2 Hükümet gördü. Eğer 1998'de bir erken seçim gündeme gelirse, önümüzdeki yılı da en az iki hükümetle tamamlayacağımız şimdiden söylenebilir. Bu bir siyasal istikrarsızlık göstergesidir. Bu siyasal istikrarsızlığın derin bir siyasal kriz durumuna dönüşmemesi için TÜRK-İŞ Yönetiminin kararlı çabaları olmuştur. Türkiye'de tırmanan gerginliğin demokratik mekanizmalar çerçevesinde çözülmesi öncelikle çalışanların yararına olmuştur.

Türkiye 1996 yılının ikinci yarısına yeni bir koalisyon hükümetiyle girerken yeni bir ekonomi politikası beklentisi içinde olmuştur. 1996 ortasından 1997 ortasına kadar hükümet olan Refahyol Koalisyonu, içi boş kaynak paketleriyle, özürlü oluşturulmuş Zorunlu Tasarruf tasfiye yasasıyla, ufuksuz ekonomi programıyla Türkiye'nin ve çalışanların sorunlarına cevap vermekten çok uzak göründü.

1997 ortasında iktidar olan ANAP-DSP-DTP Koalisyonu henüz iki aylık bir icraatı arkasında bırakmış olmakla birlikte, ekonomik ve toplumsal sorunlara yaklaşım tarzı çalışanlar açısından çok iyimser beklentilerin oluşmasına izin vermemektedir. Anasol-D Hükümeti'nin devraldığı ekonomik tablo iç açıcı olmamakla birlikte, sorunlara karşı bütünsel bir çözüm paketinin hazırlığı da bugüne kadar ortaya konulmuş bulunmuyor.

Türkiye'nin yılın ilk yarısında gerçekleşen büyüme hızına bakıldığında, 1997'nin bütünü için tahminlerin üstünde kalan bir büyüme performansı gerçekleşecek gibi görünüyor. 1996 yılıyla benzerlik taşıyan bir diğer eğilim de, dış ticaret ve ödemeler dengesine ilişkin gerçekleştirmeler ve beklentilerde gözleniyor.

"Denk bütçe"nin bir hayal ürünü olduğunun resmen açığa çıktığı Mayıs ayından bu yana açık miktarının büyüdüğü görülüyor. Açık miktarının yıl sonunda 2,5-3 katrilyon TL dolayında oluşması bekleniyor. Açık miktarının bütçe büyüklüğüne oranı bakımından da geçen yıldan çok farklı bir eğilim içinde olunmadığı gözlemleniyor. Bununla birlikte, geçen yıl ortasından itibaren döviz cinsinden iç borçlanma ve 1998 vadeli TL cinsinden iç borçlanma yoluyla 1997 başlarında düşen iç borç faizlerinin, Mart'tan itibaren bir artış eğilime girdiği, yeni Hükümet döneminde bunun daha da hızlandığı görülüyor.

EKONOMİK BÜYÜME

Türkiye ekonomisinde 1995 yılının ikinci yarısından itibaren devam eden canlılık 1996 yılında da sürmüştür. Fakat GSMH artışı esas olarak iç talepteki hızlı büyümeden kaynaklanmıştır. Ancak bu büyümenin sağlıklı ve istikrarlı olmadığı açıktır. GSMH büyüme hızının son yıllarda ülke ekonomisindeki istikrarsızlığın bir sonucu olarak kısa aralıklarla büyük boyutlu dalgalanmalar göstermesi dikkati çekmektedir. Dengeli ve sürekli bir ekonomik büyümenin gerçekleştirilemediği yapıda, başta gelir dağılımı ve işsizlik olmak üzere temel sorunların uzun sürede sağlıklı bir şekilde çözülme olanağı bulunmadığı dikkate alınırsa, sorunun önemi daha belirgin olarak ortaya çıkmaktadır.

Geride bıraktığımız 1996 yılında, program hedefi olarak GSMH'nın yüzde 4.5 oranında büyümesi hedeflenmişti. Bu hedefin, Tarım'da yüzde 3.0 Sanayi'de yüzde 4.8, Hizmetler'de yüzde 4.5'lik artışlarla sağlanması öngörülmüştü. Ancak 1996 yılının ilk yarısında, önceki yılın ikinci yarısından itibaren başlayan ekonomideki hızlı büyüme devam etmiş ve beklentilerin çok ötesinde genişleme göstermiştir.

TABLO-1: GSMH VE SEKTÖREL BÜYÜME HIZLARI
(Sabit Fiyatlarla Yüzde Değişme)

Sektörler	1996(1)	1996(2)	1997(1)
Tarım	3.0	2.8	3.0
Sanayi	4.8	6.9	4.5
Hizmetler	4.5	8.8	4.0
GSYİH	4.5	7.4	4.0
GSMH	4.5	7.5	4.0

Kaynak : DİE - DPT Yıllık Programlar

1) Program Hedefi

2) Gerçekleşme Tahmini

1996 yılının ilk çeyreğinde Tarım sektörünün önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 1.8, Sanayi sektörünün yüzde 8.8, Hizmetler sektöründe ise; Ticaretin yüzde 11.0, Ulaştırma ve Haberleşmenin yüzde 11.7, Serbest Meslek ve Hizmetlerin yüzde 8.2 artış göstermesinin etkisiyle GSYMH yüzde 8.8 büyümüştür. Yılın ilk çeyreğindeki GSMH gelişme hızı yüzde 10.3 olmuştur.

Yılın ikinci çeyreğinde ise Tarım sektörü 3.9 büyüme gösterirken, Sanayi de yüzde 7.4, Hizmetler sektöründe; Ticaretin yüzde 10.1, Ulaştırma ve Haberleşmenin yüzde 9.9, Serbest Meslek ve Hizmetlerin yüzde 7.3 büyümesiyle GSYİH yüzde 7.7 olmak üzere GSMH büyümesi yüzde 8.2 olarak gerçekleşmiştir.

Yılın üçüncü çeyreğinde ise sektörlerin gelişme hızında düşüş gözlenmiştir. Bu dönemde; Tarım sektörü yüzde 2.8, Sanayi sektörü yüzde 5.5 büyürken, Hizmetlerde; Ticaret yüzde 6.1, Ulaştırma ve Haberleşme yüzde 6.5 'lik gelişme göstermiş, GSYİH büyümesi yüzde 5.3 olurken GSMH 'daki gelişme yüzde 5.8 olarak gerçekleşmiştir.

Yılın son çeyreğinde gelişme hızının tekrar yükseldiği görülmektedir. Söz konusu dönemde Tarım sektörü ormancılık alt sektöründeki gerilemeye karşın, çiftçilik ve hayvancılıktaki yüzde 16.9 'luk gibi önemli ölçüde yüksek gerçekleşen büyümenin etkisiyle yüzde 14.4 'lük gelişme gösterirken, aynı dönemde Sanayi sektörü yüzde 7.1 gelişme göstermiş, GSYİH büyümesi yüzde 8.0 olurken GSMH büyümesi yüzde 8.8 olarak gerçekleşmiştir.

Geçici verilere göre alt sektörler ve dönemler itibariyle yukarıda belirtilen gelişmeler sonucunda, 1996 yılının tamamında GSYİH büyümesi yüzde 7.2 olarak gerçekleşirken, GSMH yüzde 7.9 oranında büyümüştür. Bu büyümenin gerçekleşmesinde GSMH içinde sektör payı yüzde 14.4 olan Tarımın yüzde 5.2, sektör payı yüzde 27.8 olan sanayinin yüzde 7.1 oranında büyümesinin yanı sıra, yüzde 20.9 'luk sektör payı olan Ticaretin yüzde 8.7, yüzde 12.7 payı olan Ulaştırma ve Haberleşmenin yüzde 8.4 oranında büyümesinin katkısı büyük olmuştur. Aynı dönemde GSMH içinde yüzde 4.4 payı olan ithalat vergisi yüzde 22.9, yüzde 4.7 payı olan Dış alemden gelen faktör gelirleri de yüzde 17.9 oranında artış göstermiştir.

Dış ticarete ilişkin veriler, 1996 yılında büyümenin iç talep kaynaklı olduğunu göstermektedir. Özellikle ithalattaki hızlı büyüme dikkati çekerken, sanayi, ticaret ve ulaştırma sektörlerindeki üretim artışları da iç talebin canlı olduğunu göstermektedir. Canlanan iç talep ise 1994 yılından itibaren reel olarak ciddi biçimde gerileyen ücret ve maaş gelirlerinden değil , kriz sonrasında büyümeyi uyaran faiz ve rant kazançlarından kaynaklanmıştır. Bu tür gelirlerden kaynaklanan talebin de uygulanan politikalara bağlı olarak istikrarsız bir yapı göstermesi nedeniyle reel ekonomiye dayalı büyüme gerçekleştiremeyen ülkemiz de istikrarsız büyüme performansı göstermektedir. Reel ekonomiye dayanmayan böylesi bir büyümenin sağlıklı ve sürdürülebilir olmadığı açıktır.

1997 yılında büyümenin frenlenmesi öngörülmektedir. Nitekim, 1997 Yılı Programında, Kamu açıklarını hızla düşürmeye yönelik politikaların yurtiçi talep üzerinde daraltıcı etkisi dikkate alınarak, 1997 yılında GSMH büyüme hızının yüzde 4.0 seviyesine gerileyeceği hedeflenmektedir. 1997 yılında üretici fiyatlarıyla Tarım sektörünün yüzde 4.0, Sanayi sektörünün yüzde 4.5 ve hizmetler sektörünün yüzde 4.0 oranında büyüyeceği öngörülmektedir.

Ancak 1997 yılının birinci üç aylık dönemine ilişkin gayri safi milli hasıla sonuçları ekonomik büyümenin sürdüğünü göstermektedir. Yılın ilk yarısında GSMH gelişme hızı sabit fiyatlarla yüzde 6.0 artarken, aynı dönem itibariyle tarım sektöründe yüzde 1.5 oranında küçülme, sanayi kesiminde ise yüzde 10.1 oranında büyüme tahmin edilmektedir.

KİŞİ BAŞINA GSMH

Ekonomik büyümede yaşanan istikrarsızlık ve uygulanan döviz kuru politikasının yansımaları kişi başına GSMH'da görülmektedir. 1993 yılında 3056 dolar seviyesinde olan kişi başına GSMH, bu düzeyiyle tepe noktasına ulaşmıştır. 1994 yılında ise ekonomide yaşanan daralmanın ve Türk Lirasındaki aşırı değer yitirmenin etkisiyle bu miktar 2161 dolar düzeyine düşmüştür. 1995 yılında ekonomideki büyüme yanısıra, uygulanan sıcak para politikasıyla Türk Lirasının reel olarak değer kazanması sonucu kişi başına GSMH tekrar bir sıçrama göstererek 2788 dolara yükselmiştir. 1996 yılında önceki yıla benzer gelişmelerin yaşanmasıyla miktarın 2901 dolara yükseleceği tahmin edilmiş, ancak geçici verilere göre 2928 dolar olmuştur. 1997 yılında program tahmini olarak kişi başına GSMH 2.947 dolar olacaktır.

TABLO- 2: KİŞİ BAŞINA GSMH (Cari Fiyatlarla)

Yıllar	Yıl Ortası Nüfus (Bin Kişi)	GSMH (Milyar TL)	Kişi Başına GSMH (TL)	Kişi Başına GSMH (Dolar)	Dolar Cinsinden Değişim (%)
1993	59.491	1.997.323	33.573.525	3.056	11.4
1994	60.576	3.887.903	64.182.232	2.161	-29.3
1995	61.644	7.854.887	127.423.383	2.788	29.0
1996	62.697	14.777.000	241.241.076	2.928	6.1
1997	63.745	25.360.000	397.835.124	2.947	1.6

Kaynak : DPT 1997 Yılı Programı, DİE.

YATIRIMLAR

Büyüme hızını uzun dönemde belirleyen yatırımların yetersiz olması büyümeye olan katkıyı da azaltmaktadır. Ülkede yapılan sabit sermaye yatırımlarının yetersizliği ve yatırımların sektörel dağılımındaki mevcut dengesizlik, sorunu daha da büyütülmektedir.

1993 yılında, büyük ölçüde dış kaynak kullanımının etkisiyle, GSMH'ya oranı cari fiyatlarla yüzde 25.3 olan sabit sermaye yatırımları sonraki yıllarda düşüş eğilimine girmiş,

1994 yılında yüzde 24.3, 1995'te ise yüzde 23.4'e gerilemiştir. Sabit sermaye yatırımlarının GSMH'ya oranının 1996 yılında yüzde 24.0 olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

1997 yılında ise sabit sermaye yatırımlarının GSMH 'ya oranının yüzde 24.8 olması hedeflenmektedir. GSMH içindeki sabit sermaye yatırımlarının kamu ve özel ayırımında paylarının 1997 yılı için sırasıyla yüzde 5.2 ve yüzde 19.6 olacağı öngörülmektedir.

TABLO-3: SABİT SERMAYE YATIRIMLARI
(Cari Fiyatlarla, GSMH'nın yüzdesi olarak)

Yıl	Yatırımların GSMH'nın Yüzdesi Olarak Dağılımı			Yatırımların Sektörel Dağılımı		
	Kamu	Özel	Toplam	Kamu	Özel	Toplam
1993	7.2	18.1	25.3	28.5	71.5	100.0
1994	5.0	19.3	24.3	20.3	79.7	100.0
1995	4.2	19.2	23.4	17.9	82.1	100.0
1996 (1)	4.6	19.4	24.0	19.1	80.9	100.0
1997 (2)	5.2	19.6	24.8	20.8	79.2	100.0

Kaynak: DPT

- 1) Gerçekleşme Tahmini
- 2) Program

Bu arada, kamu kesimi sabit sermaye yatırımlarının toplam içindeki payı yüzde 32'lerden yüzde 17.9'a kadar geriletilmiştir. 1996 yılı sabit sermaye yatırımlarının yüzde 19.1'inin kamu kesimince, yüzde 80.9'unun özel kesimce gerçekleştirileceği tahmin edilmektedir.

Dikkati çeken önemli bir nokta, kamu kesimi sabit sermaye yatırımları ciddi biçimde geriletilirken, özellikle KİT yatırımlarının, özelleştirmeye zemin hazırlama amacına yönelik olarak iyice düşürülmüş olmasıdır. Kamu sabit sermaye yatırımları içinde yüzde 40'ların üzerinde olan KİT'lerin payı, uygulanan politikalar sonucunda, 1994 yılında yüzde 28'e, 1995 yılında yüzde 25.5'e, 1996 yılında yüzde 25.8'e düşmüştür. Bu oranın 1997 yılında daha da düşürülerek yüzde 22.3'e geriletilmesi programlanmıştır.

Yani bir yandan yatırımlarda kamu payı düşürülmüş, düşen payın içinde de KİT'lerin payı iyice azaltılmıştır.

1997 yılı programında ise sabit sermaye yatırımlarının yüzde 20.8'lik kısmının kamu tarafından, yüzde 79.2'lik kısmının özel sektör tarafından gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir

Geride bıraktığımız 1996 yılı programında sabit sermaye yatırımları için hedeflenen oranlar toplamda yüzde 9.4 kamu kesiminde yüzde 22.1, özel kesimde yüzde 6.5'lik artış şeklinde beklenirken, gerçekleşmenin toplamda yüzde 10, kamuda yüzde 18.6, özelde yüzde 8.1 oranında artış olması tahmin edilmektedir. 1997 yılı için programda yer alan sabit sermaye yatırımları artışı hedefi ise, toplamda yüzde 7.5, kamunun yüzde 17.3, özel sektörün yüzde 5.2 oranıdır.

Sabit sermaye yatırımlarının göreceli olarak düşük düzeylerde olması yanısıra ekonomik sektörler itibariyle dağılımında hızlı bir ekonomik büyümeyi sağlayacak şekilde değildir. Yatırımların sektörel dağılımına bakıldığında imalat sanayi, enerji, tarım ve madencilik sektörlerine yapılan yatırımların payında bir yükselme olmadığı, hatta bazılarında ciddi gerilemeler olduğu görülmektedir.

Kamu kesiminin yatırım yapamaz duruma düşürüldüğü, toplam içinde özel kesim sabit sermaye yatırımlarının yüzde 80'ler düzeyini kapsadığı bir yapıda, özel sektörün de sağlıklı bir gelişim göstermediği dikkat çekmektedir. Ekonomide istikrarsızlıkların hüküm sürdüğü, yüksek faiz politikalarının uygulandığı ortamın da etkisiyle özel sektör üretken yatırımlara yönelmek yerine, kısa dönemde geri dönüşü olan yatırım türlerine veya hizmet alt sektörlerine daha fazla yönelmiştir.

Özel sektör sabit sermaye yatırımlarının 1995 yılında yüzde 45.1'ini konut sektörü, yüzde 25.4'ünü imalat sanayi yatırımları oluşturmuştur. Üçüncü sırada yüzde 15.8 ile ulaştırma yer alırken, en az yatırım yapılan sektörler enerji, sağlık ve eğitim olmuştur. 1996 yılında da özel sektör yatırımlarının oranlarında küçük değişimler olmakla beraber aynı seyri sürdürmesi beklenmektedir.

1997 yılı programında özel sektör sabit sermaye yatırımları içinde yine en büyük payı yüzde 41.4 ile konut sektörünün alması, bunu yüzde 25.3 ile imalat sanayi ve yüzde 16.9 ile ulaştırma sektörünün olması hedeflenmektedir. Ülkedeki sabit sermaye yatırımlarının yüzde 80'ini gerçekleştiren özel sektörün eğitime ayırdığı yatırım payı yüzde 0.8, sağlığa ayırdığı yatırım payı yüzde 1.9'dur.

DIŞ TİCARET ve ÖDEMELER DENGESİ

A- Dış Ticaret

Dış ticaretin ülke ekonomisi içindeki etkinliği son yıllarda daha sık vurgulanmaktadır. İhracata yönelik olarak bir kısım teşvik ve uygulamaların gereği ön plana çıkarılmıştır. Özellikle Gümrük Birliği Anlaşması ile birlikte ve sonrasında ihtiyaç duyulan düzenlemeler sonucu gümrük vergisi ve fonlarda indirimle gidilmiş, Avrupa Birliği'ne uyum çerçevesinde "gümrük vergisi" adı altında tek vergi uygulaması ve koruma oranlarının düşürülmesi uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Ancak Gümrük Birliğine hazırlıksız girişin bir sonucu olarak, 1996 yılının dış ticaret istatistikleri DİE tarafından gecikmeli ve geçici olarak ancak Mayıs'97 ayından itibaren yayımlanabilmiştir. Türkiye'nin Avrupa Birliği ile gerçekleştirdiği gümrük birliği süreci ile birlikte gümrüklerde uygulanan yeni belge sistemi, bu gecikmenin nedeni olarak gösterilmektedir.

Türkiye'nin ihracatı 1996 yılında 23.1 milyar dolara ulaşmış, ithalatımız ise 42.5 milyar dolar olmuştur.

TABLO-4: DIŞ TİCARET GÖSTERGELERİ (Milyon \$)

	1993	1994	1995	1996 (1)	1996(*)	1997(*)
İhracat	15.345	18.106	21.637	23.082	7.331	7.795
Sanayi	12.744	15.376	18.916	19.996	6.309	6.774
Tarım	2.365	2.457	2.314	2.704	900	909
Maden	238	272	406	382	122	112
İthalat	29.428	23.270	35.709	42.464	13.014	13.558
Yatırım Malları	9.565	6.895	10.488	13.150	3.852	3.864
Tüketim Malları	4.117	2.780	4.414	6.617	1.831	2.349
Ham ve Ara Mallar	15.746	13.595	20.807	22.696	7.331	7.345
Dış Ticaret Dengesi	-14.083	-5.164	-14.072	-19.382	-5.683	-5.763
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (Yüzde)	52.1	77.8	60.6	54.4	56.3	57.5

Kaynak : DİE, TCMB, DPT, MB

(1) Geçici

(*) Ocak-Nisan dönemi itibariyle

1996 yılında geçilen gümrük birliği çerçevesinde koruma oranlarının sıfırlanması tüketim malları ithalatının yaklaşık yüzde 50 oranında artış göstermesine yol açtı. 1995 yılında tüketim malları ithalatı 4.4 milyar dolar iken, 1996 yılında 6.6 milyar dolara ulaşmıştır. Böylece tüketim mallarının toplam ithalat içindeki payı da yüzde 12.4'den yüzde 15.6'ya çıkmıştır.

Bu gelişmelere bağlı olarak dış ticaret açığı da, şimdiye kadar olan en yüksek düzeyine ulaşmıştır. "5 Nisan Kararları" ile birlikte 1994 yılında 5.1 milyar dolar olarak gerçekleşen dış ticaret açığı, 1995 yılında tekrar 1993 düzeyi olan 14 milyar dolara yükselmiştir. 1996 yılında gerçekleşen dış ticaret açığı ise 19.4 milyar dolar olarak açıklanmıştır.

DİE tarafından yapılan açıklamaya göre; 1997 yılının ilk dört aylık ihracatı 7.8 milyar dolar, ithalat ise 13.6 milyar dolar olmuştur. İlk dört aylık dönemler itibarıyla 1996'da yüzde 56.3 olan ihracatın ithalata başlama oranı, 1997 yılında aynı yüzde 57.5 oranında olmuştur. Ocak-Nisan döneminde ithalat, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 4.2 oranında artış gösterirken, ihracat artışı yüzde 6.3 düzeyinde olmuştur.

Dış ticaretimizin büyük bir bölümü Batı Avrupa içersinde yer alan Avrupa Birliği ile gerçekleştirilmiştir. 1996 yılında ihracatın yüzde 60.6'sı OECD üyesi ülkelere yapılmıştır. Avrupa Birliği ülkelerine yapılan ihracatın toplam ihracat içindeki payı ise yüzde 49.8'dir. Aynı biçimde 1996 yılında gerçekleşen 42.5 milyar dolar tutarındaki ithalatın yüzde 68.7'si OECD üyesi ülkelere yapılmıştır. İthalat içinde AB ülkelerinin payı yüzde 52.6'dır.

TABLO-5: DIŞ TİCARETİN ÜLKELERE GÖRE DAĞILIMI (Yüzde)

	İhracat				İthalat			
	1995	1996	1996 *	1997 *	1995	1996	1996*	1997 *
Genel Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100
I. OECD Ülkeleri	61.1	60.6	61.3	60.6	66.1	68.7	69.3	67.4
- AB Ülkeleri	51.2	49.8	49.4	48.2	47.2	52.6	52.2	50.3
- EFTA	1.4	1.5	1.7	1.5	2.5	2.9	2.8	3.2
- Diğer OECD Ülkeleri	8.6	9.4	10.1	10.9	16.4	13.3	14.3	13.9
II- OECD Üyesi Olmayan Ülkeler	38.9	39.4	38.7	39.4	33.9	31.3	30.7	32.6
- Diğer Avrupa Ülkeleri	16.5	16.7	15.5	16.1	12.8	9.3	9.5	9.2
- Afrika Ülkeleri	4.9	5.0	5.9	5.2	3.9	4.8	4.5	5.6
- Amerika Ülkeleri	0.6	0.6	0.5	0.8	1.7	1.5	1.4	2.2
- Orta Doğu Ülkeleri	9.5	9.4	9.1	9.7	7.5	7.7	7.5	7.8
- Diğer Asya Ülkeleri	5.3	5.7	5.8	5.6	7.1	7.0	7.3	6.9
- Diğer Ülkeler	2.0	2.0	1.8	2.1	0.9	1.1	0.6	1.0

Kaynak : DİE

* Ocak-Nisan Dönemi

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte bu bölgede etnik, tarihsel ve kültürel bağlarımızın mevcut olduğu bağımsız Türk Cumhuriyetleri ortaya çıkmış olmasına rağmen, ülkemiz ile bu Cumhuriyetler arasındaki ticari ilişkiler arzulanan düzeyde değildir. Bölge ülkelerine yönelik ihracatımızı, ağırlıklı olarak tüketim malları oluşturmaktadır.

B- Ödemeler Dengesi

Geçtiğimiz iki yılda ekonomide yaşanan canlanma ve talebe bağlı olarak dış ticaret açığı artmış, ancak görünmeyen işlemler ve karşılıksız transferlerde görülen yükselme cari işlemler açığını belli bir düzeyde tutmuştur. Bu arada 1996 yılı ihracat rakamları bavul ticareti dahil/hariç olarak iki ayrı biçimde açıklanmış ve bu durum cari işlemler açığının boyutu üzerinde tartışmalara yol açmıştır.

1994 yılında yaşanan ekonomik kriz sonucu 4.1 milyar dolar net sermaye çıkışı olmasına karşın, bu eğilim 1995 yılından başlayarak tersine dönmüş ve 4.7 milyar dolar net sermaye girişi gerçekleşmiştir. 1996 yılındaki net sermaye girişi ise 9.7 milyar dolara ulaşmıştır.

TABLO -6: ÖDEMELER DENGESİ (milyon \$)

	1993	1994	1995	1996(1)	1996(2)
Cari İşlemler	- 6.433	2.631	- 2.339	-4.393	- 1.450
Dış Ticaret Dengesi	-14.160	- 4.215	- 13.212	-18.474	- 9.632
Görünmeyenler Dengesi	3.959	3.755	6.377	9.634	3.735
Karşılıksız Transfer	3.768	3.092	4.496	4.447	4.447
Sermaye Hareketleri	8.963	- 4.194	4.643	9.740	8.740
Net Hata ve Noksan	- 2.222	1.769	2.354	-802	-2.745
Resmi Rezerv (Değişim)	- 308	- 546	- 5.005	-4.545	- 4.545

Kaynak : TCMB

1) Bavul Ticareti Hariç

2) Bavul Ticareti Dahil

Karşılıksız transfer gelirlerinin en önemli kalemi olan ve yurtdışında çalışan işçilerimizin gönderdiği döviz ise 1995 yılı sonunda 3.3 milyar dolara yükselmiş, 1996 yılında ise 3.5 dolar olmuştur. 1996 yılı itibariyle işçi dövizlerinin ihracata oranı yüzde 15.4 oranındadır. Bu arada 1995 yılında 4.9 milyar dolar olan turizm geliri 1996 yılında 5.7 milyar dolara yükselmiştir.

İSTİHDAM VE İŞSİZLİK

Türkiye, ekonomik ve sosyal yapısındaki dengesizliklere ek olarak, uygulanmakta olan makro ekonomik politikaların da etkisiyle her geçen gün daha ağırlaşan istihdam ve işsizlik sorunuyla karşı karşıya bulunmaktadır.

Çalışma yaşamının nihai hedefi, sürekli ve kalıcı bir iş barışıdır. İstihdamın geliştirilmesi ve işsizliğin önlenmesinde sosyal devlet anlayışı temelinde şekillenen politikalarla alınacak mesafeler, iş barışı ve beraberinde toplumsal barışın sağlanmasına hizmet edecektir. Ancak, mevcut işsizlik sorunu çalışma yaşamında huzur ve güven duygusu yerine, güvensizlik ve gelecek endişesinin hakim olmasına sebep olmaktadır.

1997 yılı Programında, 1997 yılında işsizlik oranının yüzde 6.6, eksik istihdam oranının yüzde 6.5 ve toplam atıl işgücü oranının yüzde 13.1 olacağı tahmin edilmektedir.

DİE'nin yenilenen Hanehalkı İşgücü Anketleri sonuçlarına göre, Türkiye'de işsizlik son iki yılda yüzde 8.4'den yüzde 6.3'e gerilemiştir. İşsizlik ve eksik istihdam nedeniyle atıl bulunan işgücü oranı ise Nisan 1994 döneminde yüzde 16.0 iken Nisan 1996 döneminde 12.6'ya gerilemiş bulunmaktadır. DİE tarafından açıklanan Hanehalkı İşgücü Anketi geçici sonuçlarına göre Ekim 1996'da gerek işsizlik gerekse eksik istihdam oranları düşmeye devam etmiş, sırasıyla yüzde 5.8 ve 6.2 olmuştur.

TABLO-7: HANEHALKI İŞGÜCÜ ANKETİ TEMEL GÖSTERGELERİ
(12+Yaş)

	Nisan'94	Nisan'95	Nisan'96	Ekim'96
İşgücü (bin kişi)				
Türkiye Toplamı	22.179	22.446	22.809	23.030
Kent	9.927	9.997	10.268	10.350
Kır	12.257	12.449	12.541	12.680
İstihdam(bin kişi)				
Türkiye Toplamı	20.315	20.833	21.376	21.698
Kent	8.654	8.932	9.316	9.385
Kır	11.661	11.901	12.060	12.313
İşsizlik Oranı (%)				
Türkiye Toplamı	8.4	7.2	6.3	5.8
Kent	12.8	10.7	9.3	9.3
Kır	4.8	4.4	3.8	2.9
Eksik İstihdam Oranı(%)				
Türkiye Toplamı	7.6	7.0	6.3	6.2
Kent	8.1	8.3	6.5	5.8
Kır	7.1	6.0	6.2	6.6
İşsizlik+Eksik İstihdam Nedeniyle Atıl Durumda Bulunan İşgücü Oranı(%)				
Türkiye Toplamı	16.0	14.2	12.6	12.0
Kent	20.9	19.0	15.8	15.1
Kır	11.9	10.4	10.0	9.5

Kaynak: DİE

Gelişmişliğin önemli bir göstergesi olan ve sanayileşmede arzu edilen düzeye gelineemediğini, tarım toplumu niteliğinin ağırlığını sürdürdüğünü gösteren istihdamın sektörel yapısı da ülkemizde olumsuz göstergelerden biri olarak devam etmektedir. 1996 yılı itibarıyla toplam istihdamın yüzde 44.6'sı verimi düşük olan tarım sektöründe çalışmaktadır. İstihdamın yüzde 16.1'ini Sanayi sektöründe çalışanlar oluştururken, sürekli artış eğilimindeki hizmetler sektörünün payı yüzde 39.0'dır. Bu yapının 1997 yılında da çok küçük değişimlerle süreceği tahmin edilmektedir.

TABLO-8: İSTİHDAMIN SEKTÖREL DAĞILIMI
(15+Yaş) (Bin Kişi)

Yıllar	Tarım		Sanayi		Hizmetler		Toplam
	Bin Kişi	Yüzde	Bin Kişi	Yüzde	Bin Kişi	Yüzde	Bin Kişi
1995	9.538	46.8	3.111	15.3	7.745	38.0	20.394
1996(1)	9.348	44.9	3.353	16.1	8.120	39.0	20.821
1997(2)	9.485	44.6	3.436	16.2	8.348	39.2	21.269

Kaynak :DPT Yıllık Programlar

- 1) Nisan Dönemi
- 2) Tahmin

İşsizlik ve istihdam sorununun, ülkenin diğer ekonomik ve sosyal problemleriyle bütünlük içinde olduğuna dikkat etmek gerekir. Ağırlığını yaşıtımızda çok çeşitli boyutlarda gördüğümüz yapısal işsizliğin oluşmasında geçmişte uygulanan ve bugün de devam eden ekonomik politikaların büyük etkisi bulunmaktadır. Buna ek olarak sosyal devlet anlayışının terk edilerek devletin ekonomiyi yönlendirmelekt rolünü en aza indirip, sorunun çözümünü piyasa kurallarının serbest işleyişine terketmek yönündeki yaklaşım, işsizlikle mücadelede ters sonuçlar vermiş ve sosyal adaletsizliği yaygınlaştırmıştır.

Bölgelerarası dengesizlikler, nüfus artış hızının yüksekliği, tarım ve sanayi politikalarının istikrarsızlığına paralel olarak yaşanan ve bugünde terör gibi sorunların eklenmesiyle devam eden kırsal göç, şehir nüfusunu sağlıklı bir şekilde önemli oranda artırmaya devam etmektedir. Kır-kent arasındaki refah düzeyi farkının giderek açılması, kırsal kesimde kalkınmanın gerçekleştirilememesi, kentlere ekonomilerinin talep ettiğinden çok daha fazla göçün olmasını beraberinde getirmiştir.

Özellikle metropol olan kentlere yönelen göç, bu bölgelerde aşırı ölçüde nüfus birikimine yol açarken, sağlıklı yaşama koşullarını ve işsizliği de beraberinde getirmektedir. Kentlerde alt yapının yetersizliği, sanayi kesiminde istihdam olanaklarının yaratılamaması, göç edenlerle birlikte hizmet sektöründe sağlıklı ve üretken olmayan istihdam şekillerini genişletmiştir.

Kırdan kente göçün körüklediği marjinal sektör ya da enformel sektör olarak adlandırılan bu sektörün, sağlıksız ve hızlı göç olayının yaratmış olduğu güvencesiz bir istihdam alanı olduğu açıktır. Sözkonusu sektör asgari ücretle ve sosyal güvenceden yoksun koşullarda çalışan çok sayıda kişiyi barındırmaktadır.

Türkiye'deki öteden beri varolan eksik istihdam problemi de atıl işgücünü her geçen gün daha da önemli boyutlara ulaştırmaktadır. İstihdamın özellikle tarımda yoğunlaştığı, ekonominin yeterli istihdam yaratamadığı diğer gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de kişiler buldukları işte, işin niteliğine ve elde edecekleri gelir ya da ücrete aldılmaksızın çalışmak zorunda kalmaktadır. Bugün eksik istihdam olarak kabul edilenlerin önemli bir kısmı, marjinal çalışanların tamamına yakını kelimenin tam anlamıyla işsizdir.

KAMU MALİYESİ VE 1997 BÜTÇESİ

1996 mali yılı bütçesinin gerçekleşme bazındaki verileri ile 1997 bütçesinin ödenek bazındaki verilerinin karşılaştırılması tablo 9'da sunulmaktadır.

Bu verilerden çıkan ilk sonuç, 1996 yılı bütçesinin gerek açık büyüklüğü gerekse bileşimi bakımından Cumhuriyet tarihinin en olumsuz özelliklere sahip bütçelerinden biri olduğudur. 1996 yılı bütçesinin açığı, bütçe büyüklüğünün yüzde 31'i düzeyindedir. Bir başka açıdan, bütçe harcamalarının yaklaşık üçte birinin vergi gibi düzenli bir gelir karşılığı olmamıştır. Aradaki açık, borçlanmayla karşılanmıştır.

İç ve dış borç faiz ödemelerinin bütçe harcamalarına oranı ise tarihsel bir rekor kırarak yüzde 37.9 olarak gerçekleşmiştir. Bunun 33.5'i iç borç faizleridir. Bütçe açığı ile faiz ödemelerinin (hatta sadece iç borç faiz ödemelerinin) bütçe içindeki payları karşılaştırıldığında, bütçe açığının tamamının faiz ödemelerinden kaynaklandığı anlaşılır. Bir başka deyişle, faiz hariç bütçe dengesi (temel denge) açık değil fazla vermektedir. Bu durum, sadece 1996 yılına özgü değildir. 1988-1990 yılları bütçeleri ile 1994-1996 yılları bütçeleri aynı özellikleri göstermektedir. Bunun anlamı, temel dengenin fazla vermeye zorlanarak borç faizi ödemelerine kaynak yaratılmasının sağlandığıdır. Kuşkusuz temel dengenin de açık veriyor olmaması olumludur. Ancak bu dengenin esasen sınırlı olan sosyal hizmet bütçesinin, kamu yatırımlarının ve bazı yıllarda personel ödeneklerinin azaltılması pahasına kurtarıldığı da unutulmamalıdır. Bunun özellikle çalışan kesimlerin refahı üzerinde çok büyük olumsuzlukları olmaktadır.

İkinci önemli sonuç, 1997 bütçesinin geçmiş yıllarda görüldüğünden daha fazla samimiyet ilkesinden sapmasıdır. Samimiyet ilkesi, bütçe gelirlerinin olduğundan büyük, bütçe giderlerinin ise olduğundan küçük gösterilmemesi anlamındadır.

Oysa 1997 bütçesi bu iki açıdan da büyük bir samimiyetsizlik içinde gözükmektedir. Bir yandan bütçenin "vergi dışı normal gelirleri" özelleştirmeden beklenen olağanüstü gelir artışıyla yüzde 765 gibi inanılması güç bir oranda şişirilmiş, öte yandan ise bütçenin borç transferlerinin reel olarak büyük bir oranda gerileyeceği öngörülmüştür. Özelleştirmede son 11 yılda elde edilen hasılatın 3 katının bir yıl içinde elde edilmesi büyük bir hayalcilik olarak görüldüğü kadar, haraç mezat bir özelleştirme furası kaygılarını da büyütülmüştür.

Öte yandan, 1997 enflasyon tahmini yüzde 65 düzeyinde yapılırken, borç faiz ödemelerinin sadece yüzde 24.5 oranında artacağı varsayılabilmiştir. Böylelikle bütçe büyüklüğünün de reel olarak gerilemesi (toplam giderlerin cari artış oranı yüzde 58'de tutulmuştur) ve sonuçta gelir gider dengesinin kurulması öngörülmüştür. 1997 bütçesinin, kamu maliyesi krizinin süregenleştiği bir ortamda "denk bütçe" olarak su-

TABLO 9 : KONSOLİDE BÜTÇE GELİŞMELERİ
1996 (Gerçekleşme) ve 1997 (Ödenek)

	1996 Gerçekleş. Tahmini	1997 Bütçe Ödeneği	Artış % 1997/96	1996 Bütçe Bileşimi	1997 Bütçe Bileşimi
A- Bütçe Giderleri	3.955.888	6.254.921	58.1	100.0	100.0
1. Personel	974.571	1.489.434	52.9	24.6	23.8
2. Diğer Cari	310.812	635.803	104.6	7.9	10.7
3. Yatırım	255.244	495.287	94.0	6.5	8.4
4. Transfer	2.415.761	3.634.397	50.5	61.1	54.1
- Borç Faizleri	1.497.401	1.864.000	24.5	37.9	29.8
- KİT Transfer	50.344	91.000	80.8	1.3	1.5
- Sosyal Güvenlik	335.300	530.000	58.1	8.5	8.5
Emekli Sandığı	119.200	133.000	11.6	3.0	2.1
SSK	146.000	280.000	91.8	3.7	4.5
Bağ-Kur	70.100	117.000	66.9	1.8	1.9
- Diğer Transferler	332.716	909.397	173.3	8.4	6.4
B- Bütçe Gelirleri	2.738.148	6.254.921	128.4	100.0	100.0
1. Vergi Gelirleri	2.248.420	4.368.000	94.3	82.1	69.8
2. Vergi Dışı Gelirler	167.000	1.445.000	765.3	6.1	23.1
3. Özel Gelir ve Fonlar	278.535	424.900	52.6	10.2	6.8
4. Katma Bütçe	44.193	17.000	-	1.1	0.3
C- Bütçe Dengesi (A-B)	-1.217.740	-	-	-	-

Kaynak : Maliye Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı.

nulabilmiş olması, onu son dönemlerin en samimiyetsiz bütçesi konumuna getirmiştir.

1997 bütçesinin personel ödenekleri dahi "öngörülen" enflasyonun altında bir artışla yüzde 52.8 oranında arttırılarak bütçe dengesi yaratılmak istenmiş, ancak ücretleri çok güçlü bir biçimde bastırma öngörüsü Ocak ve Nisan ücret zamlarıyla çok kısa sürede terkedilmiştir.

1997 bütçesinin tutarsızlığı kolayca gösterilebilecek hedeflerinden biri de, ithalde ve dahilde alınan KDV tahsilatına ilişkin rakamlardır. İthalatın yüzde 11 artması öngörülmüşken ithalden alınan KDV'de dolar bazında yüzde 21'lik artış öngörülmesi -eğer KDV oranlarının ikiye katlanması gibi bir imkansızlık çizgisi söz konusu değilse!- ciddi bir tutarsızlık örneği olarak gözükmüştür.

1997 bütçesi sadece samimiyetsiz değil aynı zamanda gayriciddi bir bütçe özelliğini de taşımıştır. Bütçe tasarısının Bütçe ve Plan Komisyonu'na sunulmasından sadece bir hafta önce basına açıklanan bütçe büyüklükleri 1997 bütçe giderlerini 7.5 katrilyon ve bütçe açığını da 2.2 katrilyon TL olarak öngörmekteydi. Esasen, tasarının henüz Komisyon'da tartışılması sırasında Başbakan'ın ağzından ek bütçe çıkarılma olasılığının dile getirilmesi, bu belgeyi ciddiye almayı ilk günden itibaren olanaksızlaştırmıştır. Nitekim 1997 ortasında görünen durum da, 1997 bütçesinin en azından 7.5-8 katrilyon TL düzeyine çıkacağıdır.

Tablo 10, 1997 yılının ilk beş ayının gerçekleştirmeleri ve ilk altı ayının gerçekleşme tahmini temelinde 1997 yılı sonu tahminine yer vermektedir. Buna göre, 1997 bütçesi başlangıç ödeneği ile yılsonu ödeneği tahmini arasında 2.4 katrilyon liralık bir sapma ortaya çıkmaktadır. 1997 bütçesi "denk" olarak öngörüldüğüne göre, bu aynı zamanda 1997 bütçesinin olası açığına işaret etmektedir. 1997 mali yılı için çıkarılacak ek bütçenin de 1.3 katrilyon TL olması planlanmaktadır.

Refah Partisi - Doğru Yol Partisi Koalisyon Hükümetinin icraatının sona erdiği 1997 Haziran sonu itibariyle bütçe açığı tahmini ise 719 trilyon TL dolayında (tablo 10), gerçekleşme ise 682 trilyon liradır (tablo 11). 1997 Mali Yılı Bütçesi yılın ilk ayından itibaren açık vermeye başlamıştır (tablo 11). Oysa Refahyol Koalisyonu'nun başbakanı, Mayıs ortalarına kadar bütçede açık olmadığı iddialarını sürdürüegelmiş ve üstelik bunu, IMF yetkilileri, hükümetçe verilen bilgiler ışığında, henüz Nisan başında 415 trilyon liralık bir bütçe açığını Türkiye kamuoyuna duyurduktan sonra da devam ettirebilmiştir!

1997 bütçesinde en büyük sapmalar, beklenileceği gibi, iki kalemden ortaya çıkmıştır ve bunun yıl sonuna kadar büyümesi beklenmektedir. Birinci sapma, faiz ödemelerinde 830 trilyonu aşan bir eksik gösterimdir. İkincisi ise, özelleştirme gelirlerine ilişkin olarak 1 katrilyon 145 trilyon TL dolayında bir fazla gösterimdir (tablo 10). İki rakamın toplamı da zaten

TABLO 10 : 1997 KONSOLİDE BÜTÇE UYGULAMASI
(Trilyon TL)

	Başlangıç Ödeneği (1)	Mayıs Gerçekleşme (2)	Haziran Tahmini (3)	Yılsonu Tahmini (4)	Sapma (4+1)
Bütçe Giderleri	6.254.9	2.273.8	2.843.9	7.510.0	1.255.1
- Personel	1.729.4	717.3	865.3	2.053.0	323.6
- Diğer Cari	635.8	87.6	125.7	685.0	49.2
- Yatırım	495.3	98.3	148.3	545.0	50.0
- Transfer	3.394.4	1.370.6	1.704.6	4.226.7	832.3
Borç Faiz Ödemeleri	1.864.0	792.7	969.9	2.268.0	404.0
Sosyal Güvenlik	530.0	288.7	349.7	742.0	212.0
Diğer	1.000.4	289.2	385.0	1.216.7	216.3
Bütçe Gelirleri	6.254.9	1.745.2	2.125.2	5.110.0	1.144.9
- Vergi Gelirleri	4.368.0	1.445.8	1.759.8	4.368.0	-
- Vergi Dışı Normal Gelirleri	1.445.0	128.3	154.3	300.0	-1.145.0
- Özel Gelir ve Fonlar	424.9	142.8	175.8	425.0	0.1
- Katma Bütçe Gelirleri	17.0	28.3	35.3	17.0	-
Bütçe Dengesi	-	-528.6	-718.7	-2.400.0	-2.400.0

Kaynak : Yeni Maliye Bakanı Z. Temizel'in 9 Temmuz tarihli açıklaması (ANKA Ekonomi Bülteni. 10.07.1997. s. 5)

TABLO 11 : OCAK-HAZİRAN 1997 KONSOLİDE BÜTÇE GERÇEKLEŞMESİ
(Kümülatif; milyar TL.)

	Ocak	Şubat	1997 Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	1996 Haziran	Haz/97 Haz/96 Değ. (%)
GELİRLER	296.021	569.402	844.251	1.257.298	1.745.152	2.135.087	1.073.922	98.8
Vergi Gelirleri	237.890	468.879	689.928	1.011.714	1.445.833	1.770.298	880.651	101.0
Dolaysız Vergiler	90.116	161.894	226.404	376.117	616.475	743.315	358.808	107.2
Dolaylı Vergiler	147.774	306.985	463.524	635.597	829.358	1.026.983	521.843	96.8
Vergi Dışı Gelirler	49.253	88.665	135.976	223.608	269.350	328.197	175.265	87.3
Hibe	1.707	1.707	1.707	1.710	1.708	1.689	176	859.7
Katma Bütçe	7.171	10.151	16.640	20.266	28.261	34.903	17.830	95.8
HARCAMALAR	412.047	803.936	1.256.031	1.647.460	2.266.653	2.816.796	1.549.363	81.8
FAİZ DIŞI HARCAMALAR	221.372	445.373	722.060	1.074.799	1.480.009	1.860.270	849.658	118.9
Personel	149.978	272.096	391.068	558.587	717.313	870.499	395.251	120.2
Diğer Cari	1.905	12.366	28.606	56.264	87.642	126.680	69.068	83.4
Yatırım	65	508	18.431	53.556	98.309	143.620	46.532	208.6
Faiz Ödemeleri	190.675	358.563	533.971	572.661	786.644	956.526	699.705	36.7
Dış	11.828	31.239	48.894	75.275	100.857	119.674	66.481	80.0
İç	178.847	327.324	485.077	497.386	685.787	836.852	633.224	32.2
KIT'lere Transfer	6.477	13.457	22.832	33.150	40.150	51.900	18.130	186.3
Diğer Transferler	62.947	146.946	261.123	373.242	536.595	667.571	320.677	108.2
FAİZ DIŞI DENGİ	74.649	124.829	122.191	182.499	265.143	274.817	224.264	22.5
BÜTÇE DENGESİ	-116.026	-234.534	-411.780	-398.162	-521.501	-681.709	-475.441	43.4

Kaynak : ANKA Ekonomi Bülteni. 06.08.1997.

1997 yılı bütçesi toplam sapmasına yaklaşmaktadır.

Tablo 12, Refahyol Hükümeti'nin 1996 ortasında yılın tümü için hedeflediği **genel bütçe** gelirinin ancak üçte birine (yüzde 33.4'üne) ulaştığını göstermektedir. Oysa önceki mali yıllarda, Maliye Bakanlığı hedeflenen genel bütçe gelirlerinin en az yüzde 40'ını yılın ilk yarısında tahsil edebilmektedir.

Gerçekte, Maliye vergi gelirinde yılın tümü için hedeflenen tutarın yüzde 40'ına ilk 6 ayda ulaşmış olmakla birlikte, vergi dışı gelirlerde bu oran yüzde 10'da kaldığı için toplam performansı düşmüştür.

Refahyol bütçesinin idari-fonksiyonel dağılımı da önceki bütçelerden farklı olmamıştır. 1996 mali yılı bütçesindeki kamu idaresi paylarının 1997 bütçesinde bir ölçüde farklılaşıyor gibi görünmesinin tek nedeni, sözde denkliği kağıt üzerinde tutturabilmek için 1996 bütçesinde % 37.9'u bulan faiz ödemelerinin 1997 bütçesinde % 29.8'e inecek gibi gösterilmesi olmuştur. Bu çarpıtmaya rağmen, 1997 bütçe teklifinde eğitim (% 12.7), sağlık (% 3.3), savunma (% 12.7), DSİ (% 2.8) ve Karayolları Genel Müdürlüğü'nün (% 2.0) bütçe payları toplamı ancak bastırılmış faiz ödeneği payını yakalayabilmiştir.

Refahyol Hükümetinin kamu maliyesinde ulaşmak istediği hedeflerin bir bölümü de açıklanan üç ayrı "Kaynak Paketi" ile kamuoyuna duyurulmuştur. Bu paketlerde sayılan "kaynaklar", ağırlıklı olarak özelleştirme gelirleri ile döviz cinsinden borçlanmalardır. Bunun dışında, bazı hayali kaynaklar ile vergi girişlerinin öne alınması gibi küçük düzenlemelerin toplam beklentiler içindeki payı çok düşüktü.

Öngörülen toplam 43.2 milyar ABD dolarlık girişin yalnızca 4.2 milyar dolarının gerçekleştiği bu paketler, Refahyol İktidarının ve özellikle RP'nin önemli hayal kırıklıklarına uğradığı bir sürece işaret etmektedir. Sağlanan 4.2 milyar dolarlık girişin de 2.2 milyar doları döviz cinsinden tahvil ihracı, 1.1 milyar doları ise bedelsiz ithalat hakkı karşılığında sağlanan döviz borçlanmasıdır. Yaklaşık 1 milyar dolarlık bir kullanım olanının da "kamu ortak hesabı" (ortak havuz) ile yaratıldığı ileri sürülmektedir. Görüldüğü gibi, "kaynak" adıyla sağlanan olanaklar da tümüyle ya borçlanmadır ya da KİT fonlarına düşük faizle el koymadır. Bu süreç sonunda özellikle Ziraat Bankası'nın dengelerinin büyük ölçüde sarsıldığı görülmüştür.

Refahyol Hükümeti beklenen kaynakları sağlayamayınca ve bu arada 1998 vadeli iç borçlanma kağıtları ihracında gerek alıcılar açısından doyum noktalarına gerekse Bütçe Kanunu ile bir yıl ve daha uzun vadeli iç borçlanmada Hükümete tanınan limitin sonuna gelince yeniden mali piyasalara daha kısa vadeler için Hazine bonosu yoluyla başvurmaya başlamış, bu da iç borç faizlerini yeniden yükseliş eğilimine sokmuştur.

TABLO 12 : GENEL BÜTÇE GELİRLERİ
(Ocak - Haziran; milyar TL)

	1996 Tahsilat	1997 Tahsilat	Haz. 97/Haz. 96 Değ. (%)
VERGİ GELİRLERİ	880.650	1.770.298	101.0
- Gelirden Alınan	350.173	727.044	107.6
• Gelir Vergisi	276.367	552.851	100.0
• Beyana Dayanan	27.019	49.889	84.6
• Götürü Usûlde	3.464	6.429	85.6
• Gelir Vergisi Tevkifatı	233.595	475.813	103.7
• Gelir Vergisi Dahili Tevkifatı	1	1	0.0
• Geçici Vergi	12.267	20.695	68.7
• Talih Oyunları İşl.'nden Elde Edi.	21	24	14.3
• Kurumlar Vergisi	73.806	172.941	134.3
• Beyana Dayanan	33.316	94.862	184.2
• Kurumlar Vergisi Tevkifatı	3.586	5.219	45.5
• Kur. Ver. Dahili Tevkifatı	1	4	300.0
• Geçici Vergi	35.692	71.493	100.3
• Talih Oyunları İşl.'nden Elde Edi.	1.211	1.363	12.6
• Kıy. Maden ve Ziy. Eşy. Alı.	-	1.252	-
- Servetten Alınan	8.635	16.271	88.4
• Motorlu Taşıtlar Vergisi	7.959	14.953	87.9
• Motorlu Taşıtlar Ek Vergisi	42	25	40.5
• Veraset ve İntikal Vergisi	634	1.293	103.9
- Mal ve Hizmetlerden Alınan	365.340	718.049	96.5
• Dahilde Alınan KDV	165.152	308.850	87.0
• Ek Vergi	9.697	21.646	123.2
• Taşıtlar Alım Vergisi	13.199	27.546	108.7
• Ek Taşıtlar Alım Vergisi	13	40	207.7
• Akaryakıt Tüketim Vergisi	106.670	214.455	101.0
• Banka ve Sigorta Mum. Vergisi	24.970	50.564	102.5
• Damga Vergisi	23.597	47.772	102.4
• Harçlar	22.042	47.176	114.0
- Dış Ticaretten Alınan	155.361	308.471	98.6
• Gümrük Vergisi	24.830	46.993	89.3
• İthalde Alınan KDV	130.025	260.675	100.5
• Diğer Dış Ticaret Gelirleri	492	803	63.2
• Rıhum Resmi	14	-	-
- Kaldırılan Vergiler Artıkları	1.142	463	-59.5
VERGİ DIŞI NORMAL GELİRLER	60.449	151.717	151.0
- Dev. Yön. Kurumlar Has.	2.786	38.188	1270.7
• Devlet Payları	2.780	4.835	73.9
• Belli Giderler Kar. Gelirler	-	-	-
• Merkez Bankası Safi Hasılatı	-	33.330	-
- Devlet Patrimonyasının Gelirleri	26.611	74.435	179.7
• Taşınmaz Mallar Satış Gel.	2.173	8.801	305.0
• Taşınmaz Mal. İdare Gelirleri	3.434	8.419	145.2
• Taşınır Mal Gelirleri	1.287	2.802	117.7
• Hazine Portföy ve İst. Gel.	1.556	507	-67.4
• Döner Sermaye Gelirleri	6.727	13.737	104.2
• KİT ve İDT'de Sağ. Gel.	11.434	40.169	251.3
- Faiz. Tav. ve İkraz Geri AL	14.313	18.065	26.2
- Cezalar	11.911	13.979	17.4
- Çeşitli Gelirler	4.828	7.050	46.0
ÖZEL GELİR VE FONLAR	114.992	178.169	54.9
- Özel Gelirler	176	1.689	859.7
- Fonlar	101.370	146.717	44.7
- Diğer Gelirler	13.446	29.763	121.4
GENEL TOPLAM	1.056.092	2.100.184	98.9

TÜRK-İŞ'İN VERGİ ALANINDAKİ TESPİT VE ÖNERİLERİ

Sorunlar

Türkiye'de kamu maliyesi 1980'lerin ortalarından itibaren kriz belirtileri vermektedir. Sorun, kamuoyuna daha çok kamu açıkları boyutuyla yansımaktadır. Çözüm olarak ise yıllardır bütçenin en önemli harcama ve hizmet kalemlerinde kısıntılar yapılması ilk akla gelen uygulama olmaktadır. Kısıntılar, daha çok yatırımlar ve sosyal yönlü harcamalar üzerinden yapılmakta, fırsat bulundukça da personel ödeneklerine el atılmaktadır. Oysa sorunlar ve çözümleri farklı anlayışları gerekli kılmaktadır.

Türkiye'de kamu maliyesinin **birinci sorunu** devlet bütçesinin küçüklüğüdür. Ulusal gelirin yüzde 23'ü civarındaki bir konsolide bütçe büyüklüğü ile Türkiye'nin bugünkü ekonomik sorunlarına ve toplumsal taleplerine cevap verilmesi mümkün değildir. Bu bütçe büyüklüğü, AB ülkeleri ortalamasının yaklaşık yarısı boyutundadır. Benzer biçimde, Türkiye'de toplam vergi yükü de AB ortalamasının yarısını biraz aşabilmektedir.

İkinci önemli sorun, devlet bütçesinin giderek daha çarpık bir bileşime sahip olmasıdır. Konsolide bütçenin 1996'da yüzde 37,9'u faiz harcamalarına ayrılmaktadır. Bu, dünya ülkeleri arasında benzersiz bir durumdur. Toplanan vergilerin daha da büyük bir bölümü faiz harcamalarına ayrılmakta, bütçe gerçek işlevinden uzaklaştırılmaktadır. 1996'da toplanan vergilerin yüzde 66,6'sı faiz ödemelire ayrılmıştır. Ücretlilerin toplam vergi gelirlerinin yüzde 50'sini karşıladığı düşünülürse, ücret üzerinden alınan tüm dolaysız ve dolaylı vergiler toplamının faiz ödemelerini karşılamaya yetmediği görülmektedir. Kısacası, devlet rantıye kesimine yönelik bir aktarma organına dönüştürülmüş bulunmaktadır. Devlet vergi alması gereken kesimlerden borçlanmakta; buna karşılık vergi alabildiği kesimlerden elde ettiği gelirleri borçlandığı kesimlere transfer etmektedir. Bu, sürdürülemez bir durumdur. Devletin vergi alma hak ve meşruiyeti derinden sarsılmıştır.

Öte yandan, faiz hariç bütçe büyüklüğü Türkiye'de yüzde 14-15 gibi bir düzeye indirilmiş olduğu için, devletin hizmet üretme kapasitesi iyiden iyiye düşürülmüştür. Faiz hariç bütçe büyüklüğü bakımından Türkiye'nin AB ülkeleriyle olan farkı üç katına çıkmaktadır. Türkiye bu kadar kısıtlı bütçe olanaklarıyla gelişmiş ülkelerle arasındaki farkı kapatma iddiasını asla sürdüremez; hatta sosyal devlet iddiasını bütünüyle terketme durumunda kalır. Dahası, sermaye birikimi için gerekli fiziki ve beşeri yapıyı dahi oluşturamaz ve ekonominin yönetimini gerçekleştiremez. Bu nedenlerle kamu maliyesi krizinin daha fazla büyümesi ve ekonomiyi olumsuz etkilemesi biran önce önlenmelidir.

Üçüncü önemli sorun, ortalama olarak düşük düzeyde bulunan vergi yükünün, ücretliler söz konusu olduğunda aşırı yüksek, oluşudur.

Kaldı ki, ücretlilerin bir de zorunlu tasarruf kesintisi gibi vergi yükünde hesaba katılmayan zorunlu ödemeleri bulunmaktadır. Yüzde 25 gibi çok yüksek bir başlangıç oranına sahip gelir vergisi tarifesi yanında bir de sigorta primleri hesaba katıldığında brüt ücret-net ücret farkı alabildiğine açılmaktadır. Bu durum en çok ücretlileri mağdur etmektedir. Yüksek vergi/fon/prim ödemek yanında, işverenle ücret pazarlığında zayıf konuma düşmekte veya istihdamı caydıran ya da kaçak işçiliği özendiren bir durumun bütün sonuçlarına katlanmaktadır. Emekçilerin beyansız/sigortasız çalıştırılmaları sonucunda, devlet umduğunun tersine olarak vergi gelirlerinden daha fazla mahrum kalmaktadır. Kayıt dışı ekonominin büyümesinin ikinci bir sonucu, firmalar arası rekabet ilişkilerinin bozulması ve düzgün çalışan işletmelerin de taşeronlaşmaya itilmesidir.

Türkiye'de ücretlilerin vergi yükü sadece diğer kesimlerin yüküne kıyasla yüksek kalmamakla, AB'deki meslektaşlarınınkine kıyasla da yüksek düzeyini korumaktadır. Türkiye'de ulusal gelirden aldıkları pay yüzde 22 iken gelir vergisinin yarısından fazlasını ödemek zorunda bırakılan ücretlilerin vergi karşısındaki bu eşitsiz konumlarına mutlaka ve acilen bir çözüm bulunmalıdır.

Çözüm Yolları

Kamu açıklarının giderilmesi ve bu arada büyüyen faiz ödemelerine daha fazla yer açılabilmesi için şimdiye kadar harcamalarda gerekli-gereksiz kısıntılar yapmaktan başka ciddi bir önlem alınmamıştır. Oysa harcamaların kısılması imkanlarının sonuna gelinmiş, hatta birçok hizmet alanında ciddi yetersizlikler başgöstermeye başlamıştır. Kaldı ki, Türkiye'de kamu açıklarının nedeni, gider aşırılığından ziyade gelir yetersizliğinden kaynaklandığı için neşterin doğru yere vurulması gerekmektedir. Vergi ödevlerini yerine getirmeyerek, vergi bağışıklıkları şemsiyesini sürekli genişlemeye zorlayarak kendi sıkıntılarını kamunun üzerine atmayı beceren ve böylece kamu maliyesi krizinin büyümesine katkıda bulunan kesimlerin vergilendirilmesinden başka kalıcı ve adil bir çözümün olmadığı noktasında bugün bilim çevrelerinin büyük bir çoğunluğu birleşmektedir.

Sayılan nedenlerle, mevcut bunalımın aşılması için iki konunun öncelik taşıdığı görülmektedir.

- Kamu gelirlerinin vergileme yönünden desteklenerek güçlü bir biçimde arttırılması;
- Faiz ödemelerinin köklü bir biçimde azaltılmasıyla siyasal iktidarın ve ona yetki veren TBMM'nin kamu bütçesine egemen olmasının sağlanması.

Vergi gelirlerini köklü bir biçimde arttırma olanakları Türkiye koşullarında mevcuttur. Çünkü Türkiye'deki fiili vergi yükü, ülkenin gelişmişlik düzeyine ve potansiyel vergi kapasitesine kıyasla oldukça düşüktür. Merkezi ve yerel vergiler yanında sosyal güvenlik vergilerini de içeren toplam vergi gelirlerinin ulusal gelire oranı Türkiye'de 1996'da yüzde 21.6 iken, AB ülkeleri ortalaması yüzde 41.4'tür. Toplam vergi yükü oranı Yunanistan'da dahi yüzde 38.7'dir. Türkiye'nin 5 yıllık bir süre içinde toplam vergi yükünü yüzde 30 oranına ulaştırmayı hedeflemesi gerekli ve mümkün gözükmemektedir. Nitekim, DPT'nin 1997 yılı baharında hazırladığı istikrar programı da, kaynak sorununun kalıcı bir biçimde ancak böylesine kararlı bir vergi zorlamasıyla aşılabileceği saptamasını yapmakta ve 3 yılda 7.5 puanlık bir vergi yükü artışı öngörmektedir.

Bununla birlikte, Türkiye'de ücretlilerin vergi yükü aşırı yüksek kalmaktadır. Ücret üzerindeki "istihdam vergileri" yükünün azaltılması işverenin de talebi olduğu için bu konuda toplumsal bir uzlaşmanın sağlanması nispeten kolay gözükmemektedir. Ancak işçi kesiminin bu tür bir uygulamanın özüne ilişkin bazı vazgeçilmez ilkeleri bulunmaktadır. Bunlar, ücretlilerin vergi yükü hafifletilmesinin kime ne yarar sağlayacağı ve azalan kamu gelirlerinin nasıl telafi edileceği noktalarındadır. Bu çerçevede,

- Emek gelirleri üzerindeki vergilerin azaltılmasının karşılığı tüketim vergilerinin arttırılması olmamalıdır. Çünkü bu tür dolaylı vergilerin ücretliler üzerindeki yükü daha fazla olmaktadır. Tasarruf imkanları çok sınırlı olduğu için gelirlerinin hemen hemen tamamını tüketime ayıran düşük ve orta gelirli ücretliler için tüketim vergileri ağır bir yük oluşturmakta ve satın alma gücünü ciddi bir biçimde kısımlamaktadır. Dolayısıyla, ücretlilerin vergi yükünün hafifletilmesinin telafisi, ücret dışı kesimlerin dolaysız vergilerinin (gelir, kurumlar ve servet vergilerinin) artışıyla gerçekleştirilmelidir.
- Ücretlilerin vergi yükünün hafifletilmesi işçi-işveren ücret çekişmesinin konusu yapılmamalı, bu hafifletme işverence ücret artışı yerine geçirilmemeli, bu tür niyetleri engelleyecek önlemler alınmalıdır.
- Ücretliler üzerindeki Zorunlu Tasarruf kesintilerine son verilmeli, Zorunlu Tasarruf ve Konut Edindirme Yardımı hesaplarındaki birikimler haksahiplerine daha fazla hak kaybına neden olmadan geri döndürülmeli, geri döndürme süresi içersinde birikimler piyasa faiz hadlerinden nemalandırılmalı, yüzde 3'lük işveren katkı payı ücretlere eklenmelidir.

Müdahale Araçları

Kamu harcamalarının finansmanında ve yeni sosyal hizmetlerin önünün açılmasında yetersiz kalan vergi gelirlerinin arttırılması için iki temel müdahale alanı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, mevcut vergi sisteminin etkinliğinin arttırılmasıdır; ikincisi ise yeni vergi alanlarını kavramak üzere yeni vergilerin sisteme dahil edilmesidir.

Mevcut sistemin etkinliğinin arttırılması başlıca 4 alanda yapılacak düzenlemeleri gerekli kılmaktadır:

ı)- Vergi istisna ve muafiyetleri sınırlandırılırken ücretliler için özel indirimin asgari ücret düzeyine yükseltilmesi;

ıı)- Gelir vergisinde üniter yönteme geçişin gerçekleştirilmesi;

- hayat standardı esası ve götürü vergilemenin tedricen daraltılması ve kaldırılması sağlanarak vergilemede karine usulü yerine gerçek usulün güçlendirilmesi;

- gelir vergisi dışındaki bazı vergilerin de (özellikle servet/mülkiyet vergilerinin) artan oranlı bir özelliğe kavuşturulması;

- kurumlar vergisinin göstermelik konumundan kurtarılmasıyla sistem içindeki payının en az ikiye katlanması;

- bütün bunların sonucunda vergi sisteminin bir bütün olarak artan oranlılığının desteklenmesi ve vergi gelirleri içindeki ağırlığı yüzde 40'ın altına düşmüş bulunan dolaysız vergilerin (gelir, kurumlar ve mülkiyet vergilerinin) payının yüzde 50'ye yükseltilmesi;

- bunların toplam net etkisi olarak vergi tabanının genişlemesine ve vergi gelirlerinin artışına katkı yapılması;

ııı)- Vergi oran ve miktarlarına ilişkin indirim ve yükseltmelerin fiskal, sosyal ve ekonomik amaçlara uygun duruma getirilmesi;

- ücretliler için safi gelir üzerinden beyannameye dayalı bir vergileme teknik güçlükler nedeniyle gerçekleştirilemiyorsa, o zaman bu kesim için 10'ar puan indirimli özel bir gelir vergisi tarifesi uygulanması;

- gelir vergisi esas tarifesi başlangıç oranının da 5 puan indirilmesinin bir takvime bağlanarak başlatılması

- buna karşılık faiz türü menkul değer kazançlarından alınan vergi oranlarının gelir vergisinin başlangıç tarifesine yükseltilmesi;

- emlak alım vergisi yerine geçen tapu harçlarının alıcı ve satıcıya yüklediği toplam yüzde 8'lik vergi basıncının yolaçtığı vergi kaçaklarını önlemek için bu oranlarda köklü bir indirim yapılması ancak aynı zamanda artan oranlı bir tarifeyle bağlanması;

- emlak vergisi matrah beyanlarını rayiç değerlere yaklaştırmak için yeni mekanizmaların devreye sokulması;

- vergi sisteminin genel olarak değer esaslı ve nispi vergilemeye uygun bir yapıya geçişı sağlanarak kronik enflasyonun neden olduğu aşındırmalardan uzak durulmasının sağlanması;

w)- Vergi yönetiminin yetkin ve etkin kılınmasını sağlayacak şekilde insan kaynakları politikasının geliştirilmesi;

- gelir idaresinin otonomisinin arttırılması ve istikrara kavuşturulması;

- idarenin emrine yeni denetim olanaklarının verilmesi, bu bağlamda otomasyonun güçlendirilmesi, servet bildiri mi gibi vergi otokontrol mekanizmalarının geliştirilmesi, dolaysız denetimlerin oranının yükseltilmesi, caydırıcı yaptırımların özgürlüğü bağlayıcı önlemlerle güçlendirilmesi.

Yeni vergi alanlarının kavranması ise önemli vergi rezervlerinin sistem içine alınmasını sağlayabilecektir. Ekonomik ve sosyal gelişme yeni vergi konularının ortaya çıkışını hazırlamaktadır. Türkiye gibi gelir dağılımı son derece eşitsiz, kolay gelir sağlama ve servet yığma kanalları ardına kadar açık, kentsel rantlardan vergisiz yararlanma olanakları sınırsız, kayıtdışı ekonomisi alabildiğine geniş olan bir ülkede düzgün bir kayıt sistemi yanında yeni vergileme araçlarının da devreye sokulmasının sayısız yararları bulunmaktadır. Enflasyonist sürecin ve gelir dağılımı bozukluğunun da desteklediğı en önemli yeni vergileme sahası, taşınır ve taşınmaz varlıklarda ortaya çıkan değer artışları olarak gözükmektedir. Bunların ayrı ayrı veya birlikte bir "taşınır ve taşınmaz varlıklar değer artış vergisi"nin konusu yapılması mümkün ve gereklidir. Böylece menkul kıymetlerden ve kentsel rantlardan elde edilen spekülatif kazançlar vergileme kapsamı içine alınabilecektir.

Sonuç olarak TÜRK-İŞ, Türkiye'de kamu maliyesi krizinin kalıcı bir biçimde çözümünü öncelikle yeni bir vergileme anlayışının benimsenmesinde görmektedir. Bu yeni anlayış, kamu maliyesinin ve vergi sisteminin bugünkü yapısında gelir dağılımını daha da bozucu özelliklerinin son bulmasını sağlayabilecektir. Böylelikle, vergi sisteminin gelir bölüşümünü bozulmasını önleyici bir araç olarak kullanılması da mümkün olabilecektir.

KAMU BORÇLANMASI

İç Borçlar

Kamu harcamalarının finansmanının esas itibariyle vergilerle karşılanması gerekir. Ancak harcamaların karşılanmasında verginin yanı sıra borçlanma ve emisyon gibi yollara başvurulması da söz konusu olabilmektedir. Emisyonun enflasyonist etkisi gözönüne alındığında belirli bir sınıra kadar emisyonu başvurulmadan borçlanma yoluna gidilmesi tercih edilen yollardan biridir. Burada önemli olan kamunun bir zorunluluk olarak mı, yoksa belirli kesimlere kaynak aktarmak amacıyla bir tercih olarak mı borçlanma yoluna başvurduğudur. Zorunluluk halinde borçlanmaya gidilmesinde bunun aslında geçici bir durum olması ve ilk fırsatta vergilemeyle kapatılması öngörülür. Bir tercih olarak vergi yerine borçlanmaya gidilmesi durumunda ise borçların ve faizlerinin hangi kaynaklar kısılarak ödeneceği önemlidir. Bu durumda kamu harcamalarının kısılması gündeme gelecektir. Yukarıda görüldüğü gibi neo-liberal politikaların uygulandığı durumlarda öncelikle kısılan yatırım harcamaları ile sosyal harcamalardır.

Öte yandan borçlanmayı alındıkları yere göre ayırmak da mümkündür. Bunlardan biri devletin ülke içerisinde yaptığı iç borçlanmadır. Diğer de kamunun ulusal ekonominin büyümesi için gerek duyduğu ve bunu kendi kaynaklarıyla karşılayamadığı durumda dış finansman yoluna yönelmesi ile meydana gelen dış borçlardır.

Ülkemizde, özellikle 1983'ten itibaren gündemde olan ve bugüne kadar artan bir şekilde devam eden kamu finansmanında iç borçlanmaya başvurulması, devletin bir tercih olarak belirli kesimlere kaynak transferi yapmasına olanak sağlamaktadır.

Borçlanma düzeyindeki artış, vade ve faiz koşullarının olumsuzluğunun etkisiyle, 1990'lı yıllarda tehlikeli boyutlara ulaşmış, 1993 yılı sonunda bu tehlikeli artış ekonomideki tüm dengeleri zorlamaya başlamıştır. Hedeflerin üzerinde gerçekleşen bütçe açıkları ve artan kamu borçlanma gereğiyle 1994 yılında ülke ekonomisi krize girmiştir. Yaşanan krizi takiben yurtdışı borçlanma olanaklarının da kısıtlanması hatta 1994 krizi sonrasında giderek ortadan kalkması iç borçlanmayı iyice artırmıştır.

1980'li yılların sonunda 41.9 trilyon lira düzeyinde olan iç borç stoku söz konusu gelişmelerin etkisiyle 1993 yılı sonunda 357,3 trilyon liraya 1994 yılında 799.3 trilyon liraya ulaşmıştır. 1995 yılında 1.361 trilyon liraya yükselen iç borç stoku, 1996 yılı sonunda 3.149 trilyon liraya ulaşmıştır. 1997 yılının Mayıs ayı sonu itibariyle iç borç stoku 4.027 trilyon liradır.

Borç stoku sürekli artarken, ekonomideki belirsizliklerin etkisiyle borçlanmanın vade yapısı sürekli kısalma eğilimi göstermiş, borçlanma faizi de yüksek düzeylerde seyretmiştir.

İç borç stokunun borçlanma türüne bakıldığında, toplam iç borç stoku içerisinde kısa vadeli borçlanma türü sayılan Hazine bonolarının payının, 1997 yılı Şubat sonrası dönemi hariç, giderek artmasına karşın, uzun vadeli borçlanma türü olan tahvillerin payının sürekli gerilediği görülmektedir (1997 Mart ayından itibaren bu durumda geçici bir düzelme ortaya çıkmaya başlamıştır). 1989 yılında toplam borç stoku'nun yüzde 8.4'ü, 1990 yılında yüzde 9.6'sı bonodan oluşurken, bu oran 1993 yılında yüzde 18'e çıkmıştır. Kriz yılı 1994'de ise bir önceki yıla göre yüzde 112 artarak yüzde 38.1'e, 1995 yılı sonunda da yüzde 46.4'e yükselmiştir. Aynı eğilim 1996 yılında da sürmüş bonoların oranı yüzde 43.5'e ulaşmıştır (Tablo 13). Ancak 1997 yılının ilk çeyreği sonunda bu yapı değişmiş ve Mayıs 1997'deki dağılım bonoda yüzde 20.8, tahvilde yüzde 68.1 olarak değişmiştir. Borçlanmanın vade yapısı bu doğrultuda 1996 sonuna kadar sürekli kısalmıştır. 1990 yılında 2 yıl olan vade, 1993 yılında 1 yıla, 1994 yılında 119 güne düşmüştür. 1995 yılında 206 gün olan borçlanma vadesi 1996 yılında (Aralık ayında 358 güne kadar çıkmakla birlikte) yıllık ortalama 195 gün olmuştur. İç borçlanmada vade yapısının kısa vadeli borçlanmaya kaymasının yanı sıra Hazine'nin Merkez Bankası'ndan kısa vadeli avans yoluyla borçlanmalarının payının sürekli artması da dikkat çekmektedir. 1997 yılında iç borçlanmada vade yapısı ilk beş ay itibarıyla ortalama 412 güne yükselmiştir.

İç borçlanma anapara ve faiz ödemeleri toplamından oluşan iç borç servisinde gözlenen önemli gelişme ise, özellikle 1993 yılından itibaren faiz ödemeleri artış hızının sürekli olarak anapara ödemelerinin üzerinde olmasıdır. 1993 yılında anapara ödemesindeki yüzde 134'lük artışa karşın faiz ödemeleri yüzde 151, 1994 yılında yüzde 96.5'lik anapara ödemesi artışına karşın yüzde 170.5'lik faiz ödemesi artışı olmuştur. Aynı eğilimin 1995 yılında da gerçekleştiği görülmektedir. Sırasıyla yüzde 47.6'lık artışa karşın yüzde 105'lik artış gerçekleşmiştir. Bu duruma yolaçan nedenlere bakıldığında, son dönemde dış borçlanma olanaklarının kısıtlı olması ve uygulanan sıcak para politikasının etkisiyle çok yüksek reel faizlerin ödenmesinin önde gelen nedenler olduğu görülür. Borçlanmada vade yapısının kısaldığı son yıllarda, yıllık ortalama iç borçlanma faizi bileşik olarak çok yükselmiştir. 1994 yılında ortalama yıllık bileşik borçlanma faizi yüzde 164.4, 1995 yılında yüzde 121.8 olmuştur. Enflasyonun yüzde 79.8 olduğu 1996 yılında da yüzde 135.2 olarak gerçekleşmiştir.

Kamu iç borçlanma kağıtlarının büyük çoğunluğu bankalar tarafından alınmaktadır. 1990 yılında satılan bono ve tahvillerin yüzde

TABLO 13 : İÇ BORÇ STOKU

Yıllar	Tahvil	Bono	Avans+ Konsolide Borçlar	Toplam İç Borç	İç Borç Stoku/ GSMH (%)	Borç Stokunun Ortalama Vadesi (Yıl)
1989	10.863	3.537	27.534	41.934	18.8	1.6
1990	22.523	5.469	29.188	57.180	14.4	2.0
1991	33.405	18.258	45.984	97.647	14.8	1.5
1992	86.388	42.247	65.602	194.236	17.6	1.9
1993	190.505	64.489	102.353	357.347	17.9	1.0
1994	239.384	304.230	255.695	799.309	20.6	.03
1995	511.768	631.298	217.940	1.361.006	17.3	.06
1996	1.250.154	1.527.837	370.943	3.148.984	20.8	0.5
1997*	2.743.891	838.200	444.139	4.026.759	-	1.1

Kaynak : DPT

* Mayıs sonu itibariyle

**TABLO 14 : HAZİNE İHALELERİNDE NET SATIŞ
(Milyar TL)**

1995	Net Satış	Brüt Bileşik Faiz (%)
Ağustos	126.040.1	91.7
Eylül	39.712.0	116.4
Ekim	93.850.4	130.2
Kasım	69.738.8	132.9
Aralık	54.535.7	181.2
1996		
Ocak	269.988.9	203.5
Şubat	274.891.4	153.1
Mart	180.657.9	126.1
Nisan	329.987.8	126.8
Mayıs	170.842.3	114.0
Haziran	302.624.5	125.9
Toplam (11 ay)	1.912.869.8	139.4
Refahiyol Dönemi		
Temmuz	221.545.2	128.7
Ağustos	219.826.5	125.9
Eylül	419.977.9	124.9
Ekim	378.228.9	127.4
Kasım	100.223.4	134.8
Aralık	157.790.0	128.2
1997		
Ocak	257.997.8	107.6
Şubat	396.910.0	106.4
Mart	370.438.9	111.6
Nisan	242.976.3	122.0
Mayıs	99.874.6	131.3
Toplam (11 ay)	2.860.789.5	120.4

85.9'unu alan bankaların payı 1994 yılında yüzde 71.6'ya gerilemiş ancak daha sonra 1995 yılında tekrar yüzde 81.6'ya yükselmiştir. 1996 yılının ilk yarısında da iç borçlanma kağıtlarının yüzde 82.3'ü bankalar tarafından alınmıştır. Bankaların ardından ikinci sırada sürekli olarak kamu bankaları dışı resmi kurumlar ve özellikle Zorunlu Tasarruf (ÇTTH) gibi fon hesapları bulunmaktadır. 1990 yılında iç borçlanmanın yüzde 12.9'unun, 1994 yılında yüzde 9.8'inin, 1996 yılında da yüzde 9.4'ünün alıcısı bunlar dışı resmi kurumlar olmuştur.

Yüksek reel faizlerin ödendiği iç borçlanma, borç verenler lehine reel bir nakdi transfer oluştururken, iç borçların alıcısı bankaların topladıkları mevduatı hem krediye dönüştürme eğilimini düşürmüş, hem de çok yüksek kredi faizlerinin oluşması nedeniyle yatırımlar üzerinde caydırıcı etki yaratmıştır.

Yüksek borçlanma düzeyi ve ödenen reel faizlerin karşılanması yukarıda da belirtildiği gibi bazı harcamaların kısılmasını getirmektedir. Faiz ödemeleri, bütçe vergi gelirlerinin 1992 yılında yüzde 28.5'ini oluştururken, 1994-95 yıllarında yüzde 52'sini, 1996 yılında yüzde 66.6'sını oluşturmaya başlamıştır. Vergi gelirlerinin büyük kısmının faiz ödemelerine gitmesinin yanı sıra, bütçenin de önemli kısmı faizlere ayrılmaya başlamıştır. Bütçede transfer harcamaları önemli ölçüde artarken, iç yapısında da faiz transferleri çok büyük boyutlara ulaşmıştır. Öyleki 1996 bütçesinin de gösterdiği gibi devletin bütçesinden eğitime, sağlığa, sosyal güvenliğe, sanayiye, tarıma, adalete, ulaştırmaya ayrılan kaynakların toplamını aşan bir faiz ödemesi yükü söz konusudur. Faizlere yer açmak için yatırımlardan vazgeçilmiş, sosyal harcamalar kısılmıştır.

İç borç stokunun ekonomiye göre büyüklüğünün bir göstergesi olan GSMH içindeki payı, 1990'lı yıllarda yüzde 15-20'ler düzeyinde seyretmektedir.

Refahiyol ve Borçlanma Politikası

İç borçlanma konusunda ilginç bir tartışma da Refahiyol Hükümeti'nin bu konuda önemli başarılar sağladığını iddia etmesi sonucunda ortaya çıktı. İddianın özü, Refahiyol dönemindeki uygulamalarla iç borç faizlerinin büyük oranda düşürüldüğü ve borçlanma vadelerinin de istikrarlı bir biçimde uzatıldığı idi. Koalisyonun özellikle RP kanadı bu iddiayı güçlendirebilmek için 1996 yılı Ocak ayının % 200'ü aşan çok yüksek kamu borçlanma faizlerini tek karşılaştırma temeli olarak aldı. Böylece istatistiğin kötü niyetli kullanımına yeni bir örnek eklemiş oldu.

Karşılaştırmalardaki abartıların ve çarpıtmaların ortadan kaldırılması için uzun dönem ortalamalarının alınması en uygun yöntemlerden

biridir. Refahyol'un 1996 Temmuz başından 1997 Mayıs sonuna kadar 11 ayda yaptığı borçlanmaların ortalama faizleri, kendinden önceki 11 ayın ortalamasıyla kıyaslanabilir. Buna göre, tablo 27'nin de gösterdiği gibi, Refahyol öncesindeki 11 ayın ortalama bileşik faizi % 139 iken, Refahyol'un 11 ayında bu ortalama % 120'dir. Bu da, iki dönem arasında çok büyük bir farkın ortaya çıkmadığını göstermektedir.

Bununla birlikte karşılaştırmayı iki ayrı ögeyi hesaba katarak yapmakta yarar vardır. Bunlardan birincisi, 1997 başından itibaren tahvil/ bono faizleri üzerindeki gelir vergisi stopajının % 5'ten % 12'ye çıkartılmış olmasının Refahyol dönemi lehine hesaba katılması gereğidir. Gerçi bu artış kararı Refahyol'dan önce DYP-CLP Koalisyonu döneminde verilmiş ve tarihlenmiştir ama bunun devletin net borçlanma maliyetini aşağıya çekme gibi bir avantaj doğurması hesaba katılmalıdır.

Hesaba katılması doğru olan ikinci özellik, 1995 Aralık ayı ile 1996 Ocak ve Şubat aylarında bileşik faizlerde ortaya çıkan aşırı yükselme eğiliminin karşılaştırmadan elenmesidir. Bir başka deyişle, karşılaştırmanın, Mart 1996'dan itibaren yeniden denetim altına alınarak düşme rampasına sokulan faiz hadleriyle yapılması daha gerçekçi olacaktır, çünkü faizlerin % 200'lere çıkışı DYP-CHP döneminde olmuşken, % 120'lere inışı kısa süreli Anayol Hükümeti döneminde esasen gerçekleştirilmiştir. Bu durumda, Refahyol'un "faizleri % 200'lerde alıp aşağıya çektik" biçimindeki söyleminin hiçbir dayanağı ve anlamı kalmamaktadır. Bu çerçeveden bakıldığında, Refahyol 1996 Mayıs ve Haziran aylarında %114 ve 126 düzeylerinde olan bileşik faizleri Kasım 1996 sonuna kadar biraz daha yüksek ortalamalara çıkarmış, daha sonraki düşüş eğilimi Şubat 1997'de % 106 düzeyinde sınırına ulaşmış ve yeniden artış trendine girmiştir. Refahyol'un Mayıs 1997 ayı ortalama faizleri % 131'lik düzeyiyle Mayıs 1996 düzeyinin tam 17 puan üzerinde bulunmaktadır! (Tablo 14)

Bir başka açıdan bakıldığında, Refahyol'un 11 ayda 2 katrilyon 861 trilyon liralık iç borçlanma gerçekleştirdiği; iç borç stokunu ise Haziran 1996 sonundaki 2 katrilyon 184 trilyon liralık düzeyden Mayıs 1997 sonunda 4 katrilyon 27 trilyon liralık düzeye taşıdığı görülmektedir.

Yanıtlanması gereken iki soru kalmaktadır: 1997'nin ilk aylarındaki faiz oranları düşüşleri nasıl gerçekleşmiştir? Ortalama borçlanma vadesi nasıl uzatılabilmiştir. bir başka deyişle, bir yıldan daha kısa vadeli olan Hazine bonusu yerine bir yıl ve üzerindeki vadelerde olan tahvil satışı nasıl gerçekleştirilebilmiştir?

İki soru birbirine bağlıdır. Faizlerin düşürülmesi, Hazine'nin borçlanmak için mali piyasalara daha az başvurmasıyla sağlanmıştır. Talep azalınca doğal olarak arz (satış) fiyatı da geriye çekilmiştir. Peki Hazine'nin borçlanma ihtiyacı ve talebi nasıl azaltılabilmiştir? Gerçekte, Hazine'nin

borçlanma ihtiyacı ve talebi azalmamış, ancak borçlanma biçimi geçici olarak değiştirilmiştir. Refahyol'un açıkladığı üç kaynak paketinin öngörülleri sadece % 10 oranında gerçekleşmiş bunun da büyük bölümü döviz cinsinden tahvil satışından elde edilen 2.146 milyon dolar ile bedelsiz it-halattan sağlanan 1.150 milyon dolarlık 1 yıl kesin vadeli mevduat olmuştur. Refahyol bu sayede daha az iç borçlanma ihalesine çıkmış ve böylece hem faizlerin düzeyini düşürmüş hem de likidite bolluğu içindeki piyasalara 1 yıl ve üzerinde vadelerle tahvil satabilmiştir.

Bu uygulamanın olumlu gibi görünen sonuçlarını gölgeleyen iki bel-libaşlı olumsuzluk vardır: Birincisi, elde edilen 3.3 milyar dolarlık ilave borçlanma olanağı yüksek maliyetlerle (bedelsiz döviz hesaplarına mark bazında yıllık % 10 faiz verildiği gibi ek vergi avantajları sağlanmıştır) yapıldığı gibi başta Ziraat Bankası olmak üzere kamu bankalarını büyük sıkıntılara sokma pahasına gerçekleştirilmiştir. Benzer şekilde, ortak havuz (kamu tek) hesabı aracılığıyla kârlı KİT'lerin fonlarının düşük faizlerle kullanılarak ucuza kapatılması gerçekleştirilmiş ve bu kurumlar da zora sokulmuştur.

İkinci olumsuzluk, 1997 yılı sonundan itibaren Hazine üzerine çok büyük iç borç servisi yükü bırakılmış olmasıdır. Örneğin, 13 aylık ve "TÜFE x risk primi" oranlı tahvillerle Hazine 1 katrilyon 604 trilyon liralık iç borçlanmaya giderken ve karşılığında, peşin iskonto nedeniyle, sadece 709 trilyon liralık bir nakit girişi sağlarken, 1998'e 895 trilyon liralık bir faiz yükü ilavesiyle 1.5 katrilyonluk bir borç transfer etmiş olmaktadır. Bu tahviller enflasyona endeksli olduğu için, enflasyonun artışı faiz yükünü daha da arttıracaktır. Kuşkusuz yıl içinde yapılmış diğer borçlanmalardan da 1998'e önemli yükler sarkacağı gibi, bedelsiz döviz hesaplarının geri ödenmesi de Hazine'yi zorlayacaktır.

Dış Borçlar

İç borçlardaki artış gibi, son yılların önemli bir diğer sorunu dış borçlardır. Borçlanmanın, kolay bir yol olarak kullanılması ve ekonominin dış kaynak talebini azaltacak yönde gerekli önlemlerin alınmamasının olumsuz sonuçları bugün ekonomide şiddetli bir biçimde yaşanmaktadır.

1990'lı yıllarda 1994 yılı hariç dış borçlar sürekli artış göstermiştir. 1991 yılında 50 milyar dolar sınırını aşan borçlar 1993 yılı sonunda 67.6 milyar dolar düzeyine ulaşmıştır. 1994 yılında yaşanan krizin özellikle kısa vadeli sıcak para çıkışına yol açması ve yeni dış borçlanma olanağını ortadan kaldırmasıyla dış borç stoku 2 milyar dolar azalma göstermiştir.

TABLO 15 : DIŞ BORÇ STOKU VE VADELERE GÖRE DAĞILIMI (Milyon Dolar)

Yıllar	Orta-Uzun Vade	Kısa Vade	Dış Borç Stoku	Orta-Uzun Vade (%)	Kısa Vade (%)
1989	36.006	5.745	41.751	86.2	13.8
1990	39.535	9.500	49.035	80.6	19.4
1991	41.372	9.117	50.489	81.9	18.1
1992	42.932	12.660	55.592	76.9	23.1
1993	48.823	18.533	67.601	72.5	27.5
1994	54.291	11.310	65.601	82.8	17.2
1995	57.577	15.701	73.278	78.6	21.4
1996(*)	59.231	20.536	79.767	74.3	25.7

Kaynak : TCMB Bülten

(*) Geçici

1995 yılı sonu itibariyle 73.3 milyar dolara ulaşan dış borçlar, 1996 yılının sonunda geçici verilere göre 79.8 milyar dolar düzeyindedir (Tablo 15).

Dış borçların vade yapısı, 1980'li yılların sonunda yüzde 86.2'si orta ve uzun vadeli, yüzde 13.8'i kısa vadeden oluşurken, sonraki yıllarda, 1994 hariç, hep kısa vadeli borçların ağırlığının arttığı görülmektedir.

1990'lı yıllar boyunca orta ve uzun vadeli borç stokunun yüzde 70'ler düzeyini oluşturan kamu kesimi, 1996 yılı itibariyle de yüzde 62.4'ünü diğer bir ifadeyle 49.8 milyar dolarını kullanmış bulunmaktadır. Kamu kesiminde de konsolide bütçe 30 milyar dolarlık dış borç yüküyle ilk sırayı almaktadır.

Dış borçların 50 milyar dolardan 75.7 milyar dolara ulaştığı 1991-1996 ilk yarısı döneminde yapılan faiz ödemesi 20.4 milyar dolar olmuştur. Ayrıca aynı dönemde kredi kullanımlarından yüksek düzeyde seyreden borç servisi nedeniyle yurtdışına gerçekleşen kaynak transferi de 14.5 milyar dolar olmuştur. Dışarıya kaynak transferinin gerçekleştiği dönem boyunca toplam dış borçların GSMH'ya oranı da artış göstermiştir. 1991 yılında dış borçların GSMH'ya oranı yüzde 33.6 iken, 1994 yılında GSMH'nın dolar cinsinden azalmasıyla yüzde 49.6'ya kadar yükselmiş, 1995 yılında yüzde 43.1 olmuştur.

ZORUNLU TASARRUF VE KONUT EDİNDİRME YARDIMI

ÇALIŞANLARIN TASARRUFLARINI TEŞVİK HESABI

Çalışanlar açısından değerlendirilmesi gereken konulardan önemli birini fon politikaları oluşturuyor. Özal Hükümetlerinin mirası olan kamu özel fonlarına ilişkin DYP-SHP/CHP koalisyonlarının yaptığı tek düzenleme, bunların büyük bir çoğunluğunun gelirlerini bütçe içine almak ve giderleri için bütçeden aktarma yapmak olmuştur. Fonları bütçe sistemi aracılığıyla izlemek kolaylaştırılmış ve fonların boyutları bir ölçüde küçültülmüştü; ancak fon sistemi olduğu gibi duruyor ve fonlar harcama usulleri bakımından mali disiplin dışında kalmaya devam ediyordu.

Refahiyol iktidarı bu işleyişe hiç dokunmadı. Fonları tasfiye etmek gibi bir niyet beslemedi. RP'nin fonlarla ilgili tek teşebbüsü, Çalışanların Tasarruflarını Teşvik Fonu (ÇTTH veya Zorunlu Tasarruf) ile ilgili olarak hazırladığı tasfiye kanunu tasarısı oldu. Cumhurbaşkanı'nın bu kanunu yeniden görüşülmek üzere Meclis'e iade etmesi sonucunda bu teşebbüs de geçersiz kaldı; zira Refahiyol Hükümeti söz konusu kanunu yeniden Cumhurbaşkanlığına göndermemeyi tercih etti.

Hesabın Niteliği ve Bazı Gelişim Özellikleri

1 Nisan 1988'de yürürlüğe giren 3417 sayılı ÇTTH Kanununun "Amaç" başlıklı 1'inci maddesinde: "Bu Kanunun amacı, çalışanların aylık ve ücretlerinden tasarruf kesintisi yapılmasını, tasarruflara Devlet veya ilgili işverenlerin katkıda bulunmasını, bağımsız çalışanların gelirlerinin bir kısmının tasarrufa ayrılmasını temin etmek ve bu tasarrufların en iyi şekilde nemalandırılmasını sağlamak suretiyle çalışanların tasarruf yapmalarını teşvik etmektir" denilmektedir. Kanunun 2'inci maddesi kapsama giren personeli açıklarken,

- değişik statülerde çalışan memurların,
- 10 ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan işçilerin,
- kanunları uyarınca sözleşmeli statüde çalışan personelin,

aylık ve ücretlerinden tasarruf kesintisi yapılacağını, ayrıca bu tasarruflara devlet ve işverenlerin katkısının sağlanacağını öngörmektedir. Bağ-Kur'luların da sistem içinde tutulması öngörülmesine rağmen uygulamada bunların kapsama alınması mümkün olamamıştır.

Ücretlilerin ("haksahiplerinin") brüt ücretlerinden yapılan tasarruf kesintisi ve buna devlet/işverenden sağlanan katkı oranları yasanın öngördüğü sınırlar dahilinde değişik oranlarda uygulanmıştır.

Görüldüğü gibi, Bakanlar Kurulu yasayla kendisine verilen yetkiyi kullanarak çok uzun bir süre kesinti ve katkı oranlarını yasal limitin iki katı mertebesinde uygulamıştır. 1 Nisan 1988'den 30 Haziran 1997'ye kadar geçen 111 aylık (yani 9 yıl 3 aylık) sürenin 60 ayında yani yarıdan fazlasında en yüksek oranlar uygulanmış ve brüt ücretlerin yüzde 10'u oranında bir toplam birikim sağlanmıştır. Ayrıca 7 ay boyunca da yüzde 50 zamlı oranların uygulanması söz konusu olmuştur. Bu yüksek oranların, KEY kesintisi, gelir vergisi stopajı, sigorta primi kesintisi gibi yüklerle bir araya geldiğinde ne denli önemli bir istihdam maliyeti yarattığı kolayca kestirilebilir.

Hesabın Kaynak Birikimi: Girişler, Nemalandırma ve Ödemeler

1988'den 1994 sonuna kadar KOİ Başkanlığınca hesabı tutulan ve nemalandırılan ÇTTH Fonu, 1 Ocak 1995'ten itibaren Hazine Müsteşarlığı yönetimine devredilmiştir. Bu devir sürecinde Hesaba ilişkin verilerin ahenileştirilmesinde aksamalar olmuş, daha sonraki rutin kamuoyu açıklamaları ise Refahyol döneminde 1996 Kasım ayından itibaren kesilmiştir.

Tablo 16'nın verileri değerlendirildiğinde, Aralık 1996 sonu itibariyle ve cari fiyatlarla,

- Hesaba girişlerin, anapara ve nema olarak 684 trilyon lirayı aştığı;
- Hesaptan yapılan ödemeler ve çeşitli giderlerin 118.7 trilyonu bulduğu;
- Sonuçta Hesabın haksahiplerine karşı yükümlülüğünün (veya net birikim tutarının) 565.7 trilyon TL olduğu anlaşılmaktadır.

Hesabın haksahiplerine karşı yükümlülük tutarına 1997 yılı ortası itibariyle tahmini bir yaklaşımda bulunulmak istenirse, aylık yaklaşık 40 trilyon liralık ilaveler yapmak doğru olacaktır. Nitekim Kasım 1996 toplam yükümlülük rakamı 522.9 trilyon TL iken Aralık 1996'da 43 trilyon TL büyüyerek 565.7 trilyona çıkmıştır. Fon mevcudunun 1997 Nisan sonu itibariyle 700 trilyon TL olduğu biçimindeki yaklaşık bir bilgi de (Milliyet 16.06.1997) bu yaklaşımı doğrulamaktadır. Dolayısıyla, Hesabın 1997 Haziran sonu itibariyle toplam yükümlülük tutarının (toplam mevcudunun) 800 trilyon TL dolayında olması beklenmelidir. Bu rakam, nema girişleri yanında (bunların düşük oranlarına rağmen), Hesaba yeni kesinti ve katkı payı girişlerinin sürmesiyle de büyümektedir.

Kuşkusuz yüksek bir enflasyonun geçerli olduğu Türkiye koşullarında cari fiyatlarla toplama yapmanın anlamsızlığı ortadadır. Bu anlamsızlık, nemalandırmaların hiç olmazsa enflasyonu kurtaracak düzeylerde olması halinde giderilebilirdi. Hesabın mevcut yönetim şekli, cari fiyatlarla hesaplama yapmanın sakıncalarını ancak kısmen telafi edebilmektedir.

Eğer Hesaba girişler ilk günden itibaren en azından cari fiyat artışları düzeyinde nemalanma olanağı bulabilseydi, bu son tutarın 2,5 kat fazlasıyla yani 2 katrilyon TL dolayında gerçekleşmiş olması beklenirdi.

Mevzuat Sorunları ve Tasfiye Çabaları

ÇTTH Kanununda önemli mevzuat boşlukları olduğu gibi, uygulamada karşılaşılan sorunlara ivedi çözümler de bulunamamıştır. Kanunda Hesabın işleyişiyle ilgili gözüken iki kurul ve üç kuruluş bulunmaktadır.

- Bakanlar Kurulu,
- Yüksek Planlama Kurulu (YPK),
- Hazine Müsteşarlığı (1994 sonuna kadar Kamu Ortaklığı İdaresi 'KOİ' Başkanlığı),
- T.C. Ziraat Bankası,
- Sosyal Sigortalar Kurumu.

Kurul ve kurum sayısının fazlalığına rağmen (ve bir bakıma da bu nedenle) ÇTTH uygulaması sorunsuz bir işlerliğe kavuşturulamamış, kurumlar görevlerini tam olarak yapamamışlardır. Örneğin Ziraat Bankası, Kanunun teknik altyapıyı dikkate almadan hazırlanmasının da etkisiyle her hak sahibi için bir hesap açma ve bunu izleme görevini yerine getirememektedir. SSK, yasal süresi içinde yatırılmayan tasarruf kesintisi ve katkı paylarının yasal takibini yeterli ölçüde yapamamaktadır. Bu arada, memurlar adına hangi kurumun tahsilat ve izleme yapacağı belirsiz bırakılmıştır.

Mevzuattaki boşlukları doldurmak üzere YPK'nın görevlendirilmesi de sorunları çözememiştir; zira yılda bir kezden fazla toplantı yapma fırsatı bulamayan bu Kurula rapor sunulmasını sağlayacak herhangi bir kurumsal görevlendirme yapılmamıştır. Bu güne kadar Hesapla ilgili tüm görevleri 1994 sonuna kadar KOİ Başkanlığı, 1995'ten itibaren de Hazine Müsteşarlığı yürütmektedir.

Böyle bir yapıda, sistemin aksamasına ve hak sahiplerinin mağduriyetine neden olan çok sayıda çözülemeyen sorun birikmeye başlamıştır. Bunlar:

- Çalışanları adına kestikleri tasarrufları ve kendi işveren katkılarını Hesaba yatırmayan çok sayıda kuruluşun türemesi;
- Çalışanların iş değiştirmeleri nedeniyle ortaya takip edilemeyen hak kayıplarının çıkması;

- 6 yıldan daha kısa süreli olarak tasarruf kesintisi yapılan hak sahiplerinin hesaptan ayrılmak istemeleri durumunda geriye herhangi bir ödeme yapılmasının Kanunda öngörülmemiş bulunması ve bu durumlarda, kamu adına açık bir mali sömürü olgusunun ortaya çıkması;

- Mağdur olanlardan hakkını arayanların (özellikle kendilerinden tasarruf kesintisi yapıldığı halde Hesaba yatırılmamış olan hak sahiplerinin) yargıya başvurusuyla bir yandan yeni ihtilaf konularının yaratılması, öbür yandan hakkını yargı yoluyla aramayanlar ve bunların işverenleri açısından ek haksızlıklar ve haksız kazançların türetilmesi,

olarak özetlenebilir.

Bütün bu olumsuzluklara rağmen tasfiye önerilerinin ortaya çıkmasının Hükümet edenler açısından daha önemli ek nedenleri de oluşmuştu.

Bunların **birincisi**, muhalefetteyken ÇTTH'a karşı sert bir tepki gösteren Refah Partisi'nin iktidar olmasıdır. Hatta öyle ki, RP milletvekili Necati Çelik ve 38 arkadaşı 1996 başında henüz muhalefetteyken Anayasanın 98'inci, Meclis İktüzüğü'nün 104. ve 105'inci maddeleri uyarınca ÇTTH konusunda bir Meclis Araştırması açılmasına ilişkin önerge vermişlerdi. RP muhalefette iken verilen bu önergeyle talep edilen Araştırma Komisyonu, kaderin bir cilvesi olarak, RP iktidara geldikten sonra, tam olarak 09.07.1996 tarihinde, TBMM Genel Kurulunda alınan 444 sayılı kararla kurulmuştur. RP ağırlıklı Koalisyon Hükümeti, bu Komisyon çalışmalarını tamamlamadan önce bir tasfiye yasası hazırlayarak Meclis'e sunma gereğini duymuştur.

İkinci neden, ÇTTH sisteminin giderek kamu kesimi için de bir yük oluşturmaya başlamasının önüne geçme niyetidir. ÇTTH kesinti ve katkı payı oranlarının yüzde 4 ve 6 oranlarından yüzde 2 ve 3 oranlarına indirilmiş bulunması nedeniyle, işçi/memur kesiminden sisteme taze kaynak aktarımı azalmış, yıllık 1/3 nema paylarını ödemek dahi sorun olmaya başlamıştır. Devletin sisteme katkı payının toplam içindeki ağırlığı yükseldiği için devletin bir borçlanma kaynağı olarak gördüğü ÇTTH anlamını yitirmeye başlamıştır. Ek olarak, ÇTTH kesintilerini gelir vergisi matrahını daralttığı ve işveren açısından vergiden indirilebilir ek gider unsurları yarattığı için Maliye'nin vergi gelirlerini azaltıcı etkisi de artık dikkate alınmak zorunda kalınmıştır.

Üçüncü nedeni yasanın muhteviyatında bulabiliriz. Kaynak arayışındaki Refahyol iktidarı, 1995 sonunda kesintileri durdurulan KEY örneğinde olduğu gibi ÇTTH'in sadece tasarruf kesintisi ve devlet/işveren katkılarını durduran tek maddelik (toplam 3 maddenin ikisi yürürlükle il-

gilidir) bir yasa çıkarmak istemiştir. Bu kurnazlık sayesinde fonda toplanmış yüz trilyonlarca liralık kaynağın geri dönüşü boşlukta bırakılmış ve bütünüyle kamu finansmanı emrine sokulmuş olmaktadır.

Refahyol iktidarı, bu düzenlemenin Cumhurbaşkanlığı veya o olmazsa Anayasa Mahkemesinden döneceğini bile bile bu yasayı Meclis'ten çıkarmıştır. Böylece çalışanların yoğun tepkilerine neden olan tasarruf kesintileri konusunda demagojik bir söyleme malzeme hazırlamayı da ummuştur.

4164 sayılı bu yasa tasarısı Cumhurbaşkanı'ndan dönmüştür. 11 Eylül 1996 günü, Anayasanın 89'uncu maddesi gereğince bir defa daha görüşülmek üzere TBMM'ne iade edilen bu yasa tasarısını, iade gerekçeleri,

"1- Zorunlu Tasarruf uygulaması kaldırılırken, Devlet veya işverenin yüzde 3 nispetindeki katkısının 'Müktesep hak' oluşturduğu dikkate alınarak bu katkının çalışanların ücretlerine yansıtılmaması,

2- Yine çalışanlardan yapılmakta olan tasarruf kesintilerine son verirken, çalışanların hesabında biriken tasarruf kesintilerinin ne suretle tasfiye edileceği hususunun düzenlenmemiş olması,

3- Kanunun sevkinde temel amacı oluşturan 'ana müessese' ortadan kaldırılıp, o müessesenin işleyişi ile ilgili usul ve esasları düzenleyen hükümlerin yürürlükte bırakılması,"

şeklinde düzenlenmiştir. Bu gerekçelerin TÜRK-İŞ'in gerekçeleriyle koşutluk içinde olması, Cumhurbaşkanı'nın demokratik kitle örgütlerinin taleplerine duyarlı bir konumda olduğunu göstermiştir.

Bu arada, Refah Partisi ve Doğru Yol Partisi ağırlıklı ve 10/17 esas numaralı Meclis Araştırma Komisyonu çalışmalarını sürdürmüş ve Raporunu Haziran 1997'de tamamlayarak TBMM Başkanlığına sunmuştur. Raporun içeriği, sisteme yumuşak bir eleştiri getirme çizgisinden yola çıkarak tasfiye konusunda fikir birliğine varılması olarak özetlenebilir. Tasfiye gerekçeleri Refahyol Hükümetinin açık/örtük gerekçelerinden farklı değildir. Nitekim, önerilen 7 tasfiye alternatifinin hiçbirinde ne çalışan kesimlerin ve onların temsilcilerinin taleplerinin ne de Cumhurbaşkanı'nın red gerekçelerinin karşılığını bulmak mümkün değildir. (Komisyon Raporu: 17/20)

Böylece, çalışanların haklarını korumak çizgisinden muhalefet yapan Refah Partisi'nin, iktidara gelince kendi kısa vadeli siyasal çıkarlarını çalışanların çıkarlarına kolayca tercih ettiğinin ve edebileceğinin sayısız örneklerinden biri de ÇTTH uygulaması bakımından oluşmuştur.

**TABLO 16: 01.04.1988-31.12.1996 DÖNEMİNDE ÇTT
HESABINA GİRİŞ VE ÇIKIŞLAR
(Cari Fiyatlarla, Milyar TL)**

Hesaba Girişler		Hesaptan Çıkışlar ve Kalan Yükümlülük		
			Milyar TL	%
1. Anapara	187.299	1. Ödemeler	118.657	17.3
a. Tasarruf kesin.	74.920	1.1. Anapara ödemeleri	18.967	2.8
b. Dev./işveren katkısı	112.379	a. Emeklilik vs.	17.588	
		b. 6 yıllık çıkışlar	1.379	
2. Nema	497.105	1.2 Nema ödemeleri	97.666	14.3
(Tahakkuk bazda)		1.3 Ziraat B. Komis.	1.891	0.3
		1.4 Ziraat E. Yarnmı	132	
		2. Toplam Yükümlülük	565.747	82.7
Toplam Giriş	684.404	Ödemeler+Yükümlülük	684.404	100.0

Kaynak: Meclis Araştırma Komisyonu Raporu. s. 16-17.

**TABLO 17: 31.12.1996 TARİHİ İTİBARIYLA KONUT
EDİNDİRME YARDIMI KAYNAK ve
KULLANIMLARI (Kümülatif, Milyar TL)**

A. KAYNAKLAR

1. Anapara	19.122		
2. Mevduat faizi + G. zammı	69.928		
3. Yatırım geliri	4.365		
4. Menkul kıymet değişim farkı	41.764		
TOPLAM (A)	135.179		100.0

B. KULLANIMLAR

B.1. Ödemeler

1. Hak sahibine ödemeler	1.315	15.0	0.97
2. Kurumlara iade	254		
3. Emlakbank komisyonları	7.190	82.1	5.3
TOPLAM(B.1)	8.759	100.0	

B.2. Nemalandırma

1. Emlakbank vadesiz hesapları*	81.541		
2. KEY Yatırımları	44.880		
a. KOF menkulleri	22.350		
b. TOKİ menkulleri	20.400		
c. TEAŞ menkulleri	3.130		
TOPLAM (B.2.)	126.421		

* Bu hesaba yasa gereği yıl sonunda 6 ay vadeli mevduat faizi uygulanmaktadır. Emlakbank bu faizi bilhassa düşük tutmaktadır. Bu faizin 1996 düzeyi yüzde 50'dir.

Benzer bir örneğin Konut Edindirme Yardımı bakımından da oluştuğu söylenebilir. Kesintilerine 1995 Aralık sonunda son verilen bu Fonun arta kalan bakiyesi düşük oranlarda "nemalandırılmaya" devam edilmektedir.

KONUT EDİNDİRME YARDIMI

Uygulamanın Çerçevesi

Devletin itibar kaybına yol açan uygulamalardan bir diğeri de, gene Zorunlu Tasarruf hesabı gibi gizli bir istihdam fonu niteliğini taşıyan Konut Edindirme Yardımı (KEY) uygulaması olmuştur. 11.11.1986 tarihinde kabul edilen 3320 sayılı "Memurlar ve İşçiler ile Bunların Emeklilerine Konut Edindirme Yardımı Yapılması Hakkında Kanun" ile, esas olarak,

- a) Kamu çalışanlarına ve bunların emeklileri ile malullerine,
- b) (10) ve (10)'dan fazla işçi çalıştıran işyerlerinde çalışan işçilere (...), işverenlerince (özel veya kamu) yasada belirtilen ve çalışma süresine göre kademeli olarak artan, maktu miktarlarda Konut Edindirme Yardımının yapılması düzenlenmiştir.

Çalışılan süreye bağlı olarak yapılacak konut edindirme yardımları kanunda aylık 3500 TL'den 16000 TL'ye kadar giden bir tarife kapsamında düzenlenmiş ve bu tutarların 5 katına kadar artırılma yetkisi Bakanlar Kurulu'na verilmiştir. (Yasanın sona erdiği 31.12.1995 tarihi itibarıyla geçerli olan miktarlar 17.500 TL ile 80.000.- TL arasında değişmekteydi).

Toplanan konut edindirme yardımlarının Türkiye Emlak Bankası'ndan Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi adına açılacak "İşçiler ve Emeklileri Konut Edindirme Yardımı Hesabı"na yatırılması Kanunda düzenlenmiştir. İşçiler ve emeklileri ile memurlar ve emeklileri için ayrı ayrı açılan hesaplarda toplanan paraların Devlet tahvili, Hazine bonosu ve gelir ortaklığı senedine yatırılmak suretiyle nemalandırılması, bakiyesine ise Emlak Kredi Bankası'nca altı ay vadeli mevduata uygulanan oranda faiz tahakkuk ettirilmesi hükme bağlanmıştır.

Konut edindirme yardımından yararlanma şeklini düzenleyen Kanunun 5 nci maddesi son derece sınırlayıcı koşullar koymuştur:

"a) Konut edindirme yardımı, kullanım alanı 75 m²'yi geçmemek kaydıyla 60 m²'lik kısmı için kullandırılır.

c) Konut edindirme yardımından 180 aylık sürenin tamamlanmasından önce yararlanmak üzere başvuranların kalan sürelerle ait yardım miktarları ancak ilgilinin Toplu Konut Fonu'ndan sağladığı kredilerin geri ödenmelerinde kullanılabilir".

Görüldüğü gibi toplanan paraların konut edindirmeye tahsis edilmemesi için ne gerekiyorsa düşünülmüştür. Sadece 9 tam yıl yürürlükte kalan bu uygulama, yukarıdaki 5/c'nin öngördüğü 180 aylık süre tamamlanmadan sona erdirilmiş bulunduğu için, yardımın hak sahiplerine doğrudan kullandırılması dahi söz konusu olamamış; ancak Toplu Konut Kredisi kullanıp da bunu geri döndürme aşamasına gelmiş olanlara çok sembolik bir dolaylı katkı sağlayabilmiştir. Böylece Devlet, bir kere daha, işçi ve memurlar adına özel ve kamu işvereninden topladığı kaynaklara kendi finansman ihtiyaçları için el koymuş ve çalışanları büyük bir aldatmaca ile hayal kırıklığına uğratmış bulunmaktadır.

Kaldı ki, bir istihdam vergisi niteliğiyle bu kesintiler kayıtdışı/beyandsız çalışmaya ve özellikle örgütsüz işçilere ödenen ücretleri daha da aşağıya çekmeye gerekçe yapılabildiği için uygulama, "yardım yapılmak istenen" çevrelerin aleyhine sonuçlar da vermiştir.

Nihayet, KEY fonlarının devletin iç borçlanma kaynağını oluşturmak yanında Emlak Bankası'nın kurtarılması ve bu Banka aracılığıyla müteahhitler başta olmak üzere çıkar çevrelerine peşkeş çekilme aracı olma gibi bir özelliği de olmuştur. Bu konuda suçu kesinleşmiş bir Emlakbank Genel Müdürünün öyküsü genellikle iyi bilinmektedir.

KEY Kaynak ve Kullanımlarının Değerlendirilmesi

Tablo 17'de 1997 Ocak tarihli son resmi veriler özetlenmektedir. Buradan çıkan sonuçlar şunlardır:

* 1987'den başlayıp Fon kesintilerine son verildiği 31.12.1995'e kadar süren dönemin sonunda KEY mevcudu 83 trilyon 765 milyar TL'dir. 1996 yılı getirileri eklendiğinde bu fonun 31.12.1996 tarihli mevcudu 126 trilyon 421 milyar TL'dir.

* Aslında fona toplam girişler 1996 sonu itibariyle 135,2 trilyondur. Ancak bundan 8 trilyon 759 milyar liralık çıkışlar düşüldüğünde geriye 126,4 trilyon TL kalmaktadır. (TÜRK-İŞ'in 16 Ağustos 1996 tarihli basın duyurusunda, mevcut kötü nemalandırma koşullarında buna yakın bir yıl sonu bakiyesine ulaşılacağı esasen tahmin edilmişti).

* 1996 sonu mevcudunun dağılımına bakılırsa, bunun 81 trilyon 541 milyarının Emlak Bankası vadesiz hesaplarında tutulduğu, geri kalan 44 trilyon 880 milyarın ise üç kuruluşun (Kamu Ortaklığı Fonu-KOF, Toplu Konut İdaresi-TOKİ ve TEAŞ) senetlerinde "değerlendirildiği" görülür.

İlginç olan şudur: KEY yasası, Hesapta biriken kaynakların devlet iç borçlanma senetlerinde verimli bir biçimde değerlendirilmesini ve *sadece arta kalan bakiyenin* Emlak Bankası'nın 6 ay vadeli mevduata uyguladığı faiz üzerinden nemalandırılmasını öngörmüş bulunmasına karşın, KEY mevcutları büyük bölümü itibariyle Emlak Bankası'na ucuz finansman kaynağı olarak kullandırılmıştır. Bugün için Banka'nın bu Hesaba uyguladığı faiz oranı, yıl sonunda hesaba kaydedilmek üzere, yüzde 50'den ibarettir. Oysa 10 büyük bankanın 6 ay vadeli mevduat hesaplarına ödedikleri ortalama faiz oranı 1996'da yüzde 97,8 olmuştur!

İşin daha da ilginç yanı, yukarda sayılan KOF ve TOKİ menkul değerlerinin 1996 yılı getirisinin de tamı tamına yüzde 50 düzeyinde tutulmuş bulunmasıdır!

Bu durumda şu soru haklı olarak sorulabilir: Eğer Fonun 1995 sonu mevcudu piyasa getiri oranlarından nemalandırılmış olsaydı acaba 1996 sonunda hangi büyüklüklere ulaşılmış olurdu? Aşağıda bununla ilgili bir alıştırmaya yapılmakta ve toplu sonuçları Tablo 18'da verilmektedir.

Çalışanların 1996 Kaybı 72 Trilyona Ulaşıyor!

* KEY Hesabının 1995 sonu mevcudu 83 trilyon 765 milyar TL idi. Hesap dondurulduğu için yeni anapara girişleri olmamıştır (veya eski borçların ödenmesi biçiminde çok cüzi kalmıştır). Hak sahiplerine ödemeler de ihmal edilecek boyutta kalmıştır. Nema dışında 1996 girişleri çok önemli olmadığı için 1996 sonu mevcudu ile 1995 sonu mevcudu arasındaki fark 1996 yılı neması olarak alınabilir. Bu durumda 83,8 trilyonluk 1995 sonu mevcudunun yüzde 50,9 oranıyla nemalanarak 42,7 trilyonluk bir nema sağladığı ve 1996 sonu mevcudunu 126,4 trilyona taşıdığı görülmektedir.

* Şimdi eğer, geçmiş kayıplar bir yana, sadece 1995 sonu mevcudu 1996 yılında doğru düzgün nemalandırılmış olsaydı Fonun bugünkü mevcudu farklı bir büyüklükte olurdu.

- Cari faiz oranlarından (10 büyük bankanın faizleri ortalamasından) 6 ay vadeli mevduatta değerlendirilseydi, KEY'in 1996 sonu mevcudu 165 trilyon 687 milyara ulaşırdı. Bir başka deyişle, potansiyel nema ile fiili nema arasındaki farktan oluşan kayıp nema tutarı, tablo 39'da gösterildiği gibi, 39 trilyon 266 milyar lira olurdu.

- 3 ay vadeli mevduat hesabı seçilmiş olsaydı, 1996 sonu mevcudu 169 trilyon 122 milyara çıkar, kayıp nema tutarı ise 42 trilyon 701 milyonu bulurdu.

- KEY'in 1995 sonu mevcudu KEY Kanunu'nun istediği gibi Hazine

Bonosunda değerlendirildiğinde ise, çalışanlar adına biriken fonun 1996 sonu mevcudu 198.5 trilyona ulaşırdı. Buna göre de hak sahipleri 72,1 trilyon liralık bir ek birikim olanağına kavuşabilirdi.

TABLO 18 : FİİLİ ve POTANSİYEL NEMA HESABI (Milyar TL)

	1995 Sonu Mevcudu	Nema veya Faiz Oranı	1996 yılı Neması	1996 Sonu Mevcudu	Kayıp Nema Tutarı
Fiili durum	83.765	50.9*	42.656	126.421	
6 Ay Vadeli Mevduat**	83.765	97.8	81.922	165.687	39.266
3 Ay Vadeli Mevduat**	83.765	101.9	85.357	169.122	42.701
Hazine Bonosu	83.765	137.0	114.758	198.523	72.102

* 1996 yılının nema ağırlıklı artışının oransal ifadesidir.

** 10 büyük bankanın faiz oranları ortalaması alınmaktadır.

Siyasal iktidar. KEY'in kaynaklarını en yüksek gelir getirecek yatırım alanlarında değerlendirmeyerek hak sahiplerini 72,1 trilyonluk bir hak gasbıyla karşı karşıya bırakmıştır. *Bu tutar hükümetlerin rantiyelere "helal" görüp ücretlilere "haram" gördüğü parayı ifade etmektedir.* Faizi haram gören RP Hükümeti de bu kervana katılmıştır.

Daha büyük miktarda bir kayıp 1997 yılı için de çalışmaktadır. Bir başka nema kaybı da, tıpkı ÇTTH için olduğu gibi, KEY'in Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Fonlarından dolar karşılığı alacaklarının YPK kararlarıyla TL cinsine dönüştürülmesi olmuştur.

Hak sahiplerine ödenen tutarın toplam fon girişlerinin yüzde 1'ini bile bulmadığı (tam olarak yüzde 0.97) bir hesabın çalışanların konut edinmesine yardım fonu olarak sunulması aldatmacasına son verilmeli ve bu hesap tüm mevcuduyla derhal tasfiye edilerek hak sahipleri olan çalışanlara geri döndürülmelidir. Bunun yasal hazırlıkları hemen başlatılmalıdır. Emlak Bankası'nın yolsuzluklarla sarsılan bünyesine takviye yapmak için kullanılan KEY Hesabının tüm mevcudu, tasfiye süresi içinde cari faiz oranlarından nemalandırılmalıdır.

ÖZELLEŞTİRME UYGULAMALARI

İşçileri ve temsilcisi sendikaları doğrudan etkilemenin yanısıra, taşıdığı önem ve doğurduğu sonuçlar bakımından ülke geleceğini belirleyecek temel unsurlar arasında yer alan özelleştirme alanında, uygulama olanağı bulunduğundan bu yana önemli gelişmeler yaşanmıştır.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın verilerine göre, 1985 yılından 1996 yılı sonuna kadar gerçekleştirilen özelleştirmeler ile 1997 ve sonrası için özelleştirilmesi programlanan işletmeler özet olarak şu şekildedir:

- * 1985 yılından itibaren 159 kuruluş özelleştirme kapsamına alınmıştır.
- * Halen özelleştirme kapsamında 48 kuruluş ve bazı taşınmazlar bulunmaktadır. Bu kuruluşların 32 tanesinde kamu payı yüzde 50'nin üzerindedir.
- * 1996 yılı sonuna kadar 114 kuruluşta hisse senedi veya varlık satış/devir işlemi yapılmış, 95'inde hiç kamu payı kalmamıştır. Mayıs 1997 itibariyle ise hisse senedi veya varlık satış/devir işlemi yapılan kuruluş sayısı 121'e, hiç kamu payı kalmayan kuruluş sayısı da 102 'ye yükselmiş bulunmaktadır. Halen kamu payı bulunan 19 kuruluşta çeşitli satış yöntemleri ile kısmen özelleştirme işlemi gerçekleştirilmiştir.
- * 1985-1996 döneminde gerçekleştirilen özelleştirme uygulamalarının toplam tutarı 3.1 milyar dolar düzeyindedir. 31 Aralık 1996 tarihi itibariyle satışların bir kısmı vadeli olduğu için 2.8 milyar dolar net giriş sağlanmıştır. Mayıs 1997 de özelleştirme uygulamalarının toplam tutarı 3.3 milyar dolardır.
- * Özelleştirme kapsamındaki kuruluşlardan 1 milyar dolar temettü geliri ve 373 milyon dolarlık diğer gelirlerle birlikte 1985-1996 dönemi toplam kaynakları 4.2 milyar dolar düzeyine ulaşmıştır.
- * Aynı dönemde özelleştirme uygulamaları için yapılan harcama tutarı ise, 3.9 milyar dolar düzeyindedir. Özelleştirme uygulamalarına ilişkin harcamaların yüzde 60'a yakın bölümünü, özelleştirilecek kuruluşlara sermaye iştiraki ve borç biçiminde aktarılan finansman oluşturmuştur.

- Özelleştirme Şekilleri

- * Bugüne kadar yapılan özelleştirmenin en büyük bölümü (yüzde 52.5) blok satış olarak gerçekleştirilmiştir. Blok satışlarının tutarı 1.732 milyon dolardır.
- * Özelleştirilen 121 işletmenin 83 tanesi blok satış yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. 20 çimento fabrikası blok olarak satılmıştır. Blok satış ile halka arzın birlikte gerçekleştiği

9 kuruluş bulunmaktadır. Bunlarda da aslında büyük oran (yüzde 71.6) blok satış şeklindedir.

* Uluslararası kurumsal arz yoluyla toplam özelleştirmenin yüzde 10.0'ı Tofaş Türk'ün yüzde 16.7'lik payının satılmasıyla yapılmış ve 330 milyon dolarlık satış gerçekleştirilmiştir.

* İMKB'de 524 milyon dolarlık hisse satışı yapılmıştır. Bu tutar toplam özelleştirmenin yüzde 17.2'sini oluşturmaktadır.

* Halka arz şeklinde yapılan özelleştirmenin toplam içindeki payı yüzde 14.2'dir. Bu yöntem son yıllarda terkedilmiştir.

* Son iki yılda gerçekleştirilen 807 milyon dolarlık özelleştirmenin yüzde 65. 8'i (531 milyon dolar) blok satış yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Yüzde 31.5'i ise (255 milyon dolar) tesis ve varlık satışı şeklindedir.

* 1985-1996 döneminde yapılan özelleştirmenin yüzde 20.4'ü yabancı firma ve şahıslara satış şeklinde olmuştur. Yabancılar satışların yüzde 52.7'si ise uluslararası sermayeye yapılmıştır.

- Özelleştirme Giderleri

* 2.8 milyar dolar net giriş sağlanan 3.1 milyar dolarlık özelleştirmeye ve temettü ile diğer gelirlerle birlikte toplam 4.2 milyar dolarlık kaynağa karşın, özelleştirme giderleri yaklaşık 4 milyar dolar (3.955 milyon dolar) olmuştur.

* Giderlerin en büyük bölümü, 2 milyar dolar (yüzde 51.2) ile nakit olarak özelleştirme portföyündeki kuruluşlara sermaye artırımlar için yapılmıştır.

* 1.2 milyar dolar (yüzde 29.4'ü) hazineye aktarılmıştır.

* Özelleştirem için Denetim ve Danışmanlık ücreti olarak 3.76 milyon dolar, ihale ilan giderleri olarak 26.1 milyon dolar, özelleştirme reklamları için 6.6 milyon dolar, İMKB'de Hisse Senedi işlemleri için de 134.2 milyon dolar olmak üzere 204.6 milyon dolar harcama yapılmıştır.

* Tanıtım, reklam, danışmanlık ücreti olarak yapılan 204.6 milyon dolarlık harcamaya karşın özelleştirmeden en çok zarar gören çalışanlar için yapılan harcamalar toplamı 53.1 milyon dolardır. Bunun, 30.3 milyon dolarının sosyal yardım zammı ödemeleri, 10.2 milyon dolarının özelleştirmeye bağlı iş kaybı tazminatı ödemeleri ve 8 milyon dolarının özelleştirem sonrası tazminat vb. diğer personel ödemeleri için yapıldığı belirtilmektedir. Yalnız sözkonusu bu ödemelerin, 4046 sayılı Yeasa gereğince, özelleştirilen veya halen özelleştirem kapsamında bulunan kuruluşlarda çalışanlar için

SSK, İş ve İşçi Bulma Kurumu, ilgili kuruluş ve Emekli Sandığına yapılan ödemeler olduğunu belirtmek gerekir.

- İhale Prosedürü Devam Eden Kuruluşlar

* Türkiye Denizcilik İşletmelerine ait 7 limanın işletme hakkı devri yöntemiyle özelleştirilmesi çalışmaları sürdürülmektedir. İhalesi açılmış ve teklifler alınmıştır.

* PETLAS'da bulunan yüzde 99.96 oranındaki kamu payının blok olarak 35.750 bin dolar teklif veren Kombassan Holding'e devir işlemleri sürmektedir.

* Deniz Nakliyat T.A.Ş.deki kamu payının blok satışı için en yüksek teklifi, Şirket Tüm Çalışanları Ortak Girişim Grubu 141.2 milyon dolarla vermiş bulunmaktadır.

* TURBAN'a ait varlık satışı ve kiralamaya ilişkin teklifler alınmıştır.

* Tamamı kamuya ait olan Ergani Çimento, Kurtalan Çimentoların blok olarak satışı için açılan ihalelere en yüksek teklifleri Rumeli Çimento A.Ş. vermiştir.

* Konya Krom Magnezit Tuğla Sanayi, Filyos Ateş Tuğla Sanayi, Bozüyük Seramik Sanayi, Çemaş Döküm Sanayi, Çimhol Çimento ve Yan Mamulleri Sanayi ihaleleri de açılarak teklifler alınmıştır.

* Etibank Bankacılık A.O - Denizbank A.Ş. - Anadolubank A.Ş.lerinin blok satışları için en yüksek teklifler; Etibank için 201.650 bin dolarla Doğan Kumaşçılık A.Ş., Anadolubank için 72.280 bin dolarla Mehmet Rüştü Başaran, Denizbank için de 68.640 dolar ile Zorlu Holding tarafından verilmiş bulunmaktadır.

* Erdemir Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş.deki yüzde 51.66'lık kamu payının yüzde 30-40'lık bölümünün blok satışı için ihale açılmış ve ancak 2 teklif alınabilmiştir.

1997 yılında, yukarıda belirtilen kuruluşların özelleştirme işlemlerinin tamamlanması planlanmaktadır. Bunların yanı sıra,

TURBAN'a ait diğer tesis ve varlıkların satışı veya işletme hakkı devri,
SÜMER HOLDİNG'e ait işletme birimleri ile taşınmazların satışı,
KBİ'deki kamu hisselerinin blok satışı,
EBK ve T.Süt Endüstrisi A.Ş.ye ait tesis ve varlıkların satışı ile,
ORÜS'e ait işletmelerin varlık bazında satışı,
HAVAŞ'daki yüzde 40 hissenin halka arzı,
PETKİM'deki kamu hisselerinin satışı,
TÜPRAŞ'a ait rafinerilerden bir bölümünün satışı,
POAŞ hisselerinin satışı,
SDÇİ'nin blok satışı,

Elektrik Santrallerinin işletme hakkı devri,
T.Gemi Sanayi ve T.Denizcilik İşletmelerine ait varlık/taşınmazların satış işletme hakkı devri konusundaki ihale hazırlıklarının 1997 yılı içinde tamamlanarak ilan aşamasına gelinmesi öngörülmektedir.

PTT'nin T'si olarak bilinen ve Türk Telekomünikasyon A.Ş. olarak yeniden yapılandırılan telekomikasyonun özelleştirme çalışmaları da sürdürülmektedir. Son olarak Dünya Bankası ile koordineli sürdürülen bir ihale ile satış işlemleri için danışman firma ihalesi açılmış, ihale Goldman Sacks firması liderliğinde bir konsorsiyuma verilmiştir.

Özelleştirme çabalarının hız kazandığı bu ortamda, yukarıda belirtilenler dışı nda önümüzdeki dönemde; TEDAŞ, T.Şeker Fabrikaları, TEKEL'e ait sigara Fabrikaları, TCDD'ye ait Limanlar, SEKA, T.Gübre Sanayi, TİGEM, Kamu iştiraki bazı sigorta şirketlerinin kapsama ve programa alınarak özelleştirilmesi düşünülmektedir.

ENFLASYON

1980'lerden bu yana yaşanan enflasyon Türkiye'nin ekonomik ve sosyal gündeminde sürekli tartışılan konuların başında gelmekte ve 2000'li yılların eşiğinde, bugün de önemini korumaya devam etmektedir.

Ülkemizde enflasyon son dönemde sürekli olarak yüksek oranlarda gerçekleşmekte ve kronik bir yapıya dönüşerek etkisini göstermektedir. Düşük enflasyonlu ekonomilerin bir yılda yaşadığı fiyat artışlarının da fazlası Türkiye'de bir kaç haftada ya da bir ayda gerçekleşmektedir. Örneğin 1990 yılında 100 olan tüketici fiyatları endeksi 1996 yılında ABD'de 120.0; Japonya'da 107.1; Almanya'da 120.8; Yunanistan'da 206.9; İtalya'da 132.8; İspanya'da 133.2; İngiltere'de 121.1 ve Türkiye'de 3280.0 olmuştur. Aynı şekilde 1997 yılının Ocak ayı itibarıyla son oniki ayda tüketici fiyatları OECD üyesi ülkelerde ortalama yüzde 3.2 oranında artarken, Türkiye'de bu oran yüzde 77.7 olarak gerçekleşmiştir.

TABLO-19: FİYATLAR (Yıllık Ortalama Yüzde Değişme)

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996*	1997*
Tüketici Fiyatları	60.3	65.9	70.1	66.1	106.3	93.6	80.4	78.5
Toptan Eşya Fiyatları	52.3	55.4	62.1	58.4	120.7	88.5	75.9	78.3

Kaynak: DİE

*1996 ve 1997 yılları (1994=100) temel yılıdır. 1997 yılı Haziran ayı itibarıyla.

1997 yılında da enflasyonda yüksek eğilim devam etmiş ve Haziran ayı itibarıyla, toptan eşya fiyatları endeksi *yıllık ortalama* olarak yüzde 78.3, tüketici fiyatları endeksi ise yüzde 78.5 oranında artmıştır.

Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre, 1996 yılında son oniki ay itibariyle toptan eşya fiyatları endeksi yüzde 54.9; tüketici fiyatları endeksi ise yüzde 79.8 oranında artış göstermiştir. 1995 yılında bu oranlar sırasıyla yüzde 65.6 ve yüzde 76.0 olarak gerçekleşmişti. 1997 yılının Haziran ayı itibariyle son oniki ayda toptan eşya fiyatları yüzde 75.7, tüketici fiyatları ise yüzde 78.0 oranında artmıştır.

1997 yılının ilk altı ayında kamu kesimi fiyatlarındaki artış yüzde 31.8 oranında kalırken, özel kesim fiyat artışı yüzde 38.0 olmuştur. Haziran'97 ayı itibariyle son oniki aydaki fiyat artışı ise, kamu kesiminde yüzde 71.6, özel kesimde yüzde 76.9 olmuştur.

TABLO-20: TÜKETİCİ FİYAT ENDEKSİNDE GELİŞMELER (1994=100)

	12 Aylık Yüzde Değişme			12 Aylık Ortalama Yüzde Değişme		
	1995	1996	1997*	1995	1996	1997*
Genel	76.0	79.8	78.0	-	80.4	78.5
- Gıda,İçki,Tütün	69.1	68.5	84.1	-	72.2	75.8
- Giyim ve Ayakkabı	86.3	80.2	69.6	-	82.6	75.5
- Konut ve Kira	82.3	84.6	79.2	-	85.4	81.2
- Ev Eşyası	70.3	63.1	66.0	-	65.1	64.5
- Sağlık	77.9	102.3	76.5	-	94.0	96.6
- Ulaştırma	71.4	106.3	78.0	-	97.2	91.1
- Eğlence ve Kültür	83.1	68.5	62.7	-	84.6	69.1
- Eğitim	122.7	70.8	70.0	-	88.4	73.3
- Otel.,Pasta.,Lokan.	90.3	80.7	73.8	-	87.3	79.0
- Çeşitli Mal ve Hiz..	48.6	109.1	87.4	-	76.0	85.3

Kaynak : DİE

* Haziran ayı itibariyledir.

1997 yılının ilk altı ayı itibariyle tüketici fiyatları endeksi yüzde 35.4 oranında artış göstermiştir. Gıda, içki ve tütün ana harcama grubundaki altı aylık artış yüzde 48.1 olmuştur. Haziran 1997 ayı itibariyle son oniki ayda tüketici fiyatları endeksi yüzde 78.0 oranında artış gösterirken, gıda fiyatlarındaki artış yüzde 84.1, ulaşımdaki artış yüzde 78.0 oranında gerçekleşmiştir.

Aşağıdaki tabloda 1996 ve 1997 yılı enflasyon değerleri 1994=100 temel yılına göre aylar itibariyle verilmektedir.

TABLO -21: 1996 ve 1997 YILI ENFLASYON DEĞERLERİ (1994=100)

TÜKETİCİ FİYATLARIYLA (Değişim Oranları %)				
	Bir Önceki Aya Göre	Bir Önceki Yılın Aralık Ayına Göre	Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre	12 aylık Ortalamaya Göre
1996 OCAK	8.3	8.3	78.1	86.0
ŞUBAT	4.5	13.2	77.5	83.2
MART	5.6	19.5	79.3	80.9
NİSAN	6.7	27.5	80.8	80.5
MAYIS	4.5	33.3	82.9	80.8
HAZİRAN	2.5	36.7	82.9	81.0
TEMMUZ	2.1	39.6	81.2	81.0
AĞUSTOS	4.8	46.2	81.9	81.0
EYLÜL	6.1	55.2	79.3	80.5
EKİM	6.5	65.3	79.6	80.2
KASIM	5.2	73.8	80.4	80.1
ARALIK	3.4	79.8	79.8	80.4
1997 OCAK	5.9	5.9	75.7	80.0
ŞUBAT	5.7	11.9	77.7	79.9
MART	5.4	17.9	77.3	79.6
NİSAN	6.6	25.7	77.2	79.3
MAYIS	4.7	31.6	77.5	78.9
HAZİRAN	2.9	35.4	78.0	78.5

Kaynak : DİE

GIDA HARCAMASI

TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi, bir işçi ve karısı ile birlikte iki bağımlı çocuktan oluşan ortalama dört kişilik bir ailenin, beslenmesi ile ilgili asgari ihtiyaçlarını karşılamının maliyetini Aralık'87 ayından bu yana düzenli olarak her ay hesaplamaktadır. Araştırmada, farklı yaş grupları itibariyle aileyi oluşturan bireylerin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı esas alınmaktadır.

İşçilere ve ailelerinin zamanla değişken ihtiyaçları ve tüketim alışkanlıkları da gözönünde tutularak, 1996 yılından itibaren yeni beslenme kalıbı esas alınarak dört kişilik bir ailenin yapması zorunlu aylık gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

Yeni beslenme kalıbı esas alınarak yapılan hesaplamaya göre Ocak'96 ayında 14 milyon 672 bin lira olarak hesaplanan aylık gıda harcaması tutarı Aralık'96 ayında 23 milyon 641 bin liraya ulaşmış, 1997 yılının Haziran ayında ise 32 milyon 37 bin lira olmuştur.

Çalışanların yoğun olarak alış-veriş yaptıkları yerler dikkate alınarak yapılan piyasa fiyat belirlemeleri sonucu hesaplanan "aylık gıda harcaması" tutarı son dönemde şu gelişmeyi izlemiştir:

TABLO- 22: DÖRT KİŞİLİK AİLENİN GIDA HARCAMASI (TL/AY)

Aylar	Gıda Harcaması Tutarı* (TL/Ay)	Bir Önceki Aya Göre Artış Yüzdesi	Aralık Ayına Göre Artış Yüzdesi	Son Oniki Aylık Artış Yüzdesi
Ocak'96	14.672.000.-	-	-	-
Şubat'96	15.311.000.-	4.4	-	-
Mart'96	16.046.000.-	4.8	-	-
Nisan'96	17.222.000.-	7.3	-	-
Mayıs'96	18.135.000.-	5.3	-	-
Haziran'96	18.363.000.-	1.3	-	-
Temmuz'96	18.671.000.-	1.7	-	-
Ağustos'96	19.238.000.-	3.0	-	-
Eylül'96	20.602.000.-	7.1	-	-
Ekim'96	21.867.000.-	6.1	-	-
Kasım'96	22.977.000.-	5.1	-	-
Aralık'96	23.641.000.-	2.9	-	-
Ocak'97	24.226.000.-	8.8	8.8	80.9
Şubat'97	25.054.000.-	4.9	14.1	79.4
Mart'97	26.703.000.-	4.8	19.6	72.9
Nisan'97	28.523.000.-	5.0	25.5	79.4
Mayıs'97	30.552.000.-	4.2	30.8	72.8
Haziran'97	32.037.000.-	4.9	35.5	74.5
Temmuz'97	35.470.000.-	10.7	50.0	89.9
Ağustos'97	37.617.000.-	6.1	59.1	95.5

Kaynak: Türk-İş Araştırma Merkezi

* Yeni harcama kalıbına göredir.

KAMU KESİMİNDE ÜCRETLER

Türkiye'de 1980'li yıllarda sürdürülen ve nispeten 1990'lı yıllarda da sürdürülmek istenen ekonomik politikaların bir ayağını düşük ücret politikası oluşturmuştur. 1994 yılında yaşanan ve boyutları tüm toplumu etkileyen ekonomik kriz döneminde ve sonrasında, krizden çıkış yolu ücret gelirlerinin reel olarak geriletilmesinde aranmıştır. Nitekim ülkede ekonomik istikrarın sağlanması amacıyla dönük olarak hazırlandığı belirtilen ve 5 Nisan 1994 günü açıklanan "Ekonomik Önlemler Uygulama Planı"nın öncelikli hedeflerinden birisini de ücretler oluşturmıştır. Böylece, 1989'dan itibaren ücretli kesimin geçim koşullarında görülen nispi düzelme, 5 Nisan 1994 tarihinde benimsenen istikrar paketi ile büyük ölçüde ortadan kaldırılmıştır.

Aşağıdaki tabloda bu durum, kamu kesimi işçisi bakımından çarpıcı bir biçimde görülmektedir. Kamu kesiminde istihdam edilen işçiler için ödenen aylık çıplak brüt ücret esas alınarak, altışar aylık dönemler halinde yapılan hesaplamada, 1995-1997 yıllarını kapsayan dönemde reel ücretlerin gerilediği ve fakat Ocak 1997 itibarıyla, yapılan toplu iş sözleşmesi ile elde edilen ücret zammına da bağlı olarak, ücretlerin reel anlamda nispi olarak arttığı ortaya çıkmaktadır.

TABLO - 23: KAMU KESİMİNDE 1995-1997 DÖNEMİNDE ALTIŞAR AYLIK ÜCRET - FİYAT GELİŞİMİ

	Ortalama Brüt Ücret (TL/AY)	Ücret Endeksi	Altışar Aylık Ücret Artış % si	Geçinme Endeksi	Altışar Aylık Fiyat Artış % si	Reel Ücret Endeksi
1.1.1995	21.912.400.-	100.0	16	100.0	40	100.0
1.7.1995	25.418.384.-	116.0	16	131.7	31.7	88.1
1.1.1996	29.993.693.-	136.9	18	178.8	35.8	76.6
1.7.1996	35.992.432.-	164.3	20	244.4	36.7	67.2
1.1.1997	64.220.000.-	293.1	78.4	321.4	31.5	91.2

(1) TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi tarafından, sendikalardan derlenen veriler ile toplu iş sözleşmesiyle sağlanan ücret zam oranları ve Kamu İşveren Sendikaları'nın ücret serileri dikkate alınarak düzenlenmiştir.

(2) DİE Tüketici Fiyatları Endeksi (1987=100) bazına göre düzenlenmiştir. 1996 yılı (1994=100) temel yılına göredir.

1995-1996 dönemini kapsayan toplu iş sözleşmeleri ile sağlanan ücret zamlarının geçmiş enflasyon ile bağlantısı ortadan kalktığı için, ücretler reel olarak çarpıcı bir biçimde gerileme göstermiştir. Sözleşmenin yürürlük tarihi itibarıyla, geriye dönük altı aylık dönemde enflasyon oranı yüzde 40 olarak gerçekleşmesine karşın ücret zammı yüzde 16 düzeyinde kalmıştır. Sürekli olarak, gerçekleşen enflasyon oranının altında kalan ücret zamları sonucu, Ocak 1995 ayında 100 olan reel ücret düzeyi, sözleşme döneminin son ayı olan Aralık 1996 ayında 51.1'e düşmüştür. Yani kamu kesimindeki işçilerin ücretleri son toplu iş sözleşmesi döneminde yarıya yakın oranda azalmıştır.

Ancak 1997 yılından geçerli olmak üzere bağtlanan sözleşmelerde ücret zammının ilk altı ay itibarıyla ortalama yüzde 78.4 oranına ulaşması ile reel ücret endeksi Ocak 1997 ayında tekrar yükselmiş 91.2 düzeyine gelmiştir. Ancak aradan geçen altı aylık dönemde meydana gelen yüzde 35.4 oranındaki enflasyon nedeniyle ücretler reel olarak tekrar gerilemiştir.

EŞEL-MOBİL

1997 yılı itibarıyla kamu kesiminde bağtlanan toplu iş sözleşmeleri ile ücret zamları ilk altı aylık dönemin ardından aylık enflasyon artışına bağlanmıştır.

Bilindiği üzere, ücretlerde yapılan artışın temel ve en yaygın nedeni hayat pahalılığındaki değişimlerdir. Ücretleri fiyat artışlarına göre arttırmanın çeşitli yöntemleri bulunmaktadır. Ücretleri hayat pahalılığına göre kendiliğinden ayarlayan yöntem ešel-mobil denilmektedir. Ešel-Mobil (hareketli ücret baremi, oynak merdiven) sistemine göre, fiyat artışlarının belirli bir düzeye gelmesi durumunda, ücretlere de kendiliğinden aynı oranda zam yapılmak suretiyle, ücretlerin fiyat artışlarına karşı korunması sağlanmaktadır. Bu sistemin kabul edildiği bir ücret politikasında, örneğin fiyat artışları yüzde 15 oranında arttığı zaman, ücretlerde otomatik olarak ve yeniden bir müzakere konusu olmadan yüzde 15 oranında artış gösterecektir. Diğer bir uygulama biçimi ise, belirli bir zaman diliminin sonunda, gerçekleşen fiyat artışı kadar ücretlerde artış yapılmasıdır. Ücret artışı yapılacak zaman süresi, bir yıl veya altı ay olabileceği gibi, bazen üç ay ve hatta bir ay olarak da belirlenebilmektedir. Daha az kesin bir ešel-mobil sisteminde ise bu otomatiklik yoktur. Sadece fiyat artışları belirli bir düzeyi bulduğunda, genellikle taraflar arasında yeni görüşmeler söz konusu olur ve ücret artışı ondan sonra söz konusu yapılır.

Türkiye'de, 1993 yılında kamu kesiminde bağtlanan toplu iş sözleşmelerinde kısmi bir ešel-mobil sistemi uygulandığından söz etmek mümkündür. TÜRK-İŞ ile Hükümet arasında yapılan görüşmeler sonucunda varılan anlaşmaya göre, toplu iş sözleşmesinin yürürlükte olduğu iki yıl süresince altışar aylık dönemler halinde ücret zammı uygulanması kararlaştırılmıştır. Sözleşmenin ilk yılında altışar aylık dönemler halinde yüzde 32 ve yüzde 28 oranlarında ücret zammı uygulanması öngörülmüştür. Toplu iş sözleşmesinin ikinci yılı olan 1994'de, yine altışar aylık dönemler halinde ve fakat bir

önceki altı aylık dönemde gerçekleşen enflasyon oranında ücret zammı uygulanacağı kararlaştırılmıştır.

Eşel-Mobil sistemi, işçinin satın alma gücünü kendiliğinden koruması bakımından önem taşımaktadır. Diğer bir ifadeyle, bağıtsal (akdi) bir düzenleme ile çalışanın ücreti artış göstermekte ve işverenler bu ücreti ödemek durumunda kalmaktadır. Nitekim 1994 yılında Türkiye ekonomisinde yaşanan kriz sonrası Cumhuriyet döneminin en yüksek enflasyonu gerçekleşmesine karşın, kamu kesimindeki işçilerin ücret artışları enflasyona endeksli olduğundan, gerçek ücretlerde bir kayıp söz konusu olmamıştır. (Gerçi 1993 yılında kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri ile hüküm altına alınmış olan enflasyona endeksli dördüncü altı aylık dönemi kapsayan ücret zammı, siyasal iktidar tarafından başlangıçta verilmemek, sonradan kısmi olarak verilmek istenmiş ve sonuçta geciktirilmiş olarak dönem sonunda ödeme yapılmıştır.)

1995 yılında bağitlanan kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinde ise, "5 Nisan Kararları" çerçevesinde, geriye dönük enflasyonu endeksleme yönteminden vazgeçilmesi yönünde bir uygulama (işçi sendikalarının yoğun mücadelesine karşın) söz konusu olmuştur.

1993-1996 yıllarını kapsayan dönemde, özellikle kamu kesimindeki işçi ücretlerinin gelişmesine bakıldığında; enflasyona endeksli olarak uygulanan ücret zamları nedeniyle 1993-1994 yıllarında reel ücret düzeyinin korunduğu ve fakat enflasyon ile ilişkilendirilmemiş ve gerçekleşen enflasyon karşısında düşük kalmış ücret zamları nedeniyle 1995-1996 döneminde, reel ücretlerde ciddi bir aşınma ortaya çıkmıştır.

Ücret-Fiyat alanında meydana gelen bu gelişmeleri dikkate alarak ücret artışlarını enflasyona endekslemek uygulamasının çalışanlar yararına sonuç verdiği söylenebilmektedir. 1993-1994 döneminde yararlı olan bu uygulamanın, ücretlerin reel olarak yarıdan fazla gerilediği 1995-1996 dönemi sonunda, siyasal iktidar tarafından gündeme getirilmesini ve uygulanmak istenmesini nasıl değerlendirmek gerekmektedir?

Kamu kesiminde istihdam edilen işçilerin aldıkları ücretin satın alma gücü 1991-1996 dönemi itibarıyla değerlendirildiğinde, işçilerin verdiği mücadele ile tırmanma trendine girmiş olan reel ücretlerin "5 Nisan Kararları" ile yeniden gerilemeye başladığı görülmektedir. 1991 yılı baz alındığında 100 olan reel ücret endeksi 1993 yılında 111.4'e yükselmiş, 1994 yılında 106'ya ve 1995 yılında 84.7'ye gerilemiştir. 1996 yılında ise gerileme devam ederek reel ücret düzeyi 65.4 olarak gerçekleşmiştir. Bir başka ifadeyle, ortalama reel ücret 1991 yılına göre beş yılda yüzde 34.6 oranında gerileme göstermiştir.

Söz konusu dönemde bağitlanan toplu iş sözleşmeleri ile işçi ücretleri başlangıçta enflasyonun üzerinde artış göstermiş ve ücretlerin satın alma gücü yükselmiştir. Bu dönemde ücret artışlarının enflasyona endekslenmesi durumunda işçi daha düşük düzeydeki yaşama koşuluna sahip olacaktı. Ücretlerin satın alma gücünün yüksek olduğu 1993 yılı temel alınarak ücretlerin reel olarak korunmaya çalışılması ise daha doğru bir yaklaşımdır. 1993 yılına göre reel ücretlerin yüzde 41.3 oranında gerilediği

dönem sonunda eşel-mobil sisteminin gündeme getirilmesi bu çerçevede değerlendirilmelidir.

Eşel-Mobil sistemi, ekonomik ve sosyal etkileri bakımından çalışma yaşamında ve sendikal çevrede yoğun tartışmalara konu olmuştur/olmaktadır. Değişik amaç ve biçimlerde kullanılabilen eşel-mobil, yasal düzenleme yapılarak, asgari ücret belirlemesinde kullanılabileceği gibi, kamu kesiminde çalışan memurları da kapsayabilmektedir. Ya da yasal düzenleme yapmak yerine, toplu iş sözleşmesi ile uygulama olanağı bulmaktadır. Kuşkusuz toplu iş sözleşmesinde uygulanabilmesi işçi ve işveren kesiminin sistemi kabul etmesine bağlı olmaktadır.

Nitekim 1997 yılının ilk çeyreğinde bağitlanan toplu iş sözleşmelerinde ücret zamları enflasyona endekslenmiştir. Toplu iş sözleşmesinin ilk altı aylık döneminde geçerli olarak ücret zammı taraflar arasında belirlenmiş, daha sonraki dönemde uygulanacak ücret zammı "*aylık enflasyon artışına*" bağlanmıştır. Diğer bir ifade ile, her ay gerçekleşen fiyat artışı kadar ücret zammı uygulanacaktır.

Kuşkusuz eşel-mobil uygulamasını ulusal gelirler politikası çerçevesinde değerlendirmek daha doğru olacaktır. Ülke içinde yaratılan ekonomik düzenin, üretime katılan kesimler arasındaki dağılımı bu bakımdan önemli bir göstergedir. Çalışanların yaratılan ulusal gelirden aldıkları payın düşük olduğu bir ekonomik yapıda eşel-mobil uygulanması, varolan olumsuzluğun devam etmesi anlamındadır. Her şeyden önce sabitlenecek ücret düzeyinin kabul edilebilir bir noktada olması gerekir. Örneğin, kamu kesiminde çalışan işçilerin aldığı ücretin reel olarak korunması, geçmiş dönemde meydana gelen aşınma giderildikten sonra yapılmalıdır. Satın alma gücünün yarıdan fazla aşındığı bir dönemin başlangıç noktası olmaması gerekir.

Uygulama biçimi ne olursa olsun, eşel-mobil sisteminin sonuç itibarıyla örgütlülük düzeyini zayıflatarak sendikaları işlevsizliğe götürmesi olasılığı vardır. Otomatige bağlanmış bir ücret ayarlama sistemi, toplu iş sözleşmesini hukuki olarak ortadan kaldırmamakta ve fakat toplu iş sözleşmesinin can alıcı maddelerinin görüşülmesini gündem dışına taşıma sonucunu getirmektedir. Böylesi bir durum, özellikle varolan çalışma mevzuatının sendikal örgütlenmeyi sınırlayan ve engelleyen yapısı ile birlikte değerlendirildiğinde sendikaların etkisini ve işlevini olumsuz etkileyecektir.

Ücret artışlarının aynı dönemdeki hayat pahalılığı değişimlerini izlemesi gereği, tüketici fiyatları endeksi hesaplamalarının sağlıklı ve güvenilir olmasını zorunlu kılmaktadır. Tüketici fiyatları endeksi, belirli bir dönemde belirli bir kitle tarafından tüketici mal ve hizmetlerine ödenen perakende fiyatlarındaki değişikliklerin ölçüsünü vermektedir. Çalışanlar açısından önemi, ücret ve maaşların belirlenmesinde ve satın alma gücünde zaman içinde meydana gelen değişimlerin izlenmesinde temel gösterge olmasıdır. Ancak Türkiye'de yayımlanan endekslerin çalışanların gelir düzeyi ile harcama kalıplarını yeterince yansıttığını kabul etmek mümkün değildir. Ücret ve maaşlardan gerçek durumunu yansıtabilecek tüketim kalıbının esas alındığı "*ücretliler geçinme endeksi*" henüz oluşturulmamıştır. Bunun bir sonucu olarak, tüketici endekslerinden hesaplanacak

fiyat artışlarının, çalışanların yaşantılarında karşılaştıkları fiyatlarla farklılık taşıması kaçınılmazdır.

Ayrıca dikkate alınması gereken bir husus da, böylesine otomatik ayarlamaların diğer alanlara da yansımaları ve enflasyonu arttırıcı bir etkiye yol açması olasılığının bulunmasıdır.

Ancak eşel-mobil sistemi uygulaması ile vurgulanması gereken, fiyat artışlarına dayalı ücret endekslemesinin tek başına yeterli olmadığıdır. Çalışanların daha yüksek ücret talep etmelerinin ve bunu sağlamak için mücadele etmelerinin temelinde, varolan yaşama standardını korumak yanı sıra, artan toplumsal ve ekonomik refahtan pay alarak yaşama düzeyini iyileştirmek amacı bulunur. Uluslararası çalışma Örgütü (ILO) Anayasasının Dibacesinde de yer aldığı üzere, *"işçi ve ailesinin yalnızca geçimini sağlayan bir ücret yeterli bir ücret değildir."*

ASGARI ÜCRET

Çalışanların ekonomik ve sosyal durumlarının düzenlenmesine yönelik önemli uygulamalardan birisi de asgari ücrettir. Asgari ücret, işçinin ailesiyle birlikte günün koşullarına göre insanca yaşamasını mümkün kılacak, insanlık onuruyla bağdaşacak bir ücrettir.

İş Yasasının 33.maddesi asgari ücreti, "İşçilere normal bir çalışma günü karşılığı olarak ödenen ve işçilerin gıda, konut, giyim, sağlık, ulaşım ve kültür gibi zorunlu ihtiyaçlarını günün fiyatları üzerinden asgari düzeyde karşılamaya yetecek ücret" biçiminde tanımlamaktadır.

Asgari ücret kavramı olarak yapılan işten bağımsız, işçi ve ailesinin insan olmak sıfatıyla temel ihtiyaçlarını karşılamaya yetecek ölçüde, işçiye ödenebilecek en alt düzeyde ücrettir. Asgari ücretin saptanmasında yaş ve cinsiyet gibi ayrımların yapılmaması esastır. Toplu iş sözleşmeleri ve hizmet sözleşmeleri ile belirlenen asgari ücretin altına inilmesi söz konusu değildir. İşverenler tarafından işçilere sağlanan sosyal yardımlar nedeniyle asgari ücretten herhangi bir indirim yapılması da mümkün değildir.

Asgari ücretin işçinin (ailesi ile birlikte) zorunlu ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olması, yapılan işin türü ve hacmi ile ilişkili olmaması nedeniyle "sosyal ücret" yönü ağır basmaktadır.

Ancak Türkiye'de belirlenen asgari ücret, işçinin ailesi ile birlikte zorunlu ihtiyaçlarını günün fiyatları üzerinden değil karşılayabilmek, dört kişilik ailenin aylık gıda harcamasına bile yetmemektedir.

Aşağıdaki tabloda, tespit tarihi itibarıyla vergi, SSK primi, zorunlu tasarruf kesintisi yapıldıktan sonra ele net olarak geçen asgari ücret tutarının, dört kişilik ailenin sağlıklı ve

dengeli beslenebilmesi için her ay yapması zorunlu olan aylık gıda harcaması tutarı ile karşılaştırması yer almaktadır.

TABLO- 24 : ASGARI ÜCRET/GIDA HARCAMASI

	Net Asgari Ücret (TL/Ay) (1)	Gıda Harcaması (TL/Ay) (2)	Asgari Ücretin Gıda Harcamasını Karşılama Oranı (1/2)
Ağustos 1993	1.563.472.-	2.396.500.-	0.65
Eylül 1994	2.759.428.-	5.747.500.-	0.48
Eylül 1995	5.547.135.-	11.407.000.-	0.49
Ağustos 1996	11.084.652.-	17.887.000.-	0.62
Haziran 1997	11.422.152.-	*32.037.000.-	0.36
Ağustos 1997	22.943.025.-	37.617.000.-	0.61

Kaynak : TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi

* Yeni harcama kalıbına göredir.

Asgari ücret belirleme çalışmaları yapılırken temel alınan ilkeler; asgari ücretin pazarlık ücreti olmadığı, işçinin geçimini sağlayacak taban ücret olduğu, uzun dönemde ekonomik ve sosyal koşulların iyileşmesine yardımcı, hakça gelir dağılımını sağlayıcı olması gerektiğidir. Ancak asgari ücreti belirlemekle görevli Komisyonun, işçi kesiminin ısrarlı ve haklı taleplerine rağmen, söz konusu ilkeler doğrultusunda karar alamadığı ortaya çıkmaktadır.

İşçi için önemli olan, ücret gelirinden ele geçen net tutardır. Asgari belirlenirken, perakende fiyatlar kullanılarak bir işçinin gıda için yapması gereken aylık tutar hesaplanmakta ve bu tutar esas alınarak işçinin toplam yapması gereken harcama tutarı bulunmaktadır. Ve bu tutardan başta vergi olmak üzere çeşitli kesintiler yapılmaktadır.

TABLO- 25 : ASGARI ÜCRETEN YAPILAN KESİNTİLER

	1.9.1995	1.8.1996	1.1.1997	1.8.1997
Brüt Aylık Asgari Ücret	8.460.000.-	17.010.000.-	17.010.000.-	35.437.500.-
SSK Primi	1.140.476.-	2.381.400.-	2.381.400.-	4.961.250.-
Gelir Vergisi	1.562.581.-	3.122.100.-	2.784.600.-	6.654.375.-
Damga Vergisi	40.608.-	81.648.-	81.648.-	170.100.-
Zorunlu Tas.	169.200.-	340.200.-	340.200.-	708.750.-
Kesintiler Top.	2.912.865.-	5.925.348.-	5.587.848.-	12.494.475.-
Kesinti Oranı	%34.4	% 34.8	%32.9	%35.3
Net Aylık Asgari Ücret	5.547.135.-	11.084.652.-	11.422.152.-	22.943.025.-

Kaynak : TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi

Siyasal iktidar, iki çocuklu bir ailenin aylık asgari gıda harcamasının 37.6 milyon lira olduğu 1997 Ağustos ayında asgari ücreti 35 milyon lira olarak belirlemekte ve bu tutardan 5 milyon lirası vergi olmak üzere yaklaşık 12.5 milyon lira kesinti yapmaktadır. Diğer bir ifadeyle asgari ücret net olarak hesaplanmakta, fakat hesaplanan bu tutar brüt olarak ödenmektedir.

Türkiye'de uygulanan ekonomik ve sosyal politikaların ücretli çalışanlara dönük olumsuz yüzü asgari ücret alanında da yansımaları bulmaktadır. Asgari ücretin hakça gelir dağılımını sağlamak bir yana, yetersiz düzeyde belirlenmesi ve yıllar itibariyle gerçekleşen artışların gerçekleşen enflasyonun gerisinde kalması nedeniyle "sefalet ücreti"ne dönüşmüştür.

Aşağıdaki tablo, brüt asgari ücretin 1993-1996 döneminde gerçekleşen enflasyon karşısındaki reel düzeyini göstermektedir. Brüt asgari ücret, yürürlük süresi esas alınarak ağırlandırılmış ve aylık tutar bulunmuştur.

TABLO 26: 1993-1996 DÖNEMİNDE ASGARİ ÜCRETİN REEL GELİŞİMİ

Yıllar	Brüt Asgari Ücret* (TL/Ay)	Asgari Ücret Endeksi	Fiyat Endeksi	Reel Asgari Ücret Endeksi
1993	1.885.875.-	100	100	100
1994	3.056.250.-	162	206	78.6
1995	5.602.500.-	297	399	74.4
1996	12.022.500.-	637	720	88.5
1997	24.688.125.-	1308	1368	95.6**

Kaynak : TÜRK-İŞ Araştırma Merkezi, DİE

* Yıllık ağırlıklı ortalamadır.

** 1997 yılı ortalama enflasyonu %90 olarak kabul edilmiştir.

Buna göre, 1993 yılı ortalaması olarak aylık 1 milyon 886 bin lira olan brüt asgari ücret, üç yılda yaklaşık altı kat artış göstermiş ve 12 milyon düzeyine gelmiştir. Ancak aynı dönemde fiyat artışının yedi kat olması nedeniyle, aylık brüt ortalama asgari ücret reel olarak gerileme göstermiştir. 1993 yılında 100 olan asgari ücret endeksi, 1995 yılında 74.4'e gerilemiş, 1996 yılında ise yükselme trendi göstererek 88.5 düzeyine gelmiştir.

Yürürlüğe girdiği 1 Ağustos 1996 gününden bu yana net asgari ücret, aradan geçen dokuz aylık süre içinde meydana gelen fiyat artışı karşısında yüzde 38.2 oranında aşmıştır.

TABLO- 27 : REEL NET ASGARI ÜCRETTEKİ GELİŞMELER

	Fiyat İndeksi (1.8.1996=100)	Net Asgari Ücret (TL/Ay)	Reel Net Asgari Ücret	Reel Net Ücret İndeksi (1.8.1996=100)
Ağustos 1996	100.0	11.084.652.-	11.084.652.-	100.0
Eylül 1996	104.8	"	10.576.958.-	95.4
Ekim 1996	111.2	"	9.968.212.-	89.9
Kasım 1996	118.4	"	9.362.037.-	84.4
Aralık 1996	124.6	"	8.896.189.-	80.3
Ocak 1997	128.8	11.422.152.-	8.868.130.-	80.0
Şubat 1997	136.4	"	8.374.012.-	75.5
Mart 1997	144.2	"	7.921.049.-	71.5
Nisan 1997	152.0	"	7.514.574.-	67.8
Mayıs 1997	162.0	"	7.050.711.-	63.6
Haziran 1997	166.7	"	6.851.192.-	61.8

Kaynak: Türk-İş Araştırma Merkezi

1997 yılı asgari ücret belirleme çalışmaları 27 Mayıs 1997 tarihinde başlamıştır. Asgari Ücret Tesbit Komisyonu yaptığı altı toplantı sonrasında, yeni asgari ücreti 16 yaşından büyük işçiler için brüt 35 milyon 437 bin 500 lira, 16 yaşından küçükler için de brüt 29 milyon 925 bin lira olarak belirlemiştir. İşçi-işveren-hükümet kesiminin katılımıyla 15 kişiden oluşan Komisyonun aldığı karar 31 Temmuz 1997 günlü Resmi Gazete'de yayınlanmış ve böylelikle yeni asgari ücret 1 Ağustos 1997 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

Komisyon kararının açıklandığı toplantıda işçi kesimini temsilen bir konuşma yapan TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri, yeni asgari ücretin yeterli olmamakla beraber günün koşullarında, özellikle örgütsüz çalışanları bir ölçüde rahatlatacağı söylemiştir. Genel Eğitim Sekreteri konuşmasında, " asgari ücret belirlenirken ailenin dikkate alınması ve net ödenmesi" için çaba gösterdiklerini, bundan sonra da bu çabalarının devam edeceğini, bunun yanısıra asgari ücret belirlenirken memur taban maaşı seviyesinin de dikkate alınması gerektiğini söylemiştir.

Ulusal düzeyde ve sanayi/tarım kesimi ayırımı yapılmadan belirlenen asgari ücret, gerek devlet bütçesi gerek özel sektör işletmelerinin bütçe ve maliyet hesaplarının yılbaşı başlangıçlı olması, ayrıca başlıca makro ekonomik göstergelerin yılbaşı itibariyle tutulmakta olduğu da dikkate alınarak, yürürlük tarihi yılbaşına kaydırılmıştır. Bu doğrultuda karar alan Komisyon, önümüzdeki yıl Ağustos ayından geçerli olmak üzere 5 aylık süre için de asgari ücretin yüzde 34.8 oranında arttırılarak, 16 yaşından büyük işçiler için brüt 47 milyon 839 bin 600 lira olmasını kararlaştırmıştır. 1 Ocak 1999 gününden itibaren geçerli olacak asgari ücret ise daha sonra ayrıca belirlenecektir.

İşçi Temsilcileri Oy Gerekçesi

Asgari ücretin yeniden belirlenmesi çalışmaları sonrasında alınan karar ile ilgili olarak açıklanan işçi kesimi oy gerekçesi özetle şöyledir.

"Asgari ücret, işçi ve ailesinin günün ekonomik ve sosyal koşullarına göre insanca yaşamasını mümkün kılacak, insanlık onuruyla bağdaşacak bir ücrettir. Bu yönüyle asgari ücret, bir üretim faktörü olarak emeğin bedeli olmanın ötesinde, insanın yaşaması, varlığını sürdürmesi için gerekli gelir kaynağıdır.

Çalışanların yaşama ve çalışma şartlarının düzenlenmesine yönelik önemli uygulamalardan biri olan asgari ücretin belirlenmesi çalışmalarında, etkin bir sosyal politika aracı olarak çalışanların düşük ücretlere karşı korunması ve çağdaş bir toplum içinde yaşayan işçinin, ailesi ile birlikte olağan ihtiyaçlarını karşılayan düzeyde asgari ücretin belirlenmesini sağlamak bakımından savunduğumuz;

- * Asgari ücret belirlenirken işçinin ailesiyle birlikte dikkate alınması;
- * Belirlenen tutarın işçinin eline net geçecek biçimde düzenlenmesi;
- * Asgari ücretin ulusal düzeyde, sanayi/tarım ve yaş ayrımı yapılmadan belirlenmesi;
- * İşçinin satın alma gücünü ileriye dönük olarak korunabilmesi için gerekli bir iyileştirmenin ayrıca ilave edilmesi;
- * Belirlenen asgari ücretin adil gelir dağılımını sağlamaya yönelik olması ve refahtan pay içermesi;

ilkelerinden bir bölümü dikkate alınmamıştır.

Ortaya konulan bu görüş ve gerekçeler çerçevesinde, belirlenen asgari ücretin yetersiz olduğu görülmektedir. Gerçekçi, bilimsel ve objektif bir asgari ücret ancak yukarıda söz konusu edilen ilkeler çerçevesinde belirlenebilecek ve "insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi" sağlamaya yetecektir.

Bu temel görüşümüz çerçevesinde, asgari ücretin bir an önce yürürlüğe girmesini sağlayabilmek için olumlu oy kullanılmıştır."

GELİR DAĞILIMI

Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve siyasal açıdan içinde bulunduğu en önemli sorunun gelir bölüşümündeki eşitsizlik olduğu bilinmektedir. Son yıllarda Türkiye ekonomisinin içinde bulunduğu olumsuz koşullar ve uygulanan sosyo-ekonomik politikalar ülkede her

zaman varolan gelir bölüşümü eşitsizliğini alt gelir düzeyindekiler aleyhine daha da bozmuştur. Bu nedenle ülkemizde her dönem tartışma konusu olan gelir dağılımındaki bozuk yapı bugün üzerinde önemle durulması gereken bir sorun niteliğine bürünmüştür. Kişi başına gelir düzeyinin zaten düşük olduğu ülkemizde, gelir dağılımındaki önemli bozukluğun artması, yoksulluk sorununu ortaya çıkarmaktadır. Yoksulluk olgusunun, toplumun geniş kitleleri arasında yaygınlaşmasının ise ekonomik, sosyal ve siyasal bir dizi olumsuzluğu beraberinde getirmesi kaçınılmazdır.

Başkanlar Kurulu'na Aralık'96 ayında sunulan "Çalışma Raporu"nda, Türkiye'de gelirin kişisel ve işlevsel dağılımını gösteren verilere ve yorumlara yer verilmişti. Anket sonuçlarına dayalı yapılan analizlerden, 1994 yılında Türkiye'deki gelir dağılımının 1987 yılına göre daha da bozulduğu ortaya koyulmuştu.

Gelirin dağılımında, geneldeki eşitsizliğin alt ayrımlara inildiğinde daha değişik boyutlar da açığa çıkmaktadır. 1994 yılında yapılan gelir dağılımı anketi, kentsel yerlerde gelirin daha adaletsiz dağıldığını göstermektedir. Türkiye genelinde yüzde 4.9 en alt gelir grubunu oluşturan yüzde 20 kesimin gelirden aldığı pay kentsel yerlerde yüzde 4.9 kırsal kesimde yüzde 5.6'dır. En üst yüzde 20'lik hanehalkının gelirden aldığı pay Türkiye ortalamasında yüzde 54.9 iken kentlerde yüzde 57.2'ye çıkmakta, kırsal kesimde ise kısmen düşük yüzde 47.7'dir.

Bu sonuçlardan kırsal kesimde gelirin daha adaletli olduğu gibi bir izlenim doğmaktadır. Ancak gözardı edilmemesi gereken gerçekte dağılımın kent-kır ayrımının da adaletsiz olduğu, kırsal kesimin aldığı düşük payın kendi içinde biraz daha adaletli olduğudur. Çünkü gelir dağılımı anketlerinde; kentsel yerlerde yaşayan hanelerin toplam içindeki payı yüzde 56.2 iken toplam gelirin yüzde 68.9'unu aldığını göstermektedir. Kırsal yerlerde ise yüzde 43.8 oranında hanehalkı payı olan haneler, toplam kullanılabilir gelirden yüzde 31.1 oranında pay almaktadırlar. Bu bir anlamda kırsal kesimin düşük geliri biraz daha adaletli paylaşmasıdır.

Bölgelerarası farklar kalkınma çabalarının bir ürünü olmakla beraber, toplumsal yapının önemli bir göstergesidir. Bölgeler arasındaki gelir dağılımının adaletsiz oluşu ise bir sonuç niteliğindedir. Uygulanan sosyo-ekonomik politikalar bölgeler arasındaki farklılığı gidermek yerine dengesizlikleri körüklemektedir. Dengesizliğin oluşmasında eğitim yetersizliği, nüfus yapısı, sermaye birikimi yetersizliği, coğrafi konum, alt yapı eksiklikleri gibi sosyo-ekonomik faktörler önemli rol oynamakta, ancak önlem alınmaması hatta bölgesel dengesizlikleri körükleyen politikalar uygulanması gelirin dağılımını da olumsuz etkilemektedir.

TABLO-28: BÖLGELERİN GELİR PAYLARI
(Coğrafi bölgelere göre hanehalkı ve gelir oranları) (yüzde)

1994

Bölgeler	Hanehalkı	Gelir
Ege - Marmara	42.3	52.5
Akdeniz	12.5	11.0
İç Anadolu	17.9	15.4
Karadeniz	12.8	10.9
Doğu-Güneydoğu Anadolu	14.5	10.2
Toplam	100.0	100.0

Kaynak : DİE 1994 Hanehalkı Gelir Dağılımı Anketi Geçici Sonuçları

Gelir bölüşümünün adaletsiz olduğu bir ülkede toplumsal huzursuzluğun olması kaçınılmazdır. Varolan eşitsizlikleri azaltma ve gelir düzeyi düşük kesimlerin gelirlerini ekonomik gelişmeye paralel olarak arttırmak bu bakımdan önem taşımaktadır. Türkiye'de, özellikle son yıllarda daha adaletsiz ve dengesiz yapıya dönüşen gelir dağılımının düzeltilmesi için, süratle bir takım tedbir ve politikaların uygulamaya sokulması ertelenmez bir gereklilik olarak gözükmektedir.

HÜKÜMET PROGRAMI

Anavatan Partisi, Demokratik Sol Parti ve Demokrat Türkiye Partisi tarafından kurulan 55 nci koalisyon hükümetinin programı 7 Temmuz 1997 günü TBMM'de okunmuştur.

Kuruluş amaçları arasında; "ülkeyi 54'üncü hükümet tarafından içine düşürüldüğü rejim ve devlet bunalımından kurtarmak", "ülke ekonomisini yeniden üretken niteliğe kavuşturmak" "laik demokratik cumhuriyeti güçlendirmek" bulunan koalisyon hükümetinin programında, ekonomik konularla ilgili olarak yer alan görüşler ana hatlarıyla şu şekildedir:

* Veriler, gerek kişiler, gerek bölgeler arası gelir dağılımının son derece bozuk ve dengesiz olduğunu göstermektedir. Bu durum ülkemizdeki birçok sorunun da kaynağını teşkil etmektedir.

* Ekonomik ve sosyal politikaların uygulanmasında yoksulluğun azaltılmasına, sabit gelirlilerin, emekli, dul, yetim, küçük esnaf ve çiftçilerin fakirleşmesinin önlenmesine, işsizimize iş bulmaya önem verilecektir.

* Hükümetimizin ekonomi alanında yapacağı düzenlemeler kısa vadeli, günü kurtarmaya yönelik düzenlemeler değil, ülkenin uzun vadeli gereksinimleri ve çıkarlarını

gözönünde bulunduran, ancak kısa vadede mutlaka, geciktirilmeden alınması gereken düzenlemeler olacaktır.

* Hükümetimizin iktisadi alandaki temel hedefi, ülkede kalıcı makro ekonomik istikrarın sağlanması ve ekonominin istikrar ortamında sürekli ve sürdürülebilir bir büyüme trendine oturtulmasıdır.

* Enflasyonla mücadele hükümetimizin öncelikle ele alacağı bir meseledir. Bütçenin samimiyeti ve açıklığı ilkesi yeniden tesis edilecektir.

* Hükümetimiz, kamu harcamalarının en sağlıklı gelir kaynağı olan vergilerle karşılanması gereğine inanmakla birlikte, ülkenin ekonomik buhrandan çıkartılmasında özelleştirme gibi vergi dışı gelirlerin gerçekleştirilmesine de büyük önem vermektedir.

* Vergi gelirleri, yeni vergiler ihdas etmek yerine, vergi ve çalışma yaşamını düzenleyen yasalarda yer alan ve kayıt dışılığı teşvik eden hükümler de kaldırılarak kayıt dışı ekonominin kayıt altına alınması, vergi kayıp ve kaçaklarının bu yolla ve ayrıca etkin bir denetimle asgari bir düzeye indirilmesi suretiyle arttırılacaktır.

* Ödemeler dengesi sağlıklı ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulacaktır.

* İhracata özel bir önem verilecektir.

* KİT'lerin yönetim ve denetim sisteminin yeniden yapılandırılması, yıllardır ülkemiz gündeminin ilk sıralarda yer alan ve genel ekonomi açısından hayati öneme sahip özelleştirme sürecinin hızlandırılabilmesi için gerekli tedbirleri de içerecektir.

* İşsizliğin azaltılması büyük önem taşımaktadır. İzlenecek ekonomi politikalarla özel sektör öncülüğünde yatırımlar ve üretim arttırılacak, istihdam imkanları geliştirilerek işsizliğin giderek azaltılması sağlanacaktır.

* Ekonomik ve sosyal kalkınmaya darboğaz teşkil etmeyecek şekilde altyapının geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Devletin temel görevlerinden biri bunu planlamaktır. Altyapıda enerji, ulaştırma, haberleşme ve kentsel altyapı öncelik taşımaktadır.

Hükümet programında yer alan bu görüşler, büyük ölçüde Konfederasyonumuzun çalışma raporlarında yer alan görüş ve eleştirileri içermektedir. Ancak böylesine kapsamlı ve ciddi düzenlemeler gerektiren bir yaklaşımın uygulama olanağı bulması, varolan siyasi denge gözönüne alındığında güç olmaktadır.

II. İŞÇİ HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİNİ KORUMA ÇALIŞMALARI

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, 18.Çalışma Dönemi'nde dördüncü olağan toplantısını, 3 Aralık 1996 tarihinde İstanbul'da yapmıştır.

Bu bölümde, özellikle siyasi istikrarsızlığa koşut olarak, başta işçi sınıfı olmak üzere tüm halkın sorunlarının daha da ağırlaştığı ve daha da çözümsüz hale geldiği 1996 yılının son günlerinde yapılan Başkanlar Kurulu toplantısından günümüze kadar geçen süreç içerisindeki gelişmeler ve gerçekleştirilen faaliyetler anahatlarıyla bilgilerinize sunulmaktadır.

Başkanlar Kurulu Toplantısı

Başta işçi sınıfı olmak üzere, halkın ve ülkenin sorunlarının ağırlaştığı 1996 yılına damgasını vuran ve çeşitli boyutlarıyla gündemin ilk sırasına yerleşerek önemini koruyan olay, 3 Kasım 1996 tarihinde Balıkesir'in Susurluk İlçesinde meydana gelen kazayla gün ışığına çıkan "Devlet-Mafya-Çete" ilişkileri ve ilişkilerin toplumda yarattığı büyük rahatsızlıktır.

Mevcut hükümetin kamuoyunda tartışılan ve yargıya da intikal eden bazı yolsuzlukları kapatma gayretleri nedeniyle parlamentoya ve siyasete duyulan güvensizlik artarken, Susurluk kazasıyla ortaya çıkan gerçeklerin devleti zan altında bıraktığı bir ortamda, 3 Aralık 1996 günü İstanbul'da toplanan TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, başta zorunlu tasarruf, sosyal güvenlik ve 1997 yılında yenilecek kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri olmak üzere, çalışma hayatının gündeminde yer alan diğer konuları görüşmüş ve Susurluk kazasıyla ortaya çıkan tabloyu değerlendirmiştir.

Toplantı öncesinde, Başkanlar Kurulu öncülüğünde üye sendikaların yöneticileri işyeri temsilcileri ve işçilerden oluşan kalabalık bir grup, İstanbul Bölge Temsilciliği'nin önünden Taksim Atatürk Anıtı'na yürümüş ve "Temiz toplum, temiz siyaset" çağrısında bulunarak anıta çelenk koymuştur. Burada, TÜRK-İŞ Genel Başkanı, ülkenin içinde bulunduğu sorunlar ve son gelişmelerin kaygıyla izlendiğini belirterek, gelişmelerin başta işçi sınıfı olmak üzere toplumun tüm kesimlerini huzursuz ettiğini vurgulamıştır.

Başkanlar Kurulu'nun açılışında konuşan TÜRK-İŞ Genel Başkanı, Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve siyasi bir çıkmazla karşı karşıya bulunduğunu bildirirken, devletin çetelerce kuşatılmak istendiğinin Susurluk olayı ile açığa çıktığı, şahsi çıkarlarını, devlet çıkarlarının üstünde görenlerin devleti ele geçirmeye ve şahsi işleri için devlet olanaklarını kullanmaya çalıştıklarını vurgulamıştır. Ülkenin iç ve dış güvenliğinin sağlanmasında devletin yetkili organlarının sorumlu olduğunu vurgulayan TÜRK-İŞ Başkanı, "Bu ülkeyi, bu devleti aşiret reislerine, mafyaya teslim eden bundan çıkar uman siyasetçiler siyaseti bırakmalıdır. Devletin güvenliğini sağlama işini özelleştirerek, aşiretlere ve yasadışı gruplara ihale yoluyla yaptırmaya çalışanların devlete verdiği zarar büyüktür. Bu yüzden Susurluk kazasının üstüne gidilmeli, temiz toplum ve temiz politika anlayışı devlete hakim olmalıdır" ifadelerine yer vermiştir.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı, sorunların çözümünde ilk adımın atılmasının son derece önemli olduğuna dikkat çekerken, bu bağlamda milletvekillerinin dokunulmazlıklarının, Meclis'teki görevlerinin yerine getirilmeleri sırasındaki davranışları ile sınırlandırılması gerektiğini belirtmiş, hükümetin basını susturma çalışmalarını ise eleştirerek bugün basını susturanların yarın sendikaları ve muhalefeti susturacağı uyarısını yapmıştır.

Demokratik Mücadele Başlatma Kararı

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, ülkeye, halka ve devlete yönelik tehditlerin sona erdirilmesi, sorunların çözümü ve isteklerin yerine getirilmesi amacıyla meşru ve demokratik "kitle eylemlerine" başvurmayı kararlaştırmıştır. Yapılacak eylemleri, sorunların parlamenter demokratik düzen içinde çözümlenebilmesinin güvencesi olarak değerlendiren Başkanlar Kurulu, bu çerçevede, 21 Aralık 1996 günü İstanbul'da kapalı salon toplantısının yapılmasını, ardından 5 Ocak 1997 tarihinde Ankara'da yürüyüş ve miting düzenlenmesini kabul etmiştir.

Başkanlar Kurulu, sonuç bildirisiyle kamuoyuna açıkladığı kararlarında, Atatürk'ün hedef olarak ortaya koyduğu çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmanın yolunun temiz toplum ve temiz siyasetten geçtiğini, bunun güvencesinin ise, işçi sınıfı, sendikacılık hareketi ve TÜRK-İŞ olduğunu vurgularken, şu belirlemelere yer vermiştir.

"Devletimizi ele geçirmek ve şahsi çıkarları için kullanmak amacıyla gizli örgüt kuranlar yargılanmalı ve siyasetten çekilmelidir.

- Yargının bağımsızlığı sağlanmalı, milletvekillerinin dokunulmazlıkları yalnızca bu görevlerini yerine getirmeleri ile sınırlandırılmalıdır .

- Özgür basın demokrasinin güvencesidir. Basına yönelik sansur girişimlerini kınıyoruz. Basının ülkemizde yaygınlaşan yolsuzluklar, hırsızlıklar, rüşvet ve devleti ele geçirmek isteyen mafya bağlantılı çeteler ve aşiretler konusundaki yayınlarını destekliyoruz.

- Basında bazı siyasetçilerin de katkısıyla yaratılan tekelleşmeyi de basın özgürlüğünü sınırlayan temel bir unsur olarak görmekteyiz ve bunun önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınmasını talep ediyoruz.

- Zorunlu tasarruf uygulaması kaldırılarak, fonda biriken para 3 ay içinde hak sahiplerine ödenmelidir.

- Memur lojmanlarının satılması, gerçek gelirleri yıllardır düşmekte olan memurların sorunlarını daha da artıracaktır. Halkımızın ve ülkemizin birikimleri, belirli çevrelere peşkeş çekilmek istenmektedir.

- Hükümet, çalışma mevzuatının onaylanmış ILO sözleşmeleri ile uyumlu hale getirilmesi konusunda Meclis'e hiçbir tasarı sunmamıştır.

- Çalışma hayatında, sendikal hak ve özgürlükler üzerindeki baskılar sürmekte ve işsizliğin giderek arttığı koşullarda önemi, çok daha artan iş güvencesinin sağlanması doğrultusunda hükümet gerekli girişimlerde bulunmamaktadır.

- SSK'da işçilerin malı olan gayrimenkullerin satılması yanlıştır. SSK'nın kötü yönetilmesinin sonucu olan açıklar yalnızca bir defa satılabilecek gayrimenkullerle değil, köklü çözümlerle kapatılabilir."

"Türkiye'ye Sahip Çık" Yönetici ve Temsilciler Toplantısı

Ülkeye, halka ve devlete yönelik tehditler karşısında, TÜRK-İŞ'in, Türkiye'ye sahip çıkma kararlılığı göstererek, herkesi bu çizgiye davet etmenin kararlaştırıldığı Başkanlar Kurulu toplantısından sonra, İstanbul'da gerçekleştirilecek kapalı salon toplantısı ile Kızılay Meydanı'nda düzenlenecek miting ile başlatılacak meşru ve demokratik mücadelenin sloganı "Türkiye'ye Sahip Çık ! olarak belirlenmiştir.

Başkanlar Kurulu'nun kararı doğrultusunda TÜRK-İŞ'e bağlı sendikaların Genel Merkez Yöneticileri, Şube Yöneticileri ve Marmara Bölgesi İşyeri Temsilci ve Baştemsilcileri ile üyelerin katıldığı "Türkiye'ye Sahip Çık!" Yönetici ve Temsilciler Toplantısı, 21 Aralık 1996 günü, İstanbul Bostancı Gösteri Merkezi'nde yapılmıştır.

Toplantı öncesinde dağıtılan bildirilerde, "Türkiye, Atatürk ilkesine ve insan haklarına dayalı, demokratik ve laik bir sosyal hukuk devleti olduğu sürece Türkiye'dir. Türkiye'nin bu temel niteliklerini ve Türkiye Cumhuriyeti'ni ortadan kaldırmaya yönelik saldırılara karşı, meşru ve demokratik yollardan mücadele et! Türkiye'ye sahip çık ! Demokratikleşme için mücadele et!" çağrısında bulunulurken tabana ve kamuoyuna şu mesajlar verilmiştir.

"Uluslararası tekölci sermaye ve IMF, ekonomik bağımsızlığımızı ayaklar altına alarak, Türkiye'yi baskı altında tutmak istiyor. Bağımsızlığımıza sahip çık !

Türkiye'yi ve halkımızı bölmek isteyenler, siyasi görüş, etnik köken ve mezhep farklarını kullanmaya çalışıyor. Türkiye'nin, halkımızın ve işçi sınıfının bütünlüğüne sahip çık!

Çeteler ve aşiretler Devletimizi ele geçirmeye, devletimizi kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaya çalışıyor. Hukuk devletine sahip çık ! Türkiye'yi ortaçağın karanlıklarına geri götürmek isteyenler, Mustafa Kemal Atatürk'e, demokrasiye ve laikliğe saldırıyor. Atatürk'e, onun temsil ettiği çağdaş uygarlık anlayışına, demokratik ve laik Türk Cumhuriyeti'ne sahip çık!

Aydınlıktan korkanlar, Türkiye'yi karartmak için demokratik hak ve özgürlükleri ve basın özgürlüğüne saldırıyor. Demokrasiye ve basın özgürlüğüne sahip çık !

Türkiye bütçesini yerli ve yabancı faizcilere aktaranlar enflasyon aracılığıyla ekmeğimize el koyuyor. Ekmeğimize sahip çık !

Özelleştirme ve taşeronlaştırma aracılığıyla kamu mallarını belirli çevrelere peşkeş çekenler, devleti yağmalatanlar ve işçileri sendikasızlaştıranlar, kaçak çalıştırmayla işçileri köleleştirenler ve işsizliği artıranlar sosyal devleti ortadan kaldırıyor. Özelleştirme adı altında sürdürülen yağma ve talana ve taşeronlaştırmaya karşı çık! Sosyal devlete sahip çık !

Türkiye'yi hırsızlara, soygunculara dolandırıcılara, ahlaksızlara, yalancılara, vatan hainlerine, çetelere, aşiretlere, bölücülere, Atatürk düşmanlarına bırakma!

Türkiye, Atatürk ilkelerine ve insan haklarına dayalı, demokratik ve laik bir sosyal hukuk devleti olduğu sürece Türkiye'dir. Türkiye'nin bu temel niteliklerini ve Türkiye Cumhuriyeti'ni ortadan kaldırmaya yönelik saldırılara karşı, meşru ve demokratik yollardan mücadele et! Türkiye'ye sahip çık ! Demokratikleşme için mücadele et !

Paranın değil, çalışanın ve üretenin itibar gördüğü bir Türkiye yaratmak için;

Demokratikleşme için, iş imkanı ve iş güvencesi için, ekmeğimiz için;

Zorunlu tasarruflarımıza el koyma girişimlerine karşı, sosyal sigorta haklarımızı gaspetme çabalarına karşı;

Limanların mafyaya teslim edilmesine; limanlar, enerji, madenler, Türk Telekomünikasyon A.Ş., Erdemir, Petlas, Deniz Nakliyatı T.A.Ş., Turban Turizm, Çimento Fabrikaları, ORÜS, Petkim, Türaş, Petrol Ofisi, T.Gemi Sanayi, Tekel, THY, SEKA, Sümer Holding, Gübre Sanayii, TIGEM başta olmak üzere, işçileri köleleştirmeyi ve talanı amaçlayan özelleştirmeye ve taşeronlaştırmaya karşı TÜRK-İŞ'in önderliğinde meşru ve demokratik mücadelemize katıl !"

Yaklaşık 4 bin kişinin katıldığı toplantı sonucunda yayınlanan bildiride, işçi sınıfının birliği ve mücadele kararlılığının Türkiye'nin geleceğini kurtaracak ana güç olduğu vurgulanırken, "Paranın değil, çalışanın ve üretenin itibar gördüğü bir Türkiye yaratmak için, Demokratikleşme için, iş imkanı ve iş güvencesi için, ekmeğimiz için zorunlu tasarruflarımıza el koyma girişimlerine karşı, sosyal sigorta hakkımızı gaspetme çabalarına karşı verilen mücadeleye katıl! talepleri dile getirilmiş ve özetle şu belirlemelere yer verilmiştir.

"Türkiye'ye sahip çıkma mücadelesi, herşeyden önce, Türkiye'nin demokratikleştirilmesi mücadelesidir.

İş, ekmek, özgürlük , iş güvencesi, demokrasi mücadelesi önemini giderek daha da artırmaktadır.

İşin ve ekmeğin olmadığı yerde toplumsal barış olamaz ve olmayacaktır. Türkiye'de gelir dağılımı adaletli hale getirilmeli, işçilerin, memurların ve emeklilerin gelirleri, insanca yaşamalarına yetecek düzeye çıkarılmalıdır. 1997 toplu sözleşmelerinde, 5 Nisan sonrasında yaşanan gerçek gelir kaybını telafi edecek bir çizgi izlenmelidir. Toplu iş sözleşmelerindeki kazanımlarımızı daha da geriye götürecek esnek çalışma gibi önerilere karşı çıkılmalıdır. 1997 yılı kamu kesimi toplu iş sözleşmeleri, TÜRK-İŞ'in birlik ve bütünlüğü içinde sürdürülmelidir; tüm işçiler, TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu tarafından alınan kararlara uymalıdır.

Başta enerji, haberleşme, madencilik ve limanlar gibi stratejik işletmeler olmak üzere, tam bir yağma biçiminde sürdürülen, işçileri sendikasıızlaştırmada ve köleleştirmede bir araç olarak kullanılan özelleştirme durdurulmalıdır. Taşeronlaşma önlenmelidir.

TÜRK-İŞ, kaçak işçiliğin önlenmesi, sendikasıız işçilerin örgütlenmesi, çeşitli işyerleri ve işkollarındaki işçiler arasındaki işbirliği ve dayanışmanın geliştirilmesi için daha fazla çaba göstermelidir.

Herkesin geliri ve serveti ile orantılı bir vergi ödemesi sağlanmalı, vergi kaçakçılığı önlenmelidir.

Hükümetlerin 1994 yılı öncesinde el koyduğu SSK kaynakları iade edilmeli ve SSK sigortalıların demokratik ve özerk yönetimine devredilmelidir.

İşten çıkarmalar önlenmeli, iş güvencesi sağlanmalı, işsizlik sigortası getirilmelidir.

İşçi sınıfımız ve halkımız, ülkemiz için yeterli fedakarlıklarda bulunmuştur. Şimdi fedakarlık yapma sırası sermayedarlardır, faizcilerdedir, soygunculardadır, rüşvetçilerdedir.

İşçi sınıfımız, zorunlu tasarruf, SSK ve diğer alanlarda, yeni hak kayıplarına izin vermeyecektir.

Laiklik, demokrasinin ve işçi haklarının temel dayanağıdır. İşçi sınıfımız, demokratik ve laik cumhuriyetin ana güvencesidir. TÜRK-İŞ, Atatürk ilkelerine ve insan haklarına dayalı, demokratik ve laik sosyal hukuk devletinden yana olan, Türkiye'ye sahip çıkan tüm güçlerle işbirliği ve dayanışmasını geliştirmelidir. Kamu emekçilerinin grevli toplu pazarlık ve grev hakları için verdikleri haklı ve meşru mücadele desteklenmelidir.

Türkiye'nin en önemli sorunlarından biri Güneydoğu Anadolu'da akan kandır. TÜRK-İŞ, Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter devlet yapısını tartışmasız ve tavizsiz bir biçimde savunur ve terör eylemlerini lanetlerken, faili meçhul cinayetlerin durdurulmasını, bunların faillerinin bulunmasını ve cezalandırılmasını, güvenlik sorunlarının çözümünde yalnızca Devletimizin resmi güçlerinin kullanılmasını ve teröre karışmayan halkımıza şefkatle davranılmasını istemektedir.

İnsan hakları ihlalleri sona erdirilmeli, işkenceciler cezalandırılmalıdır.

Sendikacılık hareketi, bu artan ve nitelik değiştirmiş sorunlar karşısında, 21.yüzyıla yeni bir anlayışla girmeli, küçük hesaplar kenara itilmeli, işyeri sorunlarıyla sınırlı bir sendikacılık yaklaşımı kesinlikle terk edilmelidir.

İşçi sınıfının sorunları yalnızca toplu iş sözleşmeleri ile çözülemez. Ülkemizin ve halkımızın temel sorunlarının çözüm yeri Parlamento'dur. Halkımız, çoğulcu, katılımcı ve demokratik parlamenter düzene olan inancını sürdürürken, Parlamento'da temsil edilen siyasi partilerin izledikleri yanlış politikalar nedeniyle, bu partilere olan inancını ve güvenini hızla yitirmektedir. Parlamento, zenginler kulübü olmamalıdır. Ülkemizde bugün bir siyaset boşluğu yaşanmaktadır. Bu boşluğu, halkımızın öncüsü ve umudu TÜRK-İŞ doldurmalıdır; başta işçi sınıfımız olmak üzere tüm çalışanlar doldurmalıdır. Türkiye nüfusunun yüzde 95'ini oluşturan işçi sınıfımız ve diğer çalışanlar, siyasete ve Parlamento'ya ağırlığını koymalıdır. İşçi sınıfı artık yönetilen değil, yöneten olmalıdır. TÜRK-İŞ halkımızın nüfusunun yüzde 95'ini oluşturan işçilerin, memurların, emeklilerin, işsizlerin, küçük esnaf ve sanatkarların ve köylülüğün çıkarlarını koruyacak ve Türkiye'ye sahip çıkacak bir siyasal partinin oluşturulması çalışmalarına ağırlık ve hız vermelidir.

Kadınlar evde oturmayacaktır. Kadınlar, işçi sınıfı hareketinin ve mücadelesinin en ön safasında yer almaya, kadınları ikinci sınıf insan gibi gören çağdışı anlayışlarla mücadele etmeye ve laik ve demokratik Türkiye'nin en büyük güvencesi olmaya devam edecektir.

Türk-İŞ Başkanlar Kurulu kararı uyarınca 5 Ocak 1997 günü Ankara'da düzenlenecek olan "Türkiye'ye Sahip Çık!" yürüyüş ve mitingi, TÜRK-İŞ'in ve işçi sınıfımızın tarihine şanlı bir sayfa olarak geçecek biçimde gerçekleştirilecektir. Bu mitingler ve toplantılar, başta İstanbul'da olmak üzere, tüm yurttan yaygınlaştırılacaktır.

TÜRK-İŞ, başta Tuzla, Polisan, Ambarlar ve AŞTİ işçileri olmak üzere, Türkiye'nin dört bir tarafındaki tüm meşru ve demokratik direnişlerle ve grevlerle olan sınıf dayanışmasını daha da geliştirmelidir.

TÜRK-İŞ işçi sınıfı için, halkımız için, ülkemiz için, Türkiye'nin bütünlüğü ve bağımsızlığı için meşru ve demokratik kitle mücadelesi çizgisini izlemeyi sürdürecektir. Tm Sendikalarımız, bu mücadelede belirleyici bir rolü olan enerji işçilerinin gerektirdiğinde şalteri indirme kararını büyük bir coşkuyla alkışlamakta ve Tes-İş Sendikamıza her türlü desteği vermeye hazır olduklarını açıklamaktadır.

İşçi sınıfı ve ve TÜRK-İŞ susmamaktadır, susmayacaktır. İşçi sınıfının birliğı ve mücadelesi, diğer toplum kesimleri için de örnek oluşturmaktadır.

TÜRK-İŞ ve işçi sınıfımız, Türkiye'yi hırsızlara, soygunculara, ahlaksızlara, yalancılara, rüşvetçilere, vatan hainlerine, kanun kaçaklarına, kiralık katillere, çetelere, aşiretlere, bölücülere, ülkemizi Orta Çağın karanlıklarına geri götürmek isteyenlere, Atatürk ve çağdaş uygarlık düşmanlarına bırakmayacaktır; TÜRK-İŞ Türkiye'ye sahip çıkmaktadır, çıkmaya devam edecektir".

Kapalı salon toplantısının ardından 5 Ocak 1997 günü Ankara'da yapılacak mitingın sloganı "Türkiye'ye ve Demokrasiye Sahip Çık" olarak belirlenmiştir. Miting ile ilgili hazırlıklar devam ederken, 27 Aralık 1996 günü Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e yapılan ziyarette, başta işçiler olmak üzere, tüm çalışanların halkın ve Türkiye'nin bir an evvel çözüm gerektiren sorunlarının yedi madde halinde sıralandığı bir mektup sunulmuştur. Söz konusu yedi madde şu şekildedir.

(1) Halkımız ve TÜRK-İŞ Susurluk kazası ile gündemimize giren durumun ve gelişmelerin, yetkililer tarafından gerektiğı kapsamda, hızda ve ciddiyette soruşturulduğu konusunda ciddi kuşklar taşımaktadır. Bazı çevrelerin işi örtbas etme girişimleri gözlenmektedir. Zıtalının bu konuda düzenlediğı Liderler Zirvesi son derece olumlu bir gelişmedir. Devletimizin, Zıtalının de yönlendiriciliğinde her türlü kanundışı ve hukuk devleti anlayışıyla bağdaşmayan olayın ve uygulamanın sonuna kadar üzerine gideceğine inanıyor ve bu konudaki girişimlerinizi destekliyoruz.

(2) TÜRK-İŞ, Türkiye'de bugün uygulandığı biçimiyle özelleştirmenin ülkemizin yararına olmadığı kanısındadır. Özellikle enerji, madencilik, haberleşme ve limancılık gibi stratejik işkollarında yapılacak özelleştirme, Türkiye'nin geleceğini tehlike altına sokacaktır. Özelleştirmede siyasi çıkarları ön planda tutulmaktadır. Daha önce özelleştirilen işletmeleri alanlar, Devletimize karşı taahhütlerini yerine getirmemişlerdir ve bu uygulamanın devam edeceğinden kaygı duyulmaktadır. Limanların işletme hakkını üstlenen kişi ve şirketler hakkında da kamuoyuna yansımış ciddi iddialar bulunmaktadır.

(3) SSK'nın sorunları giderek daha da ağırlaşmaktadır. SSK'ya personel alımına ilişkin sınav kamuoyunda ciddi rahatsızlıklar yaratmıştır. Hükümetin uyguladığı personel politikasında parti çıkarlarının ülke çıkarlarının üstünde tutulduğu kaygısı duyulmaktadır.

(4) Son dönemde üniversitelerde öğrenciler arasında başlatılan bölünme ve çatışmalar da kaygılarımızı artırmaktadır.

(5) Hükümetin zorunlu tasarruf fonu ve konut edindirme yardımı fonu konularında izlediğı politika, çalışanların lehine değildir.

(6) Ülkemizin ve halkımızın sorunları, çoğulcu ve özgürlükçü parlamenter demokratik düzen içinde çözülecektir. Parlamenter demokrasinin daha sağlıklı işleyebilmesi için,

başta Anayasa olmak üzere, Seçim Yasası, Siyasi Partiler Yasası ve çalışma hayatını ilgilendiren yasalar demokratikleştirilmeli, 1995 yılında yapılan Anayasa değişikliklerinin ve Türkiye tarafından onaylanmış ILO sözleşmelerinin mevzuatımıza yansıtılması sağlanmalıdır.

(7) TÜRK-İŞ, Türkiye Cumhuriyeti'nin Misak-ı Milli sınırları içindeki üniter devlet yapısının bütünlüğünün ve bağımsızlığının, Atatürk ilkelerine ve insan haklarına dayalı demokratik ve laik sosyal hukuk devletinin yılmaz savunucusudur. TÜRK-İŞ bu anlayışının gereği olarak, 21 Aralık 1996 günü İstanbul'da üye sendikalarımızın Genel Merkez Yöneticileri, Şube Başkanları, Marmara Bölgesi işyeri sendika

temsilci ve baştemsilcileri ile üyelerin katıldığı "Türkiye'ye Sahip Çık!" toplantısı düzenlemiştir. TÜRK-İŞ 5 Ocak 1997 günü Ankara'da Türkiye'ye Sahip Çık! Demokratikleşme İçin Mücadele Et! mitingi ve yürüyüşü düzenlemektedir.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı'nın Basın Toplantısı

TÜRK-İŞ Genel Başkanı, TÜRK-İŞ tarafından 5 Ocak 1997 günü yapılacak olan "Türkiye'ye Sahip Çık ! Demokratikleşme İçin Mücadele Et " yürüyüş ve mitingi ile ilgili olarak 2 Ocak 1997'de TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde bir basın toplantısı düzenlemiştir.

Toplantıda, 1996'yı karışıklık, umutsuzluk ve karamsarlık yılı olarak nitelendiren ve hükümetin sorun çözmek yerine sorun ürettiğini belirten TÜRK-İŞ Genel Başkanı, 1997 yılına ilişkin beklentilerin gerçekleşmesinde, başta Cumhurbaşkanı olmak üzere, Hükümete, Meclis'e, Siyasi Partilere, TÜRK-İŞ'e ve tüm demokratik kitle örgütlerine büyük görevler düştüğünü vurgulamış, 5 Ocak'ta yapılacak mitingün adının, TÜRK-İŞ'in 1997 yılındaki faaliyetlerinin hedefini de özetlediğini ifade etmiştir. TÜRK-İŞ Genel Başkanı, Konfederasyonumuzun, ülkenin hızla demokratikleştirilmesini istediğini, bu yolda meşru ve demokratik çizgide mücadele ettiğini anımsatırken, mitingün amacını "... geçmişte rantiyelerle mücadele edeceğini söyleyen ve bugün Devletimizin imkanlarını rantiyelere akıtanları uyarmaktır. Mitingimizin amacı, yatırıma ağırlık verilmesini sağlamak, paranın para kazandığı bir Türkiye değil, üretenin ve alınterinin itibar gördüğü ve insanca yaşadığı bir Türkiye yaratmaktır" şeklinde vurgulamış ve terör, enflasyon, işsizlik, özelleştirme başta olmak üzere çalışma hayatının gündeminde yer alan sorunların önemine değinmiştir.

Siyasi istikrar olmadan ekonomik istikrarın sağlanmasının, ekonomik sorunların çözülmesinin, huzurun yaratılmasının mümkün olmadığını belirten TÜRK-İŞ Genel Başkanı, mitingün 1997 yılına ve geleceğe ışık tutacağına dikkat çekerken, tüm vatandaşları 5 Ocak günü, Türkiye'ye sahip çıkmaya ve demokratikleşme mücadelesine katkıda bulunmaya davet etmiştir.

"Türkiye'ye ve Demokrasiye Sahip Çık" Mitingi

TÜRK-İŞ'in Türkiye'ye sahip çıkma ve demokrasi için mücadele etme sloganıyla başlattığı meşru ve demokratik mücadelenin ikinci halkasını oluşturan 5 Ocak 1997 "Türkiye'ye Sahip Çık, Demokratikleşme için Mücadele Et" yürüyüş ve mitingi, düzenleniş nedeni ve yarattığı etki nedeniyle işçi sınıfı adına tarihi bir gelişme olmuştur.

Gerçekten de miting, ülke bütünlüğü ve bağımsızlığının, demokratik, lâik ve sosyal hukuk devleti anlayışının tehdit altına alındığı, demokratikleşme için hiçbir adımın atılmadığı, ekonomik sorunların her geçen gün daha da ağırlaştığı, siyasi partilerin çözüm üretmediği, şahsi çıkar ve gelecek hesaplarının ülke geleceğini tehlikeye soktuğu bir ortamda, işçi sınıfının Türkiye'ye sahip çıkma, demokrasi için mücadele etme konusundaki güç ve kararlılığını anlamlı bir şekilde ortaya koyması, diğer taraftan da Susurluk kazasıyla ortaya çıkan "Devlet -Mafya-Siyaset ilişkisindeki kirlenmişliğe tepkisini bu kadar açık bir şekilde ifade etmesi bakımından büyük önem taşımıştır.

Atatürk'ün kurduğu laik, demokratik Türkiye'ye sahip çıkma ve halkın sorunların çözülmesi amacıyla yurdun dört bir yanından gelen 300 bin işçinin temiz toplum, temiz siyaset çağrısını yaptığı coşkulu ve görkemli miting, Türkiye işçi sınıfı tarihine altın bir sayfa olarak geçmiştir. Miting, çeşitli siyasi partiler ve demokratik kitle örgütleri tarafından da desteklenmiştir.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı tarafından yapılan konuşmada, mitingin önemi, aynı zamanda gerekçeleri şu şekilde ifade edilmiştir.

"Gün, Türkiye'ye sahip çıkma günüdür. Gün, Türkiye Cumhuriyeti'nin Misak-ı Milli sınırları içindeki üniter devlet yapısının bütünlüğüne ve bağımsızlığına, Atatürk ilkelerine ve insan haklarına dayalı demokratik ve laik, sosyal hukuk devletine sahip çıkma günüdür. Gün, işçi sınıfımızın siyasete ağırlığını koyması günüdür. Türkiye'de TÜRK-İŞ vardır, Ankara'da TÜRK-İŞ vardır, dedirtme günüdür. Gün, ülke sorunlarını halkın sorunlarını kenara iterek, kişisel ve siyasal çıkarlarını ön planda tutan, halkını unatan siyasilerden hesap sorma günüdür. Gün, seçenlerin seçilenlere değil, seçilenlerin seçenlere hizmet edeceği ve hesap vereceği bir düzen kurma günüdür. Gün, paranın değil, üretenin, çalışanın ve emeğin itibar gördüğü bir Türkiye yaratma günüdür. Gün, bu ülkenin doğulusuyla, batılısıyla, hangi etnik kökenden, hangi inançtan, hangi görüşten olursa olsun, bütünleşerek, bu toprak üzerinde kardeşlik duygularıyla yaşama günüdür. Gün, Türkiye'ye sahip çıkma günüdür, ülkemizin ve halkımızın sorunlarının çözümü için mücadele etme günüdür."

Siyasi istikrar sağlanmadan, ekonomik istikrarın gerçekleştirilemeyeceğine ve sorunların çözülmemeyeceğine, bu bağlamda, öncelikle sözüne güvenilir bir hükümet ve temiz siyaset istemine dikkat çekilen konuşmada, talep ve hedefler şu şekilde sıralanmıştır.

"- 12 Eylül Anayasası ve diğer anti-demokratik mevzuat değiştirilmelidir.

- Devletimizin güvenliği yalnızca resmi ve meşru güvenlik güçlerimizce sağlanmalı, çeteler temizlenmeli, aşiretler silahsızlandırılmalıdır. Terör ve faili meçhul cinayetler önlenmelidir.

- Doğu ve Güneydoğu'nun sorunlarına öncelik tanınmalı, etnik kökeni ne olursa olsun, tüm halkımızın kardeşçe birlikte yaşamasının şartları yaratılmalıdır.

- Enflasyon kontrol altına alınmalıdır.

- İşsizlik aza indirilmelidir. İşsizlere iş imkanı sağlayıcı yatırımlara öncelik tanınmalı, çalışanlar için iş güvencesi sağlanmalıdır.

- Vergi adaleti sağlanmalı, herkesten kazancı oranında vergi alınmalıdır.

- Enerji, haberleşme, madencilik ve limanlar gibi stratejik işkollarında özelleştirme durdurulmalı, özelleştirme adı altında sürdürülen yağma ve talana son verilmelidir.
- Limanlarımız mafyaya teslim edilmemelidir.
- Hırsızlık, yolsuzluk, rüşvet önlenmelidir.
- İşsizlere iş imkanı sağlanmalıdır.
- Zorunlu tasarruflar ve faizleri ödenmelidir.
- Kamu çalışanlarının grevli toplu pazarlık hakkının önündeki engeller kaldırılmalıdır.
- İşçiye, memura, emekliye, insanca yaşayabilmelerine yetecek bir aylık verilmelidir.
- Köylünün ürünü değerlendirilmelidir.
- Küçük esnaf ve sanatkara düşük faizli kredi verilmelidir.
- Yargı bağımsızlığı sağlanmalı, milletvekillerinin dokunulmazlığı yalnızca Meclis'teki çalışmalarınıyla sınırlandırılmalıdır.
- 1997 toplu sözleşmelerinde insanca yaşama ve çalışma imkanı sağlanmalıdır.
- SSK'nın sorunları çözülmeli, eğitim ve sağlık alanlarında sosyal devlet anlayışı uygulanmalıdır."

Bu hedefler doğrultusunda meşru ve demokratik mücadelenin sürdürüleceğinin vurgulandığı konuşmada, haklı taleplerin yerine getirilmemesi durumunda, meydanların daha birçok kere yüzbinlerce işçiyle, memurla, emekliyle, işsizle dolacağı, hükümetin halkın sesine kulaklarını takması halinde ise, daha kapsamlı ve etkili eylemlerin gündeme geleceği bildirilmiştir.

Başbakan'ı Ziyaret

TÜRK-İŞ Genel Başkanı başkanlığındaki Yönetim Kurulu üyeleri, 4 Şubat 1997 günü Başbakan Necmettin Erbakan'a yaptıkları ziyarette, halkın sorunlarının hızla arttığı, Cumhuriyetin temel nitelikleri ile İnkılap Kanunlarının ciddi bir tehdit altında bulunduğu dikkat çekerek Kudüs Gecesinde sergilenen, laik ve demokratik Cumhuriyet düşmanı ve teröristleri destekleyen tavrın, Sincan'da İnterstar muhabirine yapılan hain ve insanlıkdışı saldırı ile MHP Kartal İlçe Başkanı Nihat Uygur'un Türkiye'nin ve halkın düşmanı teröristlerce katledilmesinin ülkenin geleceğine ilişkin kaygıları daha da arttırdığını vurgulamıştır.

Yönetim Kurulu tarafından Başbakan'a sunulan mektupta dile getirilen bu kaygı ile birlikte, çözümü beklenen talepler konusunda, aradan geçen zaman zarfında hiçbir somut adım atılmadığı belirtilmiş ve bu hükümet tarafından öncelik öncelik verilmesi gereken görüş ve talepler şöyle sıralanmıştır.

(1) Verilen tüm sözlere rağmen, Türkiye'nin demokratikleştirilmesi doğrultusunda hiçbir somut adım atılmamıştır. Başta Anayasa olmak üzere, 12 Eylül döneminin ve sonrasında tüm anti-demokratik mevzuatı değiştirilmeli, özellikle 2821, 2822 ve 1475

sayılı Yasalarda, Türkiye tarafından onaylanmış ILO sözleşmelerinin gerekli kıldığı düzenlemeler yapılmalı, kamu çalışanları sendikaları yasa tasarısı ILO ilkeleri doğrultusunda değiştirilmelidir.

(2) Türkiye'nin ulusal savunmasını, Devletimizin gücünü ve Türkiye Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını zedeleyecek alanlardaki özelleştirme girişimleri durdurulmalı, kamu mallarının değerinin çok altında fiyatlarla satarak kamu açıklarını kapatma girişimlerine son verilmelidir. Ülkemiz için stratejik önemde olan enerji , madencilik ve liman işkollarındaki özelleştirme çabaları durdurulmalıdır.

(3) 1997 kamu kesimi toplu sözleşmelerinde, bir önceki toplu sözleşme döneminde işçilerin satınalma gücünde meydana gelen kaybı telafi edecek ve gelecek dönemde işçileri enflasyona karşı koruyacak bir ücret zammı bir an önce verilmelidir.

(4) Zorunlu tasarruf uygulaması sona erdirilmeli, fonda biriken paralar hak sahiplerine ödenmeli, Sayın Cumhurbaşkanımızın da belirttiği gibi, işverenin yüzde 3'lük katkı payı da ücretlere eklenmelidir. Bu uygulama gerçekleştirilinceye kadar fondaki para piyasada geçerli faiz oranlarında nemalandırılmalıdır. Konut Edindirme Yardımı Fonunda birikmiş para çalışanlara aktarılmalıdır.

(5) Ülkemizdeki tüm hukuk dışı davranışların ve yolsuzlukların üzerine gidilmeli, hırsızlık ve yolsuzluk iddialarının üstü, şahsi çıkar ve siyasi gelecek hesaplarıyla örtülmemelidir.

(6) Meclisimizin ve milletvekillerimizin kamuoyundaki itibarlarının daha da artırılabilmesi için, milletvekilliği dokunulmazlığı milletvekillerinin yalnızca asli görevleri ile sınırlandırılmalı, yargının tam ve gerçek bağımsızlığı sağlanmalıdır. Basın özgürlüğünü zedeleyecek girişimlerden kaçınılmalı, halkımızın haber alma özgürlüğünün önündeki engeller kaldırılmalıdır.

(7) Yüksek oranlı enflasyon sürmekte, kamu açıklarının kapatılmasında uygulanan yanlış politikalar nedeniyle iç ve dış borçlarımız hızla artmaktadır. Vergi affı gibi düşüncelere son verilmeli, herkesin geliri ve serveti ile orantılı bir vergi ödemesi sağlanmalı, kayıt-dışı ekonomi denetim altına alınmalıdır. İşsizlik hızla artmaktadır. Kamuda verimli istihdam artırılmalı, kamu kesiminde işçileri ve memurları bölücü ve birbirine düşürücü davranışlardan kaçınılmalı , işyerlerine politika sokulmamalı, işsizlik sigortası çıkarılmalıdır. Memur maaşları ile emekli aylıkları, toplumun bu kesimlerinin enflasyon karşısında ezilmesini önleyecek bir düzeye çıkarılmalı, memurlar arasında ayrımcılık yapılmamalıdır.

(8) Kaçak işçilik gibi kanundışı bir uygulamanın hızla yaygınlaşması, bir taraftan devletimizin vergi kaybına, diğer taraftan SSK'nın sorunlarının daha da ağırlaşmasına yol açmaktadır. kaçak işçilikle etkin bir biçimde mücadele edilmeli, SSK'nın gayrimenkullerinin satışından ve SSK prim alacaklarının faizinin affedilmesi girişiminden vazgeçilmelidir.

(9) 18 Ekim 1996 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan karar uyarınca Hükümetin zorunlu emekliliği yeniden başlatma ve taşeronluğu daha da yaygınlaştırma doğrultusundaki uygulamalarına son verilmelidir.

(10) Kamuda çalışan geçici ve mevsimlik işçiler kadroya geçirilmeli, bu işçilerin yürürlükteki toplu iş sözleşmelerinden kaynaklanan hakları verilmelidir. Başta AŞTİ grevi olmak üzere, tüm grevlerin sendikal hak ve özgürlüklere saygı temelinde ve insanca yaşama ve çalışma koşulları sağlanacak biçimde bitirilmesine çaba gösterilmelidir."

Başkanlar Kurulu Toplantısı

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, ülkenin kritik günler yaşadığı bir ortamda, son siyasi gelişmeleri değerlendirmek ve toplu iş sözleşmelerini görüşmek üzere 10 Mart 1997 günü olağanüstü toplanmıştır.

Toplantının açılışında TÜRK-İŞ Genel Başkanı tarafından yapılan konuşmada, 21 Aralık 1996 günü İstanbul'da gerçekleştirilen "Türkiye'ye Sahip Çık! Yönetici ve Temsilciler Toplantısı" ile 5 Ocak 1997 günü Ankara'da düzenlenen "Türkiye'ye Sahip Çık ! Demokratikleşme İçin Mücadele Et !" yürüyüş ve mitinginin büyük bir

başarıyla gerçekleştirilmesine değinilmiş ve ekonomik durumun kötüye gittiği, halkın sorunlarının her geçen gün daha arttığı kritik günlerde, ülkenin çalışanın ve üretenin horlandığı, rantiyenin el üstünde tutulduğu bir ülke durumunda bulunduğu vurgulanmıştır.

Hükümeti oluşturan siyasi partilerin muhalefetteyken vaad ettiklerini uyguladıklarına ilişkin belirtilerin bugüne kadar görülmediği gibi, tam tersine bazı başarısızlıklar karşısında, gündemin suni bir biçimde değiştirilmeye çalışıldığının belirtildiği konuşmada, bu tür çabaların ülkede huzursuzluk yarattığına ve demokrasiyi askıya alma çağrısı yapan bir tavra dönüştüğüne dikkat çekilmiştir.

TÜRK-İŞ'in gündemi çarpıtıcı ve huzursuzluk yaratıcı tavırlardan büyük rahatsızlık duyduğunu ifade eden TÜRK-İŞ Genel Başkanı, sorunların çözümünün çoğulcu ve özgürlükçü parlamenter demokratik düzen içinde, ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün temsil ettiği çağdaşlaşma ve demokratik ve laik sosyal hukuk devleti çerçevesinde aranması gerekliliğini vurgulamış ve özetle şu değerlendirmeyi yapmıştır .

"TÜRK-İŞ, kurulduğu günden beri, Türkiye'nin üniter yapısının bütünlüğünü ve bağımsızlığını ve demokratik ve laik sosyal hukuk devletini savunmuştur ve savunmaya devam etmektedir. Bizim bu anlayışımızın toplumun diğer kesimleri tarafından da benimseniyor ve açıkça ifade ediliyor olması, bizleri ayrıca mutlu etmektedir. TÜRK-İŞ'in eskiden beri savunduğu ilkelerin, anayasal bir kurum olan Milli Güvenlik Kurulu'nda da görüşülmesi ve oybirliğiyle benimsenmesi, olumlu bir gelişmedir. Oybirliğiyle alınan bu kararların Hükümet tarafından uygulanacağı şüphesizdir.

Gündemimizin bir maddesi de toplu iş sözleşmeleridir. Toplu iş sözleşmeleri konusunda Sayın Başbakan, Sayın Başbakan Yardımcısı ve ilgili bakanlarla görüşülmüştür. Ücretlerin gerilediği düzey, ücret dengesizlikleri ve özellikle de düşük ücretli işçilerimizin sorunları kendilerine anlatılmıştır. Bu görüşmede, çok düşük olan ücretlere daha yüksek bir taban uygulanması konusunda görüş birliği sağlanmıştır.

Bu arada iki Sendikamız toplu iş sözleşmelerini imzalamıştır. Bu onların yasal ve doğal hakkıdır. Fakat burada iki konuya dikkatinizi çekmek istiyorum. Bunlardan birisi, eşel mobil uygulamasıdır. Bu biçimiyle bu uygulama, sendikacılık hareketi için en büyük tehlikedir. Eşel mobil, iş güvencesinin olduğu, işçilerin çeşitli düzeylerde yönetime katıldığı düşük enflasyonlu ülkelerde belki belirli dönemler için uygulanabilir. Ancak Türkiye gibi özellikle gelir dağılımının son derece adaletsiz olduğu yüksek enflasyonlu ülkelerde bu yola bu biçimiyle başvurulmamalıdır.

Diğer taraftan, TÜRK-İŞ, dün olduğu gibi bugün de, halkın ümidi ve öncüsüdür. TÜRK-İŞ'in gerek ulusal düzeyde, gerekse uluslararası düzeyde, büyük ve giderek

artan bir itibarı vardır. Bu itibarı sarsıcı ve TÜRK-İŞ'i küçük düşürücü davranışlarda bulunmak veya bunun tezgahtarlığını yapmak, en hafif deyimle, ayıptır. Bu yapılmıştır. Bu gayet üzücüdür, gayet düşündürücüdür.

TÜRK-İŞ bugüne kadar halkı için ve ülkesi için onurlu bir politika izlemiştir. Halkımızın güvenini kazanmıştır. Bugün izlediğimiz yol da budur. Böyle bir ortamda, kişisel hesaplarla TÜRK-İŞ'e zarar verici davranışlarda bulunmak, tasvip edilebilecek bir tavır değildir.

Bu ülkeyi demokrasinin gereği olarak, parlamenter sistemin gereği olarak, Parlamento ve hükümetler yönetmektedir. Fakat ülkenin geleceği konusunda hepimizin sorumluluğu vardır. Karamsar olmaya, karamsarlık yaratmaya hiç gerek yoktur. Bir ve bütün olduğumuz sürece, içteki ve dıştaki sorunlarımızı aşacak

güçteki bir ülkemiz. Ama ne yazık ki, bu gücümüz hep kişisel ve siyasal amaçla kullanılmıştır, çarçur edilmiştir. İnaniyorum ki, bizler, bundan sonra demokratik tepkimizi güçlü bir biçimde göstererek, ülkemizin potansiyal gücünü, kişisel ve siyasal amaçla değil, halkın hizmetinde ve sorunların aşılmasında kullanacağız, kullanılmasını sağlayacağız. Burada hepimize büyük görev düşmektedir."

Bakanlar Kurulu Kararları

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, siyasi gelişmeler ve toplu iş sözleşmelerden oluşan gündemini ve diğer konuları görüştüktan sonra, aldığı kararları bir bildiriyle kamuoyuna açıklamıştır.

Siyasi gelişmeler konusunda, hükümetin, Türkiye Cumhuriyeti'nin temel niteliklerini tartışma konusu yapan suni gündem maddelerinden kaçınmasını ve ülkemizin, halkımızın ve devletimizin temel sorunlarıyla uğraşmadığını istediğini bildiren Başkanlar Kurulu, diğer görüş ve isteklerini şöyle sıralamıştır.

"TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, parlamenter demokratik düzenin ve demokratikleşmenin savunulmasını temel görev kabul eder ve parlamenter düzeni ortadan kaldırmaya ortam hazırlayan davranışlara da karşı çıkarken, dış tehditlere ve bölücü teröre karşı büyük fedakarlıklarla ülkemizi savunan ve görev ve yetkileri Anayasamızda belirlenmiş Türk Silahlı Kuvvetleri'ni yıpratmaya yönelik darbe tartışmalarına da karşı çıkmakta ve anayasal bir kurum olan Milli Güvenlik Kurulu'nun oybirliğiyle aldığı Devletimizin temel niteliklerini savunmayı amaçlayan ve demokratikleşme ile gelişmeyen önerilerin uygulanmasını talep etmektedir. Darbe tahrikçiliğinden de özenle kaçınılmalıdır.

Başkanlar Kurulumuz, toplumumuzda aynı görüş ve duyguları paylaşan kuruluşlarla bu temelde işbirliği ve güçbirliği yapılmasının gereğine inanmaktadır.

Sorun çözme vaadleriyle kurulan bugünkü Hükümetimiz, halkımızın sorunlarını çözememiş ve beklentilerine cevap verememiştir.

Hükümeti oluşturan siyasi partilerin, işyerlerinde ciddi sorunlar yaratacak kadrolaşma girişimlerine son verilmelidir.

Eğitim ve sağlık hizmetlerinin kalitesi sürekli olarak gerilemektedir. Devletimizin ve halkımızın imkanları, öncelikle bu alanlara kaydırılmalıdır. Gençlerimiz arasında yeniden kavgalar yaratılmak istenmekte, uyuşturucu alışkanlığı yaygınlaşmaktadır. Gençlerimiz arasında demokrasi temelinde dostluğu ve kardeşliğin ön planda tutan

anlayışlar hakim kılınmalı ve uyuşturucu bağımlılığı ve kaçakçılığıyla etkili bir biçimde mücadele edilmelidir.

Başkanlar Kurulumuz, siyasi partilerde demokrasinin geliştirilmesini, katılımcı ve paylaşımcı anlayışın bu kuruluşlarda hakim kılınmasını, toplumu bütünleştirici ve birlik ve beraberliği sağlayıcı bir çizginin izlenmesini talep etmektedir.

Başkanlar Kurulumuz, Milletvekillerimizi ettikleri yemine bağlı kalmaya, Parlamenter düzene ve TBMM'ne duyulan güveni sarsabilecek tutum ve davranışlardan kaçınmaya ve ülkemizin, Halkımızın ve Devletimizin çıkarlarını kişisel çıkarların ve parti çıkarlarının önünde ve üstünde tutmaya çağırılmaktadır.

Başkanlar Kurulumuz Sendikalarımızın işçi hak ve özgürlüklerini korumak, Türkiye'ye sahip çıkmak için ve yağma biçiminde sürdürülen özelleştirmeye karşı gerçekleştirdikleri mücadeleyi ve eylemleri ve Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın

12 Mart 1997 günü Anadolu Ajansı Radyosunda başlatacağı grevi, sürmekte olan tüm diğer grevleri ve meşru mücadeleleri yürekten desteklemektedir.

Başkanlar Kurulumuz İstanbul'daki tanker yangını sırasında büyük bir fedakarlıkla ve yersiz teçhizatla mücadele eden Belediye-İş Sendikası üyesi itfaiyecilere geçmiş olsun demekte, vefat eden iki itfaiyeciye de Allah'tan rahmet dilemektedir."

Başkanlar Kurulu, 1997 yılı Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmeleri ile ilgili olarak, TÜRK-İŞ Genel Başkanı, Teksif, Türk Metal, Tes-İş, Haber-İş ve Orman-İş sendikalarının genel başkanlarından oluşan Kamu Kesimi Koordinasyon Kurulu'nun oluşturulmasını kararlaştırmış ve bu konuda izlenecek stratejiyi şu şekilde belirlemiştir.

"Kamu kesimi toplu sözleşme görüşmeleri bugünden sonra tam bir birlik ve bütünlük içinde sürdürülecek, Koordinasyon Kurulu'nun ve Başkanlar Kurulu'nun onayı olmaksızın hiçbir sendika kamu kesimi toplu sözleşme grubunda kendi başına toplu iş sözleşmesi imzalamayacaktır. Koordinasyon Kurulu, düşük ücretli işçilerin ve sendikaların ücretleri makul bir düzeye çekildikten sonra, tüm ücretlere günün şartlarına uygun ücret zammının ve diğer hakların sağlanması için yetkililerle görüşmelere derhal başlayacak ve Başkanlar Kurulu'nu gelişmelerden haberdar edecektir."

İşçi Emeklileri Cemiyeti Genel Kurulu

Türkiye İşçi Emeklileri Cemiyeti'nin 8 Ocak 1997 günü Ankara'da yapılan 13.Olağan Genel Kuruluna katılarak bir konuşma yapan TÜRK-İŞ Genel Başkanı, emeklilerin sorunlarını kendi sorunlarımız olarak nitelendirmiş ve şu görüşlere yer vermiştir.

"Asgari ücretin neti 11 milyon liradır. Emekli aylıkları da 15 milyon liradır. Bu ücretlerle geçinmek mümkün mü? Sosyal devletten bahsedene sesleniyorum. Doktora gitmek için 5 milyon liraya ihtiyaç vardır. Bir asgari ücretli ve emekli arkadaşımızın doktora gitmesi durumunda kalan parayla geçinmesi nasıl beklenebilir?

Bugün milletvekili ve emeklilerin aylıkları farklı, işçi, memur ve emeklilerinin aylıkları farklı artmaktadır. Emekli aylıkları da milletvekilleri aylıkları kadar artsın. İşte o

zaman haksızlıklar önlenmiş olur. Ama bugün işçi, memur, emekli, esnaf ve çiftçiye yeterli artış yapılmamaktadır.

Res'en emeklilik getirilmekte ve emeklilikte yaş yükseltmek istenmektedir. Bugün SSK'nın kanı emilmektedir. Sizlere ise 15 milyon lira takdir edilmektedir. Diğer taraftan ise rantiyeye kesimlerine trilyonlar aktarılmaktadır. Sadece Aralık ayında rantiyeye kesimine 462 trilyon lira ödendi. Emekliye gelince kaynak yok denilmektedir. Silahlı kuvvetlere ve polislere verilen zammın aynısı emekli ve memurlara da verilmelidir.

Mitinglerde sizleri de görmek istiyoruz. TÜRK-İŞ'i siz bu noktaya getirdiniz. Sizleri aramızda görmezsek kolumuzun birisini eksik hissederiz. Sizlere daha önce üye olduğunuz sendikalarınız sahip çıksın. Sizlerin taleplerine karşı çıkmak geçmişini inkar etmektir. Biz bu anlayışa sahip değiliz ve sizlerin yanındayız.

İktidar olmak ciddi iştir. Partiler, iktidara gelince verilen sözler unutulmaktadır. Bu güvensizlik, TÜRK-İŞ'in parti kurmasını gündeme getirmiştir. Tabandan ve toplumdan bu şekilde istek vardır. Bu konuda partilerimiz rahatsız olmaktadır. Sizlere 3 yıl yaşayın diyen siyasiler vardır. Siyasileri iyi değerlendirmek gerekir. Dün şilt verildi. İlke olarak karşı çıkmıyorum. Fakat, emekliye sahip çıkmayanlara hak ettikleri eleştiriye yapaım.

Refah Partisi muhalefette iken, başta faiz olmak üzere bir çok konuda farklı düşünüyordu. İktidar olunca faizi en fazla teşvik eden kararlar aldı. İşte bedelsiz ithalat, 4-5 yaşında arabaların gelmesi için dolar sahiplerine de yüzde 10 faiz getirildi. İşsizlik ve işyerlerinin kapanması karşısındaki taleplerimiz görmemezlikten gelindi.

Her şeye karşın bizler bütün içerisinde olmalıyız. Bizler sizler için varız. Görevde olanlar bugün için nöbetçidir. Önemli olan birlik ve bütünlüğümüzü korumaktır. Bizler, kendimizi sizlerden ayrı görmüyoruz."

Milli Prodüktivite Merkezi 36.Genel Kurulu

MPM'nin 36. Genel Kurulu, işçi-işveren kuruluşları, üniversiteler, bilimsel kurumlar ve bakanlıklar temsilcilerinin katılımıyla 27 Mart 1997 günü MPM Genel Merkezi'nde yapılmıştır. MPM'nin 1996 yılında yaptığı çalışmalarla 1997 İş Programının incelenip tartışıldığı toplantıda, işçi görüşü TRK-İŞ adına Genel Eğitim Sekreteri tarafından dile getirilmiştir.

Genel Eğitim Sekreteri'nce yapılan konuşmada, küreselleşmenin birçok alanda bazı değerlerin hızla aşınmasını gündeme getirdiğine, ancak bu aşınan değerlerin yerine, yeni bir değer yerleştirmedikçe dikkat çekilmiş ve üretilen zenginliğin bölüşülmesinde geçmişte tartışmalı da olsa varolan araçların bugün kökten değişikliğe sahne olan ortamında işlevini yerine getiremez olduğu vurgulanmıştır.

Türkiye'nin rant ekonomisinden üretim ekonomisine dönüşüm yapma zorunluluğuna dikkat çeken Genel Eğitim Sekreteri özetle şu görüşlere yer vermiştir.

"Türkiye 2000'li yılların eşiğinde bir dönüm noktasında bulunmaktadır. Tarihimizin hiçbir döneminde olmadığı kadar, ekonomik ve sosyal hayatımızın hemen her alanında ciddi ve tutarlı düzenlemeler yapılması zorunluluğu ile karşı karşıyayız. Ülkede uygulanan ekonomik ve sosyal politikaların toplumun geleceğini koruma ve refahını artırma gibi işlevleri yerine getirmesi gerekir.

Bugüne kadar biriken ve karmaşık hale gelen ekonomik, toplumsal ve siyasal sorunların mutlaka çözümlenmesi gerekir.

Mevcut çalışanların bile istihdam güvencesinin olmaması, işsizlik sigortası gibi kurumların gerçekleştirilmemesi, çalışan işgücünü de huzursuz etmektedir.

Verimlilik artışının sağlanması tüm kesimlerin çıkarının olduğu ortak bir amaçtır. Ancak, verimlilik artışının sağlanamaması her platformda belirttiğimiz gibi işçiden (emekten) kaynaklanmamaktadır. Siyasi ve ekonomik istikrarsızlık işletme yönetimleri, işletmelerin ölçek büyüklükleri, kullanılan ham ve yarı mamul madde, teknoloji, yasal düzenlemelerden kaynaklanan olumsuzluklar, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği, Çevre, stresli çalışma ortamı gibi bir dizi sorun verimlilik artışını etkilemektedir.

İşgücü verimliliğinin artması için çalışanlar, bugünkü olumsuz koşullarda bile elinden geleni yapmaktadır. Huzurlu, iş güvencesi sağlanmış, insanca yaşama yetecek bir ücret düzeyi verimliliğin daha da artmasına katkıda bulunacaktır.

İşveren yayınlarında da yer alan çalışmalar istihdam-verimlilik ilişkisinde Türkiye'nin yaratılan istihdamdan daha çok verimlilik artışı sağlandığını göstermektedir. 1980'li yıllar boyunca tüm olumsuzluklara karşın ülkede verimlilik artışı %1.5'lik istihdam artışına karşın %2.9 olmuştur. 1970'li yıllarda bu oran %1.7'lik istihdam artışına karşın %3.9'luk verimlilik artışı şeklindedir. OECD ortalamasında ise 1980'li yıllar boyunca %1.5'lik verimlilik artışına karşın %1.2'lik istihdam yaratılmıştır.

Son dönemlerde özelleştirme adı altında yağma ve talan düzenine hız kazandırma çabaları yoğunlaşmıştır. Bu işletmelerde stresli ve güven ortamından uzaklaşmış bir çalışma yaşamı oluştu.

Bu şekilde devletin sosyal devlet olma niteliği ortadan kaldırılmak, iktisaden güçsüz geniş bir kesim sosyal devletin koruyucu şemsiyesi dışına çıkarılmak istenmektedir.

Türkiye verimli olmak, rant ekonomisinden üretim ekonomisine dönüşüm yapmak zorundadır. Ulusal düzeyde verimlilik artışı sağlanması, toplumsal refaha ulaşmanın başlıca yoludur. Hayat boyu eğitim anlayışı ile verimlilik bilincinin ve kültürünün toplumun tüm kesimlerinde yaratılması mutlak sağlanmalıdır.

Ülkemizde verimlilik artışı sadece çalışan ve çalıştıran kesimlerin çabaları ile değil, toplumun tüm kesimlerinin ortak çabalarıyla ve katkılarıyla gerçekleşir.

Emek verimliliğini arttırmak ve işgücünün niteliğini geliştirmek için eğitime gereken önem verilmelidir. İşletmelerde, işbaşı eğitime ağırlık verilerek işin zenginleştirilmesi ve basitleştirilmesi, yönetim ve teknik kalitenin geliştirilmesi önem kazanmaktadır.

Bunun için yapılması gerekenlerin başında, toplumda verimlilik bilincinin ve kültürünün yaratılması için okulda, işde ve evde yerleştirilmesi gerekir. Okul hayatı, iş hayatı, ev hayatı birbiri ardına başlar ve biter. Hayat boyu verimlilik bilinci ve kültürü gelişir.

Eğitim, ücret, verimlilik ilişkisi iş hayatının kalitesi demektir. Bu anlayışı hayata geçirmek için sağlıklı bir güven ortamında tatmin olmuş, kendini yeniliklere ve gelişmelere uyduran çalışanların katılım ve işbirliğinin sağlanması, tarafların sorunların çözümünü ortaklaşa yerine getirmeleri ile mümkündür."

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Haftası

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği (İSİG) Haftası'nın 11.yılı dolayısıyla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından 5-11 Mayıs tarihleri arasında düzenlenen etkinliklerin açılışında bir konuşma yapan TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri, işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili yasal düzenlemelerin yetersizliğini vurgularken, 7.Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda bu konunun iki tümceyle geçiştirildiğini söylemiş ve Avrupa ülkelerinde iş kazaları nedeniyle ölüm riski oranının yüzde 1 düzeyinde olmasına rağmen Türkiye'de bu oranın yüzde 5 olduğuna dikkat çekmiştir.

Genel Eğitim Sekreteri, kalkınmanın yalnızca ekonomik boyutunun benimsendiğini, kalkınmanın, teknolojinin temel kaynağı olan insanın gelişmesi ve yaşam hakkının korunması hususunda ciddi hatalar yapıldığını anımsatırken, iş kazaları ve meslek hastalıklarının "doğal afet" olmadığını, ancak yaşanan olaylarla bu görüntünün oluştuğunu vurgulamış, yalnızca sigortalı çalışanları kapsayan SSK verileriyle ilgili olarak şu değerlendirmeyi yapmıştır.

"Bunun dışında kalan 4 milyon civarında olduğu belirtilen bu sigortasız ve sendikasız kesimden haberdar olamadığımızı da belirtmek isterim.

İş kazalarının %73'ü 50'den az işçi çalıştıran işletmelerde görülmektedir. Gerek sendikasız, gerekse sigortasız işçi çalıştırma alışkanlığını benimsemiş işyerleri denetimden de kısmen uzak kalmaktadır.

Bu durum son yıllarda yürütülen taşeronluk ve özelleştirme politikaları, çalışanların

sosyal güvenlik şemsiyesi altına girmelerine engel olurken, kaçak işçiliği ve çocuk işçiliği de teşvik eder duruma gelmiştir.

Planlı çalışmalar ile işyerleri yasaların muafiyeti içine sokulmakta.

Yani 50 işçinin altında küçük küçük işletmeler halinde çalıştırma, dolayısıyla işyeri hekimi, işçi sağlığı kurulu gibi önemli organları ortadan kaldırma.

Ya da, alınmayan her tedbir için yasaların yetersiz ve dağınık olduğunu öne sürme gibi tutumlar içine girme veya yasaların arkasına saklanma adeta alışkanlık haline gelmiştir."

Avrupa Birliği'ne tam üye olmayı hedefleyen bir ülke olarak, bu ülkelerde işçi sağlığı ve iş güvenliği konusuna büyük önem verildiğini belirten Genel Eğitim Sekreteri, şu hususlar üzerinde durmuştur.

"Avrupa Birliği konsey tüzüğünde, ilgili kurum ve kuruluşlara işyerinde sağlık ve güvenlik alanında kullanabilecekleri bilimsel, teknik ve ekonomik verileri sağlamak üzere "Avrupa İşçi Sağlığı ve Güvenliği Ajansı" nın kurulması ve bunu sağlamakla görevlendirilmesi yer almıştır.

Bir başka gelişme, Avrupa Birliğinde topluluk ölçeğinde işletmeler ve işletme guruplarında çalışanların bilgilendirilmesi ve görüşlerinin alınması amacıyla Avrupa İşyeri Komisyonları kurulmasına ilişkin konsey direktifinin kabul edilmesidir.

Avrupalı milli servetin, insan emeğinin ve sağlığının değerinin bilincinde olmuş. Bu bilinci bir yaşam bilinci haline getirmiş, biz de Avrupalı olmak istiyorsak. Bu hep böyle gitmez.

Bu nedenle, işçi sağlığı ve iş güvenliği sorunlarımızın, gerek ulusal gerekse işletme bazında hiç zaman kaybetmeden çözümü için, toplumun her kesimine, işçi sağlığı ve iş güvenliği bilinci ve kültürü verilmesi benimsenmelidir. Milli bir politika haline getirilmelidir. Kurumlaşmayı güçlendirmeliyiz. İşveren iş vermekle, işçi iş bulmakla yetinmemelidir. Hükümetler de işi kendi kaderine terketmemelidir."

1 Mayıs Kutlamaları

İşçi sınıfının uluslararası birlik, dayanışma ve mücadele günü olan 1 Mayıs 1997, başta İstanbul olmak üzere Ankara İzmir ve yurdun çeşitli yerlerinde miting ve toplantılarla kutlanmıştır.

İstanbul'daki 1 Mayıs kutlamaları, TÜRK-İŞ, DİSK, KESK, siyasi partiler ve demokratik kitle örgütlerinin katılımıyla, İstanbul 1.Bölge Temsilciliğinden Taksim Atatürk Anıtı'na yapılan yürüyüş ile başlamıştır. Anıta çelenk konulması ve 1 Mayıs 1977'de ölenler anısına saygı duruşunda bulunulmasından sonra miting, Çağlayan Abide-i Hürriyet Meydanı'nda gerçekleştirilmiştir. Onbinlerce işçinin katıldığı coşkulu

mitingde, bir konuşma yapan TÜRK-İŞ Genel Başkanı, ülkemiz işçilerinin ve tüm dünya işçilerinin 1 Mayıs uluslararası birlik, dayanışma ve mücadele günlerini kutlarken, günün anlam ve önemini ;

"Gün, birbirimizle uğraşma, mücadele etme günü değildir. Gün birlik olma, birbirimize sahip çıkma günüdür. Gün Atatürk ilke ve inkılaplarına, sosyal hukuk devletine sahip çıkma günüdür. " sözleriyle ifade etmiştir.

TÜRK-İŞ, DİSK ve KESK tarafından ortaklaşa yayınlanan "Özgür Emek Demokratik Türkiye" başlıklı 1 Mayıs Bildirisi'nde, 100 yılı aşkın geçmişi olan 1 Mayıs'ın, tekelci sermayenin çıkarları doğrultusunda ve denetimi altındaki bir küreselleşme ve yeni dünya düzeni ile ulusötesi şirketlerin dünya ekonomisinde artan hakimiyeti nedeniyle, daha güncel olduğu, Avrupa Birliği ile Gümrük Birliği'ne girmiş olan Türkiye'de işçi sınıfının uluslararası birliği, dayanışması ve mücadelesinin daha da önem kazandığı vurgulanmıştır.

İşçiler, kamu emekçileri, işsizler ve emekliler, bir bütün olarak işçi sınıfının, uluslararası tekelci sermayenin artan hakimiyetine karşı sorunların ortak, kurtuluşun ise "birlikteliğimizde" olduğunun anımsatıldığı 1 Mayıs Bildirisi'nde, Türkiye'nin tarihinin büyük bunalımlarından birini yaşadığına dikkat çekilmiş ve konuyla ilgili durum değerlendirmesiyle birlikte, acil çözüm bekleyen ortak talepler şöyle sıralanmıştır.

"Düşünce özgürlüğünün olmadığı, aydınların cezaevlerinde ömür törpülediği, çalışanların sendikal ve siyasi haklarının gelişkin olmadığı, toplu sözleşme ve grev haklarının içinde fiilen boşaltıldığı, yani demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla işlemediği bir ülkede, sorunlar çözülüyor.

Bu bunalımı aşacak önemli, nicel ve nitel olarak hızlı bir gelişme içindeki işçi sınıfımız ve onun önderliğindeki tüm çalışanlardır, halkımızdır. İşçi sınıfımız, IMF'nin ve Dünya Bankası'nın, bunalımın yükünü halkımızın sırtına yıkmayı ve tekelci sermayenin hakimiyetini daha da pekiştirmeyi amaçlayan yeni istikrar programlarına ve sosyal güvenlik sistemini ve kuruluşlarını yok etme çabalarına kesinlikle direnecek, adaletli gelir dağılımını sağlamış, insan haklarına saygılı, din, vicdan ve düşünce özgürlüğünün de güvencesi olan demokrasi ve laik sosyal hukuk devletini amaçlayacak ve hayata geçirmeye çalışacaktır.

İşçiler, kamu emekçileri, işsizler ve emekliler olarak, insanın insanı sömürmediği, ezen ve ezilenin olmadığı, demokrasinin yaşamın tüm alanlarında hakim kılındığı, insanların sağlıklı bir çevrede, farklılıklarını bir zenginlik olarak algılayarak, huzur, mutluluk ve barış içinde yaşadığı bir Türkiye ve dünya istiyoruz. Bu doğrultudaki en acil ortak taleplerimiz şunlardır:

- Ülkemizde, 12 Eylül döneminin tüm anti-demokratik düzenlemeleri kaldırılmalı, Türkiye tarafından onaylanmış ILO Sözleşmelerinden kaynaklanan haklar uygulanmalı, sendikal hak ve özgürlükler üzerindeki yasak ve kısıtlamalar ile kamu emekçilerinin grevli toplu pazarlık haklarını kullanmalarının önündeki idari ve hukuksal engeller kaldırılmalı, arkasında gölgeler olmayan gerçek demokrasi kurulmalıdır.
- Güneydoğu'da kan akmasına bir daha izin verilmemeli. Tüm Türkiye'de insan haklarına dayalı demokratik hukuk devleti hayata geçirilmelidir.
- Sosyal güvenlik kuruluşları demokratik ve özerk bir yapıya kavuşturulmalı, devletin sosyal güvenliğin finansmanına etkili bir biçimde katılması sağlanmalı, devletin sağlık ve eğitim harcamaları artırılmalı, sağlık ve eğitim parasız hale getirilmeli, bilimsel, demokratik ve özerk üniversite kurulmalıdır.
- Çalışanların sorunlarını çözmek ve hayat standartlarını yükseltmek için Hükümet enflasyonla ve işsizlikle etkin bir şekilde mücadele etmeli, kamu yatırımlarını artırmalı ve piyasaları denetim altına almalıdır. Rant, repo, faiz karakterli ekonomik politikalar yerine yatırım, üretim ve istihdamı geliştirecek programlar uygulanmalıdır.
- Özelleştirme ve taşeronlaştırma durdurulmalı, kaçak işçi çalıştırma önlenmeli, işten çıkartmalar engellenmeli, iş güvencesi sağlanmalı, işsizlik sigortası getirilmelidir.
- Gümrük Birliği'ne giren Türkiye'de Avrupa sosyal modeli ekonomik ve sosyal yaşama kazandırılmalı, çalışanların hakları ve sendikal hak ve özgürlükler alanlarında çağdaş standartlara ulaşılmalıdır.
- En temel sendikal hak ve özgürlüklerini kullanan işçilere, kamu emekçilerine ve sendikalara yönelik hukuk dışı saldırılar durdurulmalıdır.
- Ülkemizde, işçilerin, kamu emekçilerinin aylıkları insanca yaşamaya yeterli düzeyde tutulmalıdır.
- Asgari ücret dört kişilik bir ailenin en temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeye çıkarılmalı, başta emekliler olmak üzere ücretlilere tatmin edici bir satınalma gücü kazandırılmalıdır.
- İşçilerin ve diğer ücretlilerin ulusal gelirden aldıkları pay artırılmalı, adaletli bir gelir dağılımı sağlanmalıdır.

1 Mayıs, işçi sınıfı olarak gücümüzü bir kez daha hissettiğimizi ilan ettiğimiz ve duyurduğumuz bir gündür.

1 Mayıs'da Türkiye'mizin dört bir köşesinde meydanları ve salonları, demokrasi, iş olanakları, ekmek, barış ve özgürlük isteyen seslerimiz çınlatacaktır."

Kamu Görevlileri Sendikaları Kanun Tasarısı'na İlişkin TÜRK-İŞ Görüşü

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca hazırlanan Kamu Görevlileri Sendikaları Yasa Tasarısı, TÜRK-İŞ tarafından kamu çalışanlarına hiç bir yeni hak getirmediği gibi, varolan bazı hakların da kısıtlanmasını öngören nitelikte bir tasarı olarak değerlendirilmiştir.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı tarafından 30 Ocak 1997 tarihinde yapılan açıklamayla dile getirilen TÜRK-İŞ görüşünde, tasarıyla, Türkiye tarafından onaylanmış ILO sözleşmelerinde öngörülen hakların açıkça ihlal edildiği vurgulanırken, TÜRK-İŞ'in bu konudaki yanlış uygulamaları ILO'da çeşitli vesilelerle dile getirdiği ve kamu çalışanlarının sözkonusu ILO sözleşmelerinden kaynaklanan hak ve özgürlükleri koruduğu, korumaya devam edeceği bildirilmiştir.

Açıklamada, tasarıyla ilgili değerlendirme özetle şu şekildedir.

"ILO'nun 87 sayılı Sözleşmesi, devletin yönetiminden sorumlu üst düzey devlet memurları dışında tüm devlet memurlarının özgürce sendikalar kurabilmelerini gerektirmektedir. Yalnızca Silahlı Kuvvetler ve Emniyet Teşkilatı mensuplarının bu hakkı ne ölçüde kullanabileceği konusunda kısıtlama getirebilmektedir. Halbuki, tasarıda yargı mensuplarının, askeri işyerlerindeki sivil kamu görevlilerinin sendikalaşması yasaklanmaktadır. Bu infaz Kurumlarında çalışan kamu

görevlilerinin sendikalaşması yasaklanmaktadır. Bu yasak, bu alanlarda halen örgütlü bulunan kamu çalışanları sendikalarının kapatılmasını gerektirecektir. Böyle bir uygulama 87 sayılı ILO Sözleşmesinin açıkça ihlalidir. Silahlı Kuvvetler ve Emniyet Teşkilatı mensuplarına da bu hak, kısıtlı bir biçimde bile olsa, tanınmalıdır. Tasarıda, 98 sayılı ILO Sözleşmesinin onaylanmasıyla yükümlülük altına girilen toplu pazarlık düzeni değil, yalnızca toplu görüşme öngörülmektedir. Varılan anlaşmanın taraflar üzerinde hiçbir bağlayıcılığı yoktur. Bu uygulama da ILO Sözleşmelerinin ihlalidir. Kamu çalışanları sendikaları da toplu pazarlık ve toplu sözleşme imzalayabilme haklarından yararlanmalıdır.

Tasarıda, 87 sayılı ILO Sözleşmesinin öngördüğü grev hakkından hiç söz edilmemektedir.

TÜRK-İŞ, kamu çalışanlarının da insanca yaşamalarına yetecek bir ücret almalarını ve diğer çağdaş hak ve özgürlüklere sahip olmalarını talep etmektedir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından gündeme getirilen tasarı, TÜRK-İŞ'in ve tüm halkımızın talep ettiği düzeyin çok gerisinde kalmış, yeni hak getirmeyi değil, fiilen kullanılan hakları kısıtlamayı hedef almıştır. TÜRK-İŞ, kamu çalışanlarının meşru ve demokratik mücadelesini başından beri desteklemiştir ve desteklemeye devam edecektir."

Zorunlu Tasarruftaki Yağmaya Tepki

Zorunlu Tasarruf Fonu'nda biriken paraların yüzde 11.5 faizle nemalandırılması konusunda TÜRK-İŞ tarafından yapılan açıklamada, 1988 yılından itibaren enflasyonun çok altındaki oranlarda nemalandırılarak devlet için ucuz bir finansman kaynağına dönüştürülen zorunlu tasarrufurun, giderek daha büyük bir yağma haline getirildiği vurgulanmış ve uygulama, sadece çalışanların sırtından kamuya yapılan bir gelir transferi değil, hükümetin yüksek faizlerle iç borçlanmayı sürdürdüğü bir ortamda çalışanların sırtından rantiyelere bir gelir transferi anlamında değerlendirilmiştir. Konuyla ilgili olarak 5 Şubat 1997 günü yapılan açıklamada, fona

uygulanana nema oranlarının giderek düştüğüne dikkat çekilirken, fona ilgili kamuoyuna yapılan açıklamaların gerçekleri yansıtmadığı belirtilmiş ve özetle řu tespitlerde bulunulmuştur.

"Kamuoyuna sunulan bilgiler genellikle fonun tahakkuk bazındaki nema getirisini hesaba katmamaktadır. Bu nedenle fonun gerçek büyüklüğü gizlenmek istenmektedir. Örnek olarak, Kasım 1996 sonu itibarıyla fona toplam girişler 641.1 trilyon olup, fondan yapılan toplam 119.1 trilyonluk ödeme düşüldükten sonra kalan fon mevcudu 523 trilyon liraydı.

Oysa Hazine'nin 1996 Aralık sonu için açıkladığı rakamlar "nakit" bazda nema üzerinden açıklanarak fonda biriken paranın 525.8 trilyon lira; toplam ödemelerin 120.4 trilyon lira, nemalandırılmayan bakiyenin 9.5 trilyon lira ve nemalandırılan tutarın da 395.8 trilyon lira olduğu açıklanmaktadır. Oysa Aralık sonu bakiyesinin, tahakkuk bazda nemayı da kapsamayı ve fon mevcudunun 405 trilyon değil 550 trilyon dolayında gösterilmesi gerekirdi.

Bu hesap oyunları ile kamuoyunun ve özellikle de milyonlarca hak sahibinin aldatılmasını protesto ediyoruz. 2 milyon hak sahibini doğrudan, 6 milyon hak sahibini ise dolaylı olarak temsil eden Konfederasyonumuza doğru verileri vermekten kaçınan kamu idarelerini görev sorumluluğuna davet ediyoruz.

Diğer taraftan, 1996 başı ile 1996 sonu arasında nema oranını sadece yüzde 11.5 oranında arttıran bu Hükümeti geçmişte verdiği sözlerini yerine getirmeye çağırıyoruz. Hükümeti, Zorunlu Tasarruf ve Konut Edindirme Yardımı

aldatmacalarına, TÜRK-İŞ'in ve Sayın Cumhurbaşkanımızın talepleri doğrultusunda derhal son vermeye çağırıyoruz. Tasfiye süreci boyunca TÜRK-İŞ'in de bu fonların yönetimine katılması gerektiğini mevcut uygulamaların bir kere daha kanıtlandığını kamuoyuna duyuruyoruz."

Harb-İş Sendikası'nın "Küreselleşmeye Karşı Sosyal Devletin Yeniden Yapılandırılmasında Sendikaların Toplumsal Görevi" Konulu Konferansı

Ekonomik, toplumsal ve sendikal sorunların makro düzeyde değerlendirilmesi amacıyla Harb-İş Sendikası tarafından her yıl düzenlenen uluslararası Konferansların ikincisi 28 Mart 1997 tarihinde yapılmıştır.

Yerli ve yabancı uzmanların katılarak giriş bildirdiği ve tartıştığı Konferansta bir konuşma yapan TÜRK-İŞ Genel Başkanı, günümüzde yaşanmakta olan ve uluslararası tekeli sermayenin çıkarları doğrultusunda ve onun denetiminde gelişen küreselleşmenin, güçlü ulusal devlete ve sosyal devlete, sendikalara ve işçiyi koruyucu mevzuata karşı olduğunu vurgulamış ve özetle řu belirlemelere yer vermiştir.

"Türkiye'nin de onaylamış bulunduğu sosyal güvenliğe ilişkin ILO sözleşmesinde yer alan aile yardımı ve işsizlik sigortası Türkiye'de hala yoktur. Sağlık ve eğitim alanlarında Avrupa'nın sosyal devletinin çok gerisinde kalan uygulamalar söz konusudur. Ancak bütün bunlara rağmen, Türkiye'de devlet önemli görevler üstlendi, insanların yaşamlarını kolaylaştırıcı önemli adımlar attı. 1980'li yıllara kadar, kamu kesimi önemli bir istihdam kaynağıydı. Yüzbinlerce işçi ve memur, kamu kesiminde tam bir güvence ile çalışırdı. Özel sektörün hiç yatırım yapmadığı Güneydoğu ve Doğu Anadolu'daki fabrikaları devletimiz kurmuştu. Devlet, kamu iktisadi teşebbüsleri aracılığıyla, köylüye destek verir, tarımı ve hayvancılığı teşvik ederdi.

Köylü devletin fabrikasından ucuza yem alır, düşük faizli krediden yararlanır, gübresini ve ilacını düşük fiyatla sağlar, ürününü satarken de devletin verdiği asgari fiyatların güvencesiyle adım atardı. Devlet, piyasaya tüketiciler lehinde müdahale ederdi. Halkımız yıllarca Sümerbank sayesinde ucuza ayakkabı, bez ve kumaş alabildi, tüccara soyulmadı. Türkiye'de bir dönem çok yaygın olan verem ve frengi, devletimizin sağladığı sağlık hizmetleriyle geriletildi. Türkiye'nin tüm köylerine okul gittiye, bir dönem üniversite mezununun parmakla gösterildiği bu ülkede bugün her tarafta üniversite mezunları varsa, bu durum, devletimizin sağladığı parasız ve yaygın eğitim hizmetiyle sağlandı. Türkiye'de Avrupa uygulamalarına göre bir sosyal devletten söz etmek mümkün değildir. Ancak Türkiye Cumhuriyeti Devletinin halkımıza sağladığı hizmetleri de unutmamak gerekir.

Türkiye, IMF'nin ve Dünya Bankası'nın temsil ettiği çevrelerin çıkarları doğrultusundaki küreselleşmede ulaşılan yeni düzeye, 24 Ocak 1980 istikrar programıyla teslim oldu. 5 Nisan 1994 istikrar programı ise bu süreci daha da pekiştirdi ve hızlandırdı. Türkiye'nin sorunları bu tarihten beri giderek artmakta, sorunlara yeni sorunlar eklenmektedir.

Sendikalar, tüm bu toplum kesimlerinin sorunlarına sahip çıkmalı ve kendi üyesi olmayan çok geniş kesimleri de, demokratik ve laik sosyal hukuk devleti anlayışı etrafında biraraya getirmelidir. TÜRK-İŞ yıllardır bu anlayışla hareket etmektedir. TÜRK-İŞ yalnızca üyelerinin ücretlerinin artırılmasıyla sınırlı bir sendikacılık hareketini çoktan aşmıştır. TÜRK-İŞ, 5 Ocak 1997 günü "Türkiye'ye sahip çık, demokratikleşme için mücadele et" yürüyüşünü ve mitingini düzenlediğinde, temel amacı, demokratik ve laik sosyal hukuk devletine sahip çıkmaktır.

Sosyal devlet, ülkede huzurun ve halkın mutluluğunun güvencesidir. Sosyal devletin tahrip edilmesi, demokratik düzeni de işlemez hale getirecektir. Küreselleşmenin ülkemizin ve halkımızın çıkarları doğrultusunda gerçekleşmesinin ön şartı, güçlünün güçsüzü istediği gibi ezdiği bir sistemi önleyecek olan sosyal devlete sahip çıkılmasıdır."

"Ekonominin Küreselleşmesi ve Türkiye'de İşçiler Açısından Sonuçları" Konulu Uluslararası Sempozyum

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU), Avrupa Sendikaları Konfederasyonu (ETUC) ile TÜRK-İŞ, DİSK, HAK-İŞ ve KESK Konfederasyonları tarafından ortaklaşa düzenlenen konferans, 28-29 Nisan 1997 tarihleri arasında Ankara'da yapılmıştır.

Konferansın açılışında, ICFTU Yönetim Kurulu tarafından 1995 yılında ilan edilen "28 Nisan Uluslararası Yas Günü" nedeniyle iş kazası meslek hastalıkları, sendikal hak ve özgürlüklerini kullandıkları için mağdur edilen işçilerin anısına mum yakılmıştır.

Konferansın açış konuşmasını yapan TÜRK-İŞ Genel Başkanı, uluslararası tekeldi sermayenin denetimindeki ve çıkarları doğrultusundaki küreselleşmenin çalışanlar açısından olumsuz etkilerinin Türkiye'de özellikle daha fazla hissedildiğini, Türkiye işçi sınıfı ve bir bütün olarak halkın, küreselleşme adı altında gerçekleştirilen yeni dünya düzeninin bir gereği olarak son yıllarda sosyal refah devletini ortadan kaldırma çabalarından büyük zarar gördüğünü ve görmeye de devam etmekte olduğunu vurgulamıştır.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı, dünyanın diğer bölgelerinde ve Türkiye'de çalışanların ve sendikacılık hareketinin bir dönüm noktasında bulunduğuna işaret ederken şu görüşlere yer vermiştir.

"Sendikalar yalnızca ücretlerin artırılmasıyla ilgilenen kuruluşlar olamaz, olmamalıdır. Sendikacılık hareketi, uluslararası tekellerin sermayenin denetiminde ve çıkarları doğrultusundaki bir küreselleşmenin, sosyal devlet anlayışı ve uygulamalarını tahrip etmekte olduğunun bilincindedir. Sendikalar olarak, sosyal devlete sahip çıkmak zorundayız ve çıkıyoruz. Sendikalar olarak, demokratik ve laik sosyal hukuk devletini korumak ve geliştirmek için mücadele etmek zorundayız ve ediyoruz. Verdiğimiz haklı ve meşru mücadele, yalnızca doğrudan temsil ettiğimiz üyelerimiz için değil, aynı zamanda ülkemiz ve halkımızın bütünü için de önemlidir. Özelleştirme artık stratejik işkollarına da yayılmaktadır. Uluslararası tekellerin sermaye, küreselleşme ve yeni bir dünya düzeni kurma sürecinde, ulusal çıkarlarımızla ve bağımsızlığımızla çelişen bir yol izlemektedir. Devletin küçültülmesi bahanesiyle, eğitim ve sağlık alanlarındaki gerileme, izleri yıllar sonra bile devam edecek büyük bir tahribat yaratacaktır. Devletin, yatırımlarını azaltması ve kamu kuruluşlarının kapatılması veya özelleştirilmesi nedeniyle çok sayıda işçinin ve memurun işten çıkarılmasına bağlı olarak, işsizlik artmaktadır. Ucuz işgücü peşinde koşan IMF'nin talimatları doğrultusunda, sosyal devletin tarıma ve köylüye verdiği destek kesildiği için, tarım ve hayvancılık çökmüştür ve şehirlere göç artmıştır. Bu göç ve yarattığı işsizler ordusu ise, birçok toplumsal sorunun ve terörün kaynağındaki ana nedendir. Sendikalar, tüm bu toplum kesimlerinin sorunlarına sahip çıkmakta ve kendi üyesi olmayan çok geniş kesimleri de, demokratik ve laik sosyal hukuk devleti anlayışı etrafında biraraya getirmektedir. Demokrasinin temel unsuru ve dayanağı olan ve aynı zamanda din ve vicdan özgürlüğünün güvencesini oluşturan laikliğe sahip çıkılması da, sendikaların önde gelen görevidir."

Konferans'ta bir konuşma yapan ICFTU Genel Sekreteri Billi Jordan, küreselleşmeyi, bir kurumsallaşma krizine yol açan ve enflasyonu arttıran bir süreç olarak değerlendirirken, bu olguyu, siyasi istikrara tehdit, insan haklarına ve demokrasiye bir müdahale olarak gördüklerini belirtmiştir. ETUC Genel Sekreter Vekili Eric Carlslund ise sendikal hakların elde edilmesi için daha fazla reform yapılması gerekliliğine işaret ederken, insan haklarına saygının esas olduğunu ve bu konuda pazarlık yapılamayacağını vurgulamıştır.

İki gün boyunca süren konferans'ta yapılan tartışma ve değerlendirmeler, ortak bir açıklamayla sona ermiştir. Açıklamada, uluslararası tekellerin sermayenin denetiminde ve çıkarları doğrultusunda gelişen küreselleşmenin, dünyadaki adaletsizlikleri, yolsuzluğu, işsizliği ve başta işçi sınıfı olmak üzere tüm çalışanların yaşadığı sorunları daha da artırdığı, bu koşullarda işçi sınıfının ulusal ve uluslararası düzeydeki işbirliği ve dayanışmasının geliştirilmesi ve uluslararası sendikacılık hareketinin daha da güçlendirilmesinin günümüzde giderek daha da fazla önem kazandığına dikkat çekilerek, sermayenin karşısında emeğin de küreselleşmesi gerekliliği vurgulanmış ve ortak görüş şöyle ifade edilmiştir.

"Atatürk ilke ve devrimlerini ve insan haklarına dayalı, çağdaş, demokratik ve laik sosyal hukuk devleti anlayışını savunan ve hayata geçirilmesini talep eden ve Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünlüğünü ve bağımsızlığını savunan kuruluşlarımız, Anayasanın, 2821 ve 2822 sayılı Yasaların ve diğer mevzuatın demokratik ve katılımcı süreçlerle anti-demokratik düzenlemelerden arındırılmasını, Türkiye tarafından onaylanmış ILO Sözleşmelerinin iç mevzuata yansıtılması için gerekli uyum yasalarının çıkarılmasını ve öncelikle de iş güvencesinin sağlanmasını ve işsizlik sigortasının kurulmasını; kamu çalışanlarının grevli toplu sözleşmeli sendikal hak ve özgürlüklerinin 87 ve 98 sayılı ILO Sözleşmeleri doğrultusunda yasayla

tanınmasını ve onaylanmış uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan hakların kullanılmasının önündeki idari ve hukuksal engellerin kaldırılmasını; küreselleşme süreciyle birlikte daha da yoğunlaşan işsizlik, yoksulluk, adaletsizlik gibi sorunların hükümetlerin aktif müdahalesiyle engellenmesini, çalışanların ve emeklilerin gelirlerinin artırılması ve gelir dağılımı adaletsizliğinin düzeltilmesi için Hükümetin somut ve ciddi girişimlerde bulunmasına; özelleştirmenin, taşeronlaştırmının, sendikasızaştırmının, işten atılmaların, işçiyi köleleştirmeyi amaçlayan esnekleştirme ve standart-dışı çalışma biçimlerinin ve kaçak işçiliğin önlenmesini, herkesten geliri ve serveti ile orantılı vergi alınmasını sağlayacak bir vergi reformunun biran önce yapılmasını talep etmektedir.

Kuruluşlarımız, terör eylemlerini kınarken, faili meçhul cinayatlara ve işkenceye engel olunmasını, bu suçları işleyenlerin bulunup cezalandırılmasını, Güneydoğu sorununun çözümü doğrultusunda ciddi ve kalıcı adımların atılmasını ve Susurluk kazası ile kamuoyunun gündeminde ön sıraya çıkan olayların üzerine cesaretle gidilmesini ve demokratik ve laik cumhuriyeti yok etmeye yönelik örgütlenmelerin engellenmesini ve konuyla ilgili yasaların gerektiği gibi uygulanmasını istemektedir.

Kuruluşlarımız, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyeliğinin biran önce gerçekleştirilmesini, Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye karşı yükümlülüklerinin yerine getirilmesini, gümrük birliğinin ülkemiz ekonomisi ve özellikle de istihdam açısından yarattığı sakıncaları giderici desteğin verilmesini ve gerekli önlemlerin alınmasını talep etmektedir."

"Küreselleşmenin Endüstri İlişkilerine Etkisi" Konulu Panel

Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi tarafından 9 Mayıs 1997 günü düzenlenen panele katılan TÜRK-İŞ Genel Başkanı, küreselleşmenin hem

endüstri ilişkileri, hem de hayatın her alanı üzerinde önemli etkiler yarattığını vurgulamış ve bu etkiler konusunda ayrıntılı bir değerlendirmede bulunmuştur.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı, bugünkü biçimiyle küreselleşmeyle, çağdaş uygarlığın endüstriyel ilişkilerdeki başarıları yaygınlaşmadığını, yaygınlaşmanın işsizlik, yoksulluk, işçi hak ve özgürlüklerinin çiğnenmesi, sosyal devletin

çökertilmesi olduğunu anımsatmış ve dünyanın 19.yüzyılın vahşi kapitalizmine geri götürülmek istendiğine dikkat çekmiştir.

Genel Başkan konuşmasında özetle şu hususlar üzerinde durmuştur.

"Halkımıza ve özellikle gençlerimize bir umutsuzluk hakim olmaktadır. Uluslararası düzeydeki rekabette başarılı olmanın ön şartının en iyi biçimde yetişmiş insangücü olmasına rağmen, artan işsizlik nedeniyle, insanlarımız geleceğe umutla bakmamakta, 'sanki okusam ne olacak?' diyebilmektedir. Köşe dönmecilik, vurgunculuk, kısa sürede zengin olma niyet ve çabaları birçok insanda hakim olmuştur. Küreselleşme sürecinde ulusal değerlerimize, Türkiye'ye ve gençlerimizin geleceğine sahip çıkmak daha da önem kazanmaktadır. Sendikacılık hareketi olarak, bu alandaki sorumluluklarımızın da bilincindeyiz."

Özelleştirmeye Yönelik Tepkiler

Özelleştirme uygulamaları sonrası en fazla olumsuz yönde etkilenen kesim sendikalar ve işçiler olmaktadır.

Sermaye, dünyada ve Türkiye'de de yaşanan ekonomik krizin faturasını uyguladığı yeni liberal politikalarla emekçilere çıkarmak istemektedir. Üretim organizasyonundaki değişiklikler, özelleştirme ve sosyal güvenlik sistemimize yönelik saldırılar devam etmektedir.

Bu hedef doğrultusunda Refahiyol hükümeti tarafından 25 Kasım 1996 tarihinde açıklanan başta enerji santralleri, şebeleri ile kömür işletmelerinin özelleştirilmesine dayanan 3.Kaynak Paketi, işçi sendikaları tarafından tepkiyle karşılanmıştır.

Tes-İş, T.Maden-İş, Liman-İş, Türk Metal, Petrol-İş, Ağaç-İş, Teksif, Deri-İş ve diğer sendikalar hükümetin özelleştirme girişim ve tasarruflarını değişik yerlerde ve tarihlerde düzenlenen miting ve eylemlerle protesto etmiştir.

Bu çerçevede gerçekleştirilen ve TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu üyelerinin katılarak destek verdiği miting ve eylemlerin özeti şöyledir .

T.Maden-İş Sendikası, 18-20 Şubat 1997 günlerinde Türkiye Kömür İşletmeleri Orta Anadolu Linyitleri'nde iki gün süreyle iş bırakma eylemi yapmıştır. Taşeron işverenin ocaklara girmesini engellemiştir.

Petrol-İş Sendikasının örgütlü olduğu Petlas işyerinde çalışan işçiler, 22 Ocak 1997 ile 17-18 Haziran 1997 tarihlerinde iki kez fabrikayı terketmeme eylemi gerçekleştirmişlerdir.

Tes-İş Sendikası, 2 Şubat 1997'de Soma'da, 15 Şubat 1997'de, Lüleburgaz'da, 16 Şubat 1997'de Çayırhan'da, 23 Şubat 1997'de Yatağan'da, 2

Mart 1997 'de Zonguldak'ta, 8 Mart 1997'de Kangal'da ve 15 Şubat 1997'de Adana'da "Özelleştirmeye Hayır" mitinglerini gerçekleştirmiştir. Bunlardan Çayırhan mitingi , T.Maden-İş Sendikasıyla birlikte yapılmıştır.

Geniş halk kitlelerinin desteklediği coşkulu mitinglerde, enerji işkolundaki özelleştirmenin yanlışlığı vurgulanırken, siyasal iktidara, enerji işçisi ile halkın aynı çizgide ve aynı düşüncede birleştiğinin açık mesajları verilmiştir.

Türkiye Denizcilik İşletmelerine ait limanların ihaleye çıkarılması ve bir kısmının özelleştirilmesi üzerine Liman-İş Sendikası tarafından 8 Ocak 1997 günü işyerlerini 24 Saat süreyle terketmeme ve işbaşında iş bırakma eylemi yapılmıştır.

TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalar ile diğer demokratik kitle örgütlerinin desteklediği mitingde konuşma yapan Liman-İş Sendikası Genel Başkanı, limanların Türkiye'nin en stratejik bölgeleri olduğunu belirterek özelleştirmeye karşı olduklarını vurgulamış, sadece karlı olmalarının yanında stratejik bakımdan da limanların özelleştirilmesinin son derece sakıncalı olduğuna işaret ederek özetle şunları söylemiştir.

"Her türlü kaçakçılık ve yolsuzluklar limanlardan yapılmaktadır. O bakımdan devlet tekeli zorunludur. Ne var ki bugün liman ihalesini kazanan kişiler için çeşitli yolsuzluk iddiaları sözkonusudur.

İşletme hakkının özel sektöre devredilmesi mahkemelik olan limanların mahkeme sonucu beklenmeden alenacele devredilmesi de mahkemelere saygısızlığın ve hukuk tanımazlığın bir ifadesidir."

ILO Türkiye Temsilciliği Statü Değişikliğine Tepki

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Yönetim Kurulu'nun, ülkemizde bulunan Alan Ofisi'nin Şube Ofisi biçimine dönüştürülmesi doğrultusunda aldığı karar ve bu yöndeki çalışmaları sendikalar tarafından tepkiyle karşılanmıştır.

Konuyla ilgili olarak 20 Aralık 1996 günü TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu'nca yapılan açıklamada, karar, çalışma yaşamında büyük sorunlar bulunan ülkemiz için önemli ve yanlış bir uygulama olarak nitelendirilirken ve bu yanlışlığın biran önce giderilmesi gerekliliği vurgulanmış ve şu değerlendirme yapılmıştır.

"Örgütün ilişkilerini Budapeşte üzerinden Doğu Avrupa ülkeleri ile, Moskova üzerinden ise Türk Cumhuriyetleri ile kurma düşüncesinin sonucu olan bu karar, Türkiye'de bulunan temsilciliğin bugünkü konumundan geriye götürülmesine, ülkemiz için Örgüt tarafından devam eden teknik ve mali yardımlarda ciddi bir biçimde azalmanın gündeme gelmesine yol açacaktır.

Yönetim Kurulumuz, 19 Aralık 1996 günü ILO Genel Müdür Yardımcısı Scharrenbroch Herbert'in Konfederasyonumuza yaptığı ziyaret sırasında kendisine bu konudaki açık tavrını belirtmiştir."

ILO Uluslararası Çalışma Konferansı 85.Toplantısı

Çalışma hayatının uluslararası düzeyde tartışıldığı çok önemli bir platform olan ILO'nun, her yıl Haziran ayında yapılan olağan toplantısı, 3-19 Haziran 1997 tarihlerinde Cenevre'de gerçekleştirilmiştir.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı tarafından 85.dönem ILO Çalışma Konferansı'nda yapılan konuşmada, Türkiye'deki sendikal hak ihlalleri açıklanırken, çalışanların durumunun her geçen gün daha da kötüleşmekte, sorunlarının daha da arttığı, sendikaların demokratik ve laik sistemi koruma görevlerinin giderek daha da önem kazanmakta olduğu vurgulanmıştır.

Türkiye'de işçilerin, ILO Sözleşmelerinden etkili bir biçimde yararlanmak için büyük mücadeleler verdiğini, bu nedenle yeni sözleşme ve tavsiye kararlarının kabul edilmesinden yana olduklarını kaydeden TÜRK-İŞ Genel Başkanı, daha etkili bir ILO istediklerini belirtmiş ve çalışanların ILO'nun temel belgelerinde yer alan ilkelerin ve sözleşmelerin uygulanmasının denetlenmesinin giderek daha fazla önem kazandığına işaret ederek, ILO'nun denetim mekanizmalarını güçlendirecek girişimleri yürekten desteklediğini bildirmiştir.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı konuşmasında özetle şu durum değerlendirmesinde bulunmuştur.

"Anayasamızda, Cumhuriyetimizin temel nitelikleri arasında sayılan sosyal hukuk devleti anlayışı ihlal edilmektedir.

Enflasyon, işsizlik, yoksulluk, gelir dağılımındaki adaletsizlik ve çocukların çalıştırılması hızla artmaktadır.

Taşeronluk ve kaçak çalıştırma yaygınlaşmaktadır.

Kamu malları, özelleştirme adı altında yağmalanmak istenmektedir.

Sosyal güvenlik sistemimiz, Hükümetin yanlış uygulamaları nedeniyle, büyük sorunlarla karşı karşıyadır.

Ülkemde hala tarım ve orman işçileri iş yasası kapsamında değildir.

Onaylanmış ILO Sözleşmeleri iç mevzuatımıza yansıtılmamakta ve sürekli olarak ihlal edilmektedir.

158 sayılı Sözleşme onaylanmıştır; ama iş güvencesi hala yoktur.

87 ve 98 sayılı Sözleşmeler onaylanmıştır; ancak ülkemde temel sendikal hak ve özgürlükleri ihlal eden 1982 Anayasası ve diğer mevzuat hala yürürlüktedir.

Sendikalaşma hakkını kullanan işçiler işten atılmakta, onaylanmış ILO Sözleşmeleri uyarınca barışçıl, meşru ve demokratik eylemlere katılan işçiler, kamu çalışanları ve sendikacılar hakkında kanuni soruşturma açılmaktadır.

Kamu çalışanlarının toplu pazarlık ve grev hakları hala verilmemiştir.

Kaçak işçiliğin hızla yaygınlaşması ise, yürürlükteki yetersiz mevzuatta yer alan hakların bile uygulanmasını imkansız kılmaktadır.

Çalışanların temel sorunları her geçen gün daha da ağırlaşırken ve onaylanmış ILO Sözleşmeleri sürekli olarak ihlal edilirken, işçi ve işveren temsilcilerinin itirazlarının hiç dikkate alınmayarak, Türkiye'deki ILO Temsilciliğinin bir büroya dönüştürülmesi kararını da üzüntüyle karşıladığımızı özellikle belirtmek istiyorum.

Göçmen işçilerin haklarının korunmasında ve ailelerin birleştirilmesinde ise, ILO'nun daha aktif bir tavır içinde olmasını bekliyoruz.

Tüm engellere rağmen, ülkedeki sendikacılık hareketi, halkımın umudu ve önderi olarak, bu sorunların üstesinden gelmek için kararlı bir mücadele vermektedir.

Ayrıca, başta metal işkolu olmak üzere, çeşitli işkollarında Avrasya ülkelerinde yeni gelişen özgür sendikacılık hareketine sağladığımız büyük destek de devam etmektedir.

Bu mücadelemiz sürecinde ILO Sözleşmelerinden ve ILO'nun denetim mekanizmalarından yararlandığımızı hatırlatırken, küreselleşen bu dünyada ILO'nun rolünü daha da güçlendirecek girişimleri desteklediğimizi özellikle belirtmek istiyorum."

Avrupa'daki Irkçı Saldırıları Kınama

Avrupa ülkelerinde çalışan Türk vatandaşlarına yönelen ırkçı şiddet eylemleri konusunda TÜRK-İŞ Genel Başkanı tarafından 2 Nisan 1997 günü yapılan açıklamada; saldırıların TÜRK-İŞ topluluğunda büyük bir üzüntü ve nefretle karşılandığı belirtilirken, ülkelerinden uzakta yaşayan ve yaşadıkları ülkelerin güvencesinde olmaları gereken vatandaşlarımızın canavarca yakılmaları, bu ülkelerin ulaştıkları uygarlık düzeyine sürülen kara bir leke olarak nitelendirilmiş ve

yabancı düşmanları ve ırkçıların biran önce yakalanarak gereken cezaya çarptırılmaları istenmiştir.

Açıklamada, TÜRK-İŞ'in bu konuda üzerine düşen sorumluluğu yerine getireceği ve Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu ile Avrupa Sendikaları Konfederasyonu nezdinde gerekli girişimlerde bulunacağı bildirilmiştir.

Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyon Üyelerinin TÜRK-İŞ'i Ziyareti

Türkiye'de temaslarda bulunan Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu Başkanlık Divanı Üyesi Avrupalı Parlamenterler, 15 Nisan 1997 günü TÜRK-İŞ'i ziyaret etmişlerdir.

Karşılıklı görüş alışverişinde bulunulan toplantıda, TÜRK-İŞ Genel Başkanı, Avrupa Birliği ve şu anda içinde bulunulan Gümrük Birliği sürecinde yaşanan sorunları dile getirerek, Avrupalı Parlamenterlerden sorunların çözümünü istemiştir.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı, görüşmede, Avrupa'nın üretiminde büyük paya sahip olan Türk işçisinin sorunlarına da değinerek işçi alımlarında eşitsizlik yapıldığını, aile işlemlerinde sorunlar yaşandığını ve Türk işçilerine hala mevsimlik gözüyle bakıldığını bildirmiştir.

İşçi ve Memur Konfederasyonları Toplantıları

Üç işçi konfederasyonu TÜRK-İŞ, DİSK, HAK-İŞ ve Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK), ülkede ve çalışma hayatında yaşanan gelişmeleri değerlendirmek amacıyla 16 Ocak 1997 günü, TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde biraraya gelmişlerdir.

Genel Sekreterler düzeyinde gerçekleştirilen toplantıda TÜRK-İŞ Genel Sekreteri, Türkiye'deki sorunların çalışanların örgütlü kurumlarının biraraya gelmesiyle aşılabileceğini kaydederken, son günlerde ortaya çıkan tarikat, Susurluk gibi olayların yanı sıra hayat pahalılığı ve işsizliğin de çok önemli olduğunu vurgulamış ve siyasal iktidarların ve muhalefetlerin zaafı nedeniyle Türkiye'nin bugünkü duruma geldiğini savunmuştur.

İşçi ve memur konfederasyonları genel sekreterleri ikinci toplantılarını, 4 Şubat 1997 tarihinde TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde yapmıştır. Ülkenin, halkın ve çalışanların içinde bulunduğu acil sorunları görüşen genel sekreterler, ülkedeki sorunların giderilmesi için birlik çağrısı yapmışlar ve bunu toplantı sonucunda yayınladıkları ortak açıklama ile kamuoyuna duyurmuşlardır.

Açıklamada, ülkenin, halkın ve çalışanların çıkarlarını korumak ve geliştirmek amacıyla işbirliğinin geliştirilmesi ve gerekli görülen durumlarda genel grev de dahil olmak üzere, her türlü meşru ve demokratik eyleme başvurma kararlılığı hatırlatılırken, insan haklarına dayalı, çağdaş, demokratik ve laik sosyal hukuk devletinin hayata geçirilmesi istendiği bildirilmiş ve diğer talepler şöyle sıralanmıştır.

"Terör eylemlerini lanetlerken, faili mechul cinayetlere ve işkenceye engel olunmasını, bu suçları işleyenlerin bulunup cezalandırılmasını, önemli bir sorun olan Güneydoğuda akan kanın ve gözyaşlarının bir an önce durdurulmasını;

- Susurluk kazası ile kamuoyunun gündeminde ön sıraya çıkan olayların üzerine cesaretle gidilmesini ve demokratik ve laik cumhuriyeti yoketmeye yönelik ve insanların dini duygularını istismara dayalı örgütlenmelerin engellenmesini;

- Gelir dağılımı adaletsizliğinin giderilmesini ve bu amaçla, memurların ve sözleşmeli personelin maaşlarının, emekli aylıklarının ve işçilerin ücretlerinin bu adaleti sağlayacak düzeyde artırılmasını, yeni başlayan toplu iş sözleşmeleri görüşmelerinde bu anlayışla hareket edilmesini;

- Enflasyon ve işsizliğin önlenmesini teminen rant ekonomisinden üretim ekonomisine geçişin derhal sağlanmasını;

Anayasanın, 2821 ve 2822 sayılı yasaların ve diğer tüm mevzuatın demokratik ve katılımcı süreçlerle anti-demokratik düzenlemelerden arındırılmasını, Türkiye tarafından onaylanmış ILO Sözleşmelerinin iç mevzuata yansıtılması için gerekli uyum yasalarının çıkarılmasını ve öncelikle de iş güvencesinin sağlanmasını ve işsizlik sigortasının kurulmasını;

Kamu çalışanlarının grevli toplu sözleşmeli sendikal hak ve özgürlüklerinin 87 ve 98 sayılı ILO sözleşmeleri doğrultusunda yasayla tanınmasını, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın bu konudaki kanun tasarısının bu anlayışla değiştirilmesini ve kamu çalışanları arasındaki mevcut gelir adaletsizliklerini daha da artıracak ayrımcı davranışlara girilmemesini ve temel ihtiyaçları karşılayacak düzeyde ücret adaletlerinin sağlanmasını;

- Zorunlu tasarruf sistemine son verilmesini, fonda biriken kaynağın ve nemalarının hak sahiplerine derhal ödenmesini, işveren katkısı olan yüzde 3'lerin de ücretlere eklenmesini;

-Kaçak işçi çalıştırmanın önlenmesini ve kayıt-dışı ekonominin kayıt altına alınmasını;

-Özelleştirmeye, taşeronlaştırmaya, sendikasızlaştırmaya ve işten atımlara karşı çıkılmasını, SSK'nın ve Emekli Sandığı'nın sağladığı hizmetlerde karşılaşılan

sorunlara demokratik ve katılımcı süreçlere köklü çözüm bulunmasını talep etmektedirler".

Asgari Ücret

1997 yılı asgari ücret belirleme çalışmaları 27 Mayıs 1997 günü Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın çağrısı üzerine başlamıştır. Hükümet, işçi ve işveren kesimlerinin asgari ücretle ilgili görüş ve önerilerinin açıklandığı ilk toplantıda, işçi kesimi adına TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri tarafından yapılan konuşmada, ağırlaşan geçim koşulları öncelikle dar ve sabit gelirli kesimleri olumsuz etkilediği, asgari ücretle çalışanı ise perişan ettiği vurgulanırken, TÜRK-İŞ'in asgari ücret konusuna önem vermesinin nedeninin yalnızca sendikal işçilerin değil, hayatını aldığı ücretle sürdüren herkesin temsilcisi olmasından, bu nedenle özellikle sendikasız işçilerin önemli bir bölümünün sorunu olan düşük asgari ücretin en kısa sürede ilkelerimiz doğrultusunda yükseltilmesinin son derece önem taşıdığı bildirilmiştir.

TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri, TÜRK-İŞ olarak gerçekçi bir asgari ücretin belirlenebilmesi için ;

- Asgari ücretin işçiye, tespit edildiği şekliyle net olarak ödenmesi,
- Asgari ücret tespitinde işçinin ailesi ile birlikte dikkate alınması,
- Asgari ücretin dengeli ve adil gelir dağılımını sağlamaya yönelik olması,
- Asgari ücretin ulusal düzeyde ve işkolu ayırımı yapılmadan belirlenmesine devam edilmesi,
- Asgari ücret tesbitinde yaş ayırımı yapılmaması

gerektiği belirtilmiştir.

Sanayi kesimi Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nda işçi kesimini TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ başkanlığına, Teksif Genel Başkanı Zeki POLAT, Yol-İş Genel Başkan Vekili Fikret BARIN, Haber-İş Genel Başkanı Cengiz TEKE ve TÜRK-İŞ Araştırma Müdür Yardımcısı Enis BAĞDADIÖĞLU temsil etmiştir.

1475 sayılı İş Yasasının geçici bir maddesine göre ayrı toplanan Tarım ve Orman Kesimi Asgari Ücret Tespit Komisyonu ise çalışmalarına 28 Mayıs 1997 günü başlamıştır. Toplantının açılışında işçi kesimi adına Orman İş Sendikası Genel Başkanı tarafından yapılan konuşmada, asgari ücretin bir an önce belirlenip yürürlüğe girmesinin, ekonomik ve sosyal bir zorunluluk haline geldiği belirtilmiş ve yapılan kesintiler nedeniyle asgari ücretin eksik ödendiği anımsatılmıştır.

Tarım ve Orman Kesimi, Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nda işçi kesimini, TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ'ın başkanlığında, TARIM-İŞ Genel Sekreteri Baki BAŞDEMİR, Basın-İş Genel Başkanı Ali Ekber GÜVENÇ, Tezkoop-İş Genel Başkanı Mustafa BONCUKLU ve Türk Koop-İş Genel Başkanı Ahmet BALAMAN temsil etmiştir.

Asgari Ücret Tespit Komisyonu, yeni asgari ücreti belirleme ile ilgili teknik çalışmalarını 29 Temmuz 1997 tarihinde tamamlamıştır. Yeni asgari ücretle ilgili değerlendirmeler Raporun "Ekonomik ve Sosyal Gelişmeler" başlıklı birinci bölümünün Asgari Ücret kısmında yer almaktadır.

TÜRK-İŞ'in 45.Kuruluş Yıldönümü

TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu tarafından 45.kuruluş yıldönümü nedeniyle 31 Temmuz 1997 günü yapılan açıklamada, Konfederasyonumuzun kuruluşundan bugüne kadar geçen süre boyunca, demokrasiyi, ülkenin bölünmez bütünlüğünü ve bağımsızlığını, işçi hak ve özgürlüklerini insan haklarına saygılı demokratik sosyal hukuk devletini savunmayı kendine amaç edindiği belirtilirken, bu niteliği ile TÜRK-İŞ'in halkın öncüsü ve umudu olduğu vurgulanmıştır.

Açıklamada, ülkenin son yıllarda demokrasi ve hukuk devleti açısından sorunlarla dolu bir dönem geçirdiğine dikkat çekilirken, TÜRK-İŞ'in bu dönemde üzerine düşen tüm görevleri eksiksiz yerine getirerek, ülkenin geleceği ve halkın mutluluğu için Türkiye'ye ve demokrasiye sahip çıktığı, ülkeyi ortaçağın karanlığına

götürmek isteyen güçlere karşı demokratik yollardan mücadele verdiği ve bu sorumlu ve özverili yaklaşımıyla tüm halkın gönlünde bir kere daha taht kurduğu belirtilmiştir.

Başta işçiler olmak üzere, memurlar, emekliler, dul ve yetimler, esnaf ve sanatkarlar, köylüler, kısaca tüm halkın, son yıllarda Cumhuriyet tarihinin en önemli sorunlarıyla karşı karşıya bulunduğu vurgulandığı açıklamada, toplumun büyük çoğunluğunun desteği ile kurulmuş bulunan 55.Cumhuriyet Hükümeti'nden beklentiler şöyle dile getirilmiştir.

"TÜRK-İŞ 55.Cumhuriyet Hükümeti'nden ülkemizde demokrasiyi biran önce tüm kurum ve kurallarıyla yaşama geçirmesini, ülkemizin ve başta işçi sınıfımız olmak üzere tüm kesimlerin sorunlarına biran önce çözüm getirmesini sabırsızlıkla beklemektedir. Hükümetlerden, siyasi partilerden ve işverenlerden bağımsızlığını özenle koruyan TÜRK-İŞ, her hükümet döneminde olduğu gibi, bu hükümetin de bu konularda atacağı olumlu adımlarda daima yanında olacak, sorunların diyalog yoluyla meşru ve demokratik yollardan çözümüne katkıda bulunacaktır. Ancak TÜRK-İŞ, Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter devlet yapısını parçalamaya, parlamenter demokratik düzeni ortadan kaldırmaya, demokratikleşme sürecini aksatmaya, ülkemizde huzurun ve sosyal barışın sağlanmasını önlemeye ve başta laiklik olmak üzere 74 yıllık Cumhuriyetimizin kazanımlarını yok etmeye yönelik girişimlerin her zaman karşısında olacaktır ve bu çizgisinden asla taviz vermeyecektir."

SSK 44.Genel Kurulu

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun 44.Genel Kurulu 7-8 Ağustos 1997 tarihlerinde toplanmıştır.

Genel Kurul'un açılışında işçi kesimi adına TÜRK-İŞ Genel Teşkilatlandırma Sekreteri tarafından yapılan konuşmada, Kurum'un içine itildiği sıkıntı üzerinde durularak, yaşanan sorunlar ifade edilmiş ve sosyal devleti güçlendirmenin en önemli yolu olan SSK'yı güçlendirme vurgulanarak, Türkiye'de halen bulunmayan ve ILO'nun Türkiye tarafından onaylanmış 102 sayılı sözleşmesinde yer alan işsizlik sigortası ve aile yardımının da uygulamaya konması istenmiştir.

Genel Teşkilatlandırma Sekreteri,SSK'nın sorunlarının,sosyal devlet anlayışıyla Kurum'un yeniden yapılandırılarak çözülebileceğini belirtmiş ve Konfederasyonumuzun konuyla ilgili önerilerini şu şekilde sıralamıştır.

"SSK, sosyal devlet anlayışı temelinde yeniden yapılandırılmalıdır.

Yapılması gereken ilk iş, SSK Genel Kurulu'nu gerçekten SSK'yı yöneten ve SSK'yı yönetecekleri seçen bir organ haline getirmektir. SSK, siyasi partilerin ve politikacıların, şahsi çıkarları ve parti çıkarları için kullandıkları bir yer olmaktan kurtarılmalıdır. SSK'nın sorunlarının temelinde, siyasi müdahaleler yatmaktadır.

Bir ILO uzmanının deyişiyle, "Hükümetler, SSK'ya ne yapması gerektiğini söylememeli; ne yapmaması gerektiğini söylemelidir".

Hükümetler SSK'dan elini çekmelidir.

SSK, demokratik ve özerk bir yapıya kavuşturulmadan, SSK Yönetim Kurulu ve Genel Müdürü, bu genel kurulda seçilmeden ve bu genel kurula karşı sorumlu

olmadan, bu şahsi ve siyasi müdahalelere engel olmak mümkün değildir. SSK'nın bu şekilde yetkili kılınacak genel kurulları her yıl toplanmalıdır.

Aynı nedenle, SSK'nın mal-mülküne ve malvarlığına gerektiği gibi sahip çıkılamamıştır. Kızılcahamam'daki otelin başına gelenler, bu duyarsızlığın açık bir örneğidir.

SSK, sigortalıların ve işverenlerin ödediği primlerle bugünlere gelmiştir. Bu anlamda, SSK bizimdir. Ancak SSK'nın istihdam politikası konusunda bizim söz hakkımız yoktur. SSK'da çalışanların büyük bir bölümünün memur statüsünde çalıştırılmasının mantığını ise anlamak ve kabul etmek mümkün değildir.

SSK'nın demokratik ve özerk bir yapıda olmamasının diğer önemli bir sonucu, SSK kaynaklarını değerlendirilmesinde ortaya çıkmaktadır.

SSK'nın birikmiş kaynaklarının siyasi müdahalelerle değerlendirildiği durumlarda, SSK'dan bazı bankalara önemli kaynak aktarımı gerçekleşmiştir. Mesela, 1996 yılı içinde, SSK'nın bankalardaki 48 trilyon lirasının getirisi 8 trilyon lirada kalmışken, 8,5 trilyon liralık devlet tahviliyle 7 trilyon lira kazanç sağlanmıştır.

Devlet, sosyal güvenliğin finansmanına sürekli ve düzenli bir biçimde katılmalıdır. Yapılan hesaplara göre, 1965-1993 döneminde hükümetlerin el koyduğu SSK kaynağı 20 milyar dolar dolayındadır. El konmuş bu kaynak da geri verilmelidir.

Diğer taraftan, SSK'nın büyük mablağlara ulaşan ihaleleri konusunda da, zaman zaman, çeşitli iddialar gündeme gelmektedir. Bu ihaleler ve büyük alımlar konusunda işçi ve işveren konfederasyonlarının daha etkili bir biçimde bilgilendirilmesinin yararlı olduğuna inanıyoruz.

Dövizle emeklilik gibi uygulamalara kesinlikle gidilmemelidir.

Kaçak işçilikle etkili bir biçimde mücadele edilmelidir. Bu konuda TÜRK-İŞ'le sıkı bir işbirliği yapılmalıdır.

SSK'daki siyasi kadrolaşma engellenmelidir.

SSK hekimlerine tam gün çalışma uygulaması getirilmeli, SSK çalışanlarının grevli toplu pazarlık hakkı tanınmalıdır.

SSK hekimleri ve sağlık personelinin sayısı artırılmalı, niteliği daha da yükseltilmelidir.

Bazı hekimlerin ve sağlık personelinin, sigortalılara ve emeklilere davranışlarını bu meslekle ve hatta insanlıkla bağdaştırabilmek mümkün değildir.

Bazı hekimler ve sağlık personeli, hastalarla gerektiği gibi ilgilenmemekte ve hatta acı içinde kıvranan insanlara ve yakınlarına hakaret edebilmektedir.

Mesleki ve insani sorumluluklarını yerine getirmeyen bu gibi personel konusunda SSK sağlık kurumu yöneticilerini ve Tabip Odalarını da göreve davet ediyorum.

SSK yönetiminin, işçi ve işveren konfederasyonlarının ve sendikalarının, emekli örgütlerinin, SSK çalışanlarının üyesi bulunduğu sendikaların, hemşire örgütlerinin ve Tabip Odalarının ortak çabaları sonucunda, hastalarla sağlık personeli arasındaki ilişkilerin düzeltilmesi gereklidir.

Böylece, SSK'yı kamuoyu gözünde başarısız göstermek isteyenlerin yaygın biçimde kullandığı yanlış kol kesme ve tecavüz gibi münferit olaylar da engellenecektir.

Diğer taraftan, sağlık personelinin ülkeye adaletli bir biçimde dağılımının sağlanması, mahallinde sunulan hizmetin kalitesini yükseltecek ve milyarlarca liraya mal olan hasta sevklerini de asgari düzeye indirecektir.

Diğer taraftan, işverenler, işyeri hekimliği konusundaki yükümlülükleri yerine getirmelidir. SSK'nın sırtındaki yük bu yolla bir parça azaltılacaktır. Ayrıca, işyeri işçi sağlığı ve iş güvenliği kurullarının işletilmesi ve bu konudaki mevzuatın uygulanması, sorunları bir parça çözecektir.

Devletimizin koruyucu sağlık hizmetlerine gereken önemi vermesi de önde gelen taleplerimiz arasındadır.

SSK'nın sorunları, emeklilik yaşıyla sınırlı bir bakış açısıyla, özelleştirmeye, işleri taşeronla vermekle, sağlık hizmetlerini başka hastanelerden veya özel sağlık kuruluşlarından satın almakla çözülemez."

MESS İddialarına Tepki

MESS İşveren Sendikası'nca 7 Ağustos 1997 tarihinde yayınlanan ve asgari ücretin toplu iş sözleşmesiyle sağlanan sosyal yardımların yansıtılmasıyla ikiye katlandığının savunulduğu bülten ile ilgili olarak TÜRK-İŞ tarafından yapılan açıklamada, işçilik gideri olmayan bazı ödemelerin dikkate alınmasından dolayı abartılı bir sonuca ulaşıldığı bildirilirken, rekabet edebilirliği öncelikle işgücü maliyetlerinin düşürülmesinde arayan yaklaşımların çalışma barışını olumsuz yönde etkilediği, işveren kesiminin asgari ücretle getirmek istediği yaklaşımlarla ücretlerde yeni bir kargaşa getirmek istediği vurgulanmıştır.

15 Ağustos 1997 tarihli TÜRK-İŞ açıklamasında şu değerlendirme yapılmıştır.

"Kayıt içindeki işyerlerinde işçinin işverene toplam maliyeti 43.410.938.-TL.'dir. TİS olan işyerlerinde sosyal yardımların yansıtılmasıyla bunun belli bir oranda artması, toplu iş sözleşmesinin doğası gereğidir. İşçi için önemli olan net ücrettir. Bugün brüt ilan edilen 35.437.500.-TL. asgari ücrete MESS Toplu İş Sözleşmesindeki sosyal

yardımların yansıtılması durumunda dahi işçinin eline geçen ücret 32.601.802.-TL. ile sınırlı kalmaktadır. Oysa Temmuz ayı itibarıyla 4 kişilik bir ailenin aylık gıda harcaması 35.470.000.-TL.'dir. Bu tutara besin dışı harcamaların ilave edilmesi durumunda 4 kişilik bir ailenin toplam harcaması 90 milyon liraya varmaktadır.

Ülkemizde en önemli ekonomik sorunlarından biri olan ve devletimizi ekonomik anlamda bir çöküşe götürdüğü en yetkili ağızlardan ifade edilen kayıtdışı ekonomiyi bu bültende toplu sözleşme düzenine alternatif bir gül bahçesi olarak sunulmasını MESS gibi bir kuruluşa yakıştıramıyoruz.

İşverenin belirtmediği bir konu da, işçilik giderlerinin yükünü iki yoldan hafifletme imkanına sahip olduğudur. Bunun bir yolu, tüm ücret harcamalarını maliyetlere atarak vergi matrahını küçültmek, diğeri ise, üretilen mal ve hizmetlerin fiyatlarına yansıtma. Böylece, ücretliler, kendi ücret ve dolaysız vergilerini, satın aldıkları mal ve hizmet fiyatları içinde dolaylı vergi olarak da ödemektedirler.

Diğer taraftan, sermayenin katma değer ve kar oranlarındaki olağanüstü artışları gizlenmekte ve konu salt işçilik maliyeti boyutuna indirgenmektedir. Toplu iş sözleşmesi sisteminin doğal bir sonucu olan sosyal hakların, kayıtdışı ekonomiye yol açtığını iddia etmeyi, serbest toplu pazarlık sistemine yönelik bir baskı aracı olarak görmekteyiz.

MESS'den beklentimiz asgari ücretle ilgilenmesinin yanı sıra örgütsüz işyerlerinin örgütlü hale getirilmesine yönelik bir çaba içerisinde olması ve bu konuda bir bülten çıkararak kamuoyunu bilgilendirmesidir.

Bugün işçi ve işveren kesimi, ücretler üzerindeki aşırı istihdam vergilerinin azaltılması konusunda ortak bir tavır içinde bulunabilirler. Kayıtdışı ekonominin asıl ilacı budur."

Ekonomik ve Sosyal Konsey

Üçüncü kez oluşturulan Ekonomik ve Sosyal Konsey'in ilk toplantısı, uzun bir aradan sonra Başbakan Necmettin Erbakan'ın başkanlığında 25 Mart 1997 günü gerçekleştirilmiştir.

Ancak, toplantı öncesinde 18.3.1997 tarihli sayılı Başbakanlık genelgesinde oluşturulduğu biçimiyle Kurul'un yapı ve işleyişine ilişkin düzenlemelerin, "hükümet, işveren ve işçi temsilcileri arasında etkin dayanışmayı gerçekleştirmeyi sağlayacak usulleri" işletmeyi hedef alması gerektiğini belirten 144 sayılı ILO sözleşmesi uyarınca üstlenilen yükümlülükleri karşılamaktan uzak olarak nitelendiren TÜRK-İŞ, 20.3.1997 tarihinde gönderdiği uyarı yazısıyla,

"17.3.1995 tarihli genelge uyarınca oluşturulan Ekonomik ve Sosyal Konsey'de işçileri yalnızca TÜRK-İŞ'in 2 üye ile temsil etmesi öngörülmüşken, 6.5.1996 tarihli genelgede TÜRK-İŞ'in 2 üyeliğine ek olarak, HAK-İŞ'e ve DİSK'e 1'er üyelik verilmiştir. 18.3.1997 tarihli genelgede ise TÜRK-İŞ'in üyeliği 1'e indirilmektedir. Bu gibi organlarda nispi temsil esastır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yayınlanan sendika üyeliği istatistiklerinin gözönüne alınmadığı böyle bir yapıyı TÜRK-İŞ'in kabul etmesi söz konusu değildir."

Görüşünden hareketle, Konsey'in yapı ve işleyişi, 144 sayılı Sözleşmeye uygun hale getirilinceye ve TÜRK-İŞ'in üye sayısı 2'ye çıkarılınca Ekonomik ve Sosyal Konsey'in çalışmalarına katılmayacağını bildirmiştir.

Daha sonra talebimizin Başbakanlıkça uygun görülmesi üzerine, 25 Mart 1997 tarihli toplantıya katılma kararı alınmıştır. Genel Başkan ve Genel Eğitim Sekreteri'nin katıldığı ilk toplantının gündeminde "Genel Ekonomik Durum" ve "Ekonomide Öncelikler" konuları ele alınmıştır.

Refahiyol hükümetinin isitafasından sonra Mesut Yılmaz'ın başbakanlığında kurulan 55.Koalisyon Hükümeti, Ekonomik ve Sosyal Konseyin yapısını yeniden belirlemiş ve yeni oluşumu 25 Ağustos 1997 tarihi itibarıyla toplantıya çağırıştır. Toplantıda, makro ekonomik sorunlar, sosyal güvenlik kuruluşlarının sorunları ve çözüm önerileri, eşel-mobil sistemi, mevsimlik ve geçici işçilerin istihdamı ile Konsey'in çalışma yöntemi ve bileşimi konuları ele alınmıştır.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı yaptığı konuşmada, SSK'nın bugüne gelişinde büyük suçun siyasilere ait olduğunu belirtirken, özellikle eşel mobilin kaldırılmasını istediğimizi vurgulamış, ayrıca hükümetin yaptığı zamlardan duyulan şikayeti bildirmiştir.

TÜRK-İŞ, toplantı öncesinde Ekonomik ve Sosyal Konsey'in gündemine alınmasını istediği sorunlara ilişkin temel taleplerini Başbakan Mesut Yılmaz'a sunmuştur.

8 ana başlık altında toplanan bu talepler şunlardır.

(1) Çalışma mevzuatımız onaylanmış ILO Sözleşmeleri ile uyumlu hale getirilmelidir.

- İş güvencesi sağlanmalıdır (158 sayılı ILO Sözleşmesi);
- Kamudan ihale ile her türlü iş alan kişi ve kuruluşların işyerlerinde, sendika üyeliği şartı aranmaksızın, o işkolunda geçerli olan ücret ve diğer hakların uygulanması sağlanmalıdır (94 sayılı ILO Sözleşmesi);
- Kamu çalışanlarına grevli toplu pazarlık hakkı tanınmalıdır (87 ve 98 sayılı ILO Sözleşmeleri);
- Anayasamız, çalışma mevzuatımız ve diğer mevzuatın çalışma yaşamına ilişkin hükümleri, onaylanmış ILO Sözleşmeleri ile uyumlu hale getirilerek demokratikleştirilmelidir.

(2) Vergi dilimindeki değişime bağlı olarak gelir vergisi oranındaki artış ile sosyal sigorta prim tavanının yükselmesinden kaynaklanan ek prim kesintileri nedeniyle, 1 Temmuz 1997 tarihinde yüzde 2,9 oranında zam alan işçilerin net gelirlerinde bir artış değil, bir azalma meydana gelmiştir. Aylık enflasyon temelindeki eşel mobil uygulaması kaldırılarak, bir önceki dönemde gerçekleşen gerçek gelir kaybını telafi edecek, çalışanların artan milli gelirden bir pay almalarını sağlayacak ve gelir ve servet dağılımı adaletsizliğini azaltacak bir zam sistemine geçilmelidir.

(3) Vergi adaleti sağlanmalıdır.

- Kaçak işçilikle etkili bir biçimde mücadele edilmelidir;
- Kayıt-dışı ekonomi kayıt altına alınmalıdır;
- Anayasanın 73.maddesinde yer alan anlayışla yapılacak bir vergi reformuyla, herkesin geliri ve serveti ile orantılı bir vergi ödemesi sağlanmalıdır;
- Ücret geliri dışındaki gelirlerde vergi istisna ve muafiyetlerinin kapsamı daraltılmalıdır; vakıfların gerçek amaçlarına aykırı biçimde kötüye kullanılmasını önleyici vergi düzenlemeleri getirilmelidir;
- Dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payı düşürülmelidir;
- Asgari geçim indirimi, asgari ücret düzeyine çıkarılmalı, ücretlilere uygulanan vergi dilimleri yeniden düzenlenerek alt gelir düzeyindekilerin vergi oranları düşürülmelidir.

(4) İşsizlikle etkili bir biçimde mücadele edilmelidir.

- Kamu kesiminde yeni yatırımlar yoluyla ve emanet iş oranı yükseltilerek işçilerin verimli bir biçimde istihdamı sağlanmalıdır;

■ Kamu kesiminde geçmiş dönemin siyasal kadrolaşması engellenmeli ve bu nitelikte uygulamalardan kesinlikle kaçınılmalıdır;

■ İstihdam yaratıcı özel sektör yatırımları teşvik edilmelidir;

■ Kamuda çalışan geçici ve mevsimlik işçiler kadroya geçirilmelidir;

■ İşsizlik sigortası çıkarılmalıdır;

■ Tarım ve hayvancılık desteklenmeli, köylere götürülen hizmetler nicelik ve nitelik itibarıyla geliştirilerek, köyden şehre göç gönüllülüğü temelinde önlenmelidir.

(5) Enflasyonla etkili bir biçimde mücadele edilmeli, memur ve sözleşmeli personelin maaşları ile emekli aylıklarının satınalma gücünün enflasyon nedeniyle düşmesi engellenmelidir.

(6) SSK'nın sorunlarının ana nedeni, Kurum'un özerk ve demokratik bir yapıda olmaması ve siyasilerin müdahaleleridir. SSK'nın sorunları, sosyal devlet anlayışı çerçevesinde, sigortalılar ve emekli-dul-yetimler açısından hak kaybına yol açmayacak biçimde ve işçi-işveren-hükümet diyalogu temelinde çözümlenmelidir.

(7) Devletimiz, halkımıza karşı olan sorumluluklarını yerine getirmelidir.

■ Ülkemizde istihdamın, üretimin, verimliliğin ve rekabet gücünün artmasını sağlamak amacıyla, insan unsurunu temel kabul eden, çalışanların iş güvencesini, gelir düzeyini ve sosyal güvenliğini koruyan bir anlayışla, kamu kesimi yeniden düzenlenmelidir;

■ Halkekmek Fabrikalarının ürünlerine artan talep de gözönünde bulundurularak, temel tüketim malları ve hizmetlerinde kamunun ağırlığı korunmalıdır.

■ Devletin halk yararına piyasayı her açıdan denetleyici görevi güçlendirilmeli ve etkili kılınmalıdır.

■ Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal savunmasını, Devletimizin gücünü, sosyal devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını zedeleyecek alanlardaki özelleştirme girişimleri durdurulmalı, kamu mallarını değerinin çok altında fiyatlarla satarak kamu açıklarını kapatma girişimlerine son verilmelidir.

■ Özelleştirilen kuruluşları satın alanların sorumluluklarını ve yükümlülüklerini yerine getirip getirmediikleri etkili bir biçimde denetlenmelidir.

■ 8 yıllık kesintisiz zorunlu temel eğitimde başarılı olunması için her türlü tedbir alınmalı, ek giderler geliri ve serveti ile orantılı vergi ödemeyenlerce karşılanmalıdır. Kamunun eğitim ve sağlık hizmetlerine ayrılan kaynaklar artırılmalı, bu hizmetlerin niteliği yükseltilmelidir.

■ Mesleki ve teknik eğitime önem ve ağırlık verilmelidir.

(8) Zorunlu tasarruf uygulamasına son verilmeli, fonda biriken paralar hak sahiplerine ödenmeli, Sayın Cumhurbaşkanımızın da belirttiği gibi, işverenin yüzde 3'lük katkı payı da ücretlere eklenebilir. Konut Edindirme Yardımı Fonunda birikmiş olan para, amacına uygun olarak, çalışanların yararına kullanılmalıdır."

Ekonomik ve Sosyal Konsey, gündemini görüştüğten sonra, "Sosyal Güvenlik" ve "Eşel Mobil" konularında alt komisyonların oluşturularak, çalışma yapılmasını benimsemiş ve komisyonların hazırlayacakları raporların 15 gün sonra yapılacak

toplantıda ele alınmasını kararlaştırmıştır. Alt komisyonlar, halen çalışmalarını sürdürmektedir.

DEMOKRASİ İÇİN SİVİL İNSİYATİF

Demokratikleşmenin ve siyasi istikrarın yeterince sağlanmamasına bağlı olarak, tarihin en büyük toplumsal ve siyasal bunalımının yaşandığı, halka bir karamsarlığın hakim olma eğiliminin görüldüğü, parlamentonun bazı üyelerinin ülkenin, halkın ve devletin çıkarlarını ve parti çıkarlarını üstünde tutan bir anlayışa yeterince sahip çıkmadığı, ekonomik sorunların artarak bir bunalıma dönüşme eğiliminde olduğu ve Cumhuriyetin temel niteliklerini değiştirmeye yönelik girişimleri arttığı bir ortamda, ilk başlangıçta TÜRK-İŞ, DİSK ve Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu (TESK)'in, ve daha sonra TİSK ve TOBB'in da katılımıyla genişleyen oluşum, Refahiyol hükümetinin politikalarına karşı çıkmış ve ortak hareket etme kararı almıştır.

Kamuoyunda "Sivil İnsiyatif" yada "Sivil Dayanışma" olarak adlandırılan oluşum çerçevesinde gerçekleştirilen etkinlik ve gösterilen ortak çaba özet olarak anlatılmaktadır.

Siyasi Partileri Ziyaret Programı

Türkiye'ye sahip çıkma çizgisinde ortak bir çaba başlatan TÜRK-İŞ, DİSK ve TESK bu doğrultudaki ilk girişimini siyasi parti liderlerine yaptıkları ziyaretler ve temaslar şeklinde gerçekleştirmiştir.

31 Ocak 1997 günü DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit'e ve CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'a, 17 Şubat 1997'de ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz'a, 26 Şubat 1997'de Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e, TBMM Başkanı Mustafa Kalemli'ye ve Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Tansu Çiller'e, ayrıca TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu olarak Başbakan Necmettin Erbakan'a 4 Şubat 1997 günü yapılan bu ziyaretlerde, halkın kavga değil, demokrasi, huzur, toplumsal barış ve siyasi istikrar isteği anlatılmış ve toplumda diyalogun yerleşmesi ve gerginliklerin önlenmesi için en büyük görevin Yüce Meclis'e ve onun üyelerine ait olduğu ifade edilmiştir.

Sivil toplum kuruluşları bu ziyaretlerinin amacını "Kamuoyuna Çağrı" başlığı altında yayınladıkları aşağıdaki metinle kamuoyuna duyurmuşlardır.

"Bugün, Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünlüğüne, bağımsızlığına, demokratik ve laik sosyal hukuk devleti niteliklerine ve ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün şahsına ve temsil ettiği çağdaşlaşma anlayışına ve aydınlanma sürecine yönelik büyük saldırılar

yaşanmaktadır. Terör ve giderek artan işsizlik ve pahalılık nedeniyle, halkımıza bir umutsuzluk ve karamsarlık hakim olmuştur. Dünyanın ilk başarılı anti-emperyalist Milli Kurtuluş Savaşı sonucunda kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni ele geçirmeye çalışan uyuşturucu bağlantılı çetelerin ve insanların dini duygularını istismara dayalı yaşadışı örgütlenmelerin ortaya çıkan faaliyetleri bu karamsarlığı daha da artırmıştır. Ülkemizin, Halkımızın ve Devletimizin sorunları her geçen gün daha da artmakta, demokratikleşme sürecinde adım atılmamakta, Türkiye'nin uluslararası alandaki itibarını zedeleyecek tutum ve davranışlar çoğalmaktadır. Refahiyol Hükümeti, 7 aylık icraatıyla, bu sorunların hiçbirinin çözümü için somut

hiçbir adım atmadığı gibi, yeni sorunlar yaratmış ve siyasi geleceği güvence altına alma kaygısıyla, Ülkemize, Halkımıza ve Devletimize zarar verici davranışlara neden olmuştur.

Türkiye'nin sorunlarının çözüm yeri Parlamento'dur. Bizler, siyasi partilerimizi ve tüm milletvekillerini, tüm demokratik kitle örgütlerini ve vatandaşlarımızı, Türkiye'ye, Halkımıza ve Devletimize sahip çıkmaya çağırıyoruz. Bu konuda en büyük görev, siyasi partilerimizin değerli yöneticilerine düşmektedir. Şahsi çıkar ve gelecek hesaplarının Türkiye'nin bugününü ve geleceğini tehlikeye sokmaya devam etmesi durumunda, başta sendikalarımız olmak üzere tüm demokratik kitle örgütleri ile ülkesine ve halkına karşı sorumluluk duyan politikacılarımız bu olaylar karşısında sessiz kalmayacak, üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirecektir."

Milletvekilleriine Çağrı

Üç Konfederasyon, 6 Mart 1997 tarihinde Milletvekilleriine ortak imzalı bir mektup göndererek, onlardan, Yüce Meclis'in üyeleri olarak, ülkenin ve halkın çıkarlarını kişisel çıkarların ve parti çıkarlarının üstünde gören özgürlükçü bir anlayışla hareket etmelerini istemiştir.

Mektup aynen şu şekildedir.

"Türk demokrasisinin vazgeçilmez abidesinin değerli bir üyesi olarak, seçildiğiniz günden itibaren bölge ve partinizin dışında Anayasamızın 80'nci maddesinde yazılı olduğu gibi, yüce ulusumuza karşı sorumlu bir üye olduğunuzu, ülkemizin içinde bulunduğu zor günlerde bu mektupla bir kez daha hatırlatmak istedik.

Türkiye Cumhuriyetinin karşı karşıya bulunduğu sorunların Yüce Meclis'e , siz değerli üyelerin çabaları ile çözülebileceği inancındayız.

Bizler, sizleri seçen, demokrasiye gönülden bağlı Demokratik, Laik, Sosyal Hukuk Devleti ilkelerinden ödün vermeyen Yüce Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti'nin çalışan, üreten halkının sesiyiz.

Bizler; TÜRK-İŞ, DİSK ve TESK örgütleri olarak, Cumhuriyet tarihinde ilk kez yukarıdaki amaçlar doğrultusunda bir araya geldik. Sizlerden beklentimiz ülkeyi bugünlere getiren lider baskıları, parti disiplini, dar çevrelerde alınan,, halkın ve ülkenin beklentilerine ters düşen kararları aşabilecek bir anlayış içerisinde girebilmeniz, ulusumuz ve ülkemiz için yaşamsal önemi olan konularda, parti farkı gözetmeden bir araya gelmeniz ve işbirliği yapabilmenizdir.

Belki içinize sindiremediğiniz, hatta nedenlerini aile bireylerinize dahi anlatamadığınız haklı gerekçeleriniz olabilir. Bütün bunlara karşın ülkemizin içinde bulunduğu zor koşullarda, vicdanen almanız gereken özgür kararlar olduğuna inanıyoruz.

Sizlere ve demokratik parlamenter sisteme bu anlamda güvenimiz tamdır. Gün özgür milletvekili olma günüdür. Halkın vekilleri olarak Türkiye Cumhuriyeti ve güzel yurdumuz için gereğini yerine getireceğinize ve yüce ulusumuzun huzurunda Türkiye Büyük Millet Meclisinde ettiğiniz yemine sadık kalacağınıza yürekten inanıyoruz.

Bu güzel ülke bizimdir, hepimizindir. Dünyada ilk başarılı Ulusal Kurtuluş Savaşını, Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün başkanlığında vermiş, bölgesinde tek Demokratik ve Laik Cumhuriyeti kurmuş inancını ve geleneklerini korumuş ve çağdaşlaşmayı başarmış olan halk, bizim halkımızdır. Halkımız kavga değil,

sorunların çözümünü sağlayacak ve Türkiye'yi dünyada hak ettiği önemli yere götürecektir, demokratikleşmeyi, huzuru, toplumsal barışı getirecek bir anlayışın, ülkemizde ve Parlamentomuzda hakim kılınmasını istemektedir.

Bu görev önce siz değerli Milletvekillerimizin ve tüm Politikacılarımızın sonra bizimdir.

Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu, TÜRK-İŞ, DİSK ve diğer sivil toplum örgütleri olarak bu doğrultudaki çalışmalarınızı değerlendireceğimizi ve bundan sonraki siyasi yaşamınızda sizlere sahip çıkacağımızı bildiririz. Siz, bu kutsal görevi hep birlikte yerine getirmeye çağırıyoruz."

Üç Konfederasyondan Ortak Açıklama

TÜRK-İŞ, DİSK ve TESK temel görüş ve taleplerini 14 Mart 1997 tarihinde düzenledikleri basın toplantısıyla kamuoyuna açıklamıştır.

Ülkenin tüm yurtsever insanların, tüm demokratik kişi kurum ve kuruluşların, sözkonusu temel taleplere ve Türkiye'ye sahip çıkmaya çağrıldığı basın toplantısının açış konuşmasını yapan TÜRK-İŞ Genel Başkanı, ülkenin, halkın sorunlarının arttığı, Atatürk ilke ve inkılaplarına ve demokratik ve laik sosyal hukuk devletine yönelik tehditlerin yoğunlaştığı şartlarda, kuruluşlar arasında işbirliğinin geliştirilmesi zorunluluğuna koşut olarak, yetkili kurulların onayını aldıktan sonra, Türkiye'ye sahip çıkma çizgisinde ortak bir çabaya başladıklarını belirtirken, bu ortak çaba ile tek amacın demokratikleşme, ülkenin huzuru ve halkın mutluluğu ve ülkenin içinde itildiği karamsarlığa son vermek olduğunu vurgulamıştır.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı, bu amaç doğrultusunda bugüne kadar yapılan temaslar ve çabalar hakkında bilgi verirken, özetle şu değerlendirmeyi yapmıştır.

"Amacımız Hükümet düşürmek değildir. Demokrasiye gönülden bağlı kuruluşların genel başkanları olarak, yalnızca Yüce Parlamentomuzun yetkisine olan hükümet kurmak veya düşürmek gibi bir düşüncemiz kesinlikle olamaz.

Amacımız bir muhalefet partisi olmak değildir. Çalışan insanların temsilcileri olarak, tüm siyasi partileri göreve davet etmeyi, kısır çekişmelere son vermelerini istemeyi, tüm milletvekillerimize göreve başladıklarında ettikleri yemini hatırlatmayı, Hükümetimizin daha iyi çalışmasını sağlamayı amaçlıyoruz.

Amacımız din düşmanlığı değildir. Tam tersine, İslamiyetin en güzelinin yaşandığı Türkiye'de bunu borçlu olduğumuz Mustafa Kemal Atatürk'e saygısızlık edenleri kınamak, demokratik ve laik düzene sahip çıkmak ve yüce dinimizi şahsi çıkarları veya siyasi amaçlarla kullananlara engel olmak niyeti ve çabası içindeyiz. Türkiye'de herkes dini vecibelerini tam bir özgürlük içinde yerine getirebildiğine ve getirebilmesi gerektiğine inanıyoruz, din ve vicdan özgürlüğünü savunuyoruz.

Amacımız bazı partileri birleştirip, onlarla bütünleşmek değildir. Tüm siyasi partiler karşısında bağımsızlığımızı korurken, halkın kendisi olarak ülkemizin ve halkımızın sorunlarının çözümünü talep ediyoruz milyonlarca çalışanan duygularına ve düşüncelerine tercüman oluyoruz. Hiçbir siyasi partinin veya kuruluşun himayesindeki kuruluşlar olmadığımızdan, kimseden emir almadık ve almıyoruz. "Konuş"denildiği için konuşmuyoruz.

Halkımızın çok büyük bölümünün desteklediği bu birlikteliğimiz, bazı çevrelerin hoşuna gitmedi. Hükümet yıkmaya çıktığımız, askeri müdahaleyi desteklediğimiz

dine karşı olduğumuz, parti kuracağımız türü dayanaksız yalanlar ileri sürüldü. Bu iddiaları huzurunuzda tekrar yalanlıyorum. Bu ülke sever birlikteliğe gölge düşürmeye çalışanları da kınıyorum.

Amacımız ülkemizin içinde itildiği karamsarlığa bir son vermektir; bölgesindeki tek demokratik ülke olan Türkiye'nin demokratik ve laik sosyal hukuk devleti kimliğini korumak ve güçlendirmektir; parlamenter demokrasiye ve Türkiye'de en büyük güç olan Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sahip çıkmak onun daha etkili bir biçimde çalışmasını sağlamaktır; dış tehditlere ve bölücü terör örgütünün saldırılarına karşı güvenlik içinde yaşamamızı sağlamak için büyük fedakarlıklarla mücadele eden Türk Silahlı Kuvvetleri'nin müdahale tartışmalarıyla yapratılmasını önlemektir.

Bugünkü birlikteliğimiz, işte bu nedenlerle, çok geniş bir destek buldu.

Bu işbirliğimizin ülkemiz ve halkımız için hayırlı olduğuna inanıyoruz".

TÜRK-İŞ Genel Başkanı'nın konuşmasından sonra, üç konfederasyon tarafından hazırlanan ortak metin, TESK Başkanı tarafından okunmuştur. Ortak açıklamada, ülkenin tüm sorunlarının "demokratikleşmeden" geçtiği bir kez daha vurgulanırken, şu görüş ve talepler şu şekilde sıralanmıştır.

"Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter devlet yapısının bütünlüğüne, bağımsızlığına, ATATÜRK ilke ve inkılaplarına, demokratik, laik, sosyal hukuk devleti anlayışına ve 74 yıllık Cumhuriyet döneminin ülke halkına sağladığı kazanımlara, ödünsüz ve her ne pahasına olursa olsun sahip çıktığımızı, kararlılıkla ifade ediyoruz.

Milli Güvenlik Kurulu'nun oy birliğiyle belirlediği ve Bakanlar Kurulu'na sunduğu öneriler, Cumhuriyetimizin bu temel niteliklerini korumaya yöneliktir. Bakanlar Kurulu'nun, bu öneriler uyarınca Cumhuriyet'in temel niteliklerine sahip çıkması, ülkemizdeki gerginliği azaltacaktır.

Demokrasi teraneleri atıp ve demokrasiyi kullanıp, Cezayir, İran, Afganistan örnekleri yaşatılamaz. Bunları Türkiye'de yaşamayacak ve yaşatmayacak kadar ileri görüşlü, yurtsever ve demokratız. İhtilal söylevleriyle demokratları kendi safları önünde tutup, arka planda ağaçkurtları gibi çalışmalarına göz yumamayız. Samimi olmayan bu demokrasi havarilerini, gerçek demokratlar olarak acilen teşhir etmeli ve dışlamalıyız. Takiyye yaptırmamalıyız! Oyuna gelmemeliyiz.

Halkımızın büyük çoğunluğunun; yani evdeki, üniversitedeki, bürodaki, şantiyedeki, fabrikadaki atölyedeki, dükkandaki, torna başındaki, direksiyon başındaki, sokaktaki alçakgönüllü insanların düşüncesi ve özlemi olan bu taleplerimizin hayata geçirilmesi için, TÜRK-İŞ, DİSK ve TESK Genel Başkanları olarak, parlamenter ve demokratik düzen içinde, meşru, uygar ve demokratik bir platformda birlikte hareket edeceğiz. Biz, ATATÜRK ilkeleri temelinde, laiklik ve demokrasiyi birlikte savunan herkesle, tüm kurum ve kuruluşlarla birlikte hareket etme kararında ve kararlılığındayız.

Bütün uğraşımız, ülkemizin birliği ve bütünlüğü, halkımızın mutluluğu ve demokrasi içindir.

Ülkenin tüm yurtsever insanlarını, tüm demokratik kişi, kurum ve kuruluşları, bu temel taleplere ve Türkiye'ye sahip çıkmaya çağırıyoruz."

Ortak Deklarasyon

Refahiyol hükümeti'nin ülkede gerginliği arttıran, toplum kesimleri arasında gruplaşmalar yaratan, özellikle Cumhuriyetin temel niteliklerine yönelik tavırların sona ermesi bakımından, TÜRK-İŞ, DİSK ve TESK tarafından Türkiye'ye sahip çıkma çizgisinde sürdürülen ortak çabaya TİSK ve TOBB da katılmış ve beş konfederasyon ortak görüşlerini yansıtan bir deklarasyon yayınlamıştır.

21 Mayıs 1997 günü TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde yapılan basın toplantısında açıklanan deklarasyonda, ülkede çağdaş hukuk devleti yerine çağdışı bir devlet anlayışının egemen kılınmak istendiğine dikkat çekilirken "Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, laik ve demokratik Cumhuriyeti savunan, halkın özlemlerine cevap verecek yeni bir hükümetin bir an önce kurulması" gerekliliği vurgulanmıştır.

Deklarasyonun tam metnine aşağıda yer verilmektedir.

"Türkiye, bugün, Cumhuriyet tarihinin en büyük sorunlarıyla karşı karşıya bulunmaktadır. Ülkemiz bir iç kargaşaya doğru sürüklenmekte, halkımız her geçen gün bir karamsarlık ve mutsuzluk ortamına doğru itilmektedir. Sosyal ve ekonomik sorunlar günden güne daha da ağırlaşmakta, ülke gitgide bir siyasi istikrarsızlık ortamına sokulmaktadır .

ATATÜRK'ün çizdiği çağdaş, laik Cumhuriyet tehdit altındadır. Türkiye Cumhuriyeti'nin temel nitelikleri yıpratılmakta, irticari hareketler desteklenmekte, ülkemiz bir karanlığın içine çekilmektedir. İrtica günümüz Türkiye'sinde demokrasi için büyük bir tehlike haline gelmiştir.

Devletimiz ve rejim büyük tehdit altındadır.

Demokratikleşme durdurulmuştur. Demokrasinin temel kurumları yıpratılmaktadır. Basın özgürlüğü ise silahlı ve ekonomik saldırılarla karşı karşıyadır. Ekonomik alanda meydana gelen gerileme ve güvensizlik ortamı yatırımları durdurmuş, var olan yatırımlar bir bir kapanma noktasına gelmiştir. Kimi siyasiler tarafından iş alanında bazı işletmelerden yana olmak, bazılarını açıkça karşısına almak gibi yanlış bir tutuma gidilmekte, gerçek yatırımcının kötülenmesi gibi sun'i bir ayırım kamuoyuna empoze edilmektedir.

İş çevreleri güvensizlik nedeniyle yatırımlarını durdurmuştur. Türkiye bir rantiyecenneti haline getirilmiştir. İşçi ücretleri enflasyona yenik düşmüştür. Esnaf kepenk kapatmakta, kazancının ne olduğunu bilemeden peşin vergi ödemeye devam etmektedir. İşsizlik çığ gibi büyümektedir.

Sosyal devlet anlayışı yok edilmek istenmektedir. Sosyal devlet anlayışında meydana getirilen bu aşınma, halkımızın Devletimize olan güvenini sarsmakta, ülkemizde her türlü sosyal ve siyasal huzursuzluğun ortamını hazırlamaktadır.

Hukuk devleti anlayışı gerektiği gibi vurgulanmamaktadır. Çağdaş hukuk devleti anlayışının yerine çağdışı bir devlet anlayışı egemen kılınmak istenmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kutsal bayrağının yerine yeşil bayrak çekenler, ulu önder ATATÜRK'ün manevi şahsiyetine, Türkiye Cumhuriyeti'nin varlığının temel güvencesi olan ve Anayasamızda güvence altına alınmış temel ve ortak değerlerimize saygısızlık yapanlar cesaretlendirilmektedir. Cumhuriyetimizin 74 yıllık kazanımları yok edilmek istenmektedir.

Dış politikada ATATÜRK'ün onurlu ve bağımsızlıkçı çizgisinden sapılmakta, Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal onurunu zedeleyici bir dış siyaset izlenmektedir.

Hükümet devletin anayasal kurumlarıyla, işçisiyle, emeklisiyle, işvereniyle, esnafıyla, genciyle, kadınıyla, kısacası ülkenin halkıyla kavgalıdır.

Bizler, bu ülkenin üretenleri ve vergi verenleri olarak, laik ve demokratik Türkiye Cumhuriyeti'nin yurttaşları olarak bu gidişe artık bir son verilmesi için biraraya gelmiş bulunuyoruz.

Bizler, daha önce, 14 Mart 1997 günü tüm bu düşünce, endişe ve önerilerimizi kamuoyuna açıklamış ve 550 parlamenterimize uyarılarımızı yapmış ve kendilerini göreve davet etmiştik .Ancak o günden bugüne kadar ülkenin içinde bulunduğu sorunlar artarak sürmüştür.

Bizler siyasi bir parti ya da siyasi kişilikler değiliz.Bizler; halk olarak, halkın temsilcileri olarak, sıkıntıları yaşayanlar olarak sorunlarımızı seslendirir ve çözüm isteriz. Bizler çözümün kesinlikle demokrasi içinde olacağına yürekten inanırız.

Demokrasilerde sorunların çözüm yeri parlamentodur. Ancak mevcut parlamento Türk halkının beklentileri ve çözüm isteklerine cevap verememektedir.Rejimin ürünü olan bu parlamento sorunları çözemediği sürece demokratik rejimi tehlikeye atmaktadır.

Tarih, halkın özlömlerine cevap veremeyen siyasilerin hüsrân örnekleriyle doludur.

Bu metni karar altına almış bulunan bizler, ülkemizin tüm sorunlarının demokratik parlamenter sistem içinde çözüme kavuşturulması gerektiğini bir kez daha vurguluyoruz. Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter devlet yapısının bütünlüğüne, bağımsızlığına, ATATÜRK ilke ve inkılaplarına, demokratik, laik sosyal hukuk devleti anlayışına ve 74 yıllık Cumhuriyet döneminin ülke halkına sağladığı kazanımlara, ödünsüz ve her ne pahasına olursa olsun sahip çıktığımızı, kişisel grupsal ve politik çıkarlardan tamamen uzak bir kararlılıkla ifade ediyoruz.

19 Mayıs törenlerinde kararlı, coşkulu, inançlı bir biçimde barış ve dostluk duygularıyla biraraya gelen ve laik, demokratik Türkiye'ye yurt sahfında sahip çıkan milyonların sesi olarak ülkemizde kutuplaşmaları değil, birlik, beraberlik ve dostluk ortamını sağlayacak bir hükümetin işbaşında olmasını istiyoruz.

Ülke içinde gerginlik yaratan, kutsal dini duygularımızı siyasi çıkar malzemesi yaparak halkımızı kamplara bölmeyi amaçlayan, kişisel ve partisel çıkarlarını ön plana çıkararak ülkemizin hiç bir sorununa çözüm getiremeyen bu hükümetin yerine, birlik ve beraberliğimizi pekiştirecek, sorunlarımızı çözecek bir çözüm hükümetinin işbaşına gelmesini bekliyoruz. Bugünkü hükümetin varlığının, halkımızın demokratik parlamenter düzene ve mevcut parlamenterlerimize olan güveninin yitmesi gibi demokrasimiz açısından son derece zararlı bir sonuç doğuracağından endişe ediyoruz.

Halkımızın artık, bu hükümete güveni kalmamıştır.Bu anlayıştaki hükümetin yerine, ATATÜRK ilke ve inkılaplarına bağlı, laik ve demokratik Cumhuriyeti savunan, halkın özlömlerine cevap verecek ve sorunları çözecek güvenilir bir hükümetin biran evvel kurulmasını istiyor ve parlamentoyu göreve davet ediyoruz.

Türkiye sahipsiz değildir.

Ülkemizin tüm yurtsever insanlarını, tüm demokratik kişi, kurum ve kuruluşları ve halkımızın oyları ile seçilen tüm parlamenterlerimizi bir kez daha bu temel taleplerimize ve Türkiye'ye ve demokrasiye sahip çıkmaya çağırıyoruz."

Ortak Eylem Kararı

Refahiyol hükümetinin ülkeyi içine sürüklediği bunalıma çözüm bulmak amacıyla biraraya gelen TÜRK-İŞ, DİSK, KESK, TİSK ve TOBB Genel Başkanları, 28 Mayıs 1997 günü İstanbul TOBB Temsilciliğinde yaptıkları toplantıda, son siyasi ve ekonomik gelişmeleri görüşmüş ve ortak eylem kararı almışlardır.

TOBB Başkanı tarafından açıklanan beş aşamalı ortak eylem kararına göre

1- Önümüzdeki hafta, tüm işyerlerinde bir saat süreyle iş durdurulacak ve 5 kuruluşun ortak hazırlayacağı bir bildiri okunacak.

2- Bunun ardından beş konfederasyonun genel başkanları, Cumhurbaşkanı Süleyman DEMİREL'i ziyaret ederek görüşlerini aktaracak.

3- O zamana kadar Parlamento'dan herhangi bir çözüm çıkmaması halinde, beş sivil toplum kuruluşu başkanı, üyeleriyle birlikte T.B.M.M. Başkanı Mustafa KALEMLİ'yi ziyaret edecek ve Parlamento'yu göreve davet edecek.

4- Bu aşamaya kadar Meclis'ten siyasi çözüm çıkmaması halinde, bir miting düzenlenecek.

5- Eylemin son halkası olarak kontak, şalter ve kepenk kapatma yoluna gidilecektir.

Bir Saatlik İş Bırakma Eylemi

Sivil insiyatif, ortak eylem kararının ilk aşamasını oluşturan, 1 saatlik iş durdurma eylemi ve bildiri okunma kararını, 6 Haziran 1997 Cuma günü saat 11.30'da yaşama geçirmiştir. Türkiye genelinde bütün işyerlerinde ortaklaşa hazırlanan bildirinin okunduğu uyarı eyleminde, "Demokratik ve laik Türkiye" istemi dile getirilmiştir.

Ülkenin içinde bulunduğu siyasi istikrarsızlığın vurgulandığı ve ortak eylem kararının gerçeklerinin anlatıldığı bildiri aynen şöyledir.

"Atalarımızın büyük kahramanlıklar ve fedakarlıklarla kurduğu Türkiye Cumhuriyeti bugün tehdit altındadır. Türkiye Cumhuriyeti'nin temel dayanakları olan Atatürk ilke ve inkılapları, demokratik ve laik sosyal hukuk devleti, tarihimizin en büyük saldırılarıyla karşı karşıyadır. Cumhuriyetimizin kazanımları yokedilmek; ülkemizin aydınlık geleceği karartılmak; Türkiye, Orta Çağın karanlıklarında, irticanın, demokrasiyi ve insan haklarını yok ettiği ve halkımızı ezdiği günlere geri götürülmek istenmektedir. Anayasa ve yasalar sistemli bir biçimde çiğnenmekte; Devletimizi tahrip edici bir çizgi izlenmekte; Türkiye Cumhuriyeti'nin uluslararası alanda onurunu

ve itibarını zedeleyici tavır ve davranışlar karşısında sessiz kalınmaktadır. Bu ülkede, Türk ulusunun birlik ve bütünlüğünün sembolü ay yıldız al bayrağımızın yerine, irticanın yeşil bayrağı dalgalandırılmak istenmekte, bayrağımıza saygısızlık yapanları cesaretlendirici bir tutum izlenmektedir. Bazı vatan hainleri, kutsal dinimizi

istismar ederek, Atatürk'ün çağdaş milliyetçilik anlayışına dayalı Türk ulusunun yerine, Orta Çağın ümmet anlayışını hakim kılmaya çalışmaktadır. Hükümetin güven vermeyen tutum ve davranışları nedeniyle, yatırımlar durma noktasındadır; işsizlik ve enflasyon artmaktadır; uygulanan yanlış tarım ve hayvancılık politikalarına bağlı olarak hızlanan göçle birlikte birçok toplumsal sorun doğmakta ve ağırlaşmaktadır.

Topluluğumuzun çok büyük bir bölümünü temsil eden TÜRK-İŞ, TESK, DİSK, TOBB ve TİSK, Türkiye Cumhuriyeti'nin bugün karşı karşıya bulunduğu bu büyük tehlikeler karşısında, tüm farklılıklarını bir kenara koyarak, tam bir birlik ve bütünlük içinde Türkiye'ye ve Cumhuriyetimizin kazanımlarına sahip çıkmak ve biraraya gelmiştir. Bizim birlikteliğimiz, ülkemizin dört bir yanından ve toplumun her kesiminden yüzlerce demokratik kitle örgütü ve milyonlarca vatandaşımız tarafından da desteklenmektedir. Bizim birlikteliğimiz, Türkiye Cumhuriyeti'nin aydınlık geleceğinin sesidir, halkımızın sesidir. Türkiye'nin gerçek sahipleri bizleriz ve temsil ettiğimiz toplum kesimleri ve halkımızdır. TÜRK-İŞ, TESK, DİSK, TOBB ve TİSK olarak bu anlayışla Türkiye'ye sahip çıktık ve çıkıyoruz.

Geçmişte, ülkemizin sorunlarının çözümü amacıyla iktidarda bulunan siyasi partileri tek tek veya birlikte uyarmış, halkımıza verilen vaatlerin tutulması amacıyla meşru ve demokratik çizgide bir mücadele vermiştik. Geçmişte olduğu gibi bugün de, amacımız sorun yaratmak değil, parlamenter demokratik düzen içinde sorun çözmektir.

Amacımız, Anayasa'mızın ilgili maddelerinde de ifade edildiği gibi,

- Ülkemizin devleti ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü korumak,
- İnsan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne, ay yıldızlı al bayrağımıza, 'egemenlik, kayıtsız şartsız milletindir' anlayışına ve 74 yıllık Cumhuriyetimizin kazanımlarına sahip çıkmak;
- Din ve vicdan özgürlüğünü sonuna kadar savunurken, Devletimizin 'sosyal, ekonomik, siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa din kurallarına dayandırma' veya kutsal dinimizi ve din duygularını kişisel veya siyasi yahut nüfuz sağlamak amacıyla kullanma çabalarına engel olmak;
- Ülkemizin günümüzde en büyük düşmanı olan irtica ve bölücülüğe karşı Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünlüğünü ve bağımsızlığını her ne pahasına olursa olsun savunmaktadır.

Bu amaçla biraraya gelen kuruluşlarımız, halkımızın oylarıyla seçilen milletvekillerinin, namus ve şerefleri üzerine ettikleri yeminlerine sadık kalmalarını; milletvekillerinin ve siyasi partilerimizin, ülke çıkarlarını, şahsi çıkar ve hesapların veya parti ve gurup çıkarlarının üstünde tutmasına; ülkemizde parlamenter demokratik düzen temelinde bir siyasi istikrar sağlanarak, Türkiye'nin büyük potansiyelinin hayata geçirilmesini, yatırımların ve istihdamın arttırılmasını ve işsizliğin azaltılmasını, enflasyonun engellenmesini ve halkımızın huzur ve refahının arttırılmasını istemektedir.

Kuruluşlarımız, Türkiye'ye sahip çıkmak amacıyla, tüm diyalog kanallarını zorladıktan sonra, gerektiğinde meşru ve demokratik eylemler gerçekleştireceklerdir."

Cumhurbaşkanı'nı Ziyaret

Sivil insiyatif, Cumhuriyete, laik sosyal hukuk devletine sahip çıkmak amacıyla yürüttüğü ortak çalışmalar kapsamında 16 Haziran 1997 günü Cumhurbaşkanı'nı ziyaret etmiştir.

18 Haziran 1997 tarihinde Refahiyol hükümeti istifa etmiş ve Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, ülkedeki gerilimi dikkate olarak TBMM'de ikinci parti konumunda olan ANAVATAN Partisi Genel Başkanı Mesut Yılmaz'ı hükümeti kurmakla görevlendirmiştir.

Muhalefet partileri ve sivil örgütlerce destek verileceği deklare edilmiş olan Mesut Yılmaz'ın Başbakanlığı'nda kurulacak Hükümetin ülkede varolan gerginliği azaltacağı, Cumhuriyetin temel ilkelerinin korunacağı ve toplumsal barışın sağlanacağı belirtilmiştir.

Hükümeti kurma çalışmalarını yürüten Mesut Yılmaz, 25 Haziran 1997 günü sivil insiyatif ile biraraya gelmiştir. Görüşmede 5 konfederasyon başkanı yeni kurulacak hükümete destek vereceklerini açıklamıştır.

Mesut Yılmaz Başbakanlığında kurulan 55.Koalisyon Hükümeti, 30 Haziran 1997 günü Cumhurbaşkanı tarafından onaylanarak 12 Temmuz 1997'de güvenoyu almış ve resmen göreve başlamıştır. ANAP-DSP-DTP tarafından kurulan 55.Cumhuriyet Hükümetini CHP'de dışardan desteklemiştir.

1997 YILI KAMU KESİMİ TOPLU İŞ SÖZLEŞMELERİ

TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, 1997 yılında yenilenecek olan kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinde yetki süreci ve görüşmelerin, 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasasında imkan tanınan 120 günlük ön sürenin kullanılarak başlatılmasını benimsemiştir.

Bu çerçevede, toplu iş sözleşmelerinin bitiş tarihleri dikkate alınarak tesbit başvuruları toplu olarak 2 Kasım 1996 tarihinde TÜRK-İŞ Genel Sekreteri tarafından Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na intikal ettirilmiştir. Böylece, Başkanlar Kurulu'nun ilke kararı doğrultusunda toplu iş sözleşmelerindeki hukuksal süreç başlatılmıştır.

3 Aralık 1996 tarihinde toplanan TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nda, 1997 yılı kamu kesimi toplu iş sözleşme görüşmelerinin bütünlük içerisinde yürütülmesi ve ortak mücadele verilmesi kabul edilirken, temel hedef, geçen toplu sözleşme döneminde satınalma gücünde meydana gelen kaybın telafi edilmesi, diğer alanlardaki kazanımlarımızın korunması ve geliştirilmesi ile hızlanacak enflasyona karşı güvenceler oluşturulması şeklinde belirlenmiştir.

Kamu kesiminde toplu iş sözleşmesi bulunan sendikalar, prosedür hazırlıklarının sürdürüldüğü günlerde, gelişmeleri değerlendirmek ve görüşmelerde koordinasyonu sağlamak amacıyla, 20 Ocak 1997 tarihinde bir araya gelmişlerdir.

Toplantıda, bir önceki sözleşme döneminde ücretlerde meydana gelen reel kayıplar değerlendirilmiş, yeni dönem ücret artışları ve sosyal yardımlara ilişkin alternatif öneriler görüşülmüştür.

Toplantıda alınan karar gereğince, ortak hareket edilebilmesi bakımından sendikamızın prosedürleri hızlandırması ve görüşmelere 15 Şubat 1997 tarihine kadar başlanması kabul edilmiştir.

Toplu sözleşme görüşmelerinin başladığı ilk günlerde, ŞEKER-İŞ Sendikası ulaştığı sonuçlardan hareketle 24 Şubat 1997 tarihinde, kısa bir süre sonra 5 Mart 1997 tarihinde de DEMİRYOL-İŞ Sendikası sözleşmeleri bağittamlışlardır. Varılan anlaşmayla, ücretlere önce yüzde 15 iyileştirme yapıldıktan sonra, birinci altı için yüzde 38 ücret zammı sağlanmıştır. Yedinci aydan itibaren ise her ay bir önceki ayda gerçekleşen enflasyon oranı kadar zam yapılması kararlaştırılmış, bir başka ifadeyle iktidarın 5 aylık enflasyonu yok sayan eşel mobil anlayışı benimsenmiştir.

Kamu kesiminde birlikte hareket etme ilkesine aykırı düşen bu tavrın yanında, aylık enflasyona endekli eşel mobil sisteminin başlatılması sendikal bütünlüğe zarar vermiş, diğer taraftan ise, kamuda sürdürülen diğer toplu sözleşme görüşmelerinin önünü tıkası nedeniyle tartışmalara yol açmıştır.

Refahyol hükümetinin sözleşme sürecinin başından itibaren dayatmaya çalıştığı ve iki sendikanın öncelikle kabul ettiği bu eşel mobil sistemi, varolan olumsuzluklara bir yenisini eklemiştir.

Bu bağlamdaki tartışmaların sürdüğü aşamada, 9 Mart 1997 tarihinde toplanan TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, son gelişmeleri değerlendirmiş ve kamu kesiminde yenilenecek olan toplu iş sözleşmelerinde birlikte hareket etme ilkesini tekrarlayarak Refahyol Hükümeti'nin dayatmalarının aşılması doğrultusunda ortak mücadele verilmesini benimsemiş ve sözleşmelerin ortak yürütümü bakımından Kamu Kesimi Koordinasyon Kurulu'nun oluşturulmasına karar vermiştir. TÜRK METAL, TEKSİF, TES-İŞ, ORMAN-İŞ ve HABER-İŞ Sendikalarından oluşan Kurul, hükümet yetkilileri ile başlattığı görüşmeleri 12 Nisan 1997 günü varılan genel anlaşmayla sonuçlandırmıştır.

Hükümet yetkilileriyle sürdürülen görüşmelerde daha önce imzalanan sözleşmelerin emsal kabul edilmesinin söz konusu olamayacağı yönünde kararlı bir tavır sergilenmiştir. Bu tavır sonucunda, daha önce imzalanmış olan toplu iş sözleşmelerinde geline seviyelerin önemli ölçüde üzerine çıkılmış, yeni kazanımlar elde edilmiş, ancak 5 aylık enflasyon farkı, oluşan kötü emsaller nedeniyle aşılammıştır.

Sendikaların TİS görüşmelerinde esnekliği sağlamak için sözlü bir mutabakatla yetinildiği bu anlaşmaya göre ücret artışları ve sosyal yardımlar şu şekilde belirlenmiştir.

- İlk altı ay için öncelikle ücretleri 30 milyon liranın altında olanlara 1.400.000.- TL/Ay ilave edilecektir.

- Bu iyileştirmeden sonra, ücretlere genel iyileştirme adı altında önce 8.000.000.-TL/Ay ve ardından yüzde 38 oranında ücret zammı yapılacaktır.

- Bu artışlardan sonra genel olarak ücretlere ilave edilmek üzere 3.500.000.- TL/Ay kıdem zammı yansıtılacaktır.

- Toplu iş sözleşmelerinin yedinci aydan itibaren başlayan 16 aylık dönemi için ücretler, T.C.Başbakanlık Devlet İstatistiklik Enstitüsü'nün 1994=100 Temel Yılı

Kentsel Yerler Tüketici Fiyatları Türkiye Genel Endeksinin bir önceki aya göre değişim oranı kadar arttırılacaktır.

Diğer kalemlerdeki artışlar şöyledir:

	<u>Birinci Yıl</u>	<u>İkinci Yıl</u>
Sosyal Yardım	2.150.000.- TL/Ay	3.200.000.-TL/Ay
Giyim Yardımı	3.000.000.- TL	5.000.000.- TL.
Yemek Yardımı	150.000.- TL/Gün	250.000.- TL/Gün
Evlenme Yardımı	4.000.000.- TL.	4.000.000.- TL
Doğum Yardımı	2.500.000.- TL.	2.500.000.-TL.

Aşağıdaki tabloda birinci altı ay sonunda taban, ortalama ve tavan ücretle ulaşılan seviyeler ile artış yüzdeleri yer almaktadır.

1997 Kamu Toplu İş Sözleşmeleri ve Ücretler

	<u>Taban Ücret</u>	<u>Ortalama Ücret</u>	<u>Tavan Ücret</u>
Sözleşme öncesi ücret (1)	17.010.000.-	37.000.000.-	53.000.000.-
Taban iyileştirme	1.400.000.-		
Genel iyileştirme	8.000.000.-	8.000.000.-	8.000.000.-
%38 ücret zammı sonrası ücret	36.445.800.-	62.100.000.-	84.180.000.-
Kıdem zammı	3.500.000.-	3.500.000.-	3.500.000.-
Birinci altı ayda gelinen ücret (2)	39.500.000.-	65.600.000.-	87.680.000.-
Artış yüzdesi(2/1)	%134.8	%77.2	%65.4

Tablodan görüldüğü gibi, taban ücretlerdeki artış yüzdesi, ortalama ve tavan ücret artış yüzdelerinin üzerine çıkmıştır.

Bazı sendikalar kendi işkolu özelliklerine göre ek kazanımlar elde etmişlerdir.

Sonuçta, ilk sözleşmeyi imzalayan Şeker-İş Sendikamızın Konfederasyonumuza elde edilen ilave kazanımların kendi sözleşmelerine de yansıtılması talebiyle başvurmuş olması, sendikal birliğin önemini bir kere daha göstermiştir.

Mesut Yılmaz Başbakanlığında kurulan Anasol-D Hükümeti'nin, 1997 kamu sözleşmelerindeki eşel mobil uygulamasının gözden geçirilerek kaldırılacağı doğrultusunda açıklamalarının ardından Ağustos ayı başından itibaren sözleşmelerdeki aylık eşel-mobil sisteminin kaldırılması konusunda hükümetle

görüşmeler yapan TÜRK-İŞ, bu konudaki talebini resmi olarak Başbakanlığa bildirmiştir.

Konuyla ilgili olarak Başbakanlık makamına 6 Ağustos 1997 tarihinde yapılan başvuruda, kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinde yürürlükte bulunan 5 ay zamsız ve her ay bir önceki ayın enflasyonu oranında ücret zammı sisteminin terkedilerek, geçmişte olduğu gibi, altışar aylık dilimler halinde o dönemde gerçekleşen enflasyon oranında zam yapılması talep edilmiştir.

TÜRK-İŞ'in bu talebi, Ekonomik ve Sosyal Konsey'in 25 Ağustos 1997 tarihli ilk toplantısında ele alınmış ve toplantı sonrasında Hükümet adına yapılan açıklamada eşel mobil uygulamasının kaldırılacağı beyan edilmiştir. Toplantıda ayrıca, eşel mobil uygulamasının 1 Temmuz 1997 tarihinden geçerli olmak üzere kaldırılmasının maliyetinin ne olacağı konusunda taraflar arasında anlaşma sağlamak amacıyla, bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu çalışma grubu, 27 Ağustos 1997 günü yaptığı ve tutanağa bağladığı görüşmelerinde, 1 Temmuz 1997 tarihinden geçerli olmak üzere eşel mobil sisteminin kaldırılmasının maliyetini saptarken, diğer konuları bir sonraki toplantısına bırakmıştır.

1 Eylül 1997 günü yapılan, Işın Çelebi ile Burhan Kara'nın da katıldıkları çalışma grubu toplantısında maliyet analizlerinin daha geliştirilmesine karar verilmiştir. TÜRK-İŞ'in önerisi üzerine, maliyetler üzerinde günümüz değeri analizlerinin yapılmasına ve maliyetin vergi, sigorta primi, zorunlu tasarruf kesintisi gibi unsurlarının açıkça belirtilmesine ve ayrıca Konfederasyonumuzun önerisi doğrultusundaki uygulamanın genel bütçe, katma bütçe, KİT'ler ve döner sermayeli kuruluşlar üzerindeki maliyet etkisinin ayrı ayrı hesaplanması gerektiğine karar verilmiş ve bu amaçla 4 Eylül 1997 günü toplanılması da kararlaştırılmıştır.

Teknik çalışmalar devam ederken, 2 Eylül 1997 günü yapılan Yüksek Planlama Kurulu toplantısı sonrasında eşel mobil uygulamasının yürürlükteki toplu iş sözleşmelerinin sona ermesine kadar devam edeceğine ilişkin bir açıklama yapılmıştır.

Yüksek Planlama Kurulu'nun kararını değerlendirmek amacıyla, TÜRK-İŞ Genel Sekreteri tarafından yapılan açıklamada, sözkonusu açıklamayı anlamanın ve kabul etmenin mümkün olmadığı vurgulanmıştır. 3 Eylül 1997 günü yapılan TÜRK-İŞ açıklamasında, bunun, eşel mobil uygulamasının 1999 yılına kadar mevcut şekliyle sürmesi anlamına geldiği ifade edilirken böylesi bir tavır, Hükümet yetkililerinin, Ekonomik ve Sosyal Konsey'de ve çalışma gruplarındaki tavır ve tutumlarıyla taban tabana zıt olarak nitelendirilmiş ve hükümetin vaadleriyle çelişen bu durumun Başkanlar Kurulu toplantısında ele alınacağı bildirilmiştir.

Mesut Yılmaz Başbakanlığında kurulan Anasol-D Hükümeti'nin, 1997 kamu sözleşmelerindeki eşel mobil uygulamasının gözden geçirilerek kaldırılacağı doğrultusunda açıklamalarının ardından Ağustos ayı başından itibaren sözleşmelerdeki aylık eşel-mobil sisteminin kaldırılması konusunda hükümetle görüşmeler yapan TÜRK-İŞ, bu konudaki talebini resmi olarak Başbakanlığa bildirmiştir.

Konuyla ilgili olarak Başbakanlık makamına 6 Ağustos 1997 tarihinde yapılan başvuruda, kamu kesimi toplu iş sözleşmelerinde yürürlükte bulunan 5 ay zamsız ve her ay bir önceki ayın enflasyonu oranında ücret zammı sisteminin terkedilerek, geçmişte olduğu gibi, altışar aylık dilimler halinde o dönemde gerçekleşen enflasyon oranında zam yapılması talep edilmiştir.

TÜRK-İŞ'in bu talebi, Ekonomik ve Sosyal Konsey'in 25 Ağustos 1997 tarihli ilk toplantısında ele alınmış ve toplantı sonrasında Hükümet adına yapılan açıklamada eşel mobil uygulamasının kaldırılacağı beyan edilmiştir. Toplantıda ayrıca, eşel mobil uygulamasının 1 Temmuz 1997 tarihinden geçerli olmak üzere kaldırılmasının maliyetinin ne olacağı konusunda taraflar arasında anlaşma sağlamak amacıyla, bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu çalışma grubu, 27 Ağustos 1997 günü yaptığı ve tutanağa bağladığı görüşmelerinde, 1 Temmuz 1997 tarihinden geçerli olmak üzere eşel mobil sisteminin kaldırılmasının maliyetini saptarken, diğer konuları bir sonraki toplantısına bırakmıştır.

1 Eylül 1997 günü yapılan, Işın Çelebi ile Burhan Kara'nın da katıldıkları çalışma grubu toplantısında maliyet analizlerinin daha geliştirilmesine karar verilmiştir. TÜRK-İŞ'in önerisi üzerine, maliyetler üzerinde günümüz değeri analizlerinin yapılmasına ve maliyetin vergi, sigorta primi, zorunlu tasarruf kesintisi gibi unsurlarının açıkça belirtilmesine ve ayrıca Konfederasyonumuzun önerisi doğrultusundaki uygulamanın genel bütçe, katma bütçe, KİT'ler ve döner sermayeli kuruluşlar üzerindeki maliyet etkisinin ayrı ayrı hesaplanması gerektiğine karar verilmiş ve bu amaçla 4 Eylül 1997 günü toplanılması da kararlaştırılmıştır.

Teknik çalışmalar devam ederken, 2 Eylül 1997 günü yapılan Yüksek Planlama Kurulu toplantısı sonrasında eşel mobil uygulamasının yürürlükteki toplu iş sözleşmelerinin sona ermesine kadar devam edeceğine ilişkin bir açıklama yapılmıştır.

Yüksek Planlama Kurulu'nun kararını değerlendirmek amacıyla, TÜRK-İŞ Genel Sekreteri tarafından yapılan açıklamada, sözkonusu açıklamayı anlamının ve kabul etmenin mümkün olmadığı vurgulanmıştır. 3 Eylül 1997 günü yapılan TÜRK-İŞ açıklamasında, bunun, eşel mobil uygulamasının 1999 yılına kadar mevcut şekliyle sürmesi anlamına geldiği ifade edilirken böylesi bir tavır, Hükümet yetkililerinin, Ekonomik ve Sosyal Konsey'de ve çalışma gruplarındaki tavır ve tutumlarıyla taban tabana zıt olarak nitelenmiştir ve hükümetin vaadleriyle çelişen bu durumun Başkanlar Kurulu toplantısında ele alınacağı bildirilmiştir.

III. TÜRK-İŞ ÇALIŞMA BİRİMLERİNİN ETKİNLİKLERİ

1. ARAŞTIRMA MERKEZİ ÇALIŞMALARI

Araştırma merkezi'ni yeniden yapılandırma çalışmaları 1997 yılı boyunca sürdürülmüştür. Merkezin kurumsal bir yapıya kavuşması konusundaki çalışmaların ağırlık merkezi, birinci yıl itibariyle, yayın etkinliklerine verilmiştir.

Yayın etkinliklerinin en önemli bölümünü *TÜRK-İŞ YILLIĞI 1997* hazırlıkları oluşturmuştur. İki cilt halinde tasarlanan bu çalışmanın toplam hacmi 1008 sayfayı bulmuştur. *TÜRK-İŞ* tarihinde bir ilk olan bu çalışmanın, 45'inci kuruluş yılı kutlamalarının anlamlı bir belgesi olması umulmaktadır. Ancak bu çalışmanın anlamı sadece 45'inci yıldönümüyle sınırlı değildir. Bundan böyle her yıl yayınlanan bir süreli yayın kimliğini kazanması ve bir *TÜRK-İŞ* geleneği oluşturması amaçlanmaktadır.

Yıllığın ikinci cildi Mayıs ayında çıkmış olmakla birlikte, Yıllığın bütünlüğünün bozulmaması için dağıtımı yapılmamıştır. Birinci cildin baskısı ise Ağustos ayı sonunda tamamlanabilmiştir. Her iki cildin dağıtımı Eylül ayından itibaren başlamıştır. İlk örnekler 11 Eylül'deki Başkanlar Kurulu toplantısına sunulmuştur. İzleyen yıllarda *TÜRK-İŞ YILLIĞI*'nin yılın ilk yarısı içinde dağıtılabilecek biçimde tamamlanmasına gayret edilecektir.

Ekonomide Durum adlı üç aylık süreli yayının ikinci sayısı bahar aylarında çıkarılıp dağıtılmıştır. Üçüncü sayının çıkmasının gecikmesi Yıllık çalışmalarına bağlı olmuştur. Şu an üçüncü ve dördüncü sayıların ortak baskısı yapılmakta olup Eylül ayında okuyuculara ulaştırılmış olacaktır.

Türk-İş Yıllığı ve Ekonomide Durum yayınlarının ortaya çıkabilmesi için 50 civarında akademisyen ve uzmanın katkıları seferber edilmiştir. Bu çabaların kalıcı sonuçlara ulaşması ve *TÜRK-İŞ*'in kendi ağırlığıyla orantılı prestij yayınlarına kavuşması Merkezimizin öncelikli hedefi olmuştur.

Merkezimizin bir diğer yayın etkinliği "Her Ay Bir Kitapçık" dizisini başlatmak olmuştur. Dizinin ilk kitabı "Birinci yılında Gümrük Birliği" başlığı altında yayınlanmış, ancak merkez elemanlarının günlük sorumlulukları ve büyük zaman isteyen diğer yayın etkinlikleri nedeniyle aksamıştır. Önümüzdeki hedeflerden biri de başlattığımız kitapçık dizisinin sürdürülmesi olacaktır. Bu kitapçıkların iki-üç aylık süreler itibariyle yayınlanması, mevcut kadromuz bakımından daha makul gözükmetedir.

2. SOSYAL GÜVENLİK BÜROSU ÇALIŞMALARI

MEVZUAT ÇALIŞMALARI

Sosyal güvenlik ve bilhassa SSK mevzuatı ile ilgili çalışmalar ve gelişmeler Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü 44.cü Genel Kurulu dolayısıyla 70 sahifelik ayrı bir kitapta toplanmış ve açıklanmıştır.

Hazırlanmış bulunan bu kitap,

26-27/Haziran/1997 tarihinde yapılması gereken fakat 7-8/Ağustos/1997 tarihinde yapılan bu genel kurul münasebetiyle delegelere dağıtılmış ve bağlı sendikalara da gönderilmiştir. Sosyal güvenlik ve bilhassa SSK ile ilgili gelişmeler ve çalışmalar bu kitapda teferruatlı olarak açıklanmış olmakla birlikte 55.ci Hükümetin işbaşına gelmesi sonucu 506 sayılı sosyal sigortalar kanunu üzerine yapılan ve halen TBMM sinin gündeminde bulunan tasarı yeniden ele alınmış ve sivil toplum örgütleri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının 26.8.1997 tarih 022449 sayılı yazısı ile toplantıya çağırılmıştır.

TÜRK-İŞ, TİSK, HAK-İŞ, DİSK, TESK,DPT,SSK,BAĞ-KUR, Türkiye İşçi Emeklileri Cemiyeti ve Tüm işçi Emeklileri Cemiyeti'nin uzmanlar seviyesinde temsilcilerinden oluşan komisyon 29.8.1997 günü Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşarının başkanlığında toplanmış ve yapılması düşünülen sosyal güvenlik reformu ile ilgili görüşlerini açıklamışlardır.

TÜRK-İŞ olarak bu komisyonda ; Daha önce hazırlanmış ve üzerinde mutabakata varılmış değişiklik yasası ile ilgili görüşlerimizin aynen muhafaza edildiği bu cümleden olarak özellikle emeklilikte yaş sınırlarının kadınlarda 50 erkeklerde 55 yaşından daha yukarılara çekilmesine ve kazanılmış hakların korunması yönünden geçiş dönemleri ile ilgili önceki tesbitlerin değiştirilmesine asla taviz verilmeyeceği hatta kabul edilmeyeceği açık ve kesin olarak dile getirilmiştir.

GÖRÜŞ BİLDİRMELER

Ülkemiz sosyal güvenlik uygulamalarının yeniden yapılandırılması programlarının gündeme gelmiş olması bakımından çalışanların hak ve menfaatlerinin korunması yönünde görüş bildirmeler fevkaalede ehemmiyet arz etmektedir. Bu hususta yöneticilerimiz devamlı bilgilendirildiği gibi her ay yayınlanan TÜRK-İŞ dergisinde muntazam bir program dairesinde yazılar yazılarak etkinlik temin edilmekte ve sendikalarımız da bilgilendirilmektedir.

SEMİNERLERE KATILMALAR

TÜRK-İŞ'in sendikal tabana yönelik genel eğitim programları ile sosyal güvenlik konulu aktivitelerde sosyal güvenlik büromuz eğitici veya konuşmacı olarak görev almaktadır.

Bu çalışma döneminde :

A) 28-29-30/Kasım/1996 tarihlerinde :

TÜRK-İŞ ve T.C. Çevre Bakanlığının organize ettiği Kayseri çevre ve işçi sağlığı iş güvenliği semineri,

B) 9-12/Aralık/1996 tarihlerinde :

TÜRK-İŞ'in organize ettiği Samsun sendikacılık ve liderlik semineri

C) 26-28/Mart/1997 tarihlerinde :

TÜRK-İŞ ve T.C. Çevre Bakanlığının organize ettiği AFYON çevre ve işçi sağlığı iş güvenliği semineri,

D) 7-8-9/Nisan/1997 tarihlerinde :

TÜRK-İŞ ve T.C. Çevre Bakanlığının organize ettiği EDİRNE çevre ve işçi sağlığı iş güvenliği semineri,

E) 9-11/Nisan/1997 tarihlerinde :

TÜRK-İŞ ve T.C. Çevre Bakanlığının organize ettiği LÜLEBURGAZ çevre ve işçi sağlığı ve iş güvenliği semineri,

F) 7-8/Mayıs/1997 tarihlerinde :

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İşçi Sağlığı Dairesi Başkanlığının organize ettiği işçi sağlığı ve iş güvenliği haftası etkinlikleri panel programlarında,

Konuşmacı olarak iştirak edilmiş sosyal güvenlik ve sosyal sigorta kavramları ile iş kazası ve meslek hastalıkları sigortalarının uygulamaları ve denetimi yönünden açıklamalarda bulunulmuştur.

YAZIŞMALAR

Sosyal güvenlik ve SSK uygulamaları ile ilgili olarak sosyal güvenlik bürosu işçilerimizin ve diğer vatandaşlarımızın yazılı veya şifai olarak yoğun bir şekilde istek ve taleplerine muhatap olmakta ilgililer bu mevzularda bilgilendirilmekte ve yazılara cevap verilmektedir.

3.EĞİTİM ÇALIŞMALARI

Genel Eğitim Sekreterliğimizce Kasım 1996 - Ağustos 1997 dönemi içersinde yürütülen faaliyetlerimiz aşağıda bilgilerinize sunulmuştur.

SENDİKACILIK VE LİDERLİK EĞİTİMİ SEMİNERLERİ

Konfederasyonumuz ile Uluslararası Çalışma Örgütü arasında imzalanan ortak eğitim projesi çerçevesinde yürütülen çalışmalar devam ettirilmektedir.Proje kapsamında sendikalarımız şube yöneticileri ile temsilci-baştemsilcilere yönelik düzenlenen " Sendikacılık ve Liderlik Eğitimi" seminerleri dönem içinde planlandığı gibi sürdürülmektedir.

Dünya ve ülkemizde sosyal, ekonomik ve politik gelişmelerle ilgili düşünce üreten,aktif katılımıla görüş bildiren,siyasi gelişime ağırlık koyan bir sendikacılık anlayışının oluşturulmasının amaçlandığı bu seminerlerde TÜRK-İŞ Genel eğitim Sekreteri Salih KILIÇ da bulunarak ülke gündeminde bulunan sorunlar ve bu sorunlarla ilgili TÜRK-İŞ in izlediği politikalar hakkında katılımcılara bilgiler verdi ve konularla ilgili katılımcıların sorularını cevaplandırdı.

TÜRK-İŞ Samsun Eğitim Merkezinde yapılan ve dönem içersinde 9-12 Aralık 1996, 24-27 Mart 1997 ve 12-15 Mayıs 1997 tarihleri arasında gerçekleştirilen seminerlerde;

- Toplumda Demokratikleşme ve Sendikalar
- Bütçe ve kaynak Paketleri
- İLO Sözleşmeleri Açısından Sendikal haklar ve Ülkemizdeki Uygulamalar
- Küreselleşme Sürecinde Sendikaların Ekonomik, Politik ve Sosyal İşlevleri
- Sendika ve Siyaset
- Sosyal Devlet,Sosyal Güvenlik Uygulamaları konuları işlendi.

Toplam 141 yönetici,temsilci-baştemsilcinin katıldıkları seminerlerde; Prof.Dr.Alpaslan IŞIKLI, Prof.Dr.Murat DEMİRCİOĞLU, Prof.Dr.Hasan ÖZYURT, Prof.Dr.Oğuz OYAN, Doç.Dr.Haydar ÇAKMAK, Yıldırım KOÇ ve Ahmet ŞEN eğitici olarak bulundular.

ÇEVRE VE İŞÇİ SAĞLIĞI İŞ GÜVENLİĞİ ÇALIŞMALARI

Çevre ve İşçi sağlığı İş Güvenliği konusundaki faaliyetlerimiz yapılan çalışma programı doğrultusunda aksatılmadan devam ettirilmektedir.Dönem içinde 6 adet gerçekleştirilen ve toplam 2025 kursiyerin katıldığı seminerlerde; Çevre ve İnsan,Çalışma Hayatında Beslenmenin Önemi, İş Hukuku ve Yükümlülükler,

Mesleksel Riskler ve Korunma, Sosyal Güvenlik ve SSK Uygulamaları, İşyeri Sağlık Hizmetleri ,kazalar ve İlk Yardım,İşçi Sağlığı İş Güvenliği Kurulları ve Önemi,İşyeri Hekimliği,Küçük İşletmeler ve Sorunları konuları tartışıldı.

Seminerlerde; Prof.Dr.Yıldız PEKŞEN, Prof.Dr.Yasemin BEYHAN, Dr.Şule ILICAK, Dr.Celal EMİROĞLU, Haluk ORHUN, Emel TÜLÜMEN, Mustafa TURHAN, Avni YAVUZ, Metin AYDIN, Ahmet ŞEN, Özcan KARABULUT, Sabahattin DERTLİ eğitici olarak bulundular.

Öte yandan her yıl düzenlenen İşçi Sağlığı Haftası4-10 Mayıs 1997 tarihlerinde Ankara da yapıldı.Haftanın açılışına TÜRK-İŞ adına katılan Genel eğitim Sekreteri Salih KILIÇ TÜRK-İŞ' in İşçi Sağlığı İş Güvenliği konusundaki görüş ve önerilerini içeren bir konuşma yaptı.

İşçi Sağlığı Haftası münasebetiyle çeşitli illerde düzenlenen toplantılara katılan TÜRK-İŞ uzmanları, bölge ve il temsilcileri konularla ilgili konfederasyon görüşlerini içeren tebliğler sundular.

Dönem içersinde gerçekleştirilen ve uygulamaya konulacak eğitim seminerlerinde katılımcılara verilmek üzere İşçi Sağlığı İş Güvenliği yayınlarından; İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Mevzuatı, Beslenme ve Çevre-İSİG ders notlarından 2000 er adet bastırılmıştır.

SEMİNERLERİN DÖKÜMÜ:

<i>Tarih</i>	<i>Yer</i>	<i>Katılım</i>
28-30 Kasım 1996	Kayseri	400
1-8 Mart 1997	Kayseri	1200
17-19 Mart 1997	Bolu	140
26-28 Mart 1997	Afyon	120
7-9 Nisan 1997	Edirne	85
9-11 Nisan 1997	Lüleburgaz	80

(+) Seminer TÜRK-İŞ,TEKSİF ve ORTA ANADOLU MENSUCAT işbirliği ile gerçekleştirilmiş olup işyerinde 5 grup halinde uygulanmıştır.

8 MART DÜNYA KADINLAR GÜNÜ KUTLAMALARI

Konfederasyonumuz her yıl geleneksel olarak kutlanan 8 mart Dünya Kadınlar Gününü Samsunda sendikalarımız kadın işçilerinin katılımlarıyla kutladı.

Kutlama programı çerçevesinde TÜRK-İŞ Samsun Eğitim Merkezi Konferans salonunda düzenlenen toplantıya katılan TÜRK-İŞ Genel Eğitim sekreteri Salih KILIÇ kadın hakları ve günümüz kadınının toplumdaki yeri konusunda bir konuşma yaptı.

Daha sonra söz alan sendikalarımızın kadın işçi temsilcileri 8 Mart Dünya Kadınlar Günü münasebetiyle görüşlerini açıkladılar.

Toplantının öğleden sonraki bölümünde "Evde,İşyerinde,Toplumda Eşitlik ve Demokrasi " konulu bir panel düzenlendi.Ankara Üniversitesi Öğretim Üyesi ve YOL-İŞ Sendikası Genel Başkan Danışmanı Seyhan Erdoğan' nun yönettiği Panel' de Ankara Üniversitesi Öğretim Üyelerinden Y.Doç.Dr.Gülay TOKSÖZ " Çalışma Yaşamı ve Kadın " Y.Doç.Dr.Eser KÖKER " Demokrasi ve Kadın " Ankara Barosu Kadın Hukuku Komisyonu üyelerinden Av.Esin ÖZBEY ' de " İş Hukuku ve Kadın " konusunda birer tebliğ sundular.

Kutlama programı kadın üyelerimizin konuşmaları ve hazırlanan sonuç bildirgesinin okunmasıyla sona erdi.

Dünya Kadınlar Günü Sonuç Bildirgesi

Bugün 8 Mart Dünya Kadınlar Günü

Bugün tüm dünya kadınlarının dayanışma içinde olduğu, kadınların kadın olmaktan kaynaklanan sorunlarını gündeme getirdiği ve bunlara çözüm aradığı bir gündür.

Kriz içindeki bir dünyada yaşıyoruz. Yoksulluk ve işsizlik artmakta, sosyal güvencelere el konulmakta, iç kavgalar ve sosyal düzensizlikler toplumları ve ulusları birbirinden ayırmakta, güç ve servet birkaç kişinin elinde toplanmaktadır. Bu olumsuz koşullardan en çok etkilenen kesimler kadınlar ve çocuklar olmaktadır.

Dünya yoksulluğunun % 70'inden, dünya cehaletinin %65'inden kadınlar pay almaktadır.

Dünyanın hemen her yerinde kadın işçiye ödenen ücret erkeğe ödenenden daha düşüktür ve bu gerçeğin değişeceğine ilişkin bir işaret yoktur.

Gelişmiş ülkelerde bile çalışan kadınların çoğu part-time, standart dışı işlerde çalışmaktadır.

Çalışan kadınların %54'ü sigorta kapsamında bulunmamaktadır.

Sigortalı pekçok kadın işçi de sendikalaşabilmiş değildir.

Kadınlar, özelleştirme, taşeronlaştırma, işyeri kapatmaları gibi politikalarla sigortalı ve sendikalı olarak çalışma olanaklarını yitirirken, kayıt dışı ekonomideki sigortasız, sendikasız düşük ücretli işlere itilmektedirler.

Toplam çalışmanın %66'sı kadınlar tarafından gerçekleştirilirken, kadınlar gelirlerin ancak %10'una sahiptirler.

Dünyada yönetici olarak çalışan kadınlar toplam çalışan kadınların %14'ünü oluşturuyor. Üst düzey yönetici olarak çalışan kadınların oranı ise sadece %5'dir.

Biz kadınlar, kadın işçiler olarak ikinci sınıf insan olmayı istemiyoruz. Bedenimiz, emeğimiz, kimliğimiz saygı görünceye dek mücadelemizi sürdürmeye kararlıyız. Cumhuriyet Türkiye'sinde yaşayan kadınlar olarak, hak ve özgürlüklerimizin sonuna kadar koruyucusu olacağız. Atatürk Türkiye'sinin ve Cumhuriyetin aydınlığından en çok yararlanan kesim olarak elde ettiğimiz kazanımları geliştirerek sahipleneceğiz.

Kamusal alanın her kademesinde, karar mekanizmalarında varolmak istiyoruz.

Yasalarda aleyhimize olan düzenlemelerin değiştirilmesini istiyoruz.

ILO'nun 140, 168, 156 sayılı sözleşmelerinin onaylanmasını, onaylanmış sözleşmelerin iç hukuka yansıtılmasını istiyoruz.

Her alanda gerçek eşitlik sağlanıncaya kadar öncelik istiyoruz.

Biz TÜRK-İŞ'e bağlı Sendikaların kadın üyeleri olarak dünyanın barış ve demokrasi içinde yaşanabilir kılınması için yapılması gereken her şeyi istiyoruz

"Evde, İşyerinde, Toplumda Eşitlik ve Demokrasi; Hemen Şimdi !" diyoruz.

140 yıl kadar önce, 1857 yılının Mart ayında, 16 saatlik işgününe, ağır çalışma koşullarına ve sefalet ücretlerine karşı sokaklara çıkan kadınları unutmuyoruz. 8 Mart Dünya Kadınlar Gününde, ekonomik, sosyal ve politik haklar için mücadele veren kadın erkek bütün işçileri ve kadının bugünkü statüsünü hazırlayan Atatürk'ü saygıyla anıyoruz.

TÜRK-İŞ KADIN İŞÇİLERİN SORUNLARI ARAŞTIRMASI

Konfederasyonumuz tarafından kadın işçilerimizin sorunlarını ortaya çıkarmak amacıyla "Türkiye'de Kadın İşçilerin Sorunları" adlı bir araştırma faaliyeti yürütülmektedir. Araştırma yöntemi olarak anket tekniği seçilmiştir. Araştırma anketleri kadın üye sayısının fazla olduğu Sendikalarımıza gönderilmiş ve Sendikalarımız aracılığı ile kadın işçilerimize ulaştırılmıştır. Araştırma anketi her eğitim seviyesinden kadın işçimizin anlayabileceği bir dil kullanılarak hazırlanmıştır. Araştırmanın kadın işçilerimizin sorunlarını ortaya koyarken, Türkiye'de çalışan kadınların değişen profilini ortaya çıkarmak gibi bir amacı da vardır.

GENÇ VE ÇOCUK İŞÇİLERİN SORUNLARI - ÇÖZÜM YOLLARI SEMPOZYUMU

TÜRK-İŞ tarafından düzenlenen "Genç ve Çocuk İşçilerin Sorunları-Çözüm Yolları Sempozyumu" 15-16 Mayıs 1997 tarihinde Ankara'da Türk-İş Konferans salonunda gerçekleştirildi.

Olumsuz koşullarda ve erken yaşlarda çalışma hayatının gündemine girip önemli bir sosyal sorun olarak ağırlığını hissettiren çocuklarımızın ve gençlerimizin durumunu kamuoyunun gündemine getirip tartışmak ve çözüm yolları aramak amacıyla düzenlenen Sempozyumun açış bölümünde TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram MERAL ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Necati ÇELİK birer konuşma yaptılar.

Çok sayıda kurum ve kuruluş temsilcilerinin yanı sıra çocuk, çırak ve genç işçilerin katıldığı toplantının birinci gününde OSTİM Çıraklık Eğitim Merkezi Müdürü Bayram KOCAMAN'ın oturum başkanlığında "Kendi Ağızlarından Sorunlarıyla Çocuk ve Genç İşçiler" konulu oturumda çocuk ve genç işçiler kendi sorunlarını ifade ettiler.

Oturum başkanlığını TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ'ın yaptığı "Genç ve Çocuk İşçilerin Sorunlarına Siyasilerin Bakışı" konulu ikinci oturumda Prof. Dr. Alpaslan IŞIKLI bir bildiri sundu. RP Kayseri Milletvekili Memduh ÇİFTKILIÇ, ANAP Malatya Milletvekili Metin EMİROĞLU, DSP Ankara Milletvekili Aydın TÜMEN, CHP Hatay Milletvekili Nihat MATKAP konuyla ilgili görüşlerini açıkladılar.

Toplantının ikinci gününde "Genç ve Çocuk İşçilerin İstihdamdaki Payı ve Sorunları", "İş Hukukunda Çalışan Çocukların ve Genç İşçilerin Sosyal Güvenlik Hakları", "Çalışan Çocukların ve Genç İşçilerin Mesleki Eğitim Sorunları" başlıklı oturumlarda konuyla ilgili uzmanlar, kurum ve kuruluş temsilcileri yaklaşımlarını dile getirdiler.

3.1. ÇALIŞAN ÇOCUKLAR BÜROSU FAALİYETLERİ

TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Bürosu'nun 1996-1997 çalışma programı çerçevesinde TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Bölge ve İl Temsilcilerinin Eğitimi ve Eylem Komitelerinin Kampanyaları" konulu çalışması 30 Mayıs 1997 tarihinde tamamlandı.

10 Ekim 1996 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilen ilk toplantıdan sonra sırasıyla Adana (21 Kasım 1996), Samsun (25 Aralık 1996), Bursa (28 Şubat 1997), İzmir (27 Mart 1997), Antalya (15 Nisan 1997) Ankara (15-16 Mayıs 1997) toplantıları yapıldı.

1996-1997 döneminde sürdürülen faaliyetlerin en önemli yanı, TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Ulusal Eylem Komitesi'nin ardından Bölge Eylem Komiteleri'nin kurulması ve bu Komitelerin anılan bölge ve il düzeyindeki eğitim seminerleri ve kampanyalarıdır. Adı geçen bölge ve illerde belirtilen tarihlerde ilgili uzmanların katılımlarıyla yapılan eğitim seminerlerinden iki gün önce Bölge Eylem Komitelerinin öncülüğünde çeşitli kampanyalar gerçekleştirildi. TÜRK-İŞ Bölge ve İl Temsilcileri, sendika şube başkanları ve yönetim kurulu üyeleri bölgedeki işyerlerini, Çıraklık Eğitim Merkezlerini, belediyeleri, resmi ve özel kurum ve kuruluşları ziyaret ederek, ilgili kişilere bölgede çalışan çocukların sorunlarını iletiler, çözüm yolları üzerinde durdular, katkı talep ettiler. Kampanya sırasında, çalışan çocukların durumuyla ilgili bilgilerin, TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Bilgi ve Danışma Merkezlerinin adreslerinin yer aldığı binlerce broşür dağıtıldı. Ayrıca Çıraklık Eğitim Merkezleri ve işyerlerinde çalışan çocuklara koruyucu malzemeler dağıtıldı. TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri, Salih KILIÇ Bölge Eylem Komiteleri üyeleri, Çalışan Çocuklar Bürosu Müdürü, ILO-IPEC Türkiye Sorumlusu çeşitli TV ve radyo programlarına katılarak Türkiye'de ve bölgelerde çalışan çocukların sorunlarını dile getirdiler. TÜRK-İŞ'in çalışmaları hakkında bilgi verdiler.

Ankara'da gerçekleştirilen toplantı, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı haftasında "Çocuk ve Genç İşçilerin Sorunları ve Çözüm Yolları" başlığı altında gerçekleştirildi. Çok sayıda çalışan çocuk, genç işçi, çırak ve sendika üyelerinin katıldıkları toplantılarının açılış konuşmasını TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral yaptı. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanın da açılış konuşması yaptığı toplantıda yirmi beş uzman, kurum ve kuruluş temsilcisinin katılımıyla gerçekleşen beş oturumda çalışan çocukların sorunları değişik boyutlarıyla tartışıldı. "Çalışan Çocuk ve Genç İşçilerin Sorunlarına Siyasilerin Bakışı" başlıklı oturuma Meclis'te grubu bulunan siyasi partilerin temsilcileri katıldı.

Faaliyet programı doğrultusunda, sanayi sitelerine, varoşlarda bulunan küçük ve orta boy işletmelere, Çıraklık Eğitim Merkezlerine gidilerek metal, tekstil, deri, ağaç vb. işkollarında çalışan, haftada bir gün eğitim alan çok sayıda çalışan çocuğa ulaşıldı. Öte yandan, düzenlenen eğitim seminerlerine, çeşitli işkollarında çalışan 15 yaşın altında yaklaşık 100 çocuğun, Ankara'da düzenlenen son toplantıya ise iki günde toplam 120 çocuğun katılımı sağlandı. Kampanyalar boyunca her şehirde 50 olmak üzere toplam 300 çalışan çocukla görüşmelerde bulunuldu.

Faaliyet Programının Değerlendirilmesi

TÜRK-İŞ Bölge ve İl Temsilcileri çalışan çocuklar konusunu faaliyetlerine dahil ettiler. TÜRK-İŞ Bölge ve İl Temsilcileri başkanlığında oluşturulan bölge ve il komiteleri ile sendika şube yönetim kurulu üyeleri çalışan çocuklar konusunda yerel kurum ve kuruluşları harekete geçirdiler, çalışan çocuklarla ve işleri sahipleriyle görüştüler, diyalog kurdular, bilgi ve danışma merkezi olarak hizmet vermeye başladılar, TV ve radyo, gazete gibi yayın organlarıyla da kamuoyunu bilgilendirdiler. Çalışan çocuklar konusunun Valinin başkanlığında her ay toplanan İl Koordinasyon Kurulu'na getirdiler.

Ticaret Odaları (Adana Ticaret Odası gibi), esnaf kuruluşları (TESK gibi), TÜRK-İŞ Bölge ve İl Eylem Komitelerinin işyerlerini ziyaret etmesini, işyeri sahipleri ve çalışan çocuklarla görüşülmesini sağladılar.

Vali ve Belediye Başkanları toplantılara katılarak, TÜRK-İŞ'in çalışmalarına destek verdiler.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı olarak çalışan iş müfettişleri, TÜRK-İŞ'in tüm eğitim seminerlerine katılarak, bilgi ve deneyimlerini aktardılar.

Çıracılık Eğitim Merkezi yöneticileri, TÜRK-İŞ'in düzenlediği toplantıya katıldılar. Bölge ve İl Eylem Komitelerinin Çıracılık Eğitim Merkezlerini ziyaret etmelerine izin verdiler, çalışan çocuklar ve işyeri sahipleriyle görüşmelerine olanak sağladılar.

Eğitim seminerlerine, Bölge ve İl Eylem Komitelerinin toplantılarına katılan öğretim görevlileri ve ilgili uzmanlar sundukları bilgiler, gözlem ve deneyimleriyle faaliyet programına katkı sağladılar.

ILO Türkiye Bürosu, faaliyet programının her aşamasında görüş ve önerileriyle çalışmaya katkı sağladı.

Hızlı özelleştirme politikalarının uygulandığı, işsizliğin arttığı, toplu iş sözleşmelerinin tikanıklığa uğradığı, kısaca, çalışma hayatında özellikle yetişkin ve sendika üyesi işçiler açısından önemli problemlerin yaşandığı bir dönemde, TÜRK-İŞ Bölge, İl Temsilcileri ve ilgili sendika şube yönetimlerinin çalışan çocuklar konusuyla aktif bir şekilde ilgilenmeleri, konuyu faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası haline getirmeleri ve çalışmalarına dahil etmeleri amaçların ulaşılmasında en önemli etken olarak görünmektedir.

TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Ulusal Eylem Komitesi ve bölge eylem komitelerinin çalışmalarının kamuoyuna duyurulmasında basın ve medyanın da büyük desteğinin alınması başarı olarak görünmektedir.

Aynı şekilde, yerel kurum ve kuruluşların desteklerinin alınması, işyeri sahipleri ve Çıracılık Eğitim Merkezi yöneticileriyle kurulan diyalog, fikir alış-verişi kampanyanın başarılı geçmesini sağlamıştır.

Faaliyet programının bir başka başarısı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının, Valilerin, belediye başkanlarının TÜRK-İŞ'in toplantılarına katılmalarıdır. TÜRK-İŞ'in toplantılarında dile getirdiği ILO'nun 138 nolu sözleşmesinin onaylanmasıyla ilgili görüşleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından benimsenmiş olup, anılan

sözleşmenin onaylanmasıyla ilgili hazırlıklar Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde devam etmektedir. 138 nolu sözleşmenin onaylanması, pek çok hukuki sorunun ortadan kaldırılmasını sağlayacak, mevzuatımızı dağınıklıktan kurtaracak, dolayısıyla 15 yaşın altında çocukların çalışmalarını engelleyici bir işlevi olacaktır. Bu süreçte, siyasal iktidarların uyguladıkları sosyo-ekonomik politikaların etkilenmesi diğer bir görev ve sorumluluk alanıdır. TÜRK-İŞ'in yıllardan bu yana savunduğu, zorunlu eğitimin 8 yıl olması ve bunun yasalaşması bir başka önemli husustur.

Faaliyet programının bir başka başarısı, çalışan çocuklar konusunun TÜRK-İŞ'in periyodik olarak gerçekleştirdiği "Çevre ve İşçi Sağlığı İş Güvenliği Seminerleri'ne dahil edilmesi, başka bölge ve illerde bu konunun işlenmesidir.

Faaliyet programının bir başka başarısı çeşitli üniversitelerden öğrencilerin TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Bürosunda staj görmeleridir. Bu çerçevede, Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Çalışma Ekonomileri, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Bölümü ve Bilkent Üniversitesinin çeşitli bölümlerinden öğrenciler son iki yıldır Büroda staj yapmaktadırlar.

Özetle, TÜRK-İŞ, bir toplumsal baskı grubu olarak, bir yandan kendi örgütünün temsilcilerini eğitip, çalışan çocuklar konusunda duyarlı olmalarını sağlarken, diğer yandan, çalışan çocukların sorunları ve çözüm yolları konusunda kamuoyunu bilgilendirmiş, desteğini almış, bölge ve illerden başlayarak ulusal düzeyde yöneticilerin ve siyasal iktidarın harekete geçmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Yeni Dönem Çalışmaları

Yeni dönem (1.6.1997 - 31.12.1997) çalışma programı "TÜRK-İŞ Bölge ve İl Temsilciliklerinin Gelişim ve Çalışma Planlarının Belirlenmesi" başlığını taşımaktadır. bölge ve il düzeyinde çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasında TÜRK-İŞ'e bağlı bölge ve il temsilciliklerinin yanısıra ilgili sendika şubelerinin öneminin vurgulandığı çalışma programında, yerel baskı gruplarının gelişmesi, yerel koşulların insiyatif geliştirmesi çalışmaya aktif olarak katılacak sendika temsilcileri TÜRK-İŞ bölge yetkililerinin belirlenmesi hususlarına yer verilmektedir. Ulusal ve uluslararası politikaların harekete geçirilmesinde temel altyapı yerel ve merkezi düzeyde sağlanmış, çocuk işçilik konusu anılan bölge ve illerde gündeme alınmıştır. Bununla birlikte, yetkililerin çocuk işçilik sorunları üzerine bilgi ve işlevleri sınırlı kalabilmektedir. Bu nedenle, harekete geçirilen Eylem Komitelerinde duyarlığın devamına, hareketin kalıcı kılınması için destekleyici bir program gereksinim duyulmuştur. Eylem Komitelerinin yeni dönemde çalışmalarını sürdürmeleri, bölge ve il düzeyindeki karar mekanizmalarının etkilenmesinde, alınan kararların uygulanmasında yakın işbirliğinin sağlanması, giderek ulusal ve uluslararası politikaların geliştirilmesinde büyük imkanlar yaratacağı düşünülmektedir.

Eylem Komitelerinin geliştirmeleri beklenen "Kalkınma Planları" şunları kapsamaktadır.

- . Görev beyanı
- . Kabul edilecek stratejiler
- . Eylem Komitesi üyelerine başvurular
- . Sorumluluk alanları
- . Yıllık iş planı
- . Ulusal ve yerel düzeylerde diğer kuruluşlarla işbirliği modeli

- Çalışan çocukların sorunlarının belirlenmesinde bilgi akışının yerelden ulusala, ulusaldan uluslararası düzeye taşıması.

Yerel dönem çalışma programı, çocuk işçilerin ortadan kaldırılmasında bir sendikal eylem çerçevesini de kapsayan birçok alanda birleşmesi hedeflenmektedir. "TÜRK-İŞ Bölge ve İl Temsilciliklerinin Eğitimi" başlıklı IPEC Eylem Programının güçlendirilmesi için IPEC ve UNICEF'in kaynaklarının kullanımıyla, çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasında sendikal bir model ve "Kalkınma Planı" yerel ve ulusal sosyo-kültürel koşullar temel alınarak kurulacaktır. Böylece, yeni dönemde, eylem programı doğrultusunda sürdürülen çalışmaların yanısıra, üyelerin ve yetkili kişilerin Çocuk Hakları Sözleşmesi konusunda bilgilendirilmeleri, Çocuk Hakları Sözleşmesinin tam olarak uygulanmasında TÜRK-İŞ'in aktif bir rol oynayacağı beklenmektedir.

Çalışan Çocukların Sorunlarının Çözülmesi Yönünde Öneriler

- TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Ulusal Eylem Komitesi ve bölge eylem komitelerinin çalışmalarına süreklilik kazandırılmalıdır.

- Faaliyet programına ek olarak "Çalışan Çocuklar ve Genç İşçilerin Sorunları ve Çözüm Yolları Ulusal Sempozyumu" periyodik olarak iki yılda bir yapılmalıdır. Nitekim, 1995 yılında gerçekleştirilen sempozyumdan sonra, 15-16 Mayıs 1997 yılında bu sempozyumun ikincisi TÜRK-İŞ tarafından gerçekleştirilmiştir.

- Diğer kurum ve kuruluşlarla ortak projeler geliştirilmesi de faaliyet programını olumlu etkileyecektir. Kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği olmakla birlikte, halen ortak bir proje hayata geçirilememiştir.

- TÜRK-İŞ'in çalışan çocuklar konusunda uluslararası düzeyde toplantı düzenlenmesi, bu tür toplantılara katılması, başka ülkelerin deneyimlerinden yararlanması, faaliyet ve eylem programlarının geliştirilmesine katkıda bulunacaktır.

Zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılması, çıraklığa başlama yaşının 14 olması olumlu bir adımdır. Ancak eğitim sistemi geniş kesimlerin beklentilerine cevap verebilmeli, eğitim nitelik ve nicelik olarak iyileştirilmelidir.

- Çalışmak zorunda olan çocuklara mesleki eğitim Çıraklık Eğitimi Merkezlerinde verilmelidir. Bu arada Çıraklık Eğitiminin yeniden yapılandırılması gündeme getirilmeli, ilgili Bakanlık harekete geçirilmelidir.

- Çalışan çocuklarla ilgili yasa ve mevzuat dağınıklıktan kurtarılmalı, yasa ve mevzuatla işlerlik kazandırılmalıdır.

- Yasa ve mevzuatlarımız uluslararası standart, norm ve ilkelerle paralellik taşımalıdır. Asgari çalışma yaşının 15 olmasını öngören 138 nolu sözleşmenin onaylanmalıdır.

- Çalışan çocuklarla ve gençlerle sendikal ilişki kurulabilmelidir.

- Çocukların işçi sağlığı ve iş güvenliği koşullarına uygun çalışma ortamında çalışmaları sağlanmalıdır. İş denetiminde benimsenen çağdaş yaklaşım sürdürülmelidir.

- Çeşitli toplantılarda işçi-işveren ve hükümet temsilcileri daha sık biraraya gelmeli, ortak faaliyet programı uygulanmalı, kurumsallaşabilir, kalıcı girişimlerde bulunulmalıdır. Çalışan çocuklar konusunun danışma organı niteliğinde olan Ekonomik ve Sosyal Konsey'e getirilmesi, çözüm yollarının bu organda ele alınması, çalışan çocukların sorunlarının kalıcı çözümünde etkili bir yol ve yöntem olarak görünmektedir.

- İşçi sendikaları çalışan çocuklar konusunda önem vermeli, konuyu eğitim faaliyetlerine dahil etmeli, yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde harekete geçirilmelidir.

- Uygulanan sosyo-ekonomik politikalar (Gelir dağılımı, ücret , sosyal güvenlik, iş güvencesi vb.) geniş kitlelerin lehine olmalıdır. İşçi Sendikaları, bu alandaki çalışmalarını yoğunlaştırmalıdır.

- TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Ulusal Eylem Komitesi'nin çalışmaları kalıcı ve etkili bir biçimde sürdürülmelidir.

Bunların gerçekleştirilebilmesi için ilgili kurum ve kuruluşlar işbirliği yapmalı, baskı grupları ağırlıklarını hissettirmeli, faaliyet programları kalıcı, geliştirilebilir, kamuoyunu etkileyici olmalıdır.

Yayın Faaliyetleri

İki ayda bir yayımlanan TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Bülteni'nin yayımlanmasına devam edildi. Bültende; yapılan faaliyetlere, çeşitli açıklamalara ve bilimsel çalışmaların sonuçlarına, çeviri metinlere yer verildi. 2000 adet basılan bülten, konuyla ilgili kamu, özel, sivil toplum örgütlerine ve üniversitelere dağıtıldı.

TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Bürosu Müdürü, "Türkiye'de Çalışan Çocuklar: Küreselleşme Olgusu ve Gümrük Birliği Açısından Bir Değerlendirme" konulu bir çalışma yaptı. Bu çalışma yayımlandı ve ilgili kesimlere dağıtıldı.

TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Bürosu'nun her faaliyetinden sonra bir haber bülteni hazırlanarak kamuoyuna dağıtıldı. Yazılı ve görsel medya, bu çalışmalara büyük ilgi gösterdi.

TÜRK-İŞ Genel Eğitim sekreteri ve TÜRK-İŞ Çalışan Çocuklar Bürosu Müdürü, ayda en az üç TV ve radyo programına, çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenen toplantı ve panellere katılarak, çalışan çocukların sorunları ve çözüm yollarına ilişkin görüşlerini açıkladılar, TÜRK-İŞ'in çalışmalarıyla ilgili bilgi verdiler.

4- TEŞKİLATLANMA ÇALIŞMALARI

Konfederasyonumuzun 17.Genel Kurulunda alınan örgütlenme çalışmalarının mümkün olduğu kadar yaygınlaştırılması ve üyelere benimsetilmesi ilkesi geride bıraktığımız dönemdeki çalışmalarımıza da ışık tutmuştur.

Başta 1997 yılı Kamu Kesimi Toplu İş Sözleşmeleri olmak üzere, Tasarrufu Teşvik Fonu, Sosyal Sigortalar Kurumu Yasa Tasarısı ile gündemdeki diğer konuları görüşmek üzere 3 Aralık 1996 günü İstanbul'da toplanan Türk-İş Başkanlar Kurulu halkımızın " **Temiz Siyaset, Temiz Yönetim** " isteklerini dile getirecek bir dizi eylem kararı aldı. Bu amaçla, ilk etapta 21 Aralık 1996 günü, İstanbul'da bir kapalı salon toplantısının, hemen ardından da 5 Ocak 1997 tarihinde Ankara'da bir miting yapılması kararlaştırıldı. Alınan bu kararların hemen ardından, Türk-İş Genel Teşkilatlandırma Sekreterliği, kapalı salon toplantısının Türk-İş'e yakışan bir şekilde düzenlenebilmesi için çalışmalara başladı.

Başkanlar Kurulu kararı gereğince, tüm sendikalarımızın genel merkez yöneticileri, Marmara bölgesindeki tüm sendikalarımızın yöneticileri ve Bursa bölgemizden işyeri sendika temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilen kapalı salon toplantısına 4000 den fazla temsilcimiz katıldı. " **Türkiye'ye Sahip Çık** " sloganı ile başlayan toplantının açılış konuşmasını yapan Türk-İş Genel Teşkilatlandırma Sekreteri Sabri Özdeş ; " Bu toplantımızın amacı, Türk-İş'in, işçi sınıfı ve sendikacılık hareketinin, Türkiye'ye sahip çıkma konusundaki kararlılığını bir defa daha göstermektir. Türk-İş, ülkesini seven tüm güçleri ülkemize sahip çıkmaya çağırmaktadır " dedi.

Kapalı salon toplantısında sendikalar adına yapılan konuşmalarda başta özelleştirme ve taşeronlaştırma olmak üzere işten çıkarmalar, iş güvencesi, işsizlik sigortası olmak üzere Sosyal Sigortalar Kurumu'nun özerk bir yapıya kavuşturulması istendi.

5 Ocak 1997 Mitingi

Türkiye Cumhuriyeti'nin temel nitelikleri olan Atatürk ilkelerine ve insan haklarına dayalı, demokratik ve sosyal hukuk devletine karşı yapılan saldırılar başta olmak üzere; ülkemizdeki kötü gidişe dur demek, devletin içine kadar kök salan çetelere karşı çıkabilmek, işsizliğe, ekonomideki başıbozukluğa karşı işçi sınıfının gücünü bir kez daha ortaya koyarak, hükümete bir kez daha ihtarda bulunmak amacıyla Türk-İş Başkanlar Kurulu 5 Ocak 1997 tarihinde Ankara'da bir miting ve yürüyüş düzenlenmesine karar vermişti.

Türk-İş Başkanlar Kurulu'nun aldığı karar uyarınca düzenlenecek olan "Türkiye'ye Sahip Çık. Demoratikleşme İçin Mücadele Et" yürüyüş ve mitinginin hazırlıkları ile mitingin düzenli bir şekilde sevk ve idare edilmesi ile ilgili tüm hazırlıklar, Türk-İş Yönetim Kurulu tarafından Türk-İş Genel Teşkilatlanma Sekreterliği'nin görev ve sorumluluğuna tevdi edilmiştir.

Mitingin Türk-İş'e yakışan bir şekilde yapılabilmesi için, Türk-İş Genel Teşkilatlandırma Sekreterliği çok kısa sürede yoğun bir program uygulayarak, başta tüm sendikalarımız ile koordineli bir çalışma içine girmiştir. Sendikalarımız

yöneticileri ile toplantılar düzenlenerek, her teşkilatttan mitinge katılacak temsilcilerinin belirlenmesi ve alınması gerekli güvenlik tedbirleri görüşülmüştür. Diğer taraftan, mitinge katılmak isteyen siyasi parti yönetimleri ve demokratik kitle örgütlerinin temsilcileri ile de miting düzenine uyum konusunda toplantılar gerçekleştirilmiştir.

Türk-İş tarihine şanlı bir sayfa olarak geçen 5 Ocak mitingi, sabahın erken saatlerinde Hipodrum önünde biriken 200 binden fazla işçinin, Gar önünden Sıhhiye köprüsüne, oradan da Radyoevi önünden Kızılay'a doğru yürümesi ile başlamış, Kızılay meydanında ki katılımlarla mitinge katılanların sayısı 300 bini geçmiştir.

Mitingte, Teksif Sendikamızı temsilen konuşan bir bayan işçimizin ardından sırasıyla, Tes-İş Sendikası Genel Başkanı Mahmut Özönur, Türk Metal Sendikası Genel Başkanı Mustafa Özbek ve Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral konuştular.

Türk-İş topluluğunun bağımsızlığımıza, halkımızın ve işçi sınıfının bütünlüğüne, hukuk devletine, Atatürk'e, onun temsil ettiği çağdaş uygarlık anlayışına demokratik ve laik Türkiye Cumhuriyeti'ne sahip çıkacağını belirten konuşmacılar sık sık sloganlarla ve alkışlarla kesilen konuşmalarında işçi sınıfının sorunlarına hükümetin acil çözümler bulmadığı takdirde şalterlerin ineceğini hükümetin gideceğini önemle vurgulamışlardır.

Çok sayıda siyasi parti temsilcisi ile demokratik kitle örgütlerinin temsilcilerinin da katıldığı 5 Ocak mitingi alınan önlemlere olaysız bir şekilde sona erdi.

Tes-İş Mitingleri

Ülkemizdeki termik santrallerin kiralanarak işletme haklarının devredilmesi kararı ile ülkemizdeki bir çok stratejik yatırımın özelleştirme adı altında sonu belli olmayan bir maceraya atılması kararlarına karşı çıkan Tes-İş Sendikamız tarafından verilen mücadeleye destek olmak gayesi ile bir çok kentimizde düzenlenen miting ve yürüyüşlere iştirak edilmiştir.

Cumhurbaşkanı'nı ziyaret ve diğer çalışmalar

Türk-İş'in gerçekleştirmiş olduğu toplantı ve mitinglerden sonra, Türk-İş Yönetim Kurulu, 27 Aralık 1996 günü Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'i ziyaret ederek ülkemizin ve çalışma yaşamının önemli sorunlarını içeren bir mektup sunmuştur.

Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel bu ziyaret sırasında, Türk-İş'in ülke sorunlarına karşı duyarlı davranışını takdir ettiğini, sorunların demokratik hukuk devleti içinde çözüleceğini belirtmiştir.

Türk-İş Yönetim Kurulu, 4 Şubat 1997 tarihinde Başbakan Necmettin Erbakan'ı ziyaret etmiş, Türk-İş tarafından 10 Temmuz 1996 günü hükümette verilen talepler konusunda bir gelişme görülmediği hatırlatılmış, başta 1997 kamu kesimi toplu sözleşmeleri olmak üzere çalışma hayatının ağırlıklı güncel sorunlarını kapsayan on maddelik yeni bir talep mektubu verilmiştir.

Türk-İş Yönetim Kurulu üyeleri ile birlikte Anayasa Mahkemesi Başkanı Yekta Güngör Özden ziyaret edilmiş ve ülkenin genel sorunları hakkında fikir teatisinde bulunulmuştur.

Dost ve kardeş Mısır İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Başkanı ve Mısır Parlementosu Başkanı El Sayed Raşit ve diğer yöneticiler Türk-İş'i ziyaret ederek Yönetim Kurulu üyeleri ile bir görüşme yapmışlar ve iki ülkenin benzer sorunlarına ortak çözümler aramak için görüşmelerde bulunmuşlardır. El Sayed Raşid'in aynı zamanda Mısır Parlementosu Başkanı olması nedeniyle, Türk-İş Genel Başkanı Bayram Meral ile birlikte, TBMM Başkanı Mustafa Kalemli ziyaret edilmiştir.

Tümtis Sendikamız tarafından yürütülmekte olan AŞTİ grevine destek vermek amacıyla bir çok kez AŞTİ grevindeki işçilerimiz ziyaret edilerek, kendilerine, AŞTİ grevinin arkasında Türk-İş'in olduğu vurgulanmıştır.

Hükümet değişikliği ile birlikte, yeni hükümeti oluşturan Başbakan, Başbakan yardımcıları ve kabine üyelerine, çalışma hayatının sorunlarının çözümü ile ilgili olarak çeşitli ziyaretler yapılarak acilen sorunlara çözüm bulunması talep edilmiştir.

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun 26-27 Haziran 1997 tarihlerinde yapılması gereken Genel Kurulu'nun erteletirilmesinin hemen ardından, genel kurulun şaibeli bir şekilde ertelendiği ve kurumun içinde bulunduğu sorunlara acilen çözüm bulunması amacıyla vakit geçirilmeden toplanması istenmiştir. Konuyla ilgili olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve siyasi partilerin genel başkanları düzeyinde çalışmalarda bulunulmuştur.

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun 44.Genel Kurulunda, kurumun sorunları ve bu sorunlara karşı Türk-İş'in önerileri konusunda bir çalışma yapılarak gerekli raporlar hazırlanmış ve Genel Kurulun açış konuşmasında konfederasyonumuzun görüş ve düşünceleri dile getirilmiştir.

"Asgari ücretin, toplu iş sözleşmesiyle sağlanan sosyal yardımların yansıtılmasıyla ikiye katlandığı" konusunun iddia edildiği savunulduğu MESS İşveren Sendikası tarafından yayınlanan bülten konusunda, MESS'in gerçekleri saptırdığı ve rakamları abartarak ücretlerde yeni bir kargaşa yaratmak istediği açıklanmıştır.

Tüketicinin Korunması Çalışmaları

Tüketicinin Korunması konusunda önemli bir yeri olduğuna inandığımız, piyasalardaki rekabetin teşvik edilmesi, rekabeti önleyici girişimlerin ortadan kaldırılması ve bu amaçla çıkartılan Rekabet Kanunu ile Rekabet Kurulu çalışmalarını gözden geçirmek amacıyla 15 Mart günü bir Forum düzenlenmiştir.

Rekabet Kurulu başkan ve üyelerinin atanması sırasında görülen politik spekülasyonlar ile kurulun çalışmalarının kamuoyu tarafından tam olarak bilinmemesi gibi nedenlerle Türk-İş tarafından düzenlenen forum, kamu ve meslek kuruluşları ile sivil toplum örgütlerinden gelen temsilcilerin katılımları ile gerçekleştirildi. Türk-İş Araştırma Merkezi Müdürü Prof.Dr.Oğuz Oyan'ın yönettiği foruma, ODTÜ İktisat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof.Dr.Halis Akder, Sanayi ve Ticaret

Bakanlığı, Tüketicinin ve Rekabetin Korunması Genel Müdür Yardımcısı İsmail Hakkı Karakelle ve Türk-İş Teşkilatlandırma Uzmanı Sinan Vargı konuşmacı olarak katılmışlardır. Konu ile ilgili tüm bilgilerin ortak bir tartışma ortamında görüşüldüğü forumun tüm katılımcılar için faydalı olduğu ve Türk-İş'in ülke gündeminde olan bu tür konular hakkında bu tür tartışma forumlarının düzenlemesine öncülük etmesi gerektiği de katılımcılar tarafından ifade edilmiştir.

Tüketici Yasasında değişiklikler.

Frederik Ebert Vakfı tarafından düzenlenen " **Tüketici Yasasında yapılması gereken değişiklikler** " konulu yuvarlak masa toplantısı 17 Mayıs 1997 günü Ankara'da yapılmıştır. Türk-İş'in tüketici yasasının çıkartılabilmesi için vermiş olduğu demokratik mücadele ile, yasanın hazırlanış aşamasındaki katkıları ve yasanın uygulama aşamasındaki yetersizlikleri dile getirilmiştir. Ayrıca tüketicinin korunması konusunda reklamda denetim esasları konusunda, Reklamcılar Derneği tarafından 13 Mayıs 1997 tarihinde İstanbul'da düzenlenen foruma iştirak edilerek, tüketicinin korunmasında reklam denetiminin önemine değinilmiştir.

Tüketmeme Kampanyası genişliyor..

Petrol-İş Sendikamız tarafından Shell, Mobil ve BP adlı çok uluslu petrol şirketlerine karşı yürütülen tüketmeme kampanyası başarıyla sürdürülüyor. Kampanyanın planlamasını ve yürütülmesini sağlayan ulusal komite toplantıları da devam ediyor. İstanbul'da yapılan son iki toplantıda kampanyanın genişletilerek sürdürülmesi konusunda ortak bir karar alındı. Bu arada kampanyanın başlatılmasının nedenleri ile bu üç büyük petrol şirketinin dünyada yapmış olduğu haksızlıklar ve sendikasızlaştırma kampanyaları ile ülkelerin iç işlerine müdahalelerini örneklerle dile getiren " **Kara Kitap** " ta hazırlanarak çok sayıda bastırıldı. Petrol-İş Sendikamız tarafından başlatılan " **tüketmeme kampanyasına** " Türk-İş'in yanısıra diğer işçi ve memur konfederasyonları ile meslek odaları ve diğer mesleki dernekler de geniş bir katılımı destek veriyor.

Petrol-İş Sendikası tarafından bastırılan kitabın ayrıca son bölümünde konu ile ilgili İngilizce bir özet de eklenerek kampanyanın uluslararası boyutta desteklenmesi isteniyor.

Türk-İş Genel Teşkilatlandırma Sekreterliği, tüketici projesi nedeniyle ilişkide olduğu ve 120 ülkeden 200'e yakın tüketici derneğinin üye olduğu Uluslararası Tüketici Birlikleri Örgütü'ne de üye ülkelere dağıtılmak üzere "Kara Kitap"tan göndererek yürütülen bu boykota uluslararası alanda destek olunmasını istedi. Kara Kitap ayrıca başta Birleşmiş Milletler olmak üzere, Dünya Sağlık Örgütü WHO, Dünya Gıda ve Tarım Örgütü FAO gibi kuruluşlara da gönderildi.

Tarım İlaçlarına karşı kampanya

Tarımsal mücadele ilaçlarının (zehirlerinin) gereken güvenlik önlemleri alınmadan, dikkatsiz bir şekilde kullanılması nedeniyle her geçen yıl daha fazla vatandaşımız hayatını kaybetmektedir. Tarım ilaçları konusunda yapılan ön bir araştırmada gelişmiş ülkelere üretilen ancak üretildiği ülkede bile kullanımları yasaklanan tarım ilaçlarının Türkiye'de halen satışlarına devam edildiği görülmüştür. Bu nedenle Türk-İş'te yürütülmekte olan tüketicinin korunması çalışmaları dahilinde,

Tarım-İş sendikası ile ortaklaşa bir kampanya yürütölmeye başlanmıştır. Türk-İş ve Tarım-İş, tarımsal ilaçlama sırasında dikkat edilecek hususlar konulu küçük bir broşür hazırlayarak tarım işçisinin çalıştığı merkezlere dağıtmışlardır.

Türk-İş'e bağılı Tarım-İş Sendikası, Tarım ve Köyişleri Bakanlığına başvurarak, Methyl-Parathion ve Paraquat adlı iki tarım ilacının "çok zehirli ilaçlar" sınıfında olduğı ve her yıl bir çok tarım emekçisinin bu ilaçlar nedeniyle hayatlarını kaybetmeleri nedeniyle bu iki tarım ilacının kullanımının yasaklanmasını istemiştir.

Hasta Hakları

Tüm dünyada gelişmekte olan ölkelerde temel bir insan hakkı olarak ele alınan hasta hakları kavramının bizim ölkemizde de geliştirilmesi, hastaların hak ve sorumluluklarının belirlenmesi amacıyla çalışmaların başlatılması istenmiştir. Bu amaçla TSE tarafından hazırlanan standart'ın tüm hastanelerde mecburi olarak yürürlüğe konması istenmiştir. Hasta hakları standardı ile hastanın ödeme kaynağına bakılmaksızın acil servislerde tedavisinin yapılması, kendisine insan onuruna yaraşır bir şekilde davranmayan yetkililerin isimlerini öğrenerek yargıya başvurmasının sağlanması ve hastaneden ayrılırken detaylı bir fatura verilmesi gibi hakları garanti altına alınıyor. Ölkemizde yaşanan sağlık sorununun çözümlenebilmesi için önemli bir aşama olarak görölen hasta hakları konusunun önümüzdeki aylar içinde toplanacak olan II.Tüketici Konseyi toplansının gündemine de alınması konusunda Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na başvuruldu.

5. HUKUK MERKEZİ ÇALIŞMALARI

A) BÜRO ÇALIŞMALARIMIZ;

1) Hukuk Bülteni çalışmalarımız;

Bu dönemde de, Konfederasyonumuz Hukuk Bürosunca çalışma hayatımızı ilgilendiren mevzuat ve yargıtay kararları derlenmekte, ayrıca yine çalışma hayatımıza yönelik çeşitli sorunlara ilişkin olarak gerek kendi hukuk Büromuz nezdinde ve gerekse diğer sendikalardaki hukuk büroları nezdinde soruna ilişkin olarak yaptığımız hukuki yorumlarımız Hukuk Bültenimiz bünyesinde yer almaktadır. Hukuk Bültenimizin en son olarak 36.Sayısı (Temmuz 1997) derlenerek üyelerimize gönderilmiştir.

2) Üye Sendikalarımız, işçiler ve üçüncü şahıslardan gelen dilekçe ve mektuplara ilişkin çalışmalarımız;

Türk-İş Hukuk Bürosu olarak, üye sendikalarımız, işçiler ve üçüncü şahıslardan gelen çeşitli soru ve sorunlara gerek yazılı olarak ve gerekse şifahi olarak gerekli yanıtlar verilmiştir.

B) DAVALARIMIZ;

1) TÜRK-İŞ üyesi TÜRK-SEN'in HÜR-İŞ Federasyonunun üyeliğinin iptali için açtığı davaya ilişkin çalışmalarımız;

Bir önceki raporumuzda da belirttiğimiz üzere; K.K.T.C.'de faaliyet gösteren ve Türk-İş üyesi olan Türk-Sen Federasyonu, yine K.K.T.C.'de faaliyet gösteren Hür-İş'in Türk-İş'e üyeliğinin kabul edilmesine ilişkin olarak, bu üyeliğinin iptali için 7.İş Mahkemesi nezdinde dava açmıştır. Hukuk büromuzca davaya cevap verilmiş olup, halen dosya üzerinde bilirkişi incelemesi devam etmektedir. Duruşması 11.9.1997 tarihinde yapılacaktır.

2) TÜRK-İŞ Genel Başkanı aleyhine bir kısım iş müfettişlerince 1.000.000.000.-TL manevi tazminat talebiyle açılan dava ile ilgili çalışmalarımız;

Yozgat'a bağlı sorgun ilçesinde bulunan Medsan Madencilik Sanayi ve Tic.Ltd.Şti. Kömür İşletmesi işyerinde 38 işçinin ölümü ile sonuçlanan iş kazası üzerine konfederasyonumuz genel başkanı Bayram MERAL tarafından sarf edildiği iddia edilen sözler dolayısıyla bir kısım iş müfettişlerince manevi tazminat istemiyle dava açılmıştır. Söz konusu davada tanıklar dinlenmiş, davanın duruşması 14.10.1997 tarihine bırakılmıştır.

3) 8 Ağustos 1995 ve 20 Eylül 1995 Eylemlerine ilişkin dava hakkında çalışmalarımız;

Konfederasyonumuz ve üye sendikalarımızın başkanları aleyhine 8.8.1995 ve 20.9.1995 tarihinde kanun dışı genel grev kararı almak ve uygulamak suçunu işledikleri iddiasıyla Ankara 10.Asliye ceza mahkemesi nezdinde açılan dava devam etmekte olup, mahkemece ifadelerin alınmasına devam edilmektedir. Duruşması 22.10.1997 tarihinde yapılacaktır.

4) Eğitim-Sen'in kapatılması için açılan davanın duruşmasında bulunmak ve sendikayı desteklemek amacıyla adliyeye giden Türk-İş Genel Başkanı ile yöneticileri hakkında duruşmadan sonra yürüyerek Kızılay meydanına gelmeleri nedeniyle 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri yasasına muhalefetten dolayı açılan davaya ilişkin çalışmalarımız;

Dava 4. Asliye Ceza Mahkemesinde görülmekte olup, davaya ilişkin savunmalar yazılı olarak verilmiştir. Mahkemece ifadelerin alınması devam etmektedir. Duruşması 22.9.1997 tarihinde yapılacaktır.

5) TÜRK-İŞ yönetiminin 24 Aralık 1995 milletvekili genel seçimlerinde belli siyasi partileri destekleme kararı almak suçunu işlediği iddiasıyla açılan davaya ilişkin çalışmalarımız;

Dava Türk-İş Başkanlar Kurulunun; 20.12.1995 tarihinde Ankara'daki toplantısında 24.12.1995 tarihinde yapılacak olan milletvekili genel seçimlerinde o dönemki muhalefet partilerini destekleme kararı aldığı iddiasıyla açılmıştır. Davaya cevap verilmiştir. Duruşmalar devam ederken Sendikalar Yasası ve Dernekler Yasasında yapılan değişiklikler ile siyasi partilerin desteklenmesi ve siyaset yapma yasakları kaldırılmıştır. Değişikliğe ilişkin belgeler mahkemeye ibraz edilmiştir. Halen mahkemece ifadelerin alınması sürmektedir. Duruşması 30.9.1997 tarihinde yapılacaktır.

6) SSK. Genel Müdürlüğünde çalıştırılmak üzere 2.500 kadar personel alınması amacıyla 6-7-8 Aralık 1996 tarihinde yapılan sınavın iptaline ilişkin açılan dava hakkındaki çalışmalarımız;

Dava 7.İdare Mahkemesi nezdinde açılmıştır. Davada öncelikle yürütmenin durdurulması talep edilmiş ancak mahkemece yürütmeyi durdurmanın şartlarının oluşmadığından bahisle talep red edilmiştir. Dosya halen mahkemece incelenmektedir.

7) Bakanlar Kurulu tarafından, 18.10.1996 tarihli Resmi Gazete ile yayınlanmış olan "Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkların 1997 yılına ait Genel Yatırım ve Finansman Programının... tesbitine" dair kararın bazı maddelerinin iptaline ilişkin dava hakkındaki çalışmalarımız.

Dava Danıştay 10.Hukuk Dairesinde görülerek karara bağlanmıştır. Mahkemece verilen karara göre yıllık programlar niteliği itibariyle düzenleyici ve genel bir tasarruf olarak iptal davasına konu olmazlar gerekçesi ile red edilmiştir. Dosya temyiz edilecektir.

8) DYP Rize İl Başkanı Nihat METE tarafından Genel Başkan Bayram MERAL'e yapılan hakaret içerikli basın toplantısına ilişkin açılan tazminat davasına ilişkin çalışmalarımız.

Dava, DYP Rize İl Başkanı Nihat METE'ye karşı 1.000.000.000.-TL manevi tazminat istemiyle açılmıştır. Halen yargılama devam etmektedir. Rize yerel televizyonlarından konuya ilişkin bantlar mahkemece temin edilerek çözüm için bilirkişiye yollanmıştır. Duruşması 11.9.1997 tarihinde yapılacaktır.

9) Eray Basım Hizmetleri Tic.Ltd.Şti. tarafından Konfederasyonumuz aleyhine açılan dava ile ilgili çalışmalarımız;

1 Mayıs gösterilerine ilişkin olarak afiş, baskı işi sipariş edildiğini ve bu siparişlerin tutarlarının ödenmediğinden bahisle İstanbul 4. Asliye Ticaret Mahkemesinde görülmekte olan davada seçilen bilirkişiler raporlarını sunmuşlar ancak davacı tarafın itirazı üzerine ek rapor hazırlamışlardır. Dava devam etmektedir.

10) Demiryol İş Sendikası tarafından Türk-İş aleyhine açılan ve 44. SSK. Genel Kurulunda Demiryol İş sendikasının göndereceği temsilci sayısının 6 olarak tespitini isteyen dava hakkındaki çalışmalarımız;

Dava 8. İş Mahkemesi nezdinde açılmış olup, bu dava ile Demiryol-İş sendikası hem 44.SSK Genel Kuruluna göndereceği temsilci sayısının 6 olarak tespitini hemde dava sonuna kadar ihtiyati tedbir kararı vermesini talep etmiştir. Davaya Demiryol-İş'in taleplerinin haksız olduğu bu nedenle davanın reddi gerektiği yönünde cevap verilmiş olup; mahkemece ilk olarak davacının tedbir talebi reddedilmiş daha sonrada davanın tümü red edilmiştir. Karar Yargıtay tarafından 9.7.1997 tarihinde oybirliği ile onanarak kesinleşmiştir.

11) Toleyis sendikası tarafından Türk-İş aleyhine bir önceki maddede izah ettiğimiz nedenlerle açılan dava hakkındaki çalışmalarımız;

Dava 5.İş Mahkemesinde açılmış olup, bu dava ile Toleyis Sendikası 44. SSK Genel Kuruluna gönderilecek temsilci sayısının 3 olarak tespitini ve dava sonuna kadarda tedbir kararı verilmesini talep etmiştir. Davaya Toleyis Sendikasının taleplerinin haksız olduğu bu nedenle davanın reddi gerektiği yönünde cevap verilmiştir. Mahkemece bu dava da Demiryol İş Sendikasının açmış olduğu dava gibi reddedilmiştir. Karar Yargıtay tarafından 3.7.1997 tarihinde bozularak ait olduğu mahkemeye gönderilmiştir. Duruşması 3.10.1997 tarihindedir.

12) Belediye İş Sendikası tarafından 44. SSK. Genel Kuruluna gönderilecek temsilci sayısının tespiti amacıyla açılan dava hakkındaki çalışmalarımız;

Dava 7.İş Mahkemesinde görülmekte olup, Belediye İş Sendikası bu dava ile 44. SSK. Genel Kuruluna 8 temsilci göndermesi gerektiğini, Türk-İş'in belirlediği sayının iptalini ve dava sonuçlanıncaya kadar tedbir kararı verilmesini talep etmiştir. Davaya hemen cevap verilmiştir. Tedbir talebi reddedilmiştir, yargılama halen devam etmektedir. Dosya incelenmesi için bilirkişiye gönderilmiştir. Duruşması 11.9.1997 tarihindedir.

13) Türkiye Sağlık İşçileri Sendikası tarafından 44. SSK. Genel Kuruluna gönderilecek temsilci sayısının tespiti amacıyla açılan dava hakkındaki çalışmalarımız.

Dava Ankara 12. Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde açılmıştır. Sağlık İş Sendikası bu dava ile 44. SSK. Genel Kuruluna 3 temsilci göndermesi gerektiğini bu nedenle Türk-İş'in belirlediği temsilci sayısının iptalini istemiştir. İlk duruşması 2.10.1997 tarihinde yapılacaktır.

14) Samsunda kurulu bulunan eğitim merkezinde 9.2.1995 tarihine kadar müdür olarak görevli bulunan Muammer GÜL aleyhine açılan dava hakkındaki çalışmalarımız;

Samsun Eğitim Merkezinde 18.5.1993 - 9.2.1995 tarihleri arasında Müdür olarak görevli olan Muammer GÜR, görev yaptığı bu dönemde Konfederasyonun 446.674.630.-TL.'sını zimmetine geçirdiğini kabul ve ikrar etmiş, bunun üzerine Samsun 4.Asliye Ceza Mahkemesinde açılan dava ile yargılanmış, Ayrıca 4.İcra Müdürlüğü nezdinde adına kayıtlı bulunan Amasyadaki taşınmazın haczi yapılmış ve satış işlemlerine başlanılmıştır. Ancak bu arada Amasyadaki T.C.Ziraat Bankası Şubesinin de Muammer GÜR'den alacağı olduğu ve bu alacağının tahsili için

daha önce takibe geçerek söz konusu gayrimenkulün haciz ve satışını istediği öğrenilmiştir. Ziraat Bankası tarafından yaptırılan 4.8.1997 tarihindeki açık arttırmada söz konusu gayrimenkulün alıcısı çıkmadığı için satış yapılamamıştır

14) Enver TOÇOĞLU'nun Türk-İş aleyhine açtığı ve Türk-İş'in 14.5.1997 gün ve 123 sayılı kararının iptalini istediği dava hakkındaki çalışmalarımız;

Dava Türk-İş eski mali sekreteri Enver TOÇOĞLU tarafından 5. İş Mahkemesi nezdinde açılmış olup, bu dava ile yukarıda gün ve sayısını belirttiğimiz Türk-İş Kararının iptali ve dava sonuna kadar da yürütmenin durdurulması istenilmiştir. Hemen davaya cevap verilmiş ve tüm deliller sunulmuştur. Mahkeme davacının talebini ve davasını red ederek daha önce verilen cezanın yüz kızartıcı suç kapsamında olduğu ve Enver TOÇOĞLU'nun yöneticilik sıfatının sona erdiği yönünde karar vermiştir. Dosya Yargıtay tarafından 3.7.1997 tarihinde onanarak kesinleşmiştir.

15) Enver TOÇOĞLU tarafından yukarıda sözünü ettiğimiz dava neticelenmeden aynı konuda 10.İş Mahkemesi nezdinde açılan dava hakkındaki çalışmalarımız;

Dava bir önceki maddede sözünü ettiğimiz şekilde yine Enver TOÇOĞLU tarafından bu kez 10.İş Mahkemesi nezdinde açılmış olup, bu dava ile adı geçen 123 sayılı kararın iptali ve yürütmenin durdurulması istenilmiş, buna ek olarak mahkemeden 5.000.000.000.-TL manevi tazminata hükmedilmesi talep edilmiştir. Mahkeme; tarafımızdan herhangi bir bilgi ve cevap sormaksızın evrak üzerinde tedbir kararı vermiştir. Bu kararın akabinde mahkeme nezdinde yaptığımız derdestlik itirazı kabul görmemiş, bu nedenle tarafımızdan mahkeme hakiminin tarafsızlığını yitirdiği sonucuna varılarak reddi hakim talebinde bulunulmuştur. Hakim tarafından bu talebimizde reddolunmuş ancak bu kez mahkeme hakimi kendiliğinden dosyadan çekilme kararı almıştır. Mercide çekilme kararı incelenerek red edilmiştir. Duruşması 9.10.1997 tarihindedir.

16) Türk-İş Genel Merkez Binası altında bulunan pasajın oto park haline dönüştürülmesi amacına yönelik olarak mevcut kiracıların tahliyesi için açılan davalar hakkındaki çalışmalarımız;

Bilindiği üzere Konfederasyon Genel Merkezinde hizmet ve makam araçları için yeterli park yeri bulunmamaktadır. Bu nedenle Genel Merkez binasının alt katında bulunan pasajın park yeri olarak kullanılması kararlaştırılmış; bunun için öncelikle pasaj içinde işyeri olan kiracıların bu durumdan haberdar olup sonradan mağdur olmamaları amacıyla 16.11.1996 tarihinde hepsine ayrı ayrı ihtarname çekilmiş ve mecurları tahliye etmeleri istenilmiştir. Daha sonra gerekli mimari çizimler yaptırılmış, bu çizimler mimarlar odasına götürülerek vizesi alınmış, ve nihai olarak Çankaya Belediyesi İmar Müdürlüğü'nün onayına sunulmuştur. Projemiz 27.8.1997 tarihinde İmar Müdürlüğü'nce onaylanarak ruhsata bağlanmıştır. Bu dönem zarfında aşağıda ayrıntılı olarak belirttiğimiz üzere bir kısım kiracılar mecuru tahliye etmişler, etmeyenlere ise ilgili mahkemelerde tahliye davası açılmıştır.

A) No:3'de kiracı olarak bulunan Ülke Yayın Haber Tic.Ltd.Şti.'ne karşı 2.Sulh Hukuk Mahkemesi nezdinde tahliye davası açılmıştır. Kiracı davadan hemen sonra Konfederasyonumuza gelerek mecuru tahliye edeceğini beyan etmiş bu beyan üzerine muhasebe bürosu tarafından borç ve alacak durumu tespit edilerek 13.5.1997 tarihinde mecur boş olarak teslim alınmıştır.

B) No:4'de kiracı olarak bulunan Seha Neşriyat ve Tic. A.Ş.'ne karşı 5.Sulh Hukuk Mahkemesi nezdinde tahliye davası açılmıştır. İlerleyen duruşmalar esnasında şirket yetkilileri mecuru tahliye edeceklerini beyan etmişler ve bu beyan doğrultusunda görüşmeler sürmektedir. Bunun yanı sıra açılan dava da devam etmektedir. Duruşması 8.10.1997 tarihindedir.

C) No:5'de kiracı olarak bulunan Timuçin TANARSLAN'a karşı 8.Sulh Hukuk Mahkemesi nezdinde tahliye davası açılmıştır. Dava devam etmektedir. Duruşması 14.10.1997 tarihindedir.

D) No:7'de kiracı olarak bulunan Pınar Yayınları San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne karşı 7. Sulh Hukuk Mahkemesi nezdinde tahliye davası açılmıştır. Dava halen devam etmektedir. Duruşması 23.9.1997 tarihindedir.

E) No:8'de kiracı olarak bulunan Yavuz ELGİN'e karşı 2.Sulh Hukuk Mahkemesi nezdinde tahliye davası açılmıştır. Dava halen devam etmektedir. Duruşması 24.9.1997 tarihindedir.

F) No:9'da kiracı olarak bulunan Salih ELHAN'a karşı 6.Sulh Hukuk Mahkemesi nezdinde tahliye davası açılmıştır. Dava halen devam etmektedir. Duruşması 24.9.1997 tarihindedir.

G) No:10'da kiracı olarak bulunan Musa MERT 'e karşı 5.Sulh Hukuk Mahkemesi nezdinde tahliye davası açılmıştır. Dava halen devam etmektedir. Duruşması 24.9.1997 tarihindedir.

H) No:13'de kiracı olarak bulunan Yavuz ELGİN'e karşı 4.Sulh Hukuk Mahkemesi nezdinde tahliye davası açılmıştır. Dava halen devam etmektedir. Duruşması 10.9.1997 tarihindedir.

I) No:6'da kiracı olarak bulunan Birleşik Dağıtım isimli firmaya da kira sözleşmesinin yenilenme tarihi olan 1.8.1997 tarinde tahliye davası açılmıştır. Duruşması 2.10.1997 tarihindedir.

6. BASIN VE HALKLA İLİŞKİLER MERKEZİ ÇALIŞMALARI

TÜRK-İŞ Basın ve Halkla İlişkiler Merkezi, Konfederasyonumuzun çalışmalarının ve etkinliklerinin basına ve kamuoyuna doğru ve etkin bir biçimde yansıtılması için bu dönemde de çalışmalarını sürdürmüştür.

Merkezimiz, periyodik olarak yayımlanan TÜRK-İŞ Dergisi'nin yayını bu dönemde de aksatmadan sürdürmüştür. Dergimizin bu ay 326. sayısı yayımlanacaktır. TÜRK-İŞ Dergisi son dönemlerde özellikle araştırmacılar tarafından sürekli bir biçimde aranan bir başvuru dergisi olma niteliğini kazanmıştır.

Konfederasyonumuz ve çalışmaları bu dönemde de yazılı ve görsel basının ilgi odağı olmuş, hemen her çalışmamız basın organlarında geniş yer bulmuştur. Yöneticilerimiz bu dönemde de çeşitli radyo ve televizyon programlarına katılmışlar, ülkemizin genel sorunları ve çalışma yaşamına ilişkin sorunları kamuoyuna aktarmışlardır.

1996 yılında başlatılan ve çalışma yaşamı muhabirlerinin katıldığı bilgilendirme ve değerlendirme toplantılarına bu yıl da devam edilecektir. TÜRK-İŞ'in ve temsil ettiği kitlenin basından beklentilerinin ortaya konulması, basın emekçileriyle yakın bir diyalogun oluşturulması ve çalışma yaşamına ilişkin temel sorunların ayrıntıları ile irdelenmesi açısından son derece yararlı olan bu toplantıların her yıl periyodik olarak düzenlenmesi planlanmaktadır.

Merkezimiz, bu dönemde, "TÜRK-İŞ Şube Yöneticileri Medya Araştırması" düzenlemiştir. Sendikalarımıza bağlı tüm Şubelerin Başkan ve Yöneticilerine uygulanan bu anketle, yerel düzeydeki yöneticilerimizin medya konusundaki yaklaşımları ve değerlendirmeleri ölçülmüştür. Anket, özellikle yazılı basında geniş bir biçimde işlenmiş ve sonuçlar kamuoyuna aktarılmıştır.

TÜRK-İŞ Basın ve Halkla İlişkiler Merkezi bu dönemde de arşiv çalışmalarına büyük bir önem vermiştir. Merkezimizde oluşturulan görsel arşiv birçok televizyon kuruluşu tarafından zaman zaman kullanılmakta ve gelecek için önemli bir zenginlik oluşturmaktadır.

TÜRK-İŞ Basın ve Halkla İlişkiler Merkezi, TÜRK-İŞ'in ve işçi sınıfı ve sendikacılık hareketinin çalışmalarını kamuoyuna en doğru ve etkili bir biçimde aktarılması, toplumumuzun temel sorunlarımız hakkında yeterince bilgilendirilmesi ve kamuoyu oluşturulması konularındaki görevlerini eksiksiz olarak yerine getirme çalışmalarını önümüzdeki dönemde de yerine getirme uğraşısı içinde olacaktır.

7. DIŞ İLİŞKİLER MERKEZİ ÇALIŞMALARI

Son Başkanlar Kurulu Toplantısından bu yana, TÜRK-İŞ uluslararası faaliyetlerini sürdürmüştür.

Uluslararası Japon İşçi Vakfı (JILAF) ın Daveti Üzerine Japonya Temasları

TÜRK-İŞ ile Uluslararası Japon İşçi Vakfı (JILAF) arasındaki anlaşma doğrultusunda, iki ülkenin sendikacıları arasında görüş alış-verişi, işbirliği ve anlayışı sağlamak için düzenlediği program ve davet çerçevesinde TÜRK-İŞ'ten 3 kişilik bir heyet Japonya'yı 22-31 Ocak 1996 tarihleri arasında ziyaret etmişlerdir. TÜRK-İŞ heyeti, TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri Salih KILIÇ, TES-İŞ Sendikası Genel Başkanı Mahmut ÖZONUR ve KRİSTAL-İŞ Sendikası Genel Başkanı Mustafa BAĞÇECİ'den oluşmuştur.

TÜRK-İŞ heyeti Japonya'da bulunduğu sırada Japon İşçi Sendikaları Konfederasyonu (RENGO), Japon Milli Prodüktivite Merkezi ve işkolu meslektaşlarıyla temas ve görüş alış-verişleri yapmışlardır. TÜRK-İŞ heyeti Kyoto ve Hiroşima şehirlerini ziyaret etmişlerdir.

İtalya İşçi Sendikaları Konfederasyonu (CISL) Genel Kurulu

İtalya'da faaliyet gösteren üç işçi sendika konfederasyonlarından ikinci büyüklükte olan CISL'in 21-24 Mayıs 1997 tarihleri arasında Roma'da yapılan Olağan Genel Kuruluna TÜRK-İŞ'i temsilen Sabri ÖZDEŞ ile TÜRK-İŞ Genel Başkanlık Danışmanı Yıldırım KOÇ katılmışlardır.

TÜRK-İŞ Genel Teşkilatlandırma Sekreteri Sabri ÖZDEŞ Genel Kurula katılan diğer ülke sendikacılarla görüşme ve bilgi alış-verişi yapmıştır.

Uluslararası ILO 85.Konferansı

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) nun 85.Konferansı ile ilgili rapor ek olarak sunulmuştur.

Bu dönem içinde, çeşitli ülkelerden parlamento üyeleri ve sendika heyetleri TÜRK-İŞ Genel Merkezini ziyaret ederek Genel Başkan Bayram MERAL ve TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu Üyeleri ile görüşmeler yapmışlardır.

İsveç Parlamentosu Heyeti

14 Şubat 1997 tarihinde çeşitli İsveç siyasi partilerinden oluşan İsveç Parlamentosu üyeleri TÜRK-İŞ Genel Merkezini ziyaret ederek Genel Başkan Bayram MERAL'le görüştüler. İsveç Parlamentosu heyeti, Türkiye'deki sendikal ve sosyal konular hakkında Genel Başkanın görüşlerini aldılar.

Federal Alman Parlamenter Heyeti

Federal Almanya Parlamento Üyesi Bayan Anke Fucks'ın başkanlığındaki Alman Parlamento Heyeti 9 Nisan 1997 tarihinde TÜRK-İŞ Genel Merkezini ziyaret ederek, TÜRK-İŞ Genel Sekreteri Şemsi DENİZER ile görüşmüştür.

Yapılan görüşmede Türkiye'deki sendikal, sosyal ve demokratikleşme konularındaki gelişmeler hakkında Federal Alman parlamento heyetine bilgiler verilmiştir.

Türkiye-AB Karma Komisyon Parlamenterleri

Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu Başkanlık Divanı Üyesi Avrupalı parlamenterler 15 Nisan 1997 tarihinde TÜRK-İŞ'i ziyaret ederek görüş alış-verişinde bulunmuşlardır.

Görüşmelerde Genel Başkan Bayram MERAL, Avrupa Birliği konularında yaşanan sorunları dile getirerek Avrupalı parlamenterlerden sorunların çözümünü istedi.

MERAL, Avrupadaki Türk işçilerinin sorunlarına da değinerek işçi sorunlarının çözülmesini istemiştir.

Mısır İşçi Sendikaları Konfederasyonu Heyeti

Mısır İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Başkanı ve Mısır Parlamentosu Başkan Yardımcısı El Sayed RAŞİT'in başkanlığında beş kişilik bir heyet TÜRK-İŞ'in daveti üzerine 7-13 Mayıs 1997 tarihleri arasında Türkiye'yi ziyaret etmiştir.

Konuk heyet, 8 Mayıs 1997 tarihinde TÜRK-İŞ Genel Merkezini ziyaret ederek, Genel Başkan Bayram MERAL ile görüşmüştür.

Konuk heyet, 9 Mayıs 1997 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Mustafa KALEMLİ'yi de ziyaret ederek görüşmüştür. Daha sonra Bursa ve İstanbul'u ziyaret etmiştir. İstanbul'u ziyareti sırasında TÜRK-İŞ 1.Bölge Temsilciliğini ziyaret ederek görüşmeler yapmıştır.

T Ü R K - İ Ş
T Ü R K İ Y E İ Ş Ç İ S E N D İ K A L A R I K O N F E D E R A S Y O N U
1.1.1997- 31.08.1997 D Ö N E M İ

M A L İ R A P O R U D U R

1.1.1997 - 31.08.1997 tarihleri itibariyle TÜRK-İŞ Konfederasyonu Mali İşlemler neticesi, Muhasebe Hesap Planımızdaki sıraya göre aşağıya çıkarılmıştır.

1- (100) KASA HESABI

1.1.1997 tarihinden 31.08.1997 tarihine kadar;

Tahsilat toplamı	201.147.698.020.-
Ödemeler toplamı	<u>200.951.228.584.-</u>
31.8.1997 tarihli mevcut.....	196.469.436.-

2- (101) BANKALAR MEVCUDU

1.1.1997 tarihinden 31.08.1997 tarihine kadar;

Banka hesaplarımıza yatırılan	436.629.696.227.-
Banka hesaplarımızdan çekilen	<u>320.258.805.274.-</u>
31.8.1997 tarihli mevcut...	116.370.890.953.-

31.8.1997 TARİHİ İTİBARIYLA BANKA MEVCUTLARI DÖKÜMÜ

Vadesiz Hesaplar..... 8.550.463.764.-

1) Vakıfbank 2000001 nolu hesap	275.811.012.-
2) Ziraat Bankası Yenişehir Şb.5071 hesap.	8.266.833.025.-
3) İş Bankası Yenişehir 372 hs.	7.819.727.-
4) Ziraat Bank.Yenişehir Şb.1734 Ceza Paraları Hs.	

Vadeli Hesaplar..... 93.000.000.000.-

1) Vakıfbank Türk-İş Bürosu 1000288 nolu hesap	93.000.000.000.-
---	------------------

Vadeli Mevduat Toplamı... 93.000.000.000.-

Banka Fon Hesapları..... 14.820.427.189.-

A) Vadesiz Fon Hesapları	6.060.740.837.-
1) K.Kıbrıs Yangın Hesabı	240.425.342.-
2) Vakıfbank Ceza Paraları	5.636.918.981.-
3) Vakıfbank Grev Yard.Hs.200600 Hes	9.154.823.-
4) Y.Kredi Bank.Çal.Çocuklar Hes.	174.241.691.-
B) Vadeli Fon Hesapları	8.759.686.352.-
1) Vakıfbank Yenişehir Şubesi	
1000291 nolu hesap	3.163.384.604.-
2) Vakıfbank Türk-İş Bürosu	
1000251 nolu Bosna hes.	869.893.984.-
3) Vakıfbank Türk-İş Bürosu	
1000473 nolu Mehmetçikle Elele Hs.	3.727.396.399.-
4) Vakıfbank Grev Yardım Hesabı	
1000719 nolu hesap	615.664.214.-
5) Vakıfbank Türk-İş Bür.	
1000823 Ceza Paraları Fon.	383.347.151.-
BANKALAR HESABI GENEL TOPLAMI...	116.370.890.953.-
	=====

3) (136) ÇEŞİTLİ ALACAK HESABI

Su, elektrik gibi ödenen depozitolar için 1.335.834.-TL. BASIN-İŞ Sendikası Ziraat Bankası grevi için verilen 95.000.000.-TL üye sendikalardan aidat alacağımız 104.395.247.905.-TL. ile birlikte çeşitli alacaklar hesabı bakiye alacağımız 104.491.583.739.-TL.dir.

4) (19) AVANSLAR HESABI (DİĞER DÖNEN VARLIKLAR)

Verilen iş ve personel avansları ile Bölge temsilciliklerimiz ve Samsun Eğitim Merkezimize gönderilen sarf avansları bu grupta işleme tabi tutulmuştur. Avanslar hesabının 31.8.1997 tarihli bakiyesi 25.441.271.641.-TL.dir.

4.1 (195) İş Avansları

Tabldot, oto benzin, tamir, çayocağı, baskı işleri, bina, tamir,onarım gibi işlerin yer aldığı bu hesapta grubunun bakiyesi 8.964.686.630.-TL.dir.

1- (Personelin yemeği için)Tabldot avansı	
2- Oto benzin avansı	227.978.929.-
3- Ceza Paraları Yol Avansı	80.000.000.-
4- Bina Tadilat Tamir ve Oto avansı	22.177.560.000.-
5- Dış seyahatler için Döviz avansı	82.095.501.-
6- Mahkeme avansları	1.200.000.000.-
Toplam.....	24.030.683.240.-

4.2 (195) Bölge Temsilcilik Avansları

31.8.1997 tarihi itibarıyla Bölge temsilciliklerimiz ve Samsun Eğitim Merkezimiz avans bakiyeleri aşağıya çıkarılmıştır.

İstanbul Bölge Temsilciliği	233.137.518.-
Eskişehir Bölge Temsilciliği	44.954.280.-
İzmir Bölge Temsilciliği	201.936.908.-
Adana Bölge Temsilciliği	54.420.191.-
Sivas Bölge Temsilciliği	22.498.578.-
Samsun Bölge Temsilciliği	26.916.200.-
Diyarbakır Bölge Temsilciliği	43.647.131.-
Bursa Bölge Temsilciliği	84.060.424.-
Erzurum Bölge Temsilciliği	16.250.000.-
Eğitim Merkezi	138.528.146.-
TOPLAM.....	866.349.376.-

4.3.(196) Personel Avansları

31.8.1997 tarihi itibarıyla bu bölümde yeralan yurt içi ve yurt dışı seyahat avansları, ücretine mahsuben verilen avansların toplamı 544.239.025.-TL.dir.

AVANSLARIN DÖKÜMÜ

İş Avansları	24.030.683.240.-
Bölge Temsilcilikleri Avansları	866.349.376.-
Personel Avansları	544.239.025.-
Toplam.....	25.441.271.641.-

5- (25) MADDİ DURAN VARLIKLAR HESABI

Bu ana hesap içerisinde (252) BİNALAR HESABI (254) TAŞIT ARAÇLARI HESABI ve (255) DEMİRBAŞLAR HESABI olmak üzere 3 ana hesabın 31.8.1997 tarihli bakiyeleri toplamı 57.429.177.645.-TL. olup dökümü aşağıya çıkartılmıştır.

5.1 (252) Binalar Hesabı

Genel Merkezimiz ve Samsun Eğitim Sitemiz binaları ile Bölge Temsilciliklerimiz daireleri ve Ankara'da bulunan 4 adet lojman dairesinin kayıtlı değerleri 20.773.863.165.-TL.dir.

Merkez Binası	308.545.148.-
İstanbul Bölge Binası	481.500.-
Eskişehir "	33.189.634.-
İzmir "	597.042.600.-
Adana 1 nolu bina	327.181.-
Adana 2 nolu bina	3.836.850.000.-
Sivas Bölge Binası	8.603.550.-
Samsun Bölge Binası	1.697.960.700.-
Diyarbakır "	14.249.920.-
Bursa "	29.957.160.-
Eğitim Sitesi	268.533.253.-
1 nolu lojman	46.191.808.-
2 nolu lojman	35.669.423.-
3 nolu lojman	546.661.288.-
4 nolu lojman	13.349.600.000.-
Toplam.....	20.773.863.165.-

5.2 (254) Taşıt Araçları Hesabı

Merkez ve Bölge Temsilciliklerimiz hizmet otoları kayıtlı değerleri 18.512.521.979.-TL. olup, dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

Merkez Araçları	11.630.496.962.-
İstanbul Bölge Temsilciliği Araçları	88.960.768.-
Eskişehir Bölge Temsilciliği Araçları	67.893.135.-
İzmir Bölge Temsilciliği Araçları	109.000.000.-
Adana Bölge Temsilciliği Araçları	1.529.475.860.-
Sivas Bölge Temsilciliği Araçları	96.155.000.-
Samsun Bölge Temsilciliği Araçları	810.000.000.-
Diyarbakır Bölge Temsilciliği Araçları	2.018.459.710.-
Bursa Bölge Temsilciliği Araçları	301.979.743.-
Erzurum Bölge Temsilciliği Araçları	1.860.000.000.-
Eğitim Merkezi Araçları	100.801.-
Toplam.....	11.338.940.739.-

5.3 (255) Demirbaşlar Hesabı

Genel Merkezimiz, Bölge Temsilciliklerimiz ve Samsun Eğitim Merkezimiz hizmetinde kullanılmakta olan demirbaşlarımızın kayıtlı değeri 18.142.792.501.-TL. olup, dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

Lojman Demirbaşları	1.117.335.300.-
Merkez demirbaşları	14.615.929.230.-
İstanbul Bölge Temsilciliği Demirbaşları	341.089.867.-
Eskişehir "	11.102.750.-
İzmir "	614.201.198.-
Adana "	8.912.068.-
Sivas "	39.722.958.-
Samsun "	928.580.993.-
Diyarbakır "	159.920.393.-
Bursa "	10.407.919.-
Erzurum "	8.166.000.-
Eğitim Merkezi Demirbaşları	287.423.825.-
Toplam.....	18.142.792.501.-

MADDİ DURAN VARLIKLAR HESABI DÖKÜMÜ

Binalar Hesabı	20.773.863.165.-
Taşıt Araçları Hesabı	18.512.521.979.-
Demirbaşlar Hesabı	18.142.792.501.-
	57.429.177.645.-

6- (33) DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR HESABI

31.8.1997 tarihi itibarıyla TÜRK-İŞ Konfederasyonunun herhangi bir kişi ve kuruluşa borcu yoktur.

7- (36) ÖDENECEK VERGİ ve DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

Bu bölüm içerisinde (360) ödenecek vergi ve fonlar, (361) ödenecek sosyal güvenlik kesintileri ve (369) ödenecek diğer yükümlülükler olmak üzere 3 yardımcı hesaba ayrılan bu bölümün, Emanetler Hesabında 31.8.1997 tarihi itibarıyla Mayıs 1997 ödemelerinden yapılan yasal kesintilerin tutarı 4.689.404.567.-TL. olup ayrıntılı dökümü aşağıya çıkarılmıştır.

7.1 (360) Ödenecek Vergi ve Fonlar

Gelir Vergisi	2.383.036.271.-
Stopajlar	80.023.095.-
Damga Vergisi	55.101.905.-
Fon Vergileri	7.824.863.-
TOPLAM.....	2.525.986.134.-

7.2 (361) Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri

SSK Prim Kesintileri İşçi Hissesi	650.170.779.-
SSK Prim Kesintileri İşveren Hissesi	1.013.457.482.-
Zorunlu Tasarruf Fonu	208.790.172.-
Toplam.....	1.872.418.433.-

7.3 (369) Ödenecek Diğer Yükümlülükler

Sendika Aidatı Kesintileri 291.000.000.-

8- (54) KAR YEDEKLERİ

(549) FONLAR HESABI

31.8.1997 tarihi itibariyle fon hesaplarımızın bakiyesi
14.758.515.729.-TL.dir. Döküman aşağıya çıkarılmıştır.

8.1 Grev ve Yardımlaşma Fonu

Grevde olan işçilerimize yardım amacı ile açılan bu hesabımızın 31.8.1997 tarihi itibariyle bakiyesi 624.819.037.-TL.dir.

8.2 Kooperatifçilik

31.8.1997 tarihi itibariyle bu fonun bakiyesi 1.050.100.-TL.dir.

8.3 Ulusal İhtiyaçlar Yardım Fonu

Türk Silahlı Kuvvetlerine yardım amacı ile Kıbrıs Barış Harekati sonrasında üye kuruluşlarımız ve üyelerince tesis edilmiş bulunan fon bakiyesi 31.8.1997 tarihi itibariyle 3.271.323.235.-TL.dir.

8.4 Diğer Fonlar

Bosna ve Mehmetçikle Elele ilgili diğer fon hesaplarında 31.8.1997 tarihi itibariyle bakiyesi 4.728.727.094.-TL.dir.

8.5 Ceza Paraları Fonu

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Eğitim Seminerleri için gönderdiği ceza paraları fonu 31.8.1997 itibariyle 5.944.357.349.-TL.dir.

8.6 Çalışan Çocuklar Fonu

ILO'nun finanse ettiği çalışan çocuklar fonunda 31.8.1997 tarihi itibariyle 188.239.014 -TL. bulunmaktadır.

9- (57) GEÇMİŞ YILLAR KARLARI

Konfederasyonumuzun yıl sonları itibariyle bakiye arzeden ve ertesi yılda bilanço devir hesabında gösterilen bu birikmiş gelirler bakiyemiz 238.565.682.632.-TL.dir.

1.1.1997 tarihinden 31.8.1997 tarihine kadar mali işlemler neticesinde 1996 yılı devir ile birlikte 227.530.558.170.-TL. aidat gelir tahakkuk etmesine rağmen bu miktarın ancak 123.135.310.865.-TL.sı tahsil edilebilmiş geri kalan 104.395.247.905.-TL.sı ise sendikaların aidat borçları olup, henüz tahsil edilememiş ve bu karşılık 155.851.899.766.-TL. gider (harcama) yapılmıştır

11- (64) DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR

Bu ana hesap içerisinde GELİRLERİMİZ 3 bölümde açıklanacaktır.

11.1 (642) Faiz Gelirleri

Bankalardaki vadeli ve vadesiz hesaplarımıza 1.1.1997-31.8.1997 tarihleri arasındaki 8 aylık süre içerisinde 44.830.522.080.-TL. banka faiz geliri sağlanmıştır.

11.2 (648) Üyelik Aidatları

TÜRK-İŞ gelirlerinin esasını üyelik aidatları teşkil etmektedir. 8 aylık süre içerisinde tahakkuk eden 152.604.062.360.-TL.olup üye kuruluşlarımız itibariyle 1997 yılında yapılan ödemeler aşağıya çıkarılmıştır.

9- (57) GEÇMİŞ YILLAR KARLARI

Konfederasyonumuzun yıl sonları itibariyle bakiye arzeden ve ertesi yılda bilanço devir hesabında gösterilen bu birikmiş gelirler bakiyemiz 238.565.682.632.-TL.dir.

1.1.1997 tarihinden 31.8.1997 tarihine kadar mali işlemler neticesinde 1996 yılı devir ile birlikte 227.530.558.170.-TL. aidat gelir tahakkuk etmesine rağmen bu miktarın ancak 123.135.310.865.-TL.sı tahsil edilebilmiş geri kalan 104.395.247.905.-TL.sı ise sendikaların aidat borçları olup, henüz tahsil edilememiş ve bu karşılık 155.851.899.766.-TL. gider (harcama) yapılmıştır

11- (64) DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR

Bu ana hesap içerisinde GELİRLERİMİZ 3 bölümde açıklanacaktır.

11.1 (642) Faiz Gelirleri

Bankalardaki vadeli ve vadesiz hesaplarımıza 1.1.1997-31.8.1997 tarihleri arasındaki 8 aylık süre içerisinde 44.830.522.080.-TL. banka faiz geliri sağlanmıştır.

11.2 (648) Üyelik Aidatları

TÜRK-İŞ gelirlerinin esasını üyelik aidatları teşkil etmektedir. 8 aylık süre içerisinde tahakkuk eden 152.604.062.360.-TL.olup üye kuruluşlarımız itibariyle 1997 yılında yapılan ödemeler aşağıya çıkarılmıştır.

9- (57) GEÇMİŞ YILLAR KARLARI

Konfederasyonumuzun yıl sonları itibariyle bakiye arzeden ve ertesi yılda bilanço devir hesabında gösterilen bu birikmiş gelirler bakiyemiz 238.565.682.632.-TL.dir.

1.1.1997 tarihinden 31.8.1997 tarihine kadar mali işlemler neticesinde 1996 yılı devir ile birlikte 227.530.558.170.-TL. aidat gelir tahakkuk etmesine rağmen bu miktarın ancak 123.135.310.865.-TL.sı tahsil edilebilmiş geri kalan 104.395.247.905.-TL.sı ise sendikaların aidat borçları olup, henüz tahsil edilememiş ve bu karşılık 155.851.899.766.-TL. gider (harcama) yapılmıştır

11- (64) DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR

Bu ana hesap içerisinde GELİRLERİMİZ 3 bölümde açıklanacaktır.

11.1 (642) Faiz Gelirleri

Bankalardaki vadeli ve vadesiz hesaplarımıza 1.1.1997-31.8.1997 tarihleri arasındaki 8 aylık süre içerisinde 44.830.522.080.-TL. banka faiz geliri sağlanmıştır.

11.2 (648) Üyelik Aidatları

TÜRK-İŞ gelirlerinin esasını üyelik aidatları teşkil etmektedir. 8 aylık süre içerisinde tahakkuk eden 152.604.062.360.-TL.olup üye kuruluşlarımız itibariyle 1997 yılında yapılan ödemeler aşağıya çıkarılmıştır.

**TEŞKİLATIMIZIN 1.1.1997 - 31.8.1997 TARİHLERİ
İTİBARIYLA ÜYELİK AIDATI ÖDEMELERİ**

TEŞKİLATIN ADI	ÖDEDİĞİ
TARIM-İŞ	2.551.500.000.-
ORMAN-İŞ	3.674.160.000.-
TÜRKİYE MADEN-İŞ	4.773.500.000.-
GENEL MADEN-İŞ	5.251.987.000.-
PETROL-İŞ	8.845.200.000.-
TEKGIDA-İŞ	11.566.800.000.-
ŞEKER-İŞ	1.090.341.000.-
TEKSİF	2.721.600.000.-
DERİ-İŞ	845.609.625.-
AĞAÇ-İŞ	.-
SELÜLOZ-İŞ	1.931.626.000.-
BASIN-İŞ	658.287.000.-
BASİSEN	5.685.894.400.-
BASS	1.869.546.800.-
TÜRKİYE ÇİMSE-İŞ	2.024.190.000.-
KRİSTAL-İŞ	732.280.500.-
TÜRK METAL	9.000.000.000.-
DOKGEMİ-İŞ	.-
TÜRKİYE YOL-İŞ	18.000.000.000.-
TES-İŞ	16.003.008.000.-
TEZKOOP-İŞ	3.771.325.000.-
TÜRK KOOP-İŞ	1.710.286.310.-
TÜMTİS	.-
DEMİRYOL-İŞ	3.293.828.060.-
T.DENİZCİLER	1.388.016.000.-
HAVA-İŞ	.-
LİMAN-İŞ	1.002.178.000.-
HABER-İŞ	4.286.639.000.-
SAGLIK-İŞ	2.173.878.000.-
TOLEYİS	2.000.000.000.-
TÜRK HARB-İŞ	5.541.858.000.-
TGS	531.562.500.-
BELEDİYE-İŞ	.-
TÜRK-SEN	.-
HÜR-İŞ	90.000.000.-
TOPLAM.....	123.015.101.195.-

11.3 (649) Faaliyetlerle İlgili Diğer Olağan Gelirler

Bu gelirlerimiz ise malvarlığı gelirleri olan 423.364.000.-TL, eğitim gelirleri 1.618.100.000.-TL, çeşitli yayın,salon ve pasaj kirası 2.612.624.000.-TL. ve diğer gelirlerimiz 50.697.812.-TL. olmak üzere Olağan Gelirler Toplamı 4.704.785.812.-TL.dır.

8 aylık süreyi kapsayan gider ve gelirlerimizin dökümü aşağıya çıkartılmıştır.

1.1.1997 - 31.8.1997 GELİR-GİDER DÖKÜMÜ

GİDERLER		GELİRLER	
Yönetici Üc.İkr.Gid.	9.448.413.109.-	Üyelik Aidatları	152.604.062.360.-
Yönet.Kur.Yol.Gd.	2.221.980.480.-	Banka Faiz Gel.	44.830.522.080.-
Disip.ve Den.K.Yol.G.	193.523.764.-	Mal Varlığı Gel.	423.364.000.-
Pers.Üc.İkr.Gider.	77.825.279.036.-	Kira Gelirleri	2.612.624.000.-
Pers.Yolluk Giderleri	3.081.193.922.-	Diğer Gelirler	50.697.812.-
Pers.Taz.ve Sos.Y.G.	11.332.893.788.-	Eğitim Gelirleri	1.618.100.000.-
Merkez İdari Gid.	24.483.944.651.-		
Bölge Tem.İdari G.	4.111.585.340.-		
Eğitim Giderleri	10.206.475.334.-		
Aidat Giderleri	12.946.610.342.-		
Giderler Toplamı.....	155.851.899.766.-		
Müsbet Fark.....	46.287.470.486.-		
Toplam.....	202.139.370.252.-		202.139.370.252.-
	=====		=====

12- (79) GİDER ÇEŞİTLERİ

12.1 (791) Yönetici Ücret, Yolluk ve Ödenek Giderleri

Yönetim Kurulu ücret,ikramiye ve sosyal yardımları olarak 9.448.413.109.-TL, yönetim,denetim,görevli yollukları olarak (vasıta giderleri ve vergiler dahil) 2.221.980.480.-TL. olmak üzere bu fasıldan yapılan sarf tutarı 11.670.393.589.-TL.dır.

12.2 (791) Personel Ücret,Yolluk ve Ödenek Giderleri

Personel Ücret Giderleri:

Merkez ve Bölge Temsilciliklerimizde görev yapan personele ücret ve sosyal yardım olarak yapılan ödemeler aşağıya çıkarılmıştır.

Y e r i	Ödenen Miktar
Merkez personeli ücret giderleri	45.567.366.090.-
İstanbul Bölge personeli ücret giderleri	3.336.952.613.-
Eskişehir "	3.084.626.140.-
İzmir "	3.384.674.521.-
Adana "	3.604.030.782.-
Sivas "	2.012.432.012.-
Samsun "	2.689.726.472.-
Diyarbakır "	3.792.256.974.-
Bursa "	1.984.624.389.-
Erzurum "	1.738.191.477.-
Samsun Eğitim Merk.Pers.Ücret Giderleri	6.630.397.566.-
Toplam.....	77.825.279.036.-

12.3 Personel Yolluk Giderleri

Merkez ve Bölge Temsilcilikleri ile Samsun Eğitim Merkezi Personeline yapılan yolluk ödemeleri, vasıta ücretleri ve vergiler dahil olmak üzere aşağıya çıkarılmıştır.

Y e r i	Ödenen Miktar
Merkez Personeli Yolluk Giderleri	2.812.253.922.-
Bölge Personeli Yolluk Giderleri	121.411.000.-
Diğer Görevli Yolluk Giderleri	147.529.000.-
Toplam.....	3.081.193.922.-TL.

12.4 Personel Tazminat ve (TİS) Giderleri

Merkez personeli tabldot giderleri 3.477.662.243.-TL İş Kanunun 13. ve 14 maddeleri gereğince ayrılan personele kıdem ve ihbar tazminatı olarak ödenen 7.855.231.545.-TL. ile birlikte toplam 11.332.893.788.-TL. ödeme yapılmıştır.

12.5 İdari Giderler

Genel Merkez, Bölge Temsilcilikleri ve Samsun Eğitim Merkezimizin haberleşme, kırtasiye, yayın, ulaşım, bina, toplantı, demirbaş, tamir ve sosyal amaçlı giderleri olarak yapılan harcamalar aşağıya çıkarılmıştır.

İdari Giderler Dökümü:

Genel Merkez İdari Giderleri	24.483.944.651.-
İstanbul "	1.025.927.270.-
Eskişehir "	274.534.118.-
İzmir "	934.668.396.-
Adana "	477.599.809.-
Sivas "	190.801.422.-
Samsun "	301.582.142.-
Diyarbakır "	310.409.642.-
Bursa "	517.312.541.-
Erzurum "	78.750.000.-
Eğitim Merkezi İdari Giderleri	486.938.167.-
Toplam...	29.079.468.158.- TL.

12.6- Eğitim Giderleri

Konfederasyonumuzca yapılan eğitim seminerlerinde seminere katılan kursiyerlerin araç, gereç,hoca ve diğer gereksinimleri bedeli olarak 8 aylık içinde 10.206.475.334.-TL.harcama yapılmıştır.

12.7 (794) Diğer Giderler

Konfederasyonun Aidat Giderleri;

Konfederasyonumuzun üyesi bulunduğu. ICFTU, ETUC, APRO, TUAC gibi uluslararası kuruluşlara 1997 yılında ödenmesi gereken aidatlardan bir kısmı olan 12.946.610.342.-TL. aşağıya çıkarılmıştır.

MPM	1.197.020.000.-
ICFTU	2.602.317.124.-
ETUC	8.097.730.933.-
Toplam...	12.946.610.342.-

aidat ödenmiştir.

31.8.1997 tarihli bilançomuz ile işbu 8 aylık Mali Raporumuzu bilgi ve onayınıza sunarız.

TÜRK-İŞ
TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU
31.8.1997 TARİHLİ BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)

I- DÖNEN VARLIKLAR	246.871.895.769.-
A- Hazır Değerler	116.567.360.389.-
1- Kasa	196.469.436.-
2- Bankalar	116.370.890.953.-
B- Verilen Teminatlar	371.680.000.-
D- Diğer Alacaklar	104.491.583.739.-
1- Diğer Çeşitli Alacaklar	95.000.000.-
2- Verilen Depozito ve Teminat.	1.335.834.-
3-Sendikalardan Alacaklar	104.395.247.905.-
H- Diğer Dönen Varlıklar	25.446.271.641.-
1- İş Avansları	24.897.032.616.-
2- Personel Avansları	544.239.025.-
II- DURAN VARLIKLAR	57.429.177.645.-
D- Maddi Duran Varlıklar	57.429.177.645.-
1- Binalar	20.773.863.165.-
2- Taşıtlar	18.512.521.979.-
3- Demirbaşlar	18.142.792.501.-
AKTİF VARLIKLAR TOPLAMI	304.301.073.414.-

PASİF (KAYNAKLAR)

I- KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	4.689.404.567.-
F- Ödenecek Vergi ve Diğ. Yük.	4.689.404.567.-
II- ÖZKAYNAKLAR	253.324.198.361.-
5- Özel Fonlar	14.758.515.729.-
D- Geçmiş Yıllar Karları	238.565.682.632.-
E- Dönem Net Kar/Zarar	46.287.470.486.-
PASİF (KAYNAKLAR) TOPLAMI	304.301.073.414.-

TÜRK-İŞ
TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU
31.8.1997 TARİHLİ GELİR-GİDER TABLOSU

GELİR TABLOSU HESAPLARI

64- DİĞER FAAL OLAĞAN GELİR VE KÂR 202.139.370.252.-

642- Faiz Gelirleri	44.830.522.080.-
648- Üyelik Aidatları	152.604.062.360.-
649- Diğer Ol.Gelirler	4.704.785.812.-

GELİRLER TOPLAMI..... 202.139.370.252.-

MALİYET HESAPLARI

79- GİDER ÇEŞİTLERİ 155.851.899.766.-

791- İşçi Ücret ve Giderleri	104.103.284.099.-
793- Dış.Sağ.Fayda ve Hizm.	38.802.005.325.-
794- Çeşitli Giderler	12.946.610.342.-

E- Dönem Net Karı 46.287.470.486.-

MALİYET HESAPLARI TOPLAMI 202.139.770.252.-